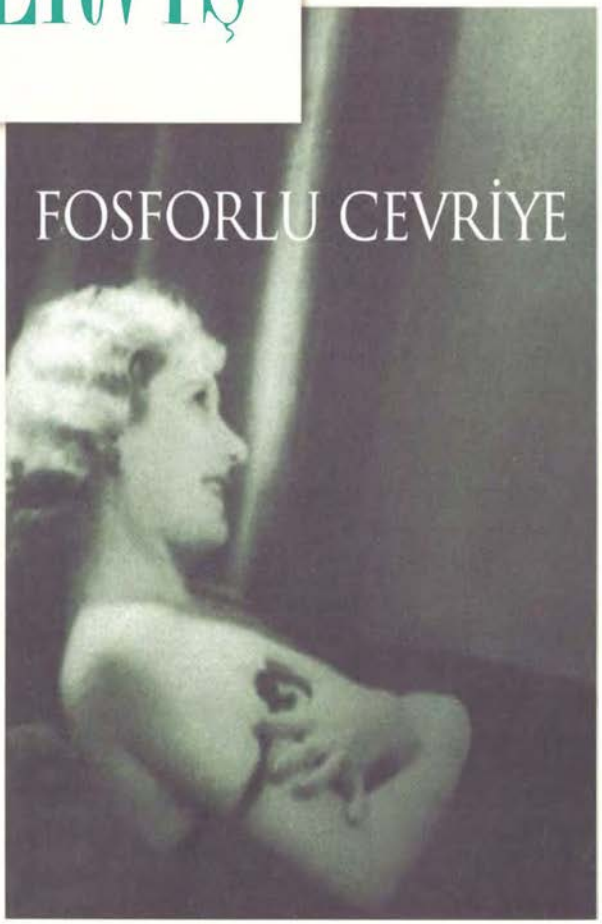
SUAT DERVİŞ

FOSFORLU CEVRİYE

DK DOĞAN KİTAP

Türk Edebiyatı | Roman

Fosforlu Cevriye

FOSFORLU CEVRİYE

Yazan: Suat Derviş

Yayın hakları: © Doğan Kitapçılık AŞ
Bu kitabın yayın hakları ONK Ajans aracılığıyla satın alınmıştır.
1. baskı / nisan 2000
2. baskı / şubat 2004 / ISBN 975-9770-74-0

Kapak ve kitap tasarımı: DPN Design
Baskı: Şefik Matbaası / Marmara Sanayi Sitesi
M Blok No. 21 İkitelli - İSTANBUL

Doğan Kitapçılık AŞ Hürriyet Medya Towers, 34544 Güneşli - İSTANBUL
Tel (212) 677 06 20 - 677 07 36 Faks (212) 677 07 49
www.dogankitap.com.tr

Fosforlu Cevriye

Suat Derviş

DK DOĞAN KİTAP

I

"Karakolda ayna var!"

Soğuk iliklerine kadar işlemişti. Karakola getirdiklerinden beri on beş dakika geçmişti. Karakolun içi odada yanan kok sobasından ve kalabalığın nefesinden çok ısınmıştı.

Fakat Cevriye, buna rağmen hâlâ hafif hafif titriyordu.

Bu titreyişin soğuktan başka bir şeye, yani korku veya endişeye atfedilmesine imkân yoktu.

Cevriye... Senelerden beri bu karakolun ve benzerlerinin daimî misafirlerindendi.

Bu gece hava pek soğuktu.

Siyah ve kıvırcık saçlarının üstü benek benek, daha doğrusu toz halinde ıslaktı.

O, böyle gecelere, İstanbul'da, rutubeti iliklere işleyen soğuk gecelere: "Lanet geceler" derdi.

Böyle gecelerde doğru bir yağmur yağmazdı ama, sanki gecenin karanlığı, havadaki rutubeti bir pompayla etrafa püskürtürdü.

Bu gece onu, kendi tabiriyle, "aynasızlar" saçlarının bu ıslaklığı yüzünden görmüşlerdi.

Halbuki onların düdüklerini işittiği, uzaktan ayak seslerini duyduğu zaman hemen kendisini sipere almıştı...

Evvela kaldırımlara vuran uzun ökçeli kunduraların telaşlı kaçışını duymuştu... Sonra köşeden iki kadın hayali belirmişti... Birisi şişman, öteki incecikti... Şişmanı, lastik top gibi zıplaya zıplaya koşuyor... Zayıfı, daha çabuk koşup kaybolması icap edeni, mütemadiyen sendeliyor, koşamıyordu. Kapaklanacak, hemen oraya düşecek gibi bir hali vardı. Arkadan koşuşan erkeklerin ayak sesleri duyuluyordu.

Şişmanı tanıdı... Vücudunun yapısından... Top Melahat... Muhakkak o...

O, kolay ele geçmez... Gecenin bu karanlığında yusyuvarlak vücuduyla bir yerde kayboluverirdi. Nitekim yine öyle oldu...

Siyah külçe halindeki binalardan birinin kapısı içinden birdenbire gözden kayboldu.

Melahat İstanbul'u avucunun içi gibi bilirdi. Nerede saklanacak bir kovuk, nerede sokaktan sokağa yol veren bir geçit, nerede içinde rahat rahat gizlenebilecek bir süprüntü sandığı, nerede mutfağına arka kapıdan dalınacak bir koltuk meyhanesi var onun malumuydu.

Cevriye de... Bu hususta ondan çok geri kalmazdı amma!.. Top Melahat'ın üstüne de bütün İstanbul içinde kimse yoktu...

Cevriye tamamıyla kapının içine büzülmüş üst üste konmuş süprüntü tenekelerini siper almıştı. Dizlerini bükmüş, kendini üç kat yapmış ve küçültmüştü. Baldırları, kalçalarına kadar olan kısmı ve gövdesi adeta devşirilip katlanmış gibi duruyordu. Beyaz beyaz görünmesin diye yüzünü dizkapaklarına dayamış, kollarını dizine sarmış, ellerini de baldırlarıyla kalçalarının arasında saklamıştı. Yakalandığı zaman eğer "Top Melahat ele geçseydi, aynasızlar beni bulamazlardı" diye düşünmüştü...

Evet Melahat bu çıkmaz sokak içinde birdenbire kaybolunca onu bulmak için kapıların içine bakmaya başlamışlardı.

Zayıf kızı yere kapaklandığı için çabuk ele geçirmişlerdi...

Onu yakaladıkları zaman küfredince, Cevriye onu da kalın sesinden tanımıştı... Bu kadar küçük bir vücutta bu kadar kalın bir ses!..

Bu herkesi şaşırtırdı. Onun için ona "Kös Ayten" derlerdi...

Saçlarını saklamayı hiç hatırına getirmemişti. Zaten hatırlasa da kafasını nereye saklardı.

Köşede, epey uzakta bir sokak lambası vardı.

İşte bu ışık saçlarına vurmuştu ve saçlarının üzerindeki toz halindeki ıslaklıkta binlerce minik yıldızcık yaratmıştı...

Polisler onu bundan fark etmişlerdi... Zaten ilk defa polise dü-

şüşü de aynı şekilde olmuştu.

Yine kaçıp saklanmıştı... Fakat saçlarının üstündeki yıldızcıklar onu ele vermişti...

Onu ilk yakalayan, şişman ve yaşlı bir komiserdi...

O gece ona doğru çevirdiği elektrik ışığı saçlarına çarpıp böyle bin bir ışık yaratınca: "Burada bir fosforlu var..." demişti. "Kalk bakayım oradan Fosforlu!.." İşte o gün bugün ismi Fosforlu Cevriye'ydi.

Ona bu ismi yakıştırmalarında daha başka sebepler de vardı.

Bu sebepler onun gözlerinin, saçlarının ve bütün varlığının sanki hakikaten fosforluymuş gibi, etrafa ışık saçmasıydı.

Karanlıkta köşe başlarında beklerlerken, erkekler karanlığa rağmen hep ona doğru gelirlerdi. Onu görüp de seçerek değil...

Kızlar: "Fosforu var derlerdi... Göze evvela o çarpıyor."

Evet, hakikaten fosforu varmış gibi erkekler, bütün kızlar arasında onu seçerlerdi...

Karanlıkta kendisine yaklaştıkları zaman gözlerinin, dişlerinin pırıl pırıl yandığını görürlerdi...

Uzakta yanan bir sokak lambasının ışığı bile ondaki bu pırıltıları yaratmaya yeterdi...

Kızlar onu kıskanmazlar... Sade onun gibi olmadıkları için esef duyarlardı.

– Sende ne var Fosforlu!.. Kendisinde ne olduğunu Cevriye de bilmezdi. Yalnız onlara bir cevap olsun diye:

– Fosfor!.. derdi. Bir gece kadınına, bir karanlık kızına bundan daha güzel ve onu daha iyi vasıflandıran bir sıfat bulmaya imkân mı vardı...

Güzelliği kadar ismi de kaldırımlarda meşhurdu.

"Fosforlu Cevriye..."

İstanbul'un izbe sokaklarının, yangın yerlerinin, mezarlıkların, surların, Tekfur Sarayı harabeleri ve bostanların en cazip kızıydı.

Serseriler onu birbirine tavsiye ederler, onunla birlikte bulunmuş olmak aralarında en büyük övünme mevzuu olurdu...

– Dün gece sabaha kadar Mecidiyeköy'de Fosforlu oynattık. Cevriye, asıl oynadığı zaman fosforlanıyordu...

Cevriye'nin oyununu görüp de onun için deli divane olmamak mümkün müydü?..

Kaç kişi şimdiye kadar bu fosforlu kaldırım yıldızı için birbirine girmişti?..

Cevriye bugüne kadar kaç gencin canına kıyılmasına veya hapisanelere düşmesine sebep olmuştu?..

Onu bir tek Allah bilirdi...

Fosforlu bunlardan hiçbir şey bilmezdi...

Bu gece saçlarındaki ışıltıyı seçip ona doğru gelen polis zayıf, uzun boylu bir adamdı...

Elektrik lambasını ona doğru tutmuş ve onun yüzünü görünce:

– Ay sen misin Fosforlu!.. demişti.

O İstanbul'un en meşhur simalarından biriydi... İstanbul polisi onu pek iyi tanırdı.

– Benim Komiser Abi, diye yerinden çıkmıştı...

Bütün vücudu hafif hafif titriyordu.

Nasıl titremesin... Üstündeki ipek bluz kısa kolluydu, çizgili eski eteği ince bir yünlüden yapılmıştı.

Gece ayazına alışık olan Cevriye'nin böyle titreyişi belki de bir sene hapishanede yatıp, sokağın ayazını unutmuş olmasından ileri geliyordu.

Cevriye kapının gölgesinden çıkınca Kös Ayten:

– Vay sen misin Fosforlum!.. diye öz kız kardeşini görmüş gibi sevinçle onun boynuna atılmış ve hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı...

Bu gözyaşları sevinç gözyaşlarına benzemiyordu.

Cevriye boynuna dolanan kolların çok incelmiş ve göğsüne abanan vücudun tamamıyla kemikten ibaret kalmış olduğunu hissetmişti.

– Kız sus ağlama... O üç yaşında kız oğlan kız gibi yoksa tutuldum diye utancından mı ağlıyorsun?

Kös Ayten de niçin ağladığını belki bilmiyordu...

Sokak karanlık, rutubetli ve soğuktu... Kendini fevkalade zayıf

ve kuvvetsiz hissediyordu...

Her gün kuvvetten biraz düştüğünü anlıyordu...

İçinde sıcak bir köşeye kıvrılıp büzülmek arzusunu en fazla duyduğu bu dakikada belki de soğuk, ıslak bir hava içinde karanlıkta polisler tarafından kovalanmak ona ilk defa acı gelmişti...

Polis kuru bir sesle:

– Rol kesmeyin bakayım, dedi ve bekçiye dönerek:

– Sen bunun yanında dur, ben ötekini bulayım, dedi.

Ayten onun nereden kaçıp gittiğini pek iyi biliyordu.

Soluğu yetişseydi kendisi de aynı yerden sıvışacaktı...

Ayaklarındaki ayakkabılar ayağına pek boldu, dizleri de çok dermansızdı.

Şimdi kollarını Cevriye'nin boynundan çözmüş, onun yanında duruyor, fakat ona dayanmasa yere yıkılacağını zannederek ona abanıyordu.

O zaman Fosforlu Cevriye yanındaki vücudun müthiş bir hararetle yandığını hissetmişti.

Bu vücuttan çıkan hararet hoşuna gidiyor ve Cevriye de ona sokuluyordu...

Polis memuru Melahat'ı beyhude arıyordu. "Uçmadı ya!.."

Fakat mantıken uçmaması lazım gelen Melahat hakikaten yine uçmuştu.

O koca gövdeyle nerelere saklanır bilinmez ki!..

Karakol bir Beyoğlu karakoluydu... Ve sokak içinde dört katlı bir binaydı.

Emvali metrukeden kalmış ve vaktiyle hali ve vakti yerinde bir Rum ailesine ait bir bina olmalıydı.

Karakolun kapıları ve merdiven tırabzanları hep cevizdendi.

Evvela bir taşlığa oradan da duvarları artık renkleri solmuş kâğıtlarla kaplanmış bir sofaya giriliyordu.

Yukarıya çıkan merdivenler buzlu camlı ve ceviz kapılı camekânlarla örtülüydü. Tam bu camekânın karşısına gelen duvarın ortasında cevizden ince oymalı bir çerçeveyle süslü bir endam aynası vardı. Yerlere kadar inen bu aynanın iki tarafında herhal-

de eskiden portmanto gibi bir şeyler bulunmuş olmalıydı.

Şimdi onların yeri duvar kâğıtlarının daha koyu kalmış olmasından anlaşılıyordu.

Cevriye'yi ilk defa bu karakola getirdikleri zaman büyük bir sevinçle:

– Aaa!.. Karakolda ayna var!.. diye ellerini çırpmış ve aynaya doğru koşmuştu.

Cevriye'nin kendini bir defada yukarıdan aşağıya kadar gördüğü biricik ayna buydu.

Tepesinden tırnağına kadar kendi aksini birinci defa olarak görmekten o akşam o kadar büyük bir zevk duymuştu ki, yakalanmış olmaktan hissettiği üzüntüyü hemen unutuvermişti.

Evet karakolda ayna vardı.

Kimse meşgul olmadığı ve sabahları temizliğe gelen ihtiyar kadın da tozunu almayı düşünmediği için bu ayna kirli ve bulanıktı.

Bu aynaya kimse bakmazdı.

Bir hadisenin heyecan ve asabiyeti içinde karakola girip çıkanların aklına bu aynaya bakmak gelmezdi.

Bu karakol aynası sadece sürtüklerin kendilerini seyrettikleri aynaydı. Bazı geceler ahlak zabıtasının yaptığı taramada birçoğu ele geçer ve içerideki oda dolar, merdiven altına yapılmış dolap kadar küçük yerde o gece ele geçmiş bir yankesici, bir kaçakçı veya bir katil filan bulunursa pek tabiî olarak kızları oraya sokmazlar, bir kısmı sofada kalırdı. Ve o zaman onlar bu karakol aynasında yüzlerini gözlerini düzeltirler, saçlarını tararlar, çoraplarını çekip gerginleştirir, bluzlarının eteklerden çıkmış bellerini düzeltirler veya çamurlu ayakkabılarını tükürükle ve mendille temizlerlerdi.

Cevriye bu aynada kendini ilk gördüğü gün, üstünde pembe bir esvap vardı. Bu esvabı ona kumarcı Vasıf "hapse düşmeden" bir hafta evvel almıştı. Bu elbise oldukça lükstü. Göğsünün tam sol tarafında pullardan yapılmış yürek biçiminde bir küçük işlemesi vardı.

O gece buraya gelen kızların içinde en göze çarpanı, en süslüsü ve en güzeli Cevriye'ydi.

Bu akşam kapıdan girip aynanın önünden geçerken kılığının

perişanlığını görerek aynadan kafasını çevirdi. Kös Ayten bile onun yanında pek süslüydü...

Üstündeki mor elbise ne kadar da buruşuk olsa hiç olmazsa ipektendi.

Onları arkadaki odaya götürdüler. Burada üç masa vardı.

Masalardan ikisi boş, birinin başında kafası açık, kalın dudaklı, gözlerinin akı çok görünen bir muavin oturuyordu.

Karşısında sarı benizli, temiz giyinmiş bir delikanlı ayakta duruyordu.

Biraz ötede tahta bir iskemle üstünde beyaz saçları dağılıp omuzlarına dökülmüş ve kaşının birinin üstü kanayan yaşlı bir kadın vardı.

Dizlerini bitiştirmiş, ellerini üstünden kavuşturup parmaklarını birbirine kilitlemiş oturuyordu.

Başı öne eğik ve gözleri belirsiz bir noktaya bakıyordu.

Daha ötede ayakları çıplak, pantolonu ve gömleği delik deşik bir köylü çocuğu ağlayıp duruyordu...

Muavin girenlere bakmadı bile, sade çocuğa sert bir sesle:

– Uluma yeter! diye çıkıştı ve hıçkırıklar birdenbire bıçakla kesilmiş gibi durdu. Gözyaşları da duruverdi. Çocuk kirli ellerinin üstü ve kollarıyla gözlerini kuruladı. Artık ağlamıyordu.

Muavin yine karşısındaki soluk benizli gence dönerek:

– Bu kadın senin anan!.. diye bir şeyler söylemeye başladı.

Cevriye etrafa bakmadan kenardaki tahta sıraya oturdu, Ayten de yanına çöktü... Ve çöker çökmez başını Cevriye'nin omuzuna dayadı... Bir iki dakika sonra uyumaya başladı... Fakat arada bir sıçrayarak gözlerini açıyor, odayı süzüyor ve anlamamış bakışlarla dolu gözleri tekrar süzülüp kapanıyordu.

Karakolun içi sıcaktı. Fakat Cevriye bir türlü ısınamıyordu.

Böyle mütemadiyen titreyişine sebep sadece iliklerine kadar işlemiş olan ayaz değildi. Onun içinde kopan ve bütün azalarına sirayet eden bu titreyişin sebebi belki de biraz korkuydu.

Hiç şüphesiz ki, bu gece karakola ilk getirildiği akşam kadar korkuyordu.

O gece ne yapılacağını bilmediği, bugün de ne yapılacağını, başına neler gelebileceğini bildiği için korkuyordu.

Hani içinde bir korku olmasa bu gece karakolun bu sıcak odasına düşmüş olmaktan zerrece yeis duymayacaktı.

Böyle bir sıcağa iliklerinin, kemiklerinin ihtiyacı vardı.

Sonra da burada şimdi ahbaplara, tanıdıklara rast gelecekti... Hemen hemen de hepsini akraba özler gibi özlemişti.

Ayten'in ateşler içinde yanan başı omzunu ısıtıyordu.

"Pek zayıflamış... Adamakıllı kötülemiş, galiba nalları dikecek!" diye hüzünle düşündü...

İşte kapıdan siyah saçları omzuna dağılmış, üstünde gümüşî renkte lime lime bir kürk manto olan sarhoş bir kadın girmişti.

"Çatlak Marika!" diye yerinden doğrulmak ve ona koşmak istedi.

Fakat Ayten'in sıçradığını görünce yerinde mıhlanmış gibi durdu. Çatlak Marika'ya, muavine göstermemeye gayret ederek yanına gelmesi için bir işaret yaptı.

Fakat Marika ona görmeyen dumanlı bir bakışla baktı.

Ayakta güç duruyordu. Rüzgârda kalmış ince bir fidan gibi sağa sola sallanıyordu:

"Yine bu akşam adamakıllı zom!" diye düşündü... Ve yine ona işaret vermeye çabaladı.

Fakat o kapının önünde ayakta durarak sırtını pervaza dayadı.

Muavin başını kaldırarak ona sert sert baktı:

– Yine mi? Yine mi bu haldesin!.. Marika?

Marika bir otomat gibi cevap verdi.

– Evet Pasam!..

– Utanması da... Çekinmesi de yok!

– Evet Pasam!..

Sorulan sualleri anlıyor muydu?.. Dinliyor muydu?..

– Kız ben sana ne söylüyorum... Sen ne cevap veriyorsun, deyince... Uyanır gibi gözlerini açtı, etrafına bakındı.

– İsmim Marika dedi, babamın ismi Yorgo... Anamın Erifli... 925'te doğmuşum. İstanbullu, bekâr, çocuk yok, ev yok, koca yok, kimse yok...

– Sus otur kenara, diyen bir polis onu kolundan tutarak bir kenardaki tahta iskemleye doğru götürdü:

– Ortada kalabalık yapma bakayım.

Cevriye ona sesleniyordu:

– Marika, Marika, gelsene buraya...

Cevriye'ye baktı. Sıraya çöktü. Başını duvara dayadı. Gözleri yarı aralık, fakat sızmıştı.

Cevriye onunla konuşmaktan vazgeçti. Muavin, sigaranın birini söndürüyor, birini yakıyordu.

Cevriye dumanları ciğerlerine çekmeye çabaladı. Ah... Bir nefes çekebilse... Bir tanıdık gelse de, ondan istese...

Yerinden usul usul yana doğru süzüldü. Ayten'in küçük zayıf vücudunu hafifçe sıranın üstüne bıraktı.

Sağ omzu uyuşmuştu. Biraz oynattı.

Mamafih bu omuz hem Ayten'in teriyle nemlenmiş, hem de ısınmıştı.

Muavinin karşısındaki genç pek sinirli görünüyordu.

Demin bir sigara yakmak istemiş, fakat muavin ona mani olmuş ve sigarayı biraz öteye, soba tablasının önüne atmıştı.

Cevriye yerinden kalkıp o sigarayı almak için birkaç adım attı. Biraz evvel Marika'yı kenara çekmiş olan genç memur:

– Ortalarda dolaşma diye bağırdı... Cevriye:

– Seyrüsefer memuru musun Abi? dedi. Plakasız sefer yapmıyoruz ya! Suç varsa bir belediye cezası kes...

Eğildi... Sigarayı kaptı, geri döndü ve sırıtarak memura:

– Ateşinden yanalım, dedi.

– Hâlâ sen eski Fosforlu'sun ha!

– Evet ağzımız hâlâ eski yerinde.

– Neredeydin kız bu kadar zaman?

Hep sırıtıyordu:

– Karaborsada.

Memur gülerek ona bir sigara uzattı:

– Bırak o izmariti Cevriye, dedi. Sen bizim eski itibarlı müşterilerdensin, sana bir tane vereyim.

Ona bir sigara uzattı... Cevriye iyi sigarayı aldı... Fakat izmariti kulağının arkasına yerleştirdi.

Bütün dişlerini gösteren bir sırıtışla memura baktı. O kendi yanan sigarasını Cevriye'ye uzatmış onunkini yakıyordu.

Cevriye sigarasını derin derin çekti, bütün ciğerlerini nikotin dumanıyla doldurdu. Başı hafifçe döndü, gözleri adeta kararır gibi oldu. Bu kuvvetli bir içki içmiş gibi bir hisli. Gözlerini kapadı ve zevkini içine sindirmek için kenara çekildi, sıraya oturdu... Sigara çabuk bitmesin diye artık idare ede ede onu içmeye devam etti.

Gözlerini kapamış... ayaklarını altına toplamış, sırtını duvara dayamıştı.

Hiçbir şey düşünmek istemiyordu. Sadece şu sigaranın zevkini doya doya tatmak istiyordu.

Birazdan üzülebilirdi. Şimdi sıcak bir odadaydı. Sigarası vardı.

Sıranın üstünde oturuyor ve rahat ediyordu. Biraz da katılaşmış kemikleri yavaş yavaş gevşiyor gibiydi.

"Akıllarına yelken edip de bizi müdüriyete geceyarısı göndermeseler!.." diye düşünüyordu... Geceyi burada geçirse ne iyi olacaktı.

Burada bu sıcak havada rahatça uyuyabilirdi. Dinlenmeye hakikaten ihtiyacı vardı.

"Bir sene kodes bizi mahallebi çocuğu yaptı!" diye düşündü.

Otur... Otur! "Hem de Kızılay menfaatine!.." Şu eroin işinde zerrece günahı yoktu. Çopur Veli yok mu... Nasıl paketleri eline sıkıştırıp kaçmıştı...

Fosforlu ne olduğunu anlamadan karşısına "aynasızlar" dikilmişlerdi.

"Ver o paketleri..." "Hangi paketleri?" "Elindekileri!" "Onlar benim değil ki..." "Ya kimin!" "Bana verdiler, şimdi biri verdi kaçtı..." "Kim verdi?"

Nihayet insanın haysiyeti, insanlığı, namusu, şerefi vardı.

Şunu bunu ele verir, her gördüğünü karakola, muavinlere, köşede bekçilere, caddede taharriye anlatırsa bu İstanbul sokakları insana zindan olur!

– Bilmiyorum...

Cevriye sonuna kadar bu cevabı vermişti. "Erkekliğe yakışmaz başka türlüsü" diye düşünüyordu.

Neticede kendi tabiriyle "Kızılay menfaatine" bir sene almıştı.

Bir sene kodeste yatmak kolay değildi. Sonra da... iki sene de Bolu'da oturacaktı. İki sene Bolu!

Dile kolaydı...

Zaten işin en kötü tarafı bu da değildi.

İstanbul'dan ayrılmak güç... Kodeste yaşamak güç... Bolu'da gurbette kalmak güç... Pek güçtü.

Fakat en güç olan şey bu değildi.

Ona en güç gelen şey... İstanbul'dan değil... Ondan ayrılmaktı.

Şimdi onu düşünürken kalbi kuvvetle çarpıyordu.

Bir sene yirmi gündür haber alamamıştı.

Onun ne olduğunu, hâlâ aynı yerde olup olmadığını bilmiyordu. Ve aramak için de gecenin biraz ilerlemiş olmasını bekliyordu.

Onun kendisine tembihi buydu.

Eğer polis tarafından yakalanmamış olsaydı...

Onu bulabilecek miydi?

Bu korku da, onu bir seneden beri üzen bir korkuydu...

Vücudu yavaş yavaş ısınmıştı artık... Sigara da keyfini getirmişti. Cebinde para olsa, biraz evvel kahveci, muavine ve memura çay getirdiği zaman, o da bir tane ısmarlardı.

Fakat... Cebinde meteliği yoktu. Zaten karanlıkta dolaşışının sebebi de bu değil miydi? "İstanbul bu. Mangizsiz adım atılmaz. Lüküs memleket!"

Memur çayını içerken sıcaktan süzülmüş gözleriyle ona dik dik bakıyordu.

O, çayını bir yudum içince Cevriye gayriihtiyarî diliyle kuru dudaklarını ıslatıyor ve bir kere yutkunuyordu.

Bu hali açgözlü kedilerin sofra başında yemek yiyenleri seyrederken yutkunuşuna benziyordu.

Şimdiki halde burada kendisinden, Ayten'den, Çatlak Marika'dan başka kimse yoktu.

Marika köşede başı önüne düşmüş sızmıştı. Ayten ise arada bir

sıçrayarak ve anlaşılmaz bir şeyler sayıklayarak uyuyordu.

"Bu akşam belki de müdüriyete göndermezler!" diye düşündü. "Nasıl olsa kuyruğu kaptırdık, bari geceyi burada geçirsek! Şimdi böyle ısındıktan sonra bu ayazda Yüksekkaldırım'da taban tepmek, köprüden geçmek... Müteferrika doludur... Hem belki soğuktur da..."

İçi ürperdi...

"Ben de ötekiler gibi yapıp biraz kestireyim." Fakat memur çayını bitirmeden gözünü kapayamayacağını anladı... Ve yine onu seyre daldı. Bir de çay içse!..

Çay kadehinin dibinde iki parmak kadar kalmıştı. Birden dayanamadı:

– Abi, dedi. Çayının sonunu bana verir misin?

Memur tam ağzına götürürken durdu. Ona baktı. Çay bardağını uzatacak gibi bir hareket yaptı, fakat sonra vazgeçti ve sordu:

– Bu akşam tutmuyor musun?

– Bozuk para kullanmıyorum Abi... Yanımda çek defteri var...

Memur ona baktı. Cevriye devam etti:

– Vereyim sana bir çek, git bankaya burnunu çek...

Ve çok zarif bir söz söylemiş gibi memnun memnun sırıttı.

– Haydi Fosforlu. Çaycı gelsin de sana bir tane ısmarlayayım.

– Eksik olma Abi.

Şimdi yerine daha rahat yerleşti ve:

– Zaten dünya iyi adamların yüzsuyu hürmetine duruyor, dedi, bu akşam nöbet Cemil Abi'de olsa, değil çay ısmarlamak, odanın sıcağından faydalanmayayım diye pencereleri açardı.

Muavin kaşını kaldırarak:

– Kes sesini! diye tersledi.

– Sustum, sustum... Kızma Muavin Bey Amca!..

Sesini kıstı... Ve çayı beklemeye başladı. Halbuki o lakırdıyı döndürüp dolaştırarak bu akşam müdüriyete götürülüp götürülmeyeceklerini anlamak istemişti.

Haydi buradan oraya gitmek de bir şey değil. Hatta yarınki doktor muayeneleri de bir şey değil ama... Ya hasta çıkarsa...

Çık kodesten gir hastaneye... Aylarca orada kal...

Birdenbire aklına bir şey gelerek vücudu memnuniyetten titredi. Hasta çıkmak demek hastaneye gitmek... Hastanaye gitmek de İstanbul'da kalmak demekti.

"İstanbul'da kalır belki de puntuna getirip cizlamı çekebilirim."

Allahım şu polisin elinden ne zaman yakasını kurtaracak, ne zaman şöyle rahat nefes alarak elini kolunu sallaya sallaya İstanbul sokaklarında dolaşabilecekti. İki sene Bolu'da da kalsa, yine ilk geldiği gün sokaklarda kovalamaca başlamayacak mıydı?..

"Kimin tavuğuna kışt, kimin karısına pişt diyoruz. Allah'ın sokağını hükûmet bizim için yaptırmış ama!.." diye içini çekti.

Ah şu Bolu. Güzel yer ama... Cehennemin de bir bucağı! Oradan İstanbul'a parasız gelmek için az mı çekti?

Hınzır şoförün de gönlünü yapmak kolay olmadı. "Kamyonda da bir hayli ayaz kestik" diye düşünüyordu, "Gönlüm de moruğa hiç ısınmadı." Şoför yaşlı bir adamdı. Ağzında dişi, başında saçı kalmamıştı.

Bütün yolculukta Cevriye içinden, "Ben sana gösteririm moruk!" diyordu. Ve hani sözünde de durdu. İstanbul'a gelir gelmez onun ruhu duymadan sıvışıverdi.

"Herif kim bilir ne afallamıştır" diye düşündükçe güleceği geliyordu.

Cevriye'nin üstünde meteliği yoktu. Ama burası artık gurbet değil, İstanbul'du. Cevriye içi titriye titriye:

"Taşına toprağına kurban olduğum İstanbul!" diye düşündü.

Eğer ağlamasını bilseydi... Ağlardı belki...

Havada sanki bir başka koku ve bir hafiflik var gibiydi.

Sanki her taraf insanın yüzüne gülüyor, her köşesinden aşina bir çehre çıkıp onu selamlıyor gibi bir his vardı.

O da herkese gülmek, herkese hal hatır sormak ister gibiydi.

Cevriye "avucunun içi" gibi tanıdığı bu kocaman şehre gelir gelmez, kendisini, muazzam sarayının içinde dolaşan bir sultan hanım gibi büyük ve kudretli hissetti.

Doğancılar'da biraz dolaştı... Ve üç kere yanına yaklaşan erkeklerle Karacaahmet'e gidip geldi.

Bunlardan biri yeni tezkere almış genç bir Anadolu çocuğuydu.

Diğeri bir asker... Öteki de bir serseriydi.

Karşıya geçecek vapur parasını değil, karnını doyuracak parayı da çıkarmıştı.

Hatta Üsküdar İskelesi'ne gelip de deniz kenarındaki sıralarda oturunca bir de çiklet alarak çiğnemeye koyuldu.

Deniz elektrik mavisi muare bir atlas gibiydi. Gök kurşunî renkte.

Benek gibi bir vapur akıntıların yüzünden hep yana kayıyor, yampiri yampiri geliyordu.

Denizden kuvvetli bir yosun kokusu, bir senedir hasretini çektiği koku, balık, midye, tuz kokusu yükseldi.

Havanın soğuğuna, üşümesine rağmen içinden bu maviş sulara atılmak ve doya doya, kana kana yüzmek arzusu karşı koyulmaz bir duygu halinde yükseliyordu.

Vapurun ta arkasına oturdu. Çikleti çiğnedi, çiğnedi, keyfinden denize tükürdü.

Ne yapacağını bilmiyor, hatta şu anda İstanbul'a niçin geldiğini bile düşünmüyordu.

Ve içinden: "İmanını sevdiğimin denizi" diye düşünürek denizden yükselen kokuyu içine çekmek için geniş geniş nefes alıyordu.

Nihayet İstanbul'daydı...

Ve o İstanbul'da olmasa bile, onu bulmak ümidi olmasa bile İstanbul'a gelmek için, İstanbul'a kavuşmak için bu kadar şeyi çekmek, hatta daha fazlası değerdi.

"Bir sene kodes, iki sene sürgün. Ne de bitip tükenmek bilmeyen bela!" diye düşündü.

Cevriye'ye doğrusu hapishaneden daha fazla bu sürgün acı geliyordu.

Hapishanede İstanbul'a değil, hapishaneden bir adım öteye gitmeye müsaade yoktu.

Fakat sürgünde...

Hem sözde serbest ol, hem de istediğini yapma...

Hakikaten bu acı... Pek acı ve tahammül edilmez bir şeydi.

Köprüyü gördüğü zaman sevincinden bağırmak istedi. Fakat zorla kendisini tuttu. Uzun hasret senelerinden sonra babasının evine kavuşmuş gibi heyecanlanıyordu.

Onun bütün çocukluğu bu köprünün üstünde, altında ve civarında geçmemiş miydi?

İlk hatırası bu dubalara aitti. En uzak hatırasında bu dubaların üzerinde oynayışı aklına geliyordu. Yanında uzun boylu, incecik bacaklı bir erkek vardı. Kimdi acaba, babası mı?

Bu erkek onun elinden tutuyor, gece dubaların üstünde, kenarda, sert deniz kokusunu duya duya bir yere kıvrılıp uyuyorlar, uyandığında kendini, adamın üstündeki ceketin içine sokulmuş buluyordu.

Sonra yine bir hatıra. Ölmüş bir adam dubaların üstünde sırtüstü yatıyor... Ağzı açık... Ağzının içine sinekler doluyor... Kendisi ve başka çocuklar orada... Kendisi ağlıyor, öteki çocuklar ağlamıyor.

Niçin?.. Bu ölü, zayıf, incecik bacaklı adam hep kendi yanında olan adam mı? Onu göğsünün içine sokarak uyutan, babası zannettiği ve kim olduğunu bilmediği adam mı?

Niçin öteki çocuklar ağlamıyor da sade kendisi ağlıyor?

İşte! İşte Boğaz İskelesi. Bir kere orada bir dizi boncuk buldu. Yemyeşil boncukları güneşe tutup gözünü dayayınca ne güzel ışıltılar yapıyordu.

Onu göğsüne takmıştı. Kendisini görebilmek için Eminönü'ne fırlamış, dükkân camekânları önünde durmuştu. Gece uyurken onu boynundan çıkarıyor, göğsünün içine saklıyordu.

Bütün çocuklar bu yeşil boncuğa musallattılar... Hepsi onu elinden almak istiyorlardı.

Nihayet de aldılar ya!..

Cevriye sanki boncuklarını o anda kaybetmiş gibi içinin burkulduğunu hissetti.

Köprüye adımını atar atmaz, hemen oraya... Necatibey Caddesi'ne koşmak istedi.

Fakat "o" kendisini gündüzleri oraya gelmekten tamamıyla

men etmişti. "Geceleri gel, o da eğer arkanda kimse yoksa..." diye kaç kere tembih etmişti. Evvelleri hiç gelmemesini istiyordu. Fakat Cevriye bu yasağı dinlemiyordu.

Bazen insanı inatla takip eden sokak köpekleri vardır, tıpkı onlar gibi... Onu adım adım takip ediyor, ondan bir adım ayrılmak istemiyordu.

Nihayet o, Cevriye'den kurtulamayacağını anlayınca odaya girmesini ve bazı geceleri odasında geçirmesini kabul etmişti.

Cevriye'nin vücudu bu hatırayla tutuştu.

Onun odasında geçirdiği mesut geceler... Evet, hayatının en güzel geceleri bu gecelerdi.

Bunları düşündüğü zaman birdenbire başı döndü ve kendi kendine:

– Vay canına, dedi. Bu da ne? Sanki mastormuşum gibi...

Herkese ondan bahsetmek istiyor, fakat kimseye bahsedemiyordu. O da kendisini bundan men ediyordu. "Sakın beni tanıdığını kimseye söyleme! Benden kimseye bahsetme!" diye tembih etmişti. Cevriye "Söylemem!" diyor, yemin ediyordu. Tek o kendisinin eve gidip gelmesine müsaade etsin.

Halbuki o, herkese onun için "Kocam!" demek istiyordu. Fakat bu ne müthiş bir yalan olurdu. Cevriye içini çekerek "Eli elime değmedi!" diye düşünüyordu.

Zaten Fosforlu için bu, maceranın belki de en bağlayıcı tarafıydı. Hatırlamadığı kadar eski bir tarihten beri bütün yabancı erkeklerin kolları arasına terk ettiği bu vücudu yeni bir erkeğe vermek, onun için mühim bir mesele değildi. Mühim olan iş, bütün diğer erkeklerin ondan istediği şeyi, onun kendisinden istemeyişiydi.

"Taşına toprağına kurban olduğum İstanbul" diye belki yüz kere tekrarlayarak köprüyü geçti.

Galata Rıhtımı'na geldi. Orada durdu. "O", "Gündüz buralara gelme!.." diyordu. Acaba hâlâ orada, o eski handa depoların arasındaki o küçücük odada mıydı?..

O odada ne yapardı?..

Niçin polisten bu kadar korkuyordu?..

Onu ne kadar göreceği gelmiş olsa da gündüz o taraflara gitmeyecekti. Söz vermişti.

Nihayet şimdi kendisi de İstanbul'da gizli bulunmuyor muydu?.. Sürgünden kaçıp buraya gelmişti. Onu yakaladılar mı doğru Bolu'ya yollayacaklardı.

Yok eğer, onu gördükten, onun ne olduğunu öğrendikten sonra geri yollasalar o kadar "gam yemezdi", ama "taharrilerin" şimdi kendisini görmemesi lazımdı.

Kosti'nin meyhanesine kadar gitmek istedi. Barba acaba orada mı?.. Kendisini görse muhakkak bir kadeh ikram ederdi.

Kodesten çıktık, boru değil! Barba ne iyi adamdır. Gâvur olduğuna bin şahit ister! Şu Galata'da Barba'dan iyi adam bulunmaz. Kazandığını fakir, fukaraya verir. Kosti'nin gözünden kaçırarak az mı iyilik yapar.

Şu kadife hırsızlığı zamanında az kaldı Velieddin'le birlikte yanacaktı. Barba onu tam bir ay Kosti'den gizli, meyhanede sakladı.

İş meydana çıkıp suçlular ele geçtikten sonra Cevriye'yi bıraktı.

Hem de buna karşılık Barba hiçbir şey istemez. İnsanın yanaklarını bile sıkıştırmaz.

Melek gibi adam vesselam.

Hem de sanki o kadar ihtiyar mı? Bolu'dan kendisini getiren şoför ondan "moruktu" ama...

Allah kahretsin...

Cevriye hayatında hiçbir erkeğe ona kızdığı kadar kızmamıştı.

Hem böyleleri belalıdır da. Kendisini bir yerde görse, boynuna atılır: "Karı bana hastalık aşıladın!" diye vurmaya kalkar.

Yıldız'ın başına geleni hatırlayarak bütün vücudu ürperdi. Sarı saçlı, melek yüzlü bir kızdı Yıldız. Sütü bozuğun biri "Bana hastalık aşıladın!" diye Mecidiyeköy'de kafasını taşla ezdi. Ölüsünü görenler yüzünün tanınmaz hale geldiğini söylemişlerdi.

Cevriye elindeki çay kadehini bıraktı, kıvrıldı, Ayten'in kalçaları üstüne başını dayadı. Gözleri kapanıyordu. Yatınca hemen uyudu.

Bu uyku ne kadar sürdü bilmiyordu. Derin bir uykuydu. İnsan rahat döşekte belki de bu kadar derin uyuyamazdı.

Bir sarsıntıyla gözlerini açtı. Birden nerede olduğunu anlayamadan etrafına boş gözlerle baktı.

Ve sonra yavaş yavaş aklı başına gelerek karakolda olduğunu anladı.

Oda hâlâ sıcak olmakla beraber hem terlemişti, hem hafifçe üşüyordu.

Kendisini kim uyandırmıştı acaba?

Bunu anlamak için ayakucuna baktı. Top Melahat'ı gördü. Kocaman gövdesiyle otururken sırayı sallamış olacaktı. Kendisini görmüyordu. Belki de kendi tarafına bakmamıştı bile. Ağız dolusu küfrediyor, muavini kızdırıyordu.

Muavin:

– Kız seni döverim!.. diye bağırıyordu.

– Dövermiş. Hele şuna bak! diye muavine kafa tutuyordu. Muavin "Çattık" der gibi başını iki tarafa sallıyordu.

Herhalde Cevriye'nin uyuduğu müddet içinde de o yerinden hiç kımıldamamıştı. Yüzü sarı, gözleri çöküktü.

Pek yorgun bir hali vardı. Tıraşı gözle görülecek bir süratle büyüyordu. Yüzü şimdi iki saat evvelinden daha siyahtı.

Oda şimdi daha kalabalık ve daha gürültülüydü. Her tarafa kadınlar dolmuş; sarı, siyah, kumral, eski püskü şeylerle süslenmiş on on beş kadın. Bunların arasında yirmi yaşlarında görünen gümüşî mantolu, küçük, boyasız yüzlü bir genç kız... Ve yanında başı açık, bej pardesülü genç bir adam...

– Efendim, diyordu. Rica ederim, bayan benim nişanlımdır.

– Nişanlısıyla insanın Taşkışla sırtlarında işi ne?

– Nişanlım değil mi? İstediğim yere giderim.

– Yok Bayım, iş zannettiğin kadar kolay değil. Şimdi nişanlının babasını çağırtırız.

Genç kız yüksek sesle ağlıyordu:

– O benim nişanlımla sinemaya gitmeme bile müsaade etmez. Şimdi beni görürse, Komiser Bey, öldürür beni.

Delikanlı kızın toyluğuna kızıyor, nişanlısına hiddetle çıkışıyordu:

– Niye öldürürmüş sanki? Ben seni nikâhla almayacak mıyım?

Buna emniyeti olmasa seni benimle nişanlar mı?

Kız cevap vermiyor, hıçkırıyordu. Muavin sert bir sesle:

– Sana kızını emniyet edip nişanlamış adama karşı sen de kızı dağ tepelerinde mi gezdirirsin? Buna emniyeti suiistimal demezler mi? diyordu.

Delikanlı sinirleniyordu.

– Bay Memur bana hakaret edemezsiniz.

– Haydi şimdi işimiz var. Siz şöyle kenara çekilin.

– Biz şimdi çıkıp gitmeliyiz.

– Orası bizim bileceğimiz iş. Kızın babasını çağırtacağız.

Genç kız artık etraftan utanmıyor, hıçkırıklar arasında:

– Yapmayınız Komiser Beyefendi, yapmayınız. Babamı çağırtmayınız, diye yalvarıyordu.

Cevriye tekrar gözlerini kapatıp uyumaya gayret etti. Fakat iş işten geçmişti. Sokak kızlarının uykusu kısa ve az olur. Beş dakika bir yerde kestirivermek bütün yorgunluklarını alır. Alışkanlık meselesi. Doğruldu, oturdu, Melahat'ın omzuna dokundu.

– Kız Melahat!.. Top... Topaç!

Melahat hiddetle başını çevirdi... O kolay kolay ele geçmezdi. Bu akşam onun için çok kızgındı. Fakat Cevriye'yi görür görmez, yüzünün hiddetli manası değişti ve birdenbire bütün gergin çizgiler gevşeyiverdi:

– Hey bre Fosforlum! diye bağırdı.

– Sus... Gürültü etme.

– Gürültü etmiyorum, konuşuyorum! dedi. Gırtlağımıza da mı kontrol? Ne bu be! İnsana nefes aldırmıyorlar.

Cevriye bir gözünü kırparak:

"Aldırma!" der gibi omzunu ve başını salladı.

Melahat şimdi onu iri, şişko elleriyle omuzlarından tutmuş silkeler gibi sallıyor:

– Karı buradasın ha! diyordu. Ha bre Fosforlu vallahi dünya benim oldu. Kuyruğu titrettin zannediyorduk. Ne zamandır görünmez oldun.

Cevriye yavaş bir sesle:

– Kodesteydim, diye fısıldadı. Sonra sesini daha alçaltarak:

– Sürgündüm, diye ilave etti. İstanbul'a gizli geldim. Aynasızlar ilk geceden enselediler.

– Desene işin yaş.

– Hem de nasıl. Akşamdan beri cizlamı çekmek için çare aradım.

– Kasvet çekme Cevriye. Bir çare düşünürüz.

Melahat iyi ve becerikli bir kızdı. Muavine yan gözle aksi aksi baktı:

Bu sırada muavin:

– Çok konuşuyorsun, seni ayrı bir yere tıkacağım, dedi.

– Ne hakla? Ben de bu vatanın evladıyım.

Cevriye ona susmasını işaret etmek istedi. Fakat hakikaten satışına mani olunmuş bir esnaf gibi kendisini haklı hissediyor ve münakaşa ediyordu:

– Umumhaneciler gibi vergi filan vermiyoruz. Vermiyoruz ama, biz küçük esnafız. Bir baş bir tıraş. Bundan da belediye payı çıkar mı be?.. Onun için kötü kişi oluruz ya!.. Beni tek başıma tıkacakmış!.. Ne hakla?.. Anlamam. Bir kere şu karakola hırsızlıktan, yankesecilikten, dolandırıcılıktan düştüm mü?.. Namusumla girdim buraya namusumla çıktım. Alnım açık yüzüm pak. Kime ne yapmışım da beni tıkacakmış. İstanbul sokakları beylik çiftliği mi?.. O da gezer, bu da gezer. Top Melahat da gezer. Hürriyet bu mu?.. Keyfim ister gündüz uyur, gece gezerim. Ayaklarımı hükûmete hibe etmedim. İllallah bunların elinden çektiklerimiz. Müthiş bir küfür de savurdu.

Muavin:

– Şimdi zabıt tutarım, dedi. Vazife halinde memura hakaret suçundan seni mahkemeye gönderir kodese tıktırırım.

– Kalem senin elinde Bay Muavin, beğendiğini yazarsın. Ama bir de ben kalemi elime alırsam... Rüşvet dalgalarını da ben yazarım.

Oradaki kızlardan biri işi alaya boğmak için:

– İmzanı bile atamazsın, dedi. Senin okuyup yazman yok ki!..

– Yok mu?.. Nah sana. Ben geçen gün Kadıköy İskelesi'ndeki helanın duvarına kocaman imzanı attım. Yarın akşam yemeğini yerken bak da oku.

Bir kahkaha tufanı koptu. Muavin hiddetle memura baktı. Memur:

– Susun! diye çıkıştı.

İçlerinden biri:

– Klakson çalmak yasak, dedi. Belediye nizamatı men eder.

Cevriye de onların gürültüsüne karışmak istiyor, fakat kendini zor tutuyordu. Her zaman karakollarda elebaşıydı. O gürültü eder; muavini, komiseri, memuru o kızdırır, o yatıştırırdı.

Melahat gibi kaba saba konuşmasını da, yumuşak bir kedi gibi yaltaklanmasını da bilirdi.

Arkadaşlarını hem güldürür, hem eğlendirirdi.

Şimdi silik kalmak istiyordu.

Onu fark etmesinler, unutsunlar istiyordu.

Şu kapıdan içeri girdikten sonra çabucak çıkılmayacağını biliyordu. Vaziyeti anlaşılınca onu yine Bolu'ya, yahut bu defa daha uzak bir yere göndereceklerdi.

Halbuki "o"nu düşünüyordu. "O"nu görmek istiyordu. Bir sene hapishanede "o"nu göreceği günü düşünmüştü. Bolu'dan buraya gelinceye kadar hep bu ümit kalbini doldurmuştu.

Buraya kadar gelmeye de muvaffak olmuştu. Şimdi "o"nu görmeden mi gidecekti?..

Kabahat hep kendisinde olmuştu. Hep kendisinde.

Ortalarda dolaşmaya ne lüzum vardı.

Gece karanlık basıncaya kadar gidip bir yere büzülmek, bir yere saklanmak, sokaklarda dolaşmak icap ediyordu.

Halbuki o bunu yapamamıştı. Bilakis aynı saatte bütün İstanbul'u görebilmek için gitmediği yer kalmamıştı.

Evvela Beyoğlu'na çıkmıştı. Tarlabaşı'ndan geçmiş, Taksim Meydanı'na gelmiş, abidenin önünde biraz gezinmiş, sonra İnönü Gezisi'nde tahta kanepelerin üstünde oturmuş, Gümüşsuyu'ndan aşağıya Dolmabahçe'ye inmiş, yeni açılan yoldan Harbiye'nin yanına çıkınca tekrar Taşkışla'nın oralarda şöyle bir dinlendikten sonra İnönü Gezisi'ne gelmiş ve Tepeüstü'nden aşağıya Yenişehir'e doğru bir gitmiş, fakat sonra tekrar geriye dönmüştü. Bu yapılır şey değildi. Kendisi de biliyordu ama... Dayanamamıştı... Bir sene mahpustu.

Bir sene, baldırlarında kadırımlarda gayesiz ve hedefsiz koşmak hasreti karıncalanarak demir kapıların arkasında, demir parmakların ötesinde oturmuştu.

Ona en fena gelen şey suçsuz olarak orada kalmış olmasıydı. Halbuki, eline eroin paketlerini tutuşturan soysuz kendini belli etmemek için hapishaneye bir paket sigara bile getirmemişti.

Cevriye "Allah büyük, o bir karıncasından vazgeçmez!" diye düşünüyordu. Zaten Cevriye'nin yaşamak için Allah'tan ve hayattan istediği şeyler o kadar az, o kadar mütevazıydı ki hakikaten ona bunların verilmemesi merhametsizlik olurdu.

Melahat şimdi kavgayı kesmiş, düşünceli görünüyordu. Odaya altı kız daha getirmişlerdi. Tahminen şimdi yirmi bir kişiydiler. Cevriye başını tekrar Ayten'in zayıf ve sıcak kalçasına dayamış, yine uyumaya gayret ediyordu.

Melahat birdenbire onu dürttü:

– Cevriye, dedi, kalk sana bir şey söyleyeceğim.

Cevriye isteksiz isteksiz doğruldu.

– Muavin isimleri filan yazmaya başladı. Bu gece burada kalmıyoruz, müdüriyete gönderiyorlar.

Cevriye sokağın rutubetini hatırlayarak ürperdi.

– Evet!..

– Şimdi sana bir sözüm var. Kulak ver.

Gayet hafif bir sesle kulağının içine fısıldıyordu.

– Bu gece ben yakalanınca, bizim Kovboy Necip hemen Yüksekkaldırım'a koştu. Mavron'un kahvesi vardır ya!.. İyi dinle tünel geçme!.. Şimdi biz yokuşu inerken sen hep geri kalmaya bak. Mavro'nun köşesine gelince orası zifirî karanlıktır. Hemen içeri dal. Dikkat et üçüncü kapı. Solda... Üçüncü kapı... Aralıktır. Oradan dal. Kapıyı gürültüsüz kapa. Zaten sürgü yağlıdır ses çıkarmaz. Kapıyı kapayınca bu defa duvarı tuta tuta sağa yürü. Pencereler vardır. Bunlardan biri açıktır. Oradan içeri atla. Aklında tutuyor musun?

Cevriye heyecanla:

– Evet! diye fısıldadı.

– O pencereden Mavro'nun kahvesinin arkasındaki Çipil Mus-

tafa'nın odasına gireceksin. Kovboy beni orada bekleyecek. Ona dalgayı anlat. Seni benim yolladığımı söyle. Hastalığım yok, vukuatım yok, yarın beni bırakırlar. Sen orada oturma ha. Yandan tekkeye yol vardır. Tekkenin solundaki avludan Tophane'ye yol çıkar. Oradan sıvış. Ötesi artık senin bileceğin iş. Katalaveni?..

– Anladım Topacım.

– Bak kendimi feda ediyorum. Andavallılığın mevsimi değil!..

– Korkma... Beceririm.

Şimdi muavin kızların isimlerini birer birer soruyordu.

– Adın ne senin?

– Gülnaz.

Dişleri çürük, saçları oksijenli, üzerinde kanarya rengi bir ceket olan yüzü kat kat boyalı, korkunç bir kadındı.

Muavin yüzüne baktı ve:

– Ne de gül... Ne de naz... diye söylendi. Babanın adı?

– Abdullah.

– Ananın adı?

– Havva.

– Soyca hangi sülaleden?

– Darülaceze çocuğuyum.

– Kaç yaşındasın

– On beş.

– Ne?

– Yirmi beş olsun.

Kızlardan biri:

– Sattım... Satıyorum!.. diye bağırdı. Yirmi beş artıran var mı?

Zenci bir kız:

– Elli! diye bağırdı. Sarışın kadın yerinden fırlayıp zencinin üzerine atılarak yanağına müthiş bir şamar indirdi.

İki memur ve muavin, kızların gürültüsünü kesmek, kavgacıları birbirinden ayırmak için zahmet çekmediler. Zenci kız sarhoş olduğu için hemen orada yığılıp kalmıştı.

Başka zaman olsa Cevriye böyle şeylerden pek hazzeder ve alaka duyardı. Şimdi en büyük arzusu polisin elinden "yakayı kurtarmaktı." Başka hiçbir şey düşünmüyor ve istemiyordu.

Evvela her iş bitip onlar yola çıkmadan şöyle mümkün olduğu kadar dinlenmek, yorgunluğunu almak arzusundaydı. Bu kadar sıcak bir odada oturmak insana her zaman nasip olamazdı ki.

Melahat ayağa kalkmış, sofaya çıkmıştı. Sofada aynanın karşısında durmuş, mor esvabının beline, kabarık saçlarına düzen vermeye çabalayan bir genç kıza yaklaşıyordu.

Bu kız yirmi-yirmi beş yaşlarında kadar vardı.

Siyah saçları, zenci saçı gibi kıvırcıktı. Orta boyu, ince mevzun yapılıydı. Çatık kaşları, haşin bakışlı gözleri vardı. Yanağının bir tanesinde üç jilet yarası, ötekinde bir çıban izi taşıyordu.

Melahat ona sokuldu ve:

– Yedi Bela, dedi. Kulağını bana ver. Sana bir şey söyleyeceğim.

– Emret Topacım.

Yedi Bela Gülseren, sözüne güvenilir bir kızdı. Asıl ismi Elif'ti ama, sonra onu pek şık bulmamış olacaktı ki değiştirmişti. Yedi Bela Gülseren mert olduğu kadar becerikliydi de.

Melahat'ın da bütün bu kızların içinde onu seçmesine sebep bu olmuştu.

Gülseren'e Cevriye'nin vaziyetini anlattı. Ve aralarında yavaş sesle bir şeyler konuştular.

Hep Melahat anlatıyor, öteki hep o gülmeyen asık suratıyla "Evet, evet!" der gibi başını sallıyordu. Melahat sözünü bitirince:

– Peki, dedi.

Memur:

– Haydi hazır olun! dediği zaman Cevriye ayağa kalktı. O zamana kadar epeyce dinlenmişti. Bu Bolu-İstanbul yolu onu bir hayli mahvetmişti. Kalbi hızla vuruyordu. Karnı açtı, korkuyordu.

Karakolu boş sözlerle atlatabilmişti. Müdüriyette her şey meydana çıkacaktı.

Müdüriyete gitmeden evvel. Ah, müdüriyete gitmeden evvel ellerinden bir kurtulsaydı.

Kös Ayten'i uyandırmak güç olmadı. Fakat ayağa kalkamıyordu. Başı dönüyordu. Kalkınca yıkılıyordu. Konuşamıyordu. Cevriye:

– Hasta! dedi, Muavin Abi ayakta duramıyor.

Muavin bakmıyordu bile. Her gün onun gibi kaç tanesini görüyordu.

– Körkütük sarhoş! dedi.

– Vallahi sarhoş değil. Ateş içinde, cayır cayır yanıyor.

– Boyalı ispirto ateşidir.

– Muavin Abi.

– Kıs çeneni!

Muavin inanmıyor, fakat Ayten ayakta duramıyordu. Ayağa kalkınca ateşin şiddetinden kalbine zaaf gelmiş olmalıydı. Hemen yere yıkılıvermişti.

Yıkıldığı yerde istifra etmesi onun sarhoşluğu hakkındaki kanaati daha kuvvetlendirdi.

Onu ayıltmak için kenardaki yangın kovasından başına biraz soğuk su döktüler.

Ayten, şimdi tahtaların üstünde hareketsiz yatıyordu. Onun bu hali kafilenin yola çıkmasına mani oluyordu. Kızlar etrafını almışlar, yüzünü, saçlarını kuruluyor, üstünü temizliyorlardı.

Yedi Bela Gülseren dişlerini gıcırdatıyordu. Fakat başka işi vardı. Söz dinlemeyen muavine çatmak öteki planı bozmak demekti.

Fosforlu Cevriye ise Ayten'e yardım etmek istemesine rağmen bir kenara çekilmişti, bu gece birinci planda olmamalıydı.

Muavin:

– Kaldırın onu yerden, dedi, koluna girin. Kollarından tutun yürür!..

Ayten bir külçe gibi ve incecik vücuduna rağmen yerden davranamıyordu. Kızlardan biri:

– Ağzından kan geliyor! diye bağırdı. Muavin:

– Kırmızı şarap, diyecek oldu, fakat dikkatli bakınca anladı ve telaşlandı:

– Ağzından kan mı geliyor? diyerek yerinden kalktı. Kızların hepsini itiyor, mesul olmak korkusuyla hiddetleniyordu:

– Çabuk bir imdat otomobili getirin! Telefon et!.. Hemen hastaneye kaldırsınlar.

Kan bir türlü durmuyordu. Kanı nasıl dindirmek lazımdı?.. Kızlar bir şey bilmiyordu. Gençlerden biri eliyle yüzünü kapamış hıçkırıyordu:

– Ölüyor... Ölüyür!.. Zaten biçarenin ne kadar kanı var ki... diyordu muavin:

– Ölse kurtulur, dedi. Bu yaşayış yaşayış mı?

Ayten şimdi yattığı yerde gözlerini açmıştı. Hepsine ayrı ayrı bakıyordu. Onları görüyor muydu, nerede olduğunu anlıyor muydu? Bilinmez. Fakat bakışları çok zeki ve çok anlayışlıydı.

Bu bakış can çekişenlerin hemen hemen hepsinde görülen son şuur hamlesine benziyordu.

Orta yaşlı bir kadın yere, onun yanına diz çökmüştü. Saçlarını, alnını okşuyor:

– Yavrum... yavrum benim. Şimdi araba geliyor. Hastanede bir şeyin kalmaz! diyordu.

Bu kadının yorgun, bitkin ve çirkin bir yüzü vardı. Saçları yarı siyah, yarı sarıydı.

Üstünde gül kurusu bir etek vardı. Boynunda kurşunî renge girmiş beyaz kirli bir ipekli parçası bağlıydı.

Etekleri çamurlu, kırçıllaşmış siyah eski bir manto, turuncu süveterini ve eteğini açıkta bırakıyordu.

Fosforlu Cevriye, Top Melahat ve Yedi Bela Gülseren birer kenarda ve bu faciaya güya lakayıtmışlar gibi uzakta kalıyorlardı.

İmdat otomobili gelince, Ayten'e kanı durdurmak ve kalbe kuvvet vermek için şırınga yaptılar. Kaldırıp sedyeye koydular.

Ve dışarıya giderlerken hastabakıcıya kızlardan biri sordu:

– Nasıl?..

– Ölüyor... Belki hastaneye yetişmez bile.

Kızların çıkıp gidişi bu hadiseden dolayı bir saat kadar gecikmişti. Bu vaka hepsini ürkütmüş, bir şeyden çekinmez görünen bu kadınları pek sarsmışa benziyordu.

İçlerindeki sarhoşlar ayılmış, ayıklar sarhoş gibi küfür ediyor. Birçoğu hıçkırıyor, Fosforlu ağlamıyordu.

Yedi Bela Gülseren bir insanla dövüşmek istiyordu.

Sokağa çıktıkları zaman artık rutubet değil, hafif bir yağmur yağıyordu... Yerde kayan bir çamur vardı.

Cevriye en arkada kalıyor, ağır adımlarla yürüyordu.

Onları iki memur götürüyordu. Biri öndeydi, diğeri arkada kalıyordu.

Kapıdan çıkarlarken onları:

– 24 baş diye saymışlardı. Kızlardan biri:

– Benimkini kelle say, diye homurdandı. İçlerinden hiçbiri bu söze gülmedi. Biraz evvel Ayten'in başına gelenin korkusu havada bir ihtar gibi sallanıyordu.

Hepsinin içinde şuurlu veya şuursuz bir korku uyanmış gibiydi. Kendilerine nasip olan neticeyi görmüşlerdi.

Günün birinde bir karakol köşesinde, bir kaldırım kenarında, bir arsanın yabanî otları arasında, bir hendeğin içinde tek başlarına bu dünyadan ayrılmak.

Evet havada bir korku vardı. Çirkin bir şekilde yüzünü göstermiş, aralarından geçmiş ve Ayten'i alıp sürükleyerek peşinden götürmüş olan ölümün korkusu.

Buna rağmen hepsi karakoldan çıkarken aynanın önünde bir an olsun durup kendilerine bakmaktan, kendilerini süslemekten alıkoyamamışlardı.

Karakolda ayna vardı. Bu her karakolda bulunan bir şey değildi.

Şans onları buraya getirmişti bu akşam. Kırık ayna parçalarında yüzlerini, vitrinlerde vücutlarını yarım yamalak gören bu kızlar için karakolun bu aynası bütün kederlerini unutturan, bütün hiddetlerini yatıştıran bir şeydi.

Kendilerini görüyorlar, kendilerini süslüyorlar, kendilerine belki de altı aylık bir çekidüzen veriyorlardı.

Güzelliklerini burada seyrediyorlar, çirkinliklerini bu aynada tashih ediyorlardı.

Karakolda ayna vardı...

Cevriye aynanın karşısında hepsinden daha uzun kaldı. Memurdan azar işitinceye kadar. Kaçabileceğini ümit ediyordu. Kaçacak... Biraz bekleyecek, Necatibey Caddesi'ndeki hana girecek... Güzel olması lazımdı.

Güzel olmasını isterken vücudunda ılık bir ürperiş dolaşıyordu. Çoktan beri görmediği yüzüne bakıyordu.

Kapkara gözleriyle, siyah kıvırcık saçları ve ince burnu, kalın ve kızıl dudaklarıyla ne kadar güzeldi. Gözlerinin içinde ufak yıldızcıklar, saçlarının siyahlığından ufak pırıltılar, dudaklarının arasından gözüken dişlerinde sanki bir şehrayin vardı.

Fosforlu gibi ışıl ışıl yanan yüzü hakikaten güzeldi.

Hapishanede hiçbir şey değişmemiş, hatta bu yüze biraz da dinlenmiş olmanın huzuru gelmişti.

Muhakkak... Bu defa onu kolları arasına almaya tenezzül ederdi.

Orada mıydı hâlâ. Hâlâ orada ise...

– Sen mi geldin!.. diye sevinecekti. Sonra manaları değişmeyen bakışlarla ona bakarak:

– Peşinde kimse var mıydı? diye soracaktı.

– Ben enayi miyim... Sana aynasızları getirir miyim Abi?...

Ona "Abi" diye hitap ederdi.

Ona başka bir isim bulamıyordu.

– Kaçın kurasıyız!..

Cevabını azametle veren Cevriye kenara gidecekti. Sobası yanarsa sobanın arkasında yerdeki minderin üstüne oturacaktı. Dama açılan tavan arası penceresi siyah bir perdeyle sıkı sıkı örtülü, küçük bir ampulle aydınlanmış olan bu odada kenardaki demir karyola üstünde de "o" oturacak ve kendisine:

– Bu kadar zamandır neredeydin? Seni özledim! diyecekti. Ah bunu duymayı ne kadar istiyordu.

– Seni ne kadar çok aradım Cevriye!..

– Kodesteydim Abi.

Bu sözü gururla söyleyecekti.

– Üç sene mi yattın?

– Yok canım bir sene. Yirmi gündür dışardayım.

– Vay canına. Ben üç senedir seni görmüyorum zannediyordum.

Onu o kadar özlemiş olacaktı. Hapishanede hep onu tahayyül etmişti.

– Kız, mahpusluk güç müydü?

Güç olmaz mı Abi?

Gel bakayım şöyle yanıma!

Oda, o kadar küçüktür ki, Cevriye yerinden kalkmadan biraz sürünerek hemen yatağın yanına gelebilir.

Elleri hiçbir iş görmemiş gibi dolgun, derileri gergin, uzun parmaklı, kocaman elleri saçlarını okşayarak:

– Zavallı Cevriyecik!.. diyecekti. Zavallı Fosforlu.

Eğer böyle dese. Cevriye birden başını onun dizine dayar ve ta eskiden çocukluğunda ağladığı gibi, köprü altında ölen adamın ölüsü karşısında ağladığı gibi ulaya ulaya ağlardı.

– Zavallı Fosforlu!.. Zavallı Cevriyecik.

Cevriye ağlayınca o başını dizlerinden kaldıracak, ellerini omuzlarına koyacak, onu yavaş yavaş yerinden kaldıracak, yaşlı gözlerini, yaşlı yanaklarını öpecek, onu susturmak isteyecek, onu göğsüne basacaktı.

Sonra dudakları dudaklarını arayacak:

– Senin kıymetini şimdi anladım. Seni sevdiğimi şimdi anladım Cevriye... diyecek ve onu öpecekti.

Bu ne çılgın, ne müthiş, ne fevkalade bir kucaklayış olacaktı.

Bu hayal uzun hapishane gecelerinin rüyasıydı.

Bir sene, hep bunu düşünmüş, hep bunu istemiş, hep bunu kurmuştu.

Karakol aynasının karşısında durup saçlarını, belini düzeltirken yine o anı düşünüyordu.

Melahat'a güveniyordu. O bir kere bir işi yaparım dedi mi o işi yapardı. Eğer kendisi açıkgözlü olursa muhakkak polisten kurtulacaktı.

Hemen oraya gidecekti.

Takip edilmediğini anlar anlamaz ve bir kere kendisini oraya attı mı izini kaybettirdi demektir.

– Sen misin kız? diye polis memuru omzundan dürttü. Baloya gitmiyoruz. Süse yekûn tut!

Ağzını bir cevap vermek için açtı. Fakat kendini tuttu. Şimdi bela çıkarmamak lazımdı. Kaçmak, evvela kaçmak lazımdı.

Melahat işi iyi tanzim etmişti. Cevriye de hep geri kalıyor, ar-

kadaki polisin ihtarını duymazdan geliyor, mümkün olduğu kadar kalabalıktan uzak gidiyordu.

Melahat'ın söylediği köşeye yaklaştıkça Cevriye'nin kalbi yerinden fırlayacakmış gibi vurmaya başlamıştı.

Kaçabilecek miydi?

Melahat sözünde duracak mıydı?

Köşeyi biraz geçtikten sonra Yedi Bela ile Melahat'ın yüksek sesle kavgaya başladıklarını duydu. Kendisi henüz köşeye gelmemişti. Kızlar dağınık yürüyorlardı.

Bu işi Melahat tanzim etmiş bulunuyordu. Evvela Yedi Bela'yla görüştükten sonra tam bir plan kurmuştu. O da kızlara bunu anlatmıştı. Kafile geniş ve dağınık olduğu nisbette iki polisin kontrolü güçleşecekti.

Planın tatbik edilmekte olduğunu kavganın başlayışından anlayan Cevriye kalbinde korkuyla karışık dolu bir heyecan hissetti.

Artık açıkgöz olmak ve polisin elinden kurtulmak ona düşüyordu.

Kendisi ile köşe arasında birkaç adım kalmıştı. Birdenbire Melahat ile Gülseren'in sesleri büsbütün yükseldi. Ve iki kız birbirlerini saçlarından yakalayarak dövüşmeye başladılar.

Diğerleri de büyük bir vaveyla koparark onlara doğru koştular.

Öndeki ve arkadaki her iki memur da kavgacıların yanına seğirtti.

Herkes telaşlı telaşlı birer tarafa koşarken Cevriye bir gölge gibi karanlık köşeden kıvrıldı.

Arkasından gelen olmadığını, ona "Dur!" diyen bulunmadığını büyük bir sevinçle tespit ediyordu.

İşte bir iki adım daha. Ondan sonra hürriyet vardı.

Melahat'ın tarif ettiği kapı bu olacaktı. Kapıya abandı, açıldı ve arkasından itince sessizce kapandı.

Uzaktan kavgacıların sesi hâlâ duyuluyordu.

Bir kedi gibi sessiz sessiz yürüdü.

Açık pencereyi buldu ve içeriye daldı.

Burası karanlık bir aralıktı. Yakınında da kirli bir apteshane

bulunmalıydı. Pis kokan bir yerdi burası. Evvela gözlerini karanlığa alıştırmaya ve elleriyle yoklaya yoklaya ilerlemeye çabalamıştı.

Birden bir ses:

– Sen misin Melahat? dedi ve karanlıkta bir el elini tuttu.

II

"Kız kolunda damga var!"

– İç bre Fosforlum!..

Cevriye içiyordu. Saatlerden beri durmadan içiyordu.

Burası basık tavanlı bir kır meyhanesiydi.

Meyhane olmadan evvel herhalde burasını ahır olarak kullanmışlardı. İçinde hâlâ ahırlara mahsus olan tezek kokusuyla karışık kekremsi bir koku vardı.

Meyhanedeki on masadan dokuzu boştu. Birinde üç erkek ile iki kadın oturuyorlardı.

Beşi de sarhoştular ve beşi de hâlâ ilk başladıkları hızla içiyorlardı.

Cevriye bu akşam onların içinde en coşkunuydu. Kadehi daha boşalmadan uzatıyor ve yayvan bir sesle:

– Doldur!.. diyordu.

– Kız bir cigara da sarayım mı?

– Rakı ver, rakı!..

– Sigara keyfi tamamlar.

Arap Şevki baygın gözlerle Cevriye'ye bakıyor:

–Bir cigara içsen bir daha çermak cura dönüp bakmazsın!.. diyordu. Cevriye de:

– Bırak be sele zeytinim!.. diye cevap veriyordu. Mavrom benim ver bana şu aslan sütünü.

– İç bre Fosforlum.

Cevriye içiyordu. Cevriye durmadan içiyor:

– Şerefe!.. Şerefe!.. diye kadeh kaldırarak içiyordu. Kenarda bir laterna vardı. Meyhaneci fakir bir tezgâhın arkasında uyukluyor, Cevriye arada bir coşup da elindeki kadehi duvara fırlatıp kı-

rınca, o şangırtıyla başını kaldırıyor bakıyor ve sonra yine başı göğsüne düşerek gene uyukluyordu.

Bu akşamki işten emindi. Çünkü masada Zombi Recep vardı.

Masada Recep oldu mu! Hesapların tamam ödeneceğinden emin olmak lazımdı. O her şeyi yapar, yol keser, kasa kırar, adam öldürür fakat bir kere yanına kadın alıp da hovardalığa çıktı mı ne masraf edildi, ne ziyan yapıldı ise hepsini gık demeden öder ve üstelik bol bahşiş de bırakırdı.

Ona Zombi lakabının takılmasına sebep de şuydu. Bir gece onu sokakta sırtında bir kamayla vurulmuş olarak bulmuşlar ve ölüdür diye morga kaldırmışlardı. Morgda yeniden dirildiğinden beri ona artık Zombi diyorlardı: "Dolaşan ölü..." Bu onun hakkında uydurulmuş bir efsane mi, yoksa hakikat mıydı? Bilinmezdi. Arkadaşlarının üzerinde eskiden bu kadar büyük bir tesiri yoktu. Fakat hakkında morgda dirildiği şayiası yayıldığı ve o yeniden aralarına karıştığından beri tabiatın fevkinde bir hususiyeti varmış gibi ona acayip bir hürmet ve korkuyla yaklaşıyorlardı.

Aralarında onun hortladığına inananlar bile vardı.

Zombi iriyarı bir çocuktu. Yüzü bir beygir yüzü gibi uzun, bir gözü diğerinden küçük, rengi tam bir ölü rengi gibi yeşile kaçan bir sarılıktaydı.

Müthiş içen, az konuşan ve bir otomat gibi vücudu kıpırdamadan yürüyen, hiddetli, şiddetli, kalbi merhametsiz, bir ölü kadar duygusuz bir gençti.

Erkeklerden ikincisi Torpil Şeref'ti. Galata'nın en iyi çocuğu olarak tanınıyordu. Sicilinde 106 sabıka olan bir yankesiciydi. Bu rekoru parlak bulanlara karşı o büyük bir azametle:

– Tanrı'nın günü cep araklarız. Bir senede kaç gün var hesap et. Ben çekirdekten yetiştim. Zanaatı Ondörtparmak Hoca'dan öğrendim. Daha beş yaşındayken iskelelerin kolerasıydım. Topu topu sicile bunların 106'sı geçmiş. Bu da iş mi? derdi.

Neşeli bir delikanlıydı. Tasasız:

– Ne umur edeyim?.. Bu canı Allah verdi. El âlemin cebini kendi cebim gibi karıştırıyorum. Andavallılar çalışır ben yerim. Böyle saltanatı Ruzvelt bile tatmadı be!.. diye omuz silkerdi.

Üçüncü Sele Şevki'ydi. Onu bu hayata düşüren esrar iptilasıydı.

O diğerleri gibi köprü altlarında büyümemişti. Eski bir ailenin emektarı olan bir zenci baba ile beyaz bir kadından dünyaya gelmişti. Emirgân'da gül gibi bir evde büyümüştü. İş hayatına bir demirci çırağı olarak başlamıştı. Karaköy'de bir atölyede çalışırdı.

Yirmi beş yaşındayken, bir arkadaşıyla birlikte gittiği bir genelevde Şişman Hayganoş'u tanımıştı ve onu esrara alıştıran işte bu kadındı.

Sele Şevki on dört senedir bu yüzden normal hayatından kopup ayrılmıştı.

Esrar kaçakçılığı yapar, birkaç senede bir polise düşerdi. Neşeli değil, uyuşuk bir insandı. Fakat şimdiye kadar kimseye bıçak çekmemişti. Kimseyle hırgür etmez, herkesle iyi geçinirdi. Son zamanlarda esrardan başka bir yeni iptilası daha vardı. Bu da Çopur Güllü'ydü.

Güllü masada oturuyordu.

Şişman vücutlu, kumral çatık kaşlı, yeşil gözlü, beyaz tenli, al yanaklı bir köy aşüftesiydi.

Daha on beş yaşındayken, babasıyla aralarında bir sınır ihtilafı olan bir köylü, üç beş serseriye para vererek onu, intikam olsun diye dağa kaldırmıştı.

O gün bugün Güllü köy hovardalarının gönül eğlencesi olmuş bir daha baba evine dönmemişti.

Kendisi de bu hayattan hoşlanmış mıydı? Başına gelen bu maceradan elem veya utanç duymuş muydu? Bunu kendisine de sorsanız anlatmazdı.

Neticede kendisine tutulan ve onu dağlardan uzaklaştırmak isteyen on sekiz yaşında bir köy çocuğunun peşine takılarak İstanbul'a gelmişti.

İstanbul'da kolay hayat kazanacağını ümit eden on sekizlik delikanlı parasızlık ve sefaletten öldüğü zaman Güllü'yü dokuz aylık gebe bırakmıştı.

Sele Şevki, Güllü'yü müdüriyette, ikinci şubede tanımıştı.

Güllü Haseki'de doğurduğu çocuğu bir cami kapısına bırakırken yakalanmıştı. Şevki de güçlükle atlattığı bir kaçakçılık işin-

den dolayı müdüriyete alınmış bulunuyordu.

Sele Şevki, kucağındaki kendisine zorla iade edilen çocuğuyla bu kadını müdüriyette gördüğü zaman onunla alakadar olmuştu. Ve kendi yiyeceğini onunla paylaşmıştı. Onda bu kadar hoşuna giden şey neydi? Şevki bunu kendi kendine izah etmeyi hiç akıl etmemiş, böyle bir ihtiyacı hiç hissetmemişti.

O, kendi ilkel ve basit güzellik telakkisine göre bir Venüs müydü?... Yoksa dudaklarının kesilişinde annesinin dudaklarının kesilişine benzeyen bir benzerlik vardı da Şevki bu benzeyişi sezmeden ona mı kapılmıştı?

On üç sene esrardan gayrı hiçbir şeye bağlanmamış olan Şevki Güllü'ye bağlanmıştı.

İki senedir bu maceralarla dolu hayatları içinde hep beraberlerdi.

Bilinmez aralarında kim kimi beslerdi. Fakat ayrıldıklarını gören olmamıştı.

Güllü dağların en usta fahişesi olmuştu: serserilerin de eğlence âleminin de yine gözbebeğiydi. Bir Konya havası oynar, bir çiftetelli kıvırır, bir kaşık kullanırdı ki, değme rakkase onunla rekabet edemezdi.

Bu şişman ve iğrenç vücudun her bir yağ kümbetinin paluzeler gibi tir tir titreyişi hovardaları zevkten coştururdu, "Yaşa Güllü!" diye el çırpanlar, o günkü vurgununu onun alnına yapıştıranlar, pek çoktu.

Eğlence âlemlerinde tam bir fahişe olan Güllü'nün bu kazancı Şevki'ye yedirmesindeki mana pek de anlaşılmazdı.

Paraları olduğu zaman Galata otellerinin birinde oda tutarlar bazen müştereken yangın yerlerinde yatarlar, yazın boğaz sırtlarındaki kırlar onların sayfiyesi olurdu.

Şevki müdüriyete, karakola veya hapishaneye düştüğü zaman Güllü onu bir gün bırakmaz, aynı macera Güllü'nün başına gelirse, bu defa Şevki bütün serseriliğine rağmen onu sigarasız bırakmazdı.

Bu garip bağlılık ve münasebetin içinde sevginin bir rolü var mıydı, bilinmez.

Kör Abdi'nin meyhaneye girişi bu sarhoş masasında büyük bir sevinç uyandırdı.

Kör Abdi harikulade bir adamdı. Bir motor gibi süratli yürür, bir gecede Balıkpazarı'ndan başlar, şehrin içindeki ve dışındaki bütün meyhaneleri dolaşırdı. Kör olmasına rağmen elindeki tek değneğinden gayrı rehberi olmayan Abdi her yeri müşkülatsız bulurdu. Evvela akşamcıların devam ettiği meyhanelerden başlar, dolaşa dolaşa şehrin dışındakilere kadar açılır ve sabaha karşı böyle yerlere düşerdi.

– Abdi gel buraya!

Abdi, isminin seslenildiği tarafa, görür gibi bir katiyetle yürüyordu.

Meyhanenin içi sigara dumanından ağırlaşmıştı. Bilhassa Şevki'nin sigaralarının dumanları bu havayı teneffüs edenlere bir hoşluk veriyor, esasen alkolden uyuşmuş kızları büsbütün sersemletiyordu.

Şevki bir kolunu Güllü'nün boynundan dolamış avucuyla omuz başını sıkıştırarak, başını kadının öteki omzuna dayamış, uyukluyordu.

Cevriye başını arkaya doğru atmış dik göğüslerini bluzu altında oynatan bitmez tükenmez sarhoş kahkahalarla Torpil Şeref'in anlattığı bir hikâyeyi dinliyordu. Zombi Recep ise kolunu Cevriye'nin beline dolamış, onu kendine doğru hafifçe çekmiş, cansız gibi hareketsiz duruyordu.

Abdi kapıdan girer girmez sağ yumruğunu masaya indiren Recep:

– Gel be Abdi, diye onu çağırmıştı. Gel bize bir şeyler çal bakalım...

Abdi masanın başına oturuyor, kirli bir torbadan udunu çıkarıyor, akordunu düzeltirken kendisi de hafif hafif öksürüyor, sanki kendi de sesini düzeltmek istiyordu.

Zombi Recep:

– Cevriye'yi çal Abdi! dedi. Ama evvela bir içki içmez misin?

– İçmem oğul!

Abdi'nin hiçbir şey içmediğini herkes bilirdi. Yaşının ilerlemiş

olmasına rağmen sesinin böyle gür kalışında belki de sebep buydu.

Her gecesini yetmiş çeşit sarhoş masasında geçirdiği halde ağzına bir katre içki koymayışı, hakikaten bir irade meselesi olmalıydı.

– O halde bir şey yer misin?

– Siz keyfinize bakın çocuklar, dedi. Meze bol. İstedikçe yerim.

Torpil Şeref:

– Abdi Amca, dedi. Senin maşallah gözlerin bizimkilerden keskin. Mezenin bol olduğunu nereden anladın?

– Benim gözüm değil, burnum keskin oğlum.

– Seninle ava çıkmalı be, paranın da kokusunu alır mısın?

– Alırım oğul, dedi. Bu masada da var.. Hem de nerede biliyor musun? Zombi'nin cebinde.

Kahkahalarla gülüyorlardı. Zombi yayvan bir sesle:

– Cevriyem'i çal! diye tekrarladı ve Cevriye'ye biraz daha sarılarak onu biraz daha göğsü üstüne çekti.

Ut başlamıştı. Şeref şarkıya karışmak istedi. Zombi:

– Sus be kel horoz! diye bağırdı. Abdi'yi dinle!..

"Karakolda ayna var ayna var..." diye Abdi okumaya başladı.

Cevriye şarkıyı işitince ürperdi. Karakolu hatırladı.

Bolu'dan daha o gece İstanbul'a ilk geldiği gece, gözünün önünde canlandı.

O gece kış yeni başlıyordu. Daha kar yoktu. Sulu, rutubetli bir geceydi. Daha İstanbul'a ayak basar basmaz daha o gece onu tutmuşlar, karakola götürmüşlerdi. Kendisini Bolu'ya göndereceklerdiye ne kadar korkmuştu o gece.

İstanbul'a ilk geldiği geceyi geçirdiği karakolda ayna vardı.

O günün üstünden bir hayli zaman geçmişti. Fakat şarkıyı dinlerken Cevriye şu dakikada, karakoldan çıkarken, kendisini aynada süzdüğünü hatırladı, ümit ve endişe dolu gözlerle aynanın içinden kendine bakan hayalini olduğu gibi hatırladı. Aynadaki Cevriye, karşıdaki Cevriye'ye sanki o gece: "Kaçabilecek miyiz?" diye soruyordu.

Kaçmışlardı da... Ve işte neredeyse yaz olmak üzereydi. Bir daha "aynasızların" eline düşmemişti.

Abdi:

"Kız kolunda damga var, damga var!" diye okuyunca Cevriye şiddetle iki kolunu birden meze tabaklarının, rakı şişelerinin, kadeh ve bardakların arasına uzattı.

Masada bir şangırtı oldu. Hepsi masanın üzerine dayanmış bu ince, esmer ve güzel kola baktılar.

Bu kolların her iki bileğinde de dövmeden yapılmış hakiki kelepçe büyüklüğünde iki kelepçe resmi vardı.

Onun bu hareketi hepsinin dikkatini onun kollarına çevirmişti.

Sarhoş başı kâh öne, kâh yana düşen Cevriye kollarındaki kelepçe resimlerine sabit bir bakışla bakarak:

– Abdi Amca sus! diye bağırdı. Şarkıyı kes diyorum sana!

Ve sağ kolunu masanın üstünden süratle sıyırarak sağ tarafında çanak, bardak, tabak, kadeh, şişe ne varsa hepsini yere attı.

Güllü hafif bir sesle onun kulağına:

– Kız çamurlaşma!.. diye fısıldadı.

Abdi bu sesin tonunu duyduğu zaman tabakların şangırtısını beklemeden susmuştu.

Cevriye hep kollarına bakıyor, gözlerini kollarından ayırmıyordu.

"Kız kolunda damga var!" diye şarkıyı sarhoş sarhoş mırıldandı.

Şimdi iki kolunu masadan kaldırmış onlara gösteriyordu:

– Görüyor musunuz? İki kolumda da damga var.

Torpil Şeref:

– Adamakıllı zom oldu, dedi. Güllü bir şey bilir gibi başını salladı. Meyhane o kadar basık tavanlı, o kadar gamlı, o kadar kasvetli ve dumanlı bir yerdi ki... ruha kasvet veriyordu.

Cevriye sabit bir bakışla hep kendi bileklerine bakıyordu.

Hep kendi bileklerinden gözlerini ayırmıyordu.

İstanbul'a ilk geldiği gece, karakolun aynasında kollarına baktığı zaman; bileklerinde bu kelepçe resimleri yoktu. Bunu sonradan yaptırmıştı. Barba'ya yalvarmış, Galata'nın en mahir dövmecisini buldurmuştu. Ve kollarını ona uzatarak:

– İkisine de kelepçe resmi yap! demişti. Sahici büyüklüğünde olsun!

– Daha güzel bir şey yapalım be kız! diyen ihtiyar dövmeciye:

– Güzel şey istemem. Kelepçe olsun! diye bağırmıştı.

– Dostum kodeste. Anlıyor musun aftosum kodeste! diye ilave etmişti. Herkese övündüğü gibi onun kendi dostu olmasını, aftosu olmasını ne kadar isterdi.

Fakat o kendisinin hiçbir şeyi değildi. Hiçbir şeyi olmamıştı. Ve bir daha onu görüp görmeyeceğini, bir daha onunla konuşup konuşmayacağını bilmiyordu. İsmini bile bilmiyordu.

Fakat Cevriye onun felaketini paylaştığını kendine ve herkese ilan için bu dövme kelepçeleri kollarında ölünceye kadar taşıyacaktı.

O gece polisten kaçıp kurtulduktan sonra Kovboy Necip kendisini kahvenin arka kapısından bir başka avluya götürmüş, oradan bir başka kapıyla Tophane'ye giden çamurlu bir yolun üstüne çıkarmıştı.

– Haydi, demişti, şimdi tüy bakalım.

Tüymek iş değildi. Cevriye bacaklarına güveniyordu ama, bir daha ele geçmekten korkuyordu.

Ne yapacağını bilmeden sağa sola bakıyordu. Bir senedir, buralardan uzak kalmıştı. Bir sene içinde kim öle; kim kala. Bilinir miydi? İstanbul'un kışı rutubetlidir. Sonra da baba mirası yiyip oturduğu yerden kıpırdamayan, mahalle çocuğu değildi kapısını çalacakları.

Kim yakalandı, kim tutuldu, kim kimi bıçakladı, ne oldu bitti, evvela bir iyice öğrenmek lazımdı. Mavro'nun kahvesi yerinde duruyordu ama, Barba'nın meyhanesi ne oldu? Onun patronu netameli herifin biridir derler. Hem de polisle pek sıkı fıkıdır. İşini yürütmek için herkesi ele verir.

Şimdi böyle polisten kurtulur kurtulmaz, hatta daha kurtulduğuna emin olmadan Necatibey Caddesi'ne gitmek doğru değildi herhalde...

Cevriye bunu da kestiremiyor, fakat bir rüzgâr hafifliğiyle adeta uçuyordu.

Karanlık sokağın göl haline gelmiş çamurlarına bata çıka iler-

liyor ve zihninde barınacak bir yer arıyordu. Dolmabahçe sırtlarına doğru gitse... Taşlık'a çıksa... Yazlık bahçelerin bazı barakaları kışın yıkmazlar. Yahut da Çiftlik Parkı içinde saklanmak da fena olmaz.

Tophane Caddesi'ne çıkmayı hiç istemediği halde, yolun nihayeti kendini oraya götürüyordu. Yol karanlık, fakat düz ve uzun bir yol olduğu için Cevriye arkasını arada bir kontrol ediyor ve arkasında kimse olmadığını pekâlâ görüyordu.

Böyle takip edilmediğini anlaması onda Necatibey Caddesi'ndeki hana gitmek arzusunu dayanılmaz hale getirdi.

Hayır, tam bir sene yirmi sekiz gün onu görmedikten sonra bir gün daha görmemeye katlanmak Cevriye'ye pek ağır geliyordu. Bir an evvel onu görmek istiyordu.

Kendi mevcudiyetini idrak ettiği günden beri tanıdıkları içinde tekrar tekrar ve her zaman görmek istediği insan yalnız oydu.

Onun bir yabancı, bir meçhul adam, hayatı, meşgalesi bilinmeyen bir kimse oluşu Cevriye için bir mesele değil.

Cevriye'nin bütün hayatı esasen, tanınmayan, uzak, yabancı ve meçhul insanların, hüviyetleri bilinmeyen kimselerin arasında geçmişti.

Onun ismi daha bilinmeyen, hayatı tanınmayan bir adam olmasının hiç önemi yoktu.

O bu koskoca İstanbul'da kimin hayatını, mazisini, ismini tanırdı. Yolunun üstüne çıkanlar sadece insanlardı.

Ve insan olmaları Cevriye için yeterdi.

Cevriye onu insanların en harikuladesi olarak tanıyordu. Onu böyle anmasına, tanışmalarındaki ve sonra devam eden münasebetlerindeki garip şekil amil olmuştu.

Onu serin bir sonbahar gecesinde tanımıştı.

Hastaneden yeni çıkmıştı. Tam altı hafta hastanede yatmıştı. Fevkalade yorgun, zayıf, ortalarda dolaşacak hali yoktu.

Elindeki son parayla tramvaya binmiş ve o zaman tanıdığı ve kendisine alaka gösteren Kayıkçı Mahmud'u bulmak ve ondan birkaç para almak için Bebek'e, oradan da yürüyerek Hisar'a gitmişti.

Fakat Mahmud'un devam ettiği balıkçı kahvesinden kendisinin artık Trabzon'a döndüğünü öğrenmişti.

Geceyi Hisar'da geçirmek icap ediyordu.

Çünkü geriye dönecek parası olmadığı gibi, orada yeni bir erkekle ahbaplık tesis edecek halde de değildi. Üstelik yeniden Galata'ya dönmek ve orada bir sabahçı kahvesinde veya Barba'nın meyhanesinde barınmak için yürüyecek de kuvveti yoktu.

Ortalık kararınca yavaş yavaş denize yaklaşan Cevriye, bağlı kayıklardan birine atlamış ve içine upuzun yatmıştı.

Hava serindi. Ve hafif ateşi vardı.

Ürperiyor ve üzerindeki eski yün süvetere sarınmaya gayret ediyordu. Karanlık bir geceydi. Deniz çırpıntılar halinde sahile çarpıyor, her çarpışta yakamozlar etrafta pırıldıyordu.

Cevriye gözlerini kapamış, sanki beşikte yatıyordu. Ve bu sallanış ve yorgunlukla orada uyumuştu.

Ne kadar uyumuş olduğunu bilmiyordu. Birden sandal devrilecekmiş gibi sallanınca gözlerini korkuyla açtı, karşısında karanlık gecenin içinde geceden daha karanlık iri bir gölge görünce hafifçe bağırarak doğruldu.

Gelen adamdan korkusundan değil, denize düşmek korkusuyla bağırmıştı.

Adam hayretle ve belki de korkuyla:

– Kim o? diye fısıldamıştı ve cebinden çıkardığı küçük bir elektrik fenerini ona çevirmişti.

Cevriye gözlerini kamaştıran ve bir an yanıp sönen bu ışık altında elleriyle yüzünü örtmüştü.

– Burada ne arıyorsun? diyen adam hemen yere oturmuştu. Kendisini müdafaa etmek için hazırlanır gibi bir hali vardı.

Cevriye:

– Uyuyacak yerim yoktu. Uyuyordum... dedi.

– Haydi çık sandaldan başka yerde uyu.

Ses sakin ve emin bir ses değildi, Cevriye kalkmak istedi. Fakat başı dönerek tekrar yere yıkıldı. Öteki:

– Ne yapıyorsun? diye çıkıştı.

– Kalkıyorum Abi. Birden başım döndü de yıkıldım.

Sonra ilave etti:

– Hastaneden bugün çıktım. Buraya kadar bir bildiğe geldim. Para almak için... O da Trabzon'a gitmiş. Tramvay param kalmamıştı. Yorgunum da... Şurada uyuyayım da sabaha Allah kerim dedim.

Konuşurken dişleri birbirine çarpıyor ve sesi titrek çıkıyordu.

Adam:

– Bırak şimdi bunları, çık sandaldan! dedi ve sert bir hareketle elini ona uzatarak, onu yerinden kaldırdı.

Fakat ani şekilde ayağa kaldırılış, Cevriye'nin başında daha müthiş bir dönme yarattı. Cevriye onun kolları arasında kendinden geçti.

Adam kadının vücudunun hareketsiz ve külçeleşmiş olmasından onun hakikaten bayılmış, hatta ölmüş olmasından korkmuş muydu? Niçin onu sahile bırakıp uzaklaşmamıştı?

Niçin onu sandalın içine yatırmış ve küreklere sarılarak sahilden bir hayli uzaklaştırdıktan sonra, onu ayıltmaya çabalamıştı?

Onun kürekleri bırakarak kendisini ayıltmaya uğraştığını hatta üstündeki siyah kalın paltoyu kendi üstüne örttüğünün farkına varmamıştı.

Onu ve yaşayış tarzını biraz öğrendikten sonra Hisar'dan uzaklaşışlarının ve uzaklaşırken onu sahile bırakmayışının sebebini aşağı yukarı tahmin ediyordu.

Onun bir an evvel bu sahilden uzaklaşması kendi menfaatineydi. Kendisinin takipçi bir polis memuru olmayıp hakikaten bayılmış bir kadın olduğunu anlamış ve onu sahile çıkarıp bırakmak gibi güç ve vakit alacak işler yapmaktansa evvela selameti sahilden uzaklaşmakta bulmuştu.

Sonra onu niçin terk etmemişti? Niçin sahile çıkarken:

– Haydi sen yine sabaha kadar burada yat! deyip sandalı bağlamamıştı. Onun yardımıyla sandaldan beraber çıkmışlardı. Cevriye'nin baş dönmesi hâlâ devam ediyordu. Sahile çıktıkları zaman gayriihtiyarî bu yabancı adamın koluna abanmıştı. O kendisini bıraksa yeniden yere yuvarlanmaktan ürküyordu.

Adam sandaldan güçlükle çıkardığı ağır bir paketi sağ kolunun altına almıştı. Sol koluyla ona destek oluyordu.

Onu bırakmıyordu. Buna sebep merhamet miydi?

Sandalda bütün yolculuk boyunca sade birkaç kelime konuşmuşlardı:

– Şimdi nasılsınız? diye sormuştu.

– Daha iyiyim.

Sonra gülmeye gayret eden, bu suretle ölümden ne kadar korkmadığını göstermeye çabalayan, daha doğrusu ölümden korktuğunu saklamaya gayret eden Cevriye hâlâ zayıf ve titreyen bir sesle:

– Mortuyu çekiyorum sandım. Güzelim dünyayı ayağımın altından çekiverdiler gibi geldi bana. "Nalları dikiyoruz Cevriye!" diyemeden gittim, demişti.

Arkaüstü yatıyordu. Üstünde onun kalın paltosu vardı. Denizin sert kokusu, rüzgâr ve simsiyah bir gökte milyonlarca, milyonlarca yıldızlar...

Karşısındaki adamın yüzünü göremiyordu. Onun yüzünü henüz görmemişti.

Yıldızlara bakıyor ve ölmediğinden bahtiyar, hâlâ yaşadığından büyük bir saadet duyarak onları seyrediyor ve kendisini hâlâ yorgun hissediyordu.

Bir dakika kürekleri bırakan adam bir elini ona uzatmış, bileğini parmakları arasına alarak nabzını tutmuştu. Ve biraz sonra:

– Şimdi çok daha iyisiniz! demişti.

Bu karanlık gecede boğaz harikuladeydi. Cevriye böyle, bir sandalda uzanmış ve üstü örtülü olarak yolculuk etmekten büyük bir zevk duyuyordu. Kürekleri süratle çeken adam yumuşak, tatlı ve sıcak bir sesle ona: "Siz..." diye hitap ediyordu.

Kendi lisanında mevcut olmayan bu "siz" hitabı ona ne kadar zevkli geliyordu. Kendini hatırladığından beri o, şimdiye kadar kimsenin kendisine "siz" dediğini duymamıştı. Kendisi de kimseye "siz" dememişti.

Bu, harikulade ve sihirli bir söz gibiydi.

Bununla alay etmek istiyor, gülmek istiyor: "Amma da monşerine çatmışız bu gece!" diye düşünmek isterken gözlerinin nemlendiğini hissediyordu.

Deniz, onun hayatında en çok sevdiği şeydi. Daha küçük bir çocukken erkek çocuklarla beraber köprü dubalarından denize atlayacak ve o derin suların altından bir balık mahareti, üstünden bir motor süratiyle gidecek kadar yüzmesini bilirdi.

Bu sahilin bütün sokak çocukları gibi, sanki yüzmek onun da fıtrî kabiliyetleri arasındaydı. Yüzmeyi ne zaman öğrendiğini bilmiyordu. Konuşmaya ve yürümeye ne zaman başladığını hatırlamadığı gibi.

Onun için denizi seviyordu. Bu karanlık göğü, bu yıldızları, İstanbul'un bu rutubet ve deniz kokan havasını seviyordu.

Ona:

– Ne kadar çok yıldız var, demişti. O yıldızların her biri içimden birinin yıldızıymış, biliyorsun değil mi?

O da, kürek çeken adama "siz" diye hitap etmek istiyor, bunu yapamıyordu. Böyle konuşmak ona gayet sunî geliyor ve eğer öyle konuşursa, adam kendisiyle alay edecek zannediyordu.

– Hayır!.. bilmiyordum.

– Evet... Evet öyleymiş, bana Çımacı Mustafa anlattı. Bu yıldızların her biri birimizin yıldızıymış. Ve biz öldüğümüz zaman onlar gökten kaybolurlarmış... biz görürüz... Yıldızlar kayar. O zaman bir adam ölürmüş. Her yıldız kayışta bir adam... Çımacı Mustafa yemin etti. Bir akşam hep oturuyorlarmış, deniz kenarında içiyorlarmış. Yanlarından biri kalkıp denize girmiş yüzüyormuş. Birden bir yıldızın kaydığını görmüşler. "Bir adam ölüyor" diyesilerine kalmamış, denizde yüzen arkadaşlarının kaybolduğunu görmüşler. Kayan onun yıldızıymış. Denizdeki adam boğulurken... Onun da yıldızı kayıp gitmiş.

Acaba benim yıldızım hangisidir?

Ve gözleriyle yıldızları aramış... Ve gökte bir tane pek küçük, pek minik ve pek parlağını bulmuştu.

– Fosforlu gibi yanan şu küçük olacak!..

Gözleriyle hep iri yıldızlara bakıyordu. Onları çok beğeniyor ama, kendisine ait olmalarını istemeye bile cesaret edemiyordu. "O kim bilir hangi padişahın yıldızıdır?" diyordu.

– Acaba ben ölmüş olsaydım, yıldızların hangisi kayacaktı?.. Bilsem imanına tükürdüğümün yıldızlarından hangisi benimdir; vallahi göğe merdiven kurar çiviyle onu göğe çakardım.

Kürekteki adamın sesinden gülümsediği anlaşılıyordu.

– Siz hayatı bu kadar çok mu seviyorsunuz?

– Can bu be Abi... Yaşamak sevilmez mi?

Doğrulmak ister gibi bir hareket yapmıştı.

Başı dönünce yeniden ürkmüştü:

– Başım dönüyor. Galiba bu gece kuyruğu titretiyoruz, demişti.

Yine onun büyük eli kendine uzandı ve yine iki parmak kalındığındaki bileğini tuttu:

– Hiçbir şeyiniz yok demişti. Mamafih biraz daha kımıldanmadan yatınız, daha bir hayli yol var. Gelinceye kadar daha iyi olursunuz. Hastaneden bugün mü çıktınız?

– Evet bugün çıkardılar. Ama dinsiz imansızlara çok yalvardım, bir şeyin kalmadı diye köpek gibi kapı dışarı attılar.

Adam cevap vermedi. Hep kürek çekiyordu.

Nereden karaya çıktıklarını hatırlamıyordu. Sahile çıkar çıkmaz başı o kadar dönmüştü ki, birdenbire onun koluna iki eliyle sarılarak:

– Çok fenayım diye mırıldanmıştı. Başım çok dönüyor.

Başı adamın omzuna kadar yükselmiyor, kolunun üstünde kalıyordu.

Adam Cevriye'nin sallandığını görünce yere düşmesin diye belinden yakalamıştı...

Beraber yürümeye koyulmuşlardı. Erkeğin sağ kolunun altında kocaman ve ağır olduğu belli olan bir paket vardı.

Baş dönmesinden gözü hep kapalı yürüyen Cevriye:

– Neredeyiz? diye sormuştu.

– Tophane'ye geldik bile...

– Ya...

– Siz nereye gideceksiniz?

– Bilmem!.. cevabını vermişti. Gidecek yerim yok.

– Niçin? dedikten sonra:

– Benimle beraber geliniz, diye ilave etti.

– Peki, diye kabul ederken ödü kopmuştu. Bu gece hiçbir erkeğin kucaklamasına tahammül edemeyecek kadar zavallıydı.

Sonradan, "O gece beni niçin gizli odasına götürdü?" diye çok düşünmüş ve hele şimdi onun tevkif edildiğini de öğrendikten sonra şu tahminde bulunmuştu: polis tarafından aranıyordu. Gizlendiği yere koltuğunda bu ağır paketle değil kolunda bir kadınla yaklaşacak olursa daha az şüpheyi davet edeceğini düşünmüş olabilirdi. Belki de onu gece evine kadar götürdüğünün sebebi bu olabilirdi.

Fakat Cevriye bunu istemiyordu.

Kendisine karşı duyduğu merhametten dolayı onu evine götürmüş olmasını tercih ediyordu.

İster merhamet yüzünden, ister hile yapmak için olsun, o gece, kendisini onun evine götüren sebep veya saiki takdis ediyordu.

Ondan ayrılmaktan korkuyordu.

İstese ayrılmak işten değildi.

Ne var ki içinde "Gidiyoruz!.." korkusu. Bir daha dönmemek üzere gidildiğini hissetmenin ürperten ve üşüten dehşeti vardı.

Cevriye, sokağın kızı Cevriye, sokakta yalnız kalmaktan korkuyordu bu gece. Yıldızlara baka baka, bir kenara kıvrılmaktan ve bir yıldızın, göğe merdiven koyup tırmanarak yerine mıhlayacağı bir yıldızın birden kayışını seyretmek ve o kayışın baş dönmesini, gönül ürpertmesini içinde duymaktan korkuyordu.

Beraber bir sürü karanlık sokaktan yürüdükten sonra, kocaman bir hanın çift açılan kapısı içinde tek kanat olarak takılmış küçük bir kapıyı itmişler ve hemen içeriye girmişlerdi. Adam kendini bırakarak kapıyı arkadan sürmeleyip demirlemiş ve sonra merdivene doğru daha hızlı gidebilmek için onun vücuduna kolunu dolayıp, kavramış ve beraber merdivene çıkmışlardı.

Burası depo gibi kullanılan bir han mıydı? Gayet kuvvetli bir makine yağı ve deri kokusu havayı kaplamıştı.

Kendisini belinden tutup kaldırmış olan adam ışık yakmıyordu. Bir müddet merdivenleri bir kolunda ağır bir paket ve bir kolunda Cevriye çıktılar. Bir hayli merdiven tırmanmışlardı.

Ayak seslerini gizleyerek yürüyürdu ve ona:

– Ses çıkarmayın! Hiç konuşmayın!.. diye tembih etmişti.

Nihayet bir yere geldikleri zaman adam durdu ve bir müddet soluk aldı. Merdivenleri iki yükle çıkmaktan yorulmuştu.

Cevriye yavaşça:

– Beni taşıma, dedi. Şimdi çok daha iyiyim. Kendim yürürüm.

O önden yürüyordu. Karanlığa alışan gözleriyle merdiven tırabzanlarını tutarak Cevriye çıkıyordu.

Kısa bir müddet sonra Cevriye, dizleri kıvrılarak olduğu yerde kaldı.

– Ne yapıyorsunuz?

– Halim kalmadı... diye adeta inledi. Adam döndü, tekrar onu belinden kavradı.

– Gökyüzüne mi çıkıyoruz?

Merdivenler hâlâ devam ediyordu. Ve daha bir müddet çıktılar. Nihayet adam bir kapının önünde onu yere bıraktı. Cebinden bir anahtar çıkararak kapıyı açtı. Onu öne doğru, açılan kapıdan içeri sürdü, kendi arkadan girdi. Kapıyı itinayla kapadı. Sonra bir şey daha yaptı. Ne yaptığını Cevriye lamba yanmadan evvel anlayamadı. Sonra lamba yandı.

Bu lamba bir pasif korunma lambası gibi mavi bir ışık veriyor ve girdikleri odayı ancak aydınlatabiliyordu.

Bu oda dört köşe, çatıları yatık bir tavan arası odasıydı.

Cevriye girdikleri odanın kapısında ve penceresinde kalın perdeler olduğunu gördü.

Cevriye, hâlâ girdiği gibi ayakta duran siyah paltolu, uzun boylu, iri gövdeli adama baktı.

Mavi ışıkta rengini seçemediği bu başın sade çizgilerini gördü.

Bu mavi ışık içinde ona bu adamın vücudu hakikatte olmayacak kadar iri ve heykelimsi görünmüştü...

Kendisi yatağa doğru ilerlerken adam elindeki paketi büyük bir özen ve dikkatle kenardaki masanın bir tarafına bırakmıştı.

Bu odada kenarda bir demir karyola, biraz ötede şeker sandıklarından yapılmış bir kerevet ve bir de geniş masa vardı. Ötede, yerde bazı çuvallar ve sandıklar bulunuyordu.

Cevriye, yatağın üzerine çöker gibi oturdu. Adam paltosunu çıkarıp bir askılığa astıktan sonra ona döndü:

– Uzanın, dedi. Rahat edin.

Kendisi yavaş yavaş ceketini çıkarıyordu.

Sonra kenardaki saç sobanın başına giderek açtı. Sobanın içi doluydu. Bir kibritle tutuşturulmak üzere hazırdı.

Adam kibriti çakıp tutuşturduktan sonra sobanın kapağını kapadı. Sonra yatağa doğru yaklaştı. Cevriye onu kendi yanına geliyor zannetti.

Çok rahatsızdı. Fakat ona o kadar iyilik yapmıştı ki, itiraz etmeyecekti.

Fakat adam, tahmini hilafına kendi yanına gelmedi. Gidip perdeleri muayene etti. Dışarıya ışık sızmadığından emin olmak istiyordu herhalde. Buna emin olduktan sonra kenardaki bir başka elektrik düğmesini çevirdi. Bu defa büyük bir ampulden bol bir ışık etrafa yayıldı. Duvarlara, eşyalara, perdelere, kapılara ve yüzlere hakiki renkleri gelmişti.

Cevriye kendisini buraya getiren adama bir kere daha baktı. Sarı kıvırcık saçları, yeşil gözleri, kırmızı bir yüzü vardı.

Otuz beş yaşlarında kadar görünüyordu.

Bu yüze renklerle birlikte mana da gelmişti. Ve bu manayı Cevriye çok sevimli, çok cana yakın buldu.

O da Cevriye'ye döndü ve Cevriye'nin yüzüne baktı.

Cevriye'nin rengi sapsarı, simsiyah saçları dağınıktı. Bu süzülen yüzde daha büyümüş olan hummalı gözlerle etrafına bakınıyordu. Her zaman kıpkızıl olan dudakları çok solgundu. Adam:

– Ben arkamı dönüyorum. Siz rahat rahat soyunup yatağın içine giriniz, dedi, Cevriye hayretle:

– Arkanı niçin dönüyorsun? diye sormuştu.

Bu suali o kadar tabiî bir hayretle sormuştu ki, adam gülümsemekten kendini alamadı.

– Daha rahat soyunursunuz diye söyledim.

Cevriye ona baktı, dudaklarını büzerek:

– İster bak, ister bakma! dedi. Bana vız gelir, tırıs gider.

Ve yavaş yavaş bluzunu üstünden sıyırdı. İçinde mavi jarseden

bir gömlek vardı. Fakat hastanede etüve verilmiş olduğu için rengini kaybetmişti. Eteğini de bacaklarından aşağıya çekti, çıkardı.

Hastaneden yeni çıktığı için vücudu temizdi.

O soyunurken adam başını bir başka tarafa çevirmiş duruyordu. Cevriye yatağa girince adam da yatağa doğru yaklaşmıştı.

Cevriye de karyolada öteye çekilerek sordu:

– Sen de geliyor musun?

– Hayır!.. Ben yatmayacağım... Biraz işim var...

Cevriye ona hep hayret dolu gözlerle bakmaya devam ediyordu. Mademki onunla yatmayacaktı, onu niçin buraya, evine kadar getirmiş, hatta merdivenlerden de yük gibi taşımıştı?

O hiçbir menfaat beklemeden insanı odasında misafir eden tek erkek tanırdı.

Bu da Barba'ydı.

Fakat o moruğun biriydi. Bu adam ise henüz gençti. Sonra Cevriye ne de olsa Barba'nın elinde büyümüştü. Barba kendisini "parmak kadar kopil" olduğu zamandan tanırdı.

Zaten Fosforlu lakabıyla meşhur olmadan evvel, onu daima "Kopil!" diye çağırırdı. Şimdi Barba da ona: "Fosforlu!" demeye alışmıştı.

Yabancı adam, elini Cevriye'nin alnına doğru götürmüştü. Elinin tersiyle ve sonra avucunun içiyle onun alnına bakmış:

– Biraz ateşiniz var galiba, demişti.

– Bilmem...

– Bakalım...

Bir çekmeceden çıkardığı dereceyle Cevriye'nin yanına tekrar yaklaşmıştı. Dereceyi koltuğunun altına koymasını tembih ederek ilerdeki sedirin üstüne oturup bir müddet beklemişti.

Sonra:

– Dereceyi verin bana! diyerek dereceyi elinden almış, ışığa tutup bakmıştı.

Sonra tekrar nabzına bakmış ve:

– Size şimdi ateş düşürecek bir ilaç vereyim, demişti.

Onun bu halleri karşısında kibar olmak ihtiyacını duyan Cevri-

ye hastanede kendi yattığı koğuştaki ihtiyar bir kadının doktor için "O emraz tabibidir!" dediğini hatırlamıştı. Ve bunu pek büyük lügat telakki ettiği için yabancı adama:

– Sen emraz tabibi misin? diye sormuştu. Adam tekrar gülümsedi:

– Hayır! Doktor değilim. Yalnız her insan gibi ben de hastalıktan biraz anlarım.

Bir hap ve biraz su getirmişti.

– Şimdi şunu yutun. Yarın geceye kadar burada, bende misafirsiniz. Bütün gün ve gece yatarsınız. Eğer kendinizi iyi bulursanız gece çıkar gidersiniz. Şimdi iyi uyuyup istirahat edin, demişti.

Cevriye anlayamıyordu.

– Peki sen ne yapacaksın? diye sordu.

– Ben sedirde yatacağım.

– Beni niçin buraya getirdin? diye hayretle onun yüzüne bakıyordu. Öteki anlamamış gibiydi.

– Hastasınız... Dinlenin diye getirdim.

– Hepsi o kadar mı?

– Evet.

Cevriye ona bakmıştı ve sual dolu gözleri karşısında ne olduğunu kestiremediği bir duygu hissetti.

– Evine kız getiren erkekler ekseriya... diye bir şey söylemek istemiş... Arkasını getirememişti. Adam:

– Ben sizi hastasınız diye buraya getirdim, diyerek sedire doğru gitti:

– Siz şimdi iyice örtünün, sabaha kadar bir şeyiniz kalmaz... demiş ve ilave etmişti:

– Size bir çay yapacağım. Çayı içtikten sonra rahat rahat uyursunuz.

O kadar her şeyden korktuğu ve kendisinin takip edildiğini zannettiği halde niçin onu kendi evine götürmüştü ve niçin sonradan onun bu eve gelmesine müsaade etmişti?

Cevriye o geceden sonra tam bir hafta kuvvetli bir soğuk algınlığından yatmıştı, o da genç kadına bakmıştı. Cevriye onu doktor

zannetmekte haklıydı. Çünkü hastaya bir doktor gibi bakmasını beceriyordu.

Cevriye hiçbir zaman onun kendisine bu iyiliği niçin ve ne sebepten göstermiş olduğunu anlayamıyordu. Üzerinden zaman geçmiş olduğu halde, hâlâ bugün bu adamla kendi aralarındaki münasebetin onun tarafından nasıl telakki edildiğini bilemiyordu.

Bir hafta sonra iyileşip de bir gece onun evinden ayrılacağı sırada ona:

– Sana yine geleyim mi? diye sormuştu.

Öteki:

"Niçin?" demek ister gibi yüzüne bakmış ve sonra kısaca:

– Ne lüzumu var?.. demişti.

Bu cevabın kendisine acı verdiğini hissetmişti.

– Bana çok büyük iyilik yaptın, demişti. Beni günlerce kendi yatağında yatırdın. İlacımla, hastalığımla uğraştın ve buna karşılık benden hiçbir şey istemedin.

– Bana otel veya hastane parası mı vermek istiyorsunuz? diye sormuştu.

Onun ne söylemek istediğini sanki anlamamıştı.

Cevriye onun bu hali karşısında utanç duymuştu.

O bu adama tesadüf ettiğinden beri hayatında birinci defa olarak utanmak hissi duyuyordu.

İlk önce bu odaya geldiği zaman, onun yatağına ilk girdiği ve ona bu yatakta yer vermek için öteye çekildiği gece, bu hareketi anlamaz göründüğü zaman müthiş utanmıştı.

Kollarını masanın üzerine dayadığı zaman:

– Dostum, kodeste! demişti.

Halbuki ne onun evinde geçirdiği ilk yedi gün içinde ve ne de ondan sonra hiçbir zaman, kendisini bir kere bile kollarının arasına almamış, öteki erkeklerle arasında geçen münasebetlere benzer bir münasebet aralarında geçmemişti.

Halbuki onun evinde, onun yatağında geçirdiği yedi gün, hayatının en mesut hatırasını teşkil ediyordu.

Bu saadetin yaratıcısı neydi?

İlk zamanlar bunu, hasta bir anında kendisine uzanan bir elin varlığıyla duyulan bir huzur hissi gibi zannetmişti.

Hastaneden çıktığı, on parasız olarak Hisar'da kaldığı ve hasta vücudunu zahmetle bir sandalın içine taşıdığı, ölümle karşılaştığını zannettiği o gün bu adam kendisini sandaldan dışarıya bıraksaydı ve kaçıp uzaklaşıp gitseydi, "muhakkak ölürdüm" diye düşünüyordu.

Onun sandal içinde kendisini alıp götürmesi, ayıltmaya çabalaması ve sonra yine sokakta bırakmaya kıyamayıp odasına kadar getirmesi ve ona günlerce sanki çok yakını bir insan gibi bakması, bir doktor gibi muntazam bir şekide ona ilaçlarını vermesi, sıcak çayını ve ıhlamurunu eksik etmemesi bütün bunlar onun basit kalbini minnetle doldurmuştu.

Hele onu şaşırtan, hayrete düşüren, hatta arada bir de izzeti nefsini kıran ve buna rağmen hoşuna giden şey, onun kendisine hiçbir zaman bir sürtük muamelesi yapmamış olmasıydı. Sürtük değil; bir dişi, bir kadın olduğunu bile ona hatırlatmamıştı.

Ona geldiği günden itibaren hep "siz" diye hitap etmiş ve onu "siz" diye çağırmakta devam etmişti.

Cevriye yattığı yerden hiç kalkmamış, "Amerikan padişahı bile böyle keyfedemez!" diye içinden geçirerek yatakta uzanıp, onun etrafında dolaşışlarından, yatağa eğiliş, sütünü, çayını getirişlerinden memnun olmuştu. Daha odaya ilk girdiği zaman odanın kapı ve pencere perdelerini görünce, mavi ışığı ve adamın ihtiyatlarını sezince bu adamın tabiî bir hayatı olmadığını anlamıştı. Yanında oturunca onun gizli yaşayan bir insan olduğunu görmüştü.

Cevriye çocuk değildi. Her şeyi pek iyi anlıyordu. Bu adam polisten kaçan, takipten ürken ve gizli bir şeyler yapan bir insandı. Gündüzleri hep odada kalıyordu. Sedirin üstünde arkaüstü yatıyor, üst üste sigara içiyor, kımıldamıyor, nefes alamıyor, sanki Cevriye'ye de kımıldanmamasını, gürültü etmemesini tembih ediyordu. Mazeret olarak:

– İşsizim, burası bir tüccarın deposu, o tüccarın odacısı benim akrabamdır. Burası boş diye bana verdi. Kimse burada olduğumu bilmiyor, diyordu.

Cevriye alakadar olmak istemiyordu. İster bir odaya gizli sığınmış bir işsiz, ister vicdanında on katlin azabı olan bir cani olsun, onun kendi nazarındaki kıymet ve ehemmiyeti hiçbir zaman eksilmeyecekti.

O kendisini yedi gün yatağında yatıran, kendisiyle yedi gün baş başa kaldığı halde elini eline değdirmemiş, değdirmek istememiş olan tek adamdı.

Onun kadınlığına karşı gösterdiği bu kayıtsızlığın onuruna dokunduğu muhakkaktı.

Fakat onun bu hareketinin aynı zamanda onurunu okşayan mühim bir tarafı da vardı.

"Bana fahişe muamelesi yapmıyor. Acaba benim ne mal olduğumu anlamıyor mu?" diye düşünüyordu. Bunu anlamayacak kadar da toya benzemiyordu. Onun büyük bir korkusu vardı.

Bütün günü içerde geçiriyordu. Geceleri ortalık iyice karardıktan sonra sokağa çıkıyordu. Çıkarken:

– Sen sakın bir yerlere kımıldama! diye tembih ediyordu.

Cevriye çuvalların içinde ne var diye çok merak ettiği halde: "Belki ne yapıyorum diye beni gözetler!" korkusuyla elini bir şeye sürmeden onun dönüşünü bekliyordu.

Dönünce odayı sıcak bulsun diye sobayı hiç söndürmüyor, durmadan yakıyordu.

Merdivenden onun ayak seslerini duymak mümkün değildi. Birdenbire odanın kapısına vuruyordu. Hafif bir tıkırtıydı bu. O zaman Cevriye yataktan çıkıyor, kapıya yaklaşıyor ve büyük lambayı söndürüp mavi ışığı yakarak kapıyı açıyordu.

Sonra kapıların perdesini iyice örtüp büyük lambayı yakıyorlardı. O, Cevriye'ye:

– Siz yatın, istirahat edin!.. diyordu.

Ve her zaman da büyücek ve ağır bir paketle geliyordu. Külçe halindeki paketi bir yere koyuyor, sonra hazırlanmış çayı bulunca Cevriye'ye dönüyor:

– Hasta hasta niye yaptınız? Ben gelince hazırlardım... diyordu.

Cevriye o zaman hiç farkına varmadan gayet tabiî bir itiyadı

tekrarlamış gibi ona çay hazırlamış olduğunu görüyordu. Buna seviniyordu.

İyileşmeye yüz tuttuğu günlerde bütün sokak kadınlığı tutmuştu. Ve yatakta yatarken onun kendisinin kadın olduğunu, güzel olduğunu, arzu edilmeye layık olduğunu anlamasını istemiş ve ona bunu anlatmaya çalışmıştı.

Fakat o, kenardaki bir perdenin arkasına geçmiş, her akşam yaptığı gibi ufak madenî parçaları bir sandık içinden almaya devam etmişti.

Cevriye "Herhalde kaçakçılık yapıyor!" diye düşünüyordu.

Geceleri böyle ne yapıyordu?

Onun bütün dikkatini masanın üstündeki maden parçalarına verdiğini biliyordu.

"Muhakkak bir dostu vardır. Onu seviyor, ondan böyle kadınlara bakmıyor!" diye düşünüyordu. Dostu varsa neredeydi? Her akşam o dostunu görmeye mi gidiyordu yoksa? Hayır... Onda sevgilisini ziyarete giden bir adam hali yoktu.

"Kaçakçı!"

Evet, herhalde ya hırsız ya da kaçakçıydı. Gece çalışıyordu. Sandalı hatırladıkça onun kaçakçı oluşuna daha fazla hükmediyordu.

O halde bu kadar yalnız yaşayan bir erkeğin kendi yatağında yedi gün yatan bir kadına tenezzül etmeyişi de pek anlaşılır şey değildi.

"Beni pek değersiz buluyor herhalde." Kendisi temiz giyiniyordu. Şimdiye kadar hayatta Cevriye'nin beraber bulunduğu erkeklerden daha yüksek bir seviyedeydi.

Sabahları kapının önüne yiyeceklerini bırakan, içeriye hiç girmeyen o meçhul akrabası kendisine günün bütün gazetelerini de getiriyordu.

Akşama kadar o gazeteleri okuyarak vakit geçirişine, hatta bazen de kitap okuyuşuna, yazı yazdığına bakılırsa mektep medrese görmüş birisi olmalıydı.

Cevriye'ye, "Tekrar gelmeye ne lüzum var?" demişti. Ama Cevriye onun istemeyişine rağmen bu binaya tekrar tekrar gelmişti.

Onu buraya getirdiği gibi bir gece, yolu kendi kendine çıkartmıştı. Han caddenin en karanlık bir yerindeydi ama, artık hasta olmayan, başı dönmeyen Cevriye'nin bu yeri tekrar bulamamasına imkân yoktu. O Galata'yı avucunun içi gibi tanırdı.

İstanbul onun kendi malikânesi gibi bir şeydi. Hayatı bütün bu sokaklarda geçtiği için bu şehrin tanımadığı köşesi, bucağı yoktu... Onun yanından ayrılırken birinci defa olarak bir insandan ayrılmanın acısını kalbinde duydu. Bu, kuytu bir köşede olmuştu.

– Uğurlar olsun...

– Bana o kadar iyilik yaptın ki... diyerek omzunu okşayan eli, iki eliyle birden tuttu. Ve bu eli dudaklarına götürerek öptü.

Bu hareketi o kadar ani yapmıştı ki, genç adam elini çekememişti. Hafif bir sesle ona:

– Ne yapıyorsunuz? dedi.

Ve sonra Cevriye birdenbire onun yanından kaçmak isteğini duydu. Bu yavaş yavaş ayrılışta onun kalbini müthiş üzen bir şey vardı.

"Bu herif de benim neyim oluyor?" diye kendi kendine düşündü ve karanlık sokaklarda bir rüzgâr hafifliğiyle uzaklaştı.

Sokaklar çamurlu ve rutubetliydi. Şarap bodrumlarından, meyhanelerden sızan kokuları ciğerlerine çekmek ister gibi derin nefesler alarak yürüdü.

Hastane ve hastaneden sonra bir tavan arasında az konuşan ve o acayip adamla beraber geçen bir haftalık hayattan sonra şimdi geniş bir nefes alabilmekti düşündüğü.

O gece başı dönerken yadırgadığı sokaklardan ve barınacak bir yeri olmadan geçireceği gecelerden korkmuyordu. Çünkü o bütün hayatını böyle geçirmişti. Bir hafta üst üste aynı yerde yaşadığı, aynı yerde yattığı az vaki olmuştu.

Ondan ayrılırken duyduğu teessürü şimdi sokaklarda yalnız ve serbest dolaşmaktan duyduğu sevinç içinde eritip kaybetmiş gibiydi.

O gece ilk girdiği yer Barba'nın meyhanesi olmuştu.

Barba her zamanki gibi uzanış tıraşı, kirli önlüğü, uzun dağınık saçlarıyla tezgâhın arkasında oturuyordu. Akşamcılar dağılmış olduğu için meyhanede kimseler yoktu.

Vay sen misin bre Fosforlu! diye sevinçle ellerini ovuşturmuştu.

Tezgâhın üstünden eğilip ihtiyar Rum'un boynuna sarılarak iki yanağından...

– Tuh bre... Bre, bre kız ne yapıyorsun?

– Seni öpüyorum şekerim. Yedi haftadır kalafata çekilmiştik. Şimdi yine ortaya çıktık. Biraz çimleniyoruz be Barbacığım!..

– Bre Fosforlu...

– Sana gönüllüyüm bilirsin!

– Hep kızlar gönüllü Barba'ya, ne zamanki kızların dostu yoktur...

– Barba ben senin üstüne hiç gül koklar mıyım?

– Sandalcı Mahmud nerede?

– Bırak be soysuzu. Piçini düşürmek için hastaneye yattım. Hastaneye yattım da bir paket Yenice değil, bir paket Paşa bile getirmedi. Çıktım hastaneden bir de baktım ki, pırrr...

– Sen ne yaptın çocuk bre Fosforlu.

– Ben yapmadım Barba, Allah yaptı.

– Allah yaptı? Günah Cevriye, Allah yapmaz böyle şeyler.

– Yapmaz mı? Ya senin Panaiya... Ona ne dersin?

– Bırak şimdi Panaiya'yı!

– İşine gelmeyince bırak ya! Panaiya yaparsa sevap, Fosforlu yaparsa günah. Ona mum yakarsınız, bana!

– Sana gönül yakarız Cevriye.

Barba, yanına gelerek yanağını okşadı.

– Şimdi sen ne istersin benden?

–Evvela mangizim yok. Kredimiz varsa ödünç bir duble çermak çur isterim. Yok eğer güvenin yoksa senden bir ikram beklerim.

– Çıkmışsın hastaneden, bir tane benden iç evvela...

– İkinci olursa?

– Kredi...

– Hay çok yaşayasın Barba! Allah seni ben öksüz kalmayayım diye yaratmış, diyerek Cevriye tezgâh başında bir duble rakı içmişti.

– Söyle bakalım Barba, diyordu, çocuklardan kimse yok mu ortada?

– Biraz evvel Fantoma Atıf gelmişti ama, pek çok durmadı. Ayakta parlatmış üç tane... Çekmiş araba gitmiş.

– Nereye gitti acaba?

– Bir voli vuracaktı. Bilirim ne dalgası var.

– Herif lodos havada deniz gibidir, dalgası eksik olmaz ki, ya banka kasası kırmaya gitti, ya gaconun birini haraca kesmiştir, karıyı sızdırmaya fırladı.

– Sen bu akşam ne yapacaksın?

– Barba, şöyle bir voli vuracağım. Eğer kısmetimizde bir şey varsa kaşığımızda çıkar, yoksa... Gelir arka camı tıkırdatırım. Yeni kalktım hastalıktan geceyi ayazda geçirirsem kuyruğu titretirim.

– Buyur bre Fosforlu. Bizim oda Emperyal Otel, Grand Otel tabiî.

İkinci rakıdan sonra vücudında kâfi derecede sıcaklık bulan Cevriye meyhanenin kapısından çıkmış, bir deli gibi Karaköy ve Beyoğlu sokaklarında dolaştıktan sonra, yolda rastladığı bir genç sabıkalıyla gecenin sonunu geçirmişti.

Birdenbire, Necatibey Caddesi'ndeki han, o hanın üstündeki gizli oda, bu odanın parlak ışık ve tatlı hareketi... Ve onun yüzü, onun hasreti kalbini burmuştu.

"Ne oluyor acaba bana?" diye düşünmüştü.

O dakikada içinde duyduğu hisleri o bütün hayatınca hiçbir zaman hissetmemişti.

Erkeklere karşı bigâne bir kız değildi.

Onlara sade menfaati için, bazen de gönlünü eğlendirmek için sokulurdu.

Ve her zaman erkekten menfaat beklediği için, vücudunu onlara vermezdi. Bazen karayağız bir oğlan, bazen sarışın bir delikanlı, bazen kumral bir babayiğit, hoşuna gider ve sırf hoşuna gittiği için ona sokulur, birkaç saatini veya bütün bir gecesini onunla geçirirdi. Fakat onun şimdiye kadar erkeklere karşı duyduğu alaka hoşlanış ve hazzediş seviyesinden hiçbir zaman yukarıya çıkmamıştı. Onlardan hiçbirini bir kereden fazla görmek istememiş, eğer

görmüşse boyuna onun tarafından yapılan mühim ısrarlar ve yahut her ikisinin de dahli olmayan tesadüfler neticesinde olmuştu.

Ama o gece, hem de yüzünden hazzettiği bu yeşil gözlü sarışın ve cömert delikanlının yanında, bol mezeli bu içki masasının önünde birdenbire onu aramıştı.

Onu hatırlamış ve yatakta hasta yattığı günleri, karanlık siyah bir denizde bir sandal içinde üstü kalın bir paltoyla örtülü, sırtüstü yatarak ve yıldızları seyrederek yaptığı fevkalade yolculuğu hatırlamıştı.

Kendisine "siz" diye hitap eden, ismini bile bilmediği o sarışın erkeği, onun sesini ve şefkatle hasta yatağına eğilişini hatırlamıştı. Ve müthiş bir hasret... Bir nevi memleket hasreti, ona bu masa başını zehir etmişti. Yanındaki cömert delikanlıdan nefret etmeye başlamış, onu bir an evvel atlatabilmek için birtakım planlar hazırlamaya, projeler tertip etmeye başlamıştı.

Ona:

– Geleyim mi? diye sorduğu zaman kendisine:

– Ne lüzumu var? dediğini pek iyi hatırlıyordu.

Belki hakikaten böyle bir şeyin hiç de lüzumu yok gibiydi.

Halbuki, şimdi şu anda Cevriye için oraya gitmek sade lüzumlu değildi. Bu, şimdi onun için en mübrem bir ihtiyaç halini almıştı.

Evet, sanki uzun bir itiyadın yarattığı bir ihtiyaçtı bu.

Yenmeye muvaffak olamadığı bu ihtiyaç içinde kıvranırken yanındaki yabancı delikanlıyla birlikte meyhaneden çıktı ve onun ardından Fındıklı'ya gitti.

Fındıklı'da bir tatlıcı dükkânının arkasındaki bir merdivenle yukarıya çıktılar. Kenarda bir tek kerevet ve penceresinin içinde kırık bir ayna olan, sinek pislikleriyle kararmış bir kordonun ucunda ölgün bir ampul yanan bir odaya girdiler.

Cevriye için bu odada geçen zaman hiç şüphesiz ki, hayatının en azaplı dakikaları olmuştu.

Bu zaman tükenmeyecek, bu sarhoş kollar, vücudundan hiç çözülmeyecek zannediyordu.

Bütün vücudunun bigâne kaldığı ve kendisine ikrah veren bu kucaklamaların sonunu büyük bir sevinçle karşıladı. Kırık ayna-

nın karşısında saçlarını düzeltirken yatağında uyuklayan erkeği çoktan hayatından silip atmıştı.

Kapıdan çıkarken onun yanına giderek omuzlarından silkti:

– Aygır gibi horlamadan uçlan mangizleri, dedi. Adam gözlerini araladı. Ona baktı ve bir küfür savurdu. Sonra kolunu uzatarak yerde atılı ceketinin cebini aradı. Bulduğu parayı Cevriye'nin avuçlarına sıkıştırdı.

Cevriye buradan çıkmak için duyduğu bütün iştiyaka rağmen profesyonel bir merakla avucunu açarak baktı. Bir gümüş lira ile iki tane de bozukluk vardı.

Sevindi, avucunu kapadı ve merdivene doğru seğirtti.

Sokağa çıktığı zaman serin havayı ciğerlerine çekti. İçtiği rakıdan, yediği ucuz ve çeşitli mezelerden sonra susam yağı, içyağı ve tütün kokan bu havasız odada bulunmak bir hayli midesini bulandırmıştı. Dışardaki açık hava, gecenin serinliğine rağmen hoşuna gitmişti.

Hastaneden yeni çıkmış olduğu için kendisini fazla kuvvetli hissetmemesine rağmen Fındıklı'dan Karaköy'e kadar yürüyerek geldi.

Yürürken dizleri hafif hafif titriyor, arada bir kenara çöküp bir nefes almak, biraz dinlenmek ihtiyacını duyuyordu. Fakat buna rağmen kendisini adeta zorlayarak hızlı, daha hızlı ve hep daha hızlı ilermeye gayret ediyordu.

Sabrı tükendi tükenecekti.

Bir an evvel oraya, Necatibey Caddesi'ndeki o handa mevcut olduğu hiç de akla gelmeyen o odaya, o güzel, temiz ve sıcak odaya kavuşmak istiyordu.

Sanki uzun senelerden beri orada otururmuş gibi özlemişti. Öyle özlemişti ki, hana yaklaştığını hissettikçe kalbi sevinçle çarpıyordu. Oradan ayrıldığı vakit, gece karanlığında handan çıkmışlardı ama, o bir daha orasını bulabilmek için bütün dikkatiyle etrafına bakınmış, kendine göre birtakım işaretler tespit etmiş, onları zihninde durmadan tekrarlayarak bellemişti ve bir gün de gündüz buradan geçerek bu yeri iyice tayin etmişti.

Bunun için de hanın kapısını kendisine benzeyen diğer kapılarla ve gecenin karanlığına rağmen hemen tanıdı.

Ve hiç tereddüt göstermeden doğru ona gitti.

Cevriye o kapıyı eliyle ittiği zaman ilk geldikleri gece olduğu gibi yine açık bulunduğunu gördü.

Ve karanlıkta bir gölge gibi sessiz sessiz buraya süzüldü.

Eğer karşısına bir yabancı çıkacak ve onun niçin burada olduğunu soracak olursa tabiî ki, hakikatten bahsetmeyecek, yersiz olduğunu, uyumak için içeriye girdiğini anlatacaktı.

Olsa olsa kendisini hırsız diye tutarlardı.

Bu da o kadar mühim bir şey değildi; nihayet karakolda herkes onu tanırdı. Şimdiye kadar hiçbir hırsızlık işine girmiş değildi. Yıllardır tek hırsızlık sabıkası yoktu. Onun çalmak için değil, yatmak için oraya girdiğine inanırlardı.

İnanmasalar da nihayet bir şey çalmadığına göre yine onu bırakırlardı.

Cevriye'nin bu hususta az mı tecrübesi vardı.

Karanlıkta avluda ilerledi. Hatırladığı gibi merdiven sağ taraftaydı.

Taş basamaklar geniş ve alçaktı. Yavaş yavaş çıkmaya başladı. Her çıktığı basamağı sayıyordu. İnerken de böyle yapmıştı. Basamakları sayarak inmişti.

Bu suretle karanlıkta nereye kadar çıkacağını iyice anlamış olacaktı.

Yüz basamak saydı.

Yüz basamakta onun hesabına göre merdivenin bitmesi lazımdı. Halbuki merdiven devam ediyordu. O, ya daha evvel, inerken hesepta yanılmıştı. Yahut da şimdi iyi saymamıştı. Birden içine bir ürkeklik geldi. Ne yapacaktı? Bu merdiven bitinceye kadar çıkacak mıydı? Daha çok mu çıkacaktı? Kat acaba iki bölüm müydü? Onun odası bir tavan arası odasıydı ama, bina iki bölüm olabilir. Bir tarafta son kat öteki bölümdekinden daha alçak bulunabilirdi. Buradaki hanların birçoğundaki böyle taksimata rastlanmaz mıydı?

Olduğu yerde durdu. Şaşkın ve müteessirdi. Onun yerini kay-

betmek ve bulamamak korkusu Cevriye'nin kalbinde kalabalık bir sokakta annesini kaybeden küçük bir çocuğun benliğini altüst eden paniği yarattı. Neredeyse ağlayacaktı.

Ne yapmak lazım diye bir düşündü. Demir merdivenleri bitinceye, ilk sahanlık gelinceye kadar çıkmaya karar verdi. Daha sekiz basamak çıktı.

Şimdi dar bir sahanlıktaydı. Evvela sağa doğru yürüdü; birkaç adım sonra karşısına bir kapı çıktı. Kapıyı takip ederek sola döndü, yürüdü. Ortada bir kapı ve nihayet sol tarafta ve sağ taraftaki kapının tam karşısına tesadüf eden bir üçüncü kapı daha buldu. Ve sonra merdiven... Onun odası bu üç kapıdan biriydi. Fakat hangisi?

Odadan çıktıkları zaman doğru gidivermişlerdi. Herhalde şu ortadaki kapıydı. Fakat Cevriye ona da emin olamadı.

Ve yavaşça kapıların hepsine giderek o oradayken dışarıdan yemek getiren adamın vurduğu işaret şeklinde vurdu.

Bu basitti. Evvela iki defa üst üste vurur durur, tekrar üç kere vurur durur ve bir daha tek bir darbeyle bitirirdi.

Üç kapıya da gayet hafif olarak aynı işareti verdi.

Fakat ses çıkmadı.

Ya evde yoktu, yahut bu odaların hiçbiri onun odası değildi, belki de kendisi buradan çıkıp gitmişti.

Cevriye bu son ihtimali hemen başından kovdu.

Bu kadar az gün içinde bu evde o kadar iyi yerleşmiş olan bir adam birdenbire niçin çıkıp gitsin?

Cevriye hayatında birçok insan tanımış ve birçok insanı bir daha görmemek üzere kaybetmişti.

O insanlar Cevriye'nin karşısına birer sokak köşesinde çıkarlar ve onunla uzun veya kısa bir münasebetleri olur ve yine bir köşe başında Cevriye'den ayrılırlardı.

Kalabalıktan gelirler ve kalabalığa karışıp giderlerdi.

Cevriye, bunların içinde hiçbirini böyle şu yabancıyı görmek istediği gibi bir daha görmek istememişti. Ve hiçbirini "görmeyecek miyim acaba?" diye şu anda duyduğu korkuyu duymamıştı.

Şu kapılar açılmadığına göre ne yapması lazım geldiğini bir an düşündü ve karar verdi. Belki de dışarıdaydı. Evet herhalde böy-

le olacaktı? Daha geç gelecekti. Onun burada beklemesi daha doğruydu. Merdivenin son basamağında oturdu. Başını toz kokan tırabzanlara dayadı.

Çok yorgundu. Başka bir zaman olsaydı muhakkak uyku gözlerinin kapaklarına kurşun gibi iner ve Cevriye olduğu yerde sızardı. Fakat bu akşam uyuyamadı.

Halbuki onun her zamanki uyku tarzı buydu. O bütün hayatında, şöyle birkaç dakika veya birkaç saat kıvrılıp oturduğu yerlerde uyuklayarak uykusunu alırdı. Rahat bir döşekte uyuduğu günleri parmakla sayabilirdi.

Orada kaç zaman o vaziyette kaldı bilmiyordu.

Bu yarım saat miydi yoksa, saatlerce miydi?

Cevriye'ye çok uzun, aylar gibi uzun geldi.

İçinin müthiş bir üzüntüye kapıldığı ve artık onun gelmesinden tamamiyle ümit kestiği bir anda merdivende, gayet hafif bir pıtırdı işitti.

Bu pıtırdı bir insanın çıkaracağı ayak sesine hiç de benzemiyordu. Fakat havada, dikkatle dinleyen ve bekleyen biri için bir başka insanın gelmekte olduğunu beli eden o anlatılmaz şey vardı.

Gelen, inanılmayacak kadar sessiz geliyordu. Ayaksız gibi yaklaşıyor denilebilirdi.

Cevriye heyecan içinde: "O!" diye düşündü. Eli tırabzanı yakaladı ve nefes almaktan dahi ürkerek dinlemeye başladı.

Evet biri yaklaşıyordu. Daha yaklaşıyordu. Merdivenleri çoktan çıkmıştı. Neredeyse... Cevriye korkmaya başladı. Ya o değilse ? Ya bir başkasıysa? Ya kontrole çıkmış kapıcıysa? Onu görmeden yakalanmak istemiyordu?

Gelenin kendinin başında bulunduğu merdivenin alt basamağına geldiğini hissetti. Zifirî karanlığa alışan gözleri şimdi bu karanlık içinde ondan daha koyu bir gölgenin masif bir kaya gibi kendine yaklaştığını seçiyordu.

Onun dikkatini celbetmemek için hiç kımıldanmadığından, birdenbire meçhul gölge, tam üstüne doğru geldi. Ayakları ayaklarına çarpmakla kalmadı. Paltosunun etekleri de tamamıyla yüzünü kapadı.

Cevriye, bu palto yüzüne değdiği ana kadar kimin geldiğini anlamamıştı.

Fakat paltonun eteği yüzüne değince, sahibini kokusundan tanımış bir köpek gibi sevindi. Ve kalbi heyecan ve sevinçle çırpındı.

Bu, biraz nemli olan paltonun eteklerinde yosun ve deniz kokusu vardı. Ve onun içtiği sigaranın kokusu, onun odasını dolduran, ona ait olan şahsî koku... Kendi kokusu vardı.

Yüzüne sürülen bu kumaş parçasında bir sandalda arkaüstü yatıp sonsuz göğü, sayısı bilinmez yıldızları seyrettiği ve kendisini meçhul ve ürpertici bir âlemin eşiğinde karanlık bir uçurumun kıyısında hissettiği, evet ölümü o kadar yakından, o kadar kaçınılmaz gördüğü o korkunçluğuna rağmen harikulade güzel, güzelliği içinde inanılmaz derecede hazin gecenin kokusu vardı.

Bu kumaş parçası, onun odasında geçen o rahat, o sıcak nekahet günlerinin de tatlı hatırasını taşıyordu.

O, ayakları Cevriye'ye değince, birdenbire sıçradı.

Ve sonra umulmaz bir süratle yere eğilerek çarptığı insana çullanmak istedi. Fakat parmağı Cevriye'nin çıplak koluna tesadüf edince orada bulunanın kim olduğunu anlamış olacak ki, el sertliğini kaybetti.

Fakat Cevriye'yi ani hamleyle kolundan tutup ayağa kaldırması bir oldu.

Onun duyulmaktan ne kadar korktuğunu bilen Cevriye, üstüne atıldığı zaman kendisine bir fenalık yapacağını zannettiği ve bundan çok ürktüğü halde dişleriyle dudaklarını ısırmış ve ses çıkarmamıştı.

Şimdi ayakta yan yana duruyorlardı. Cevriye ondan iki basamak yüksekte olduğu için nefesinin yüzünü ısıttığını hissediyordu.

Biraz evvel genç bir erkeğin bütün okşayışlarına bigâne kalmış olan vücudu, bu sıcak nefesi alnında hissetmekle müthiş bir zevk duydu.

Cevriye'nin kolunu hiç bırakmadı. Odaya beraber girdiler.

Evvela mavi ışığı yakmıştı. Cevriye, onun yüzünü bu mavi ışıkta seyretmeyi çok seviyordu.

Bu ışık kendisini bir heykele benzetiyor, onda diğer insanlara benzemeyen bir hal yaratıyordu.

O, kapının ve pencerenin perdelerinin kapalı olup olmadığını tetkik ederken Cevriye ağır adımlarla sobanın başına yaklaşmıştı. Yerde duran bir kibrit kutusunu alıp çakarak, tutuşturulmak üzere küçük tahta parçaları ve kâğıtlarla hazırlanmış olan sobaya yaklaştırıyordu.

O, perdeleri düzeltip büyük elektrik lambasını yakınca haşin bir yüzle Cevriye'ye döndü. Yüzünün manasında onun buraya gelişinden hiç de memnun olmadığı anlaşılıyordu.

– Niçin geldiniz? diye sorarken sesi tutmak istenilen bir hiddetle titriyordu.

– Ben size buraya bir daha gelmemenizi tembih etmemiş miydim?

Cevriye kabahat işlerken yakalanmış bir çocuk gözleriyle ona bakıyordu:

– Evet... diye kekeledi.

Doğruydu. Kendisinden buraya bir daha gelmemesini istemiş, bunu sıkı sıkı tembih etmişti. Burasını bir daha bulamaz zannetmişti.

Karşısındaki adamın gözlerinin şüpheyle dolduğunu görüyordu.

Bu hareketiyle onun nazarlarında fena bir numara aldığının farkındaydı.

O hâlâ hiddetli bir sesle:

– O halde niçin geldiniz? diye sordu.

Pervaneye: "Niçin ateşe kendini atıyorsun" diye sorulabilir miydi? O buraya gelmişti. İradesinden daha kuvvetli bir duygu onu buraya sürüklemişti! O artık her zaman buraya gelecekti. Bir güneşin cazibesine kapılmış hayatiyetini ondan alan bir seyyare gibi o hep bu mihverin, şimdi sobası gürül gürül yanan şu odanın etrafında dönecekti. Ondan kopup ayrılması için bu his nizamını bozacak, onu bu mihverden söküp ayıracak bir kıyamet kopması lazımdı.

İşte birden o kıyamet kopmuştu. Bu nizam bozulmuş, Cevriye'yi zorla güneşten koparıp almışlar, bir sene her türlü manasıy-

la onu güneşten mahrum etmişlerdi. Fakat hayata tekrer salıverdikleri anda, bütün yasaklara ve sürgünlere rağmen Cevriye yine güneşe, güneşine koşmuştu.

Fakat!

Onu bulamamıştı.

Onu bulamamış ve öğrenmişti ki, şimdi o, tevkif edilmiştir. Şimdi o hapishanede bulunuyor.

– Kız kollarında sahiden damga var! diyorlardı.

Cevriye'nin iki kolunda da dövmeden birer kelepçe resmi vardı. Bu resim kelepçeleri kollarında taşımak basit ruhuna onun cezasını paylaşmak gibi tatmin edici olmasa bile, azabını hafifletici bir tesir bırakıyordu.

Cevriye sarhoş vücuduyla sallana sallana kapıya doğru giderken Zombi onu hakiki bir hortlak gibi takip ediyordu.

Cevriye ağız dolusu bir küfürle:

– Şimdi beni bırakın kopuklar! diyordu. Kollarımda değil, gönlümde damga var.

Efkâr nedir, iyi öğrenmiş olan kör:

"Gözlerinden bellidir Cevriyem" diye şarkıya devam ediyordu.

Sarhoş, kadının meyhane kapısına doğru gidişine kıymet vermiyordu.

III

"Gözlerinden bellidir Cevriyem"

Evet, Cevriye'nin gözlerinden belliydi...

Bu vahşi ve iptidaî bakışlı gözler, başka kadınların gözleri gibi ruhlarının fırtınalarını maskeleyen bakışlarla süslü değildi.

Cevriye'nin iri kara gözleri bütün hissiyatının, bütün iç varlığının birer aynasıydılar. İçinde bulunan her duygu en mülevvesinden en temizine kadar bu gözlerde okunuyordu.

Cevriye ona bakarken eğer bir de aynada kendisini görse kabil değil tanıyamazdı. Çeşmemeydanlılar mümkün olsa da onu burada görseler: "Bu mu bizim Fosforlu!" diye hayret ederlerdi.

Bu gözlerin onun odasında artık o her zamanki pişkin, yıpranmış, sıyrık ve yırtık bakışları yoktu.

Bu gözler hayata yeni açılmış bir genç kız gözleri gibi her yerde ve her an akıl almaz bir mucize bekleyen bir bekâretle doluydu.

Hayatı hiç bilmeyen ve hayattan her şeyi bekleyen bir çift göz ancak etrafa bu kadar masum ve bu kadar ümitli bakışlarla bakardı.

Erkekleri en çirkin meyil ve heveslerinde bile tanımış, ruhen ve bedenen hiçbir zaman bakir olmamış olan bu sokak kadını, ona sade bir erkeğin bir kadına verebileceği zevkleri bilmeyen, sade birtakım duyguların zorlamasıyla müphem saadetler tahayyül eden küçük ve günahsız bir dişi iştiyakiyle bakmakla kalmıyor, ona bakarken şimdiye kadar hiç bilmediği ve kökü sade bunda olmayan başka duyguların da ruhunda uyandığını hissediyordu.

Bu his, girift acayip bir duyguydu.

Çok kudretli, çok korkunç kendisini şaşırtan, şimdiye kadar

bilmediği, hissetmediği ve bilip hissetmediği için isimlendirmediği bir duyguydu bu.

Onun için o gözlerinden bunu okuyor korkusuyla ve hayatında şimdiye kadar hiçbir insan karşısında bir an hissetmediği bir hicapla başını daima başka tarafa çeviriyor ve bu utanmak hissinden de ayrıca utanıyordu.

O akşam kendisine:

– Bir daha buraya gelmeseniz daha iyi olur, dedi. Hiç gelmeyiniz.

Cevriye başını "Peki!" demek ister gibi hafif hafif sallamıştı.

Ona adeta kendisini unutturmak istiyordu.

Çünkü "Haydi şimdi git!" demesinden ve kendisini kovmasından korkuyordu. Bu odada biraz daha kalmak istiyordu. Mademki "Git!" dediği anda gitmeye mecburdu.

Mademki o bir daha gelmemesini sıkı sıkı tembih ediyordu, hiç olmazsa bu gelişinde biraz daha uzun kalmak istiyordu.

Öteki paltosunu yerine asmıştı ve her zaman dışarıdan gelirken beraber taşıdığı ağır paketi her zamanki gibi perdenin arkasında bırakmıştı.

O başka şeyle meşgulken Cevriye ona dikkatle bakıyordu. Burada kaldığı günlerde de Cevriye hep öyle yapmıştı. O kendisini uyur zannederken veya başka bir şeyle meşgul olurken kısılmış gözlerle ona bakardı.

Zaten Cevriye onun odasında kaldığı zamanlarda o hep genç kadının mevcudiyetini fark etmez gibi yapmıştı.

Şimdi de öyle yapıyordu.

O zaman da olduğu gibi, Cevriye'nin sanki mevcudiyetini fark etmiyor, onun tarafına hiç bakmadan odanın içinde kendi ufak tefek işleriyle meşgul oluyordu.

Ceketini de çıkarmıştı. Gömleğinin kolları sıvalıydı.

Kenardaki masaya bir örtü yayıyor, üstüne tabaklar koyuyor ve bütün bunları kendi işini kendi görmemiş ve bir aile evinden çıkmış görgüsü olan, fakat pratiği olmayan bir erkek beceriksizliğiyle yapıyordu.

Biraz sonra sobanın üzerindeki çaydanlık kaynamaya başla-

yınca kenardaki bir kutudan ona çay atmıştı. Biraz demledikten sonra Cevriye'ye:

– Gelin bir çay için, bir şey yiyin! demişti.

Cevriye, onu hâlâ kovmadığı için bu gece burada alıkoyacağını ümit etmekteydi.

Fakat masaya çağırınca bu endişeli ümidi birdenbire büyük sevinç oldu.

Gözleri bu sevincini ve onu burada alıkoyduğu için bütün minnetini de saklayamamıştı.

Cevriye iri, güzel kara gözleriyle ona bakarak:

– Peki! diye yerinden doğruldu. Masanın birer ucuna karşılıklı oturdular.

Hastalığında bir kere bile onunla böyle karşılıklı oturmamıştı.

Şimdi onunla karşı karşıya bir sofrada oturmanın da kendisine zevk verdiğini hissediyordu.

Onun yemek yiyişini kimseye benzetemiyordu. O bir bıçakla tereyağından alıyor, ekmeğin ucuna sürdükten sonra biraz da beyaz peyniri üstüne koyuyor ve öyle yiyordu.

Cevriye bütün bir ekmeğe yağ bulamıştı, onu ısıra ısıra yerken sağ elinin iki parmağıyla yakaladığı peynirleri de büyük büyük ağzına atıyor ve onu hayran hayran seyrediyordu.

Ona bıçak tutuşunda, lokmaları çiğneyişinde bile bir fevkaladelik var gibi geliyordu...

Cevriye şimdi de gözlerini kısmış, odaya kirpiklerinin arasından bakmaya başlamıştı.

Onunla böyle karşılıklı yemek yerlerken: "Karıkocalar da evlerinde herhalde böyle karşı karşıya oturup yemek yerler..." diye düşündü.

Cevriye başka erkeklerle de müşterek hayat geçirmişti.

Bir defa Belanın Gözü Sabri, kendine Karaköy'deki otellerin birinde bir oda tutmuştu.

Patron müsaade etmiş olduğu için kendisi de birkaç gün orada yatmıştı.

O zaman iyi bir voli vurmuştu.

Cevriye'ye tam bir hafta o bakmıştı.

Yemek içmek hep ondandı. Ona elbise de, çamaşır da almıştı. Çanta, manto, ayakkabı da almıştı.

Ama sonra bunu fitil fitil burnundan getirmişti ya!

Hem o günlerde hiç böyle karşı karşıya oturup bir odada yemek yememişlerdi.

O Cevriye'yi koluna takmış, sinemalara götürmüştü. Akşam meyhanelere gitmişlerdi.

Hem de Sandıkburnu'na gitmişlerdi her gece, her Allah'ın gecesi...

Mecidiyeköy'deki dutlukta ne âlemler geçirmişlerdi. Fakat bir hafta sonra polis onu enselemişti.

Hayır onunla geçen bir haftasının karıkoca hayatına benzeyen hiçbir tarafı olamazdı ya!

Karıkoca hayatı buydu... Böyle bir oda içinde her gün bir erkekle, fakat aynı erkekle geçen bir hayat...

Birden, bunun çok can sıkıcı bir şey olduğunu düşündü.

Hep aynı erkekle...

"Halbuki kocaların içinde ne sakiller, ne gebeşler, ne huysuzlar, ne andavallılar vardır..." diye düşünüyor, "Zavallı nikâhlı karılar!" diye içinden onlara acıyordu. Kocaları moruk, suratsız, mendebur, kakavan da olsa hayatlarını onlarla geçiriyorlardı. Her akşam, böyle bir sofrada aynı kaknem herifle burun buruna yemek yiyorlardı. Cevriye içinden "Ben olsam iflahım kesilir bir günde, patlarım vallahi. Evlilik hayatı kodese girmek gibi bir şey!" derken birdenbire gözü ona takıldı.

"Ya onunla evli olsam!" diye düşünürken kalbi çok hızlı vurmaya başladı.

Evet böyle bir saçma düşünce bile onu heyecana getiriyordu.

Onunla evli olmak. Bu muhakkak güzel bir şey olurdu. Onunla ömrünün sonuna kadar her gün aynı sofrada karşı karşıya yemek yiyeceğini ve bundan hiç bıkmayacağını anlıyordu.

Buna şaştı...

"Acaba evli mi?" Parmağında nikâh yüzüğü olmadığını görerek: "Lanet halkası takmıyor!" dedi. Mamafih bu ne ifade ederdi.

"Niceleri prangada olduklarını göstermemek için yüzükleri zu-

hayat aktarıyorlar." Onun için: "Acaba evli mi?" diye bir sual aklına geldi.

"Herhalde evli olmasa bile bir kanyla dalgası var" diye bir hükme vardı.

Çünkü Cevriye erkekleri bilirdi. Nihayet o da bir erkekti.

Cevriye şimdiye kadar yoluna tesadüf etmiş olan erkeklerin içinde kendine bu kadar lakayt kalmış olanını görmemişti.

"Ne kalantor baylar beni bir akşamcık ele geçirmek istediler."

Bir kere fiyakalı bir bay kendisini Şişli'de o canım cadde üzerinde saray gibi bir apartmana götürmüştü.

Apartman yukarıdan aşağıya ipek, kadife halı döşeli bir yerdi.

Öyle yerde oturan baylar bile tenezzül etmişlerdi.

O yaşlı adamın kendisini:

– Sultanım, sultanım benim! diye kucaklayışını hatırlıyordu.

– Ömrümde ben sana benzer kadın görmedim! dedikçe, Cevriye:

– Ağzın daha süt kokuyor bebecik! diye onunla alay ediyordu.

– Herifi bir matrağa almıştım ki... diyordu.

Kendisine avuç dolusu para vermişti bu adam. Ayrıca da: "Ne zaman istersen gel bana... Kapım sana daima açık!" demişti.

Fakat Cevriye o kadar parayı bitirinceye kadar o kadar çok zaman geçmişti ki, parası bittiği vakit: "Bir daha gidersem belki herif beni tanımaz bile! Kapısından kovar!" diye düşünmüştü.

"Zamparanın züppesi bir hoş olur!" kanaati onda kaviydi.

– Bu monşerler insanla bir kere konuşurlar, bayılırlar, göğe çıkarırlar, sanki taparlar. Fakat sonra da bir yerde rastladın mı, onu tanıyacaksın diye ötleri kopar! derdi. Bütün öteki kızlarda da aynı kanaat kök etmişti.

Ah bu İstanbul, insan pazarıydı. Burada neleri, neleri ve kimleri tanımıştı.

Cevriye'ye: "Ona benzeyen hiç kimseye şimdiye kadar rastlamadım" gibi geliyordu.

Onda bulduğu bu harikuladelik neydi?

"O ne züppelere ne de kopuklara benziyor."

O halde kime benziyordu. Züppelerle kopuklar arasında başka türlü adamlar da mı vardı?

Cevriye böyle adamları şimdiye kadar hiç tanımamıştı.

O kendisine hiç bakmadan çayını içiyordu.

Onun mevcudiyetini unutmuş gibi bir hali vardı. Gözleri tabağında ve zihni çok meşguldü.

Belki de Cevriye'ye, gelmiş olduğu için çok kızıyordu. Ve onun gelişi canını sıktığı için böyle asabi ve sabırsız görünüyordu.

Kaşları çatık, gözleri hep aynı noktaya dikiliydi. İştahsız iştahsız yiyordu.

Cevriye de onun karşısında oturup çay içtiği bu anını uzatmak için yudum yudum içiyordu.

Ve ona bu odada, bu sıcak odada onun karşısında oturup çay içmek, en eski bir itiyadıymış gibi kıymetli ve tatlı geliyor, bunu vazgeçilmez bir zevk telakki ediyordu.

Yalnız bu zevki bozan bir şey vardı.

Bu da aynı memnuniyet ve huzuru aynı hazzı onun duymamakta olduğunu hissedişiydi.

Cevriye bunu anladıkça, kendisi de açık bir şekilde hissetmemekle beraber, ona biraz kırılıyordu.

Cevriye bu adamdan ne istiyordu? Niçin ona gelmişti? Niçin onu görmek, onun karşısında oturmak, onun yüzüne bakmak, onun çevresinde ve yanında bulunmak istiyordu?

Cevriye bunu kendi kendine izahtan âcizdi.

Halbuki Cevriye, Fosforlu Cevriye, İstanbul kaldırımlarının çiçeğiydi. Ve bir erkek kendisine yaklaştığı zaman, kendisi bir erkeğe sokulduğu zaman, onun kendisinden ve kendisinin ondan velhasıl birbirlerinden neler istediklerini pek iyi bilirdi.

Cevriye öteden beri hayatın bu taraflarını, bilhassa çirkin taraflarını pek iyi öğrenmişti.

İsmini bilmediği ve kim olduğunu tanımadığı bu meçhul ve meçhul olduğu nisbette de esrarengiz olan adamda onu cezbeden şey şimdiye kadar onu hoşlandığı erkeklere doğru çeken, yaklaştıran duygu değildi.

Bu duygu onlardan bambaşka bir şeydi.

Fakat unsurları içinde ondan da, o duygudan da bir şeyler vardı.

Bu duygu garip bir his halitası, bir his örgüsüydü. Bunun içinde bir de hayranlık duygusu vardı.

Cevriye mavi denizlere, mavi göklere dalıp baktığı zaman içinde kendi kendine tarif edemediği sonsuz bir hayranlık hissi duyardı.

Bir büyüklük karşısında en had derecesine kadar düşen bir küçülme hissiydi bu.

Onu kendinden sonsuzca yüksek görüyordu. Onun karşısında kendini sonsuzca küçük ve âciz hissediyordu. Onunla münasebetinin ancak onun tarafından himayekâr bir alaka olabileceğini müphem bir şekilde hissediyor ve eğer bu himayeli alaka onun tarafından gösterilmezse, ne yapacağını şaşırıyordu. Adeta yaşamak için buna muhtaç olduğuna inanmış gibi bir hali vardı.

Bu his çok acayip, bin bir cepheli bir histi.

Zaman zaman onun gibi bir babası olmasını istiyordu.

Ona karşı olan bu bağlılığına bir de minnet hissi karışmıştı.

Onu düşünürken daima:

– Bana çok iyilik yaptı, diyordu. Fakat akabinde de daha bazı insanların da kendisine zaman zaman bu neviden iyiliklerinin dokunmuş olduğunu, fakat onlardan hiçbirine karşı böyle bir bağlılığı kalbinde duymamış olduğunu da teslim ediyordu.

Mesela Barba, mesela Kumarcı Fışfış, hatta şu esrar tekkesi işleten Madrabaz Nuri'nin bile kendisine birçok iyilikleri vardı. Hele Arap Cemile'nin...

Cevriye onlardan Barba'yı -o da çocukluğundan beri tanıdığından- çok severdi. Zavallı Cemile'ye bir kız kardeş gibi bağlıydı.

Diğer ikisine müteşekkir olmakla, yaptıkları iyilikleri daima hatırlamakla ve günün birinde sırası gelince onlara bu iyiliklerini ödemesini istemekle beraber, bundan dolayı kendisini onlara bağlı hissetmiyordu.

Barba iyi bir adamdı. Ve Cevriye onun kendisini bir baba gibi sevdiğini bilirdi.

Her müşkül anında Barba'nın kesesi ona açıktı. Hiçbir yardım etmese müşterilerin mezesinden çatlar, patrondan gizli onun karnını doyururdu.

Cevriye bir çatı altında barınmaya ihtiyaç hissetti mi, bir ara saklanmak, bir kenarda sinmek, ortada görünmemek icap etti mi o Barba'nın odasında en emin sığınağı bulurdu.

Barba'nın odası, Barba'nın çalıştığı meyhane, Barba'nın kesesi ve kalbi, hepsi, hepsi Cevriye'ye açıktı.

Cevriye bunlardan gayet nadir zamanlarda istifade ederdi. Rakı ve yemek ikramından gayrı yardımlarını, bunlara ancak çok muhtaç olduğu zamanlarda isterdi. Onun odasında ya hasta olduğu ya dışarıda tahammül edilemez bir ayaz, kar fırtınası veya don bulunduğu gecelerde barınmıştı. Bir iki kere de belalı bir dosttan saklanmak veya polisten kaçmak için.

Bir kere bir gece "Mavi Gül" çalgılı lokantasında kendisiyle birlikte yüz elli lira yediği gecenin -oof ne geceydi o- sabahı Gidinin Halil'in Karaköy'deki sigorta şirketinin kasasını soyan hırsız olduğu meydana çıkmıştı. Halil kendisiyle birlikte bir taksi tutmak ve sefaya devam etmek için köprüye doğru giderlerken iki yanlarında iki sivil memur peyda olup bir anda kollarına yapışmışlardı ve bu şekilde onun sade kaçmasına değil, silah kullanmasına da mani olarak onu tutmuşlardı. Cevriye kalabalıkta birden sıvışmış ve tam bir hafta işin tahkikatı bitip de onun hırsızlıkta alakası olmadığı anlaşılıncaya kadar Barba kendisini odada misafir etmişti.

Bir kere de Belanın Gözü Sabri'den saklanmak için o zaman da tam sekiz gün galiba... Bunlar unutulmazdı tabiî. Çünkü Barba Galata'nın hiçbir kopuğuna benzemezdi. Mesela "Yeşil Transval" Oteli'nin sahibi Barba'dan yaşlı olduğu halde polisten gizli olarak bir gece onu otele, hem de parasıyla almak için neler istemezdi. Mendebur herif!

Bu İstanbul'da çok kötü insan vardı.

Yamalı Hocanın Hakkı vardı. Çok kötüler yüzünden bu dünya batardı. Fakat dünya iyilerin yüz suyu hürmetine duruyordu. İnsanlar anlaşılmaz mahluklardı doğrusu. Şu Kumarcı Fışfış. Az mı hilebaz, az mı zorba, az mı aznavurdu? Kumar kavgasından insan şişlemişti. Başkalarına sorsan çamur gibi heriftir diyeceklerdir.

Fakat bir kere Cevriye bir polis baskınında bir duvar atlayıp

ayağını incittiği ve yürüyemediği zaman kendisine, şiş ayağıyla topal topal giderken rasgelmiş: "Kız bu ne hal, İngiliz gemisi gibi ne yamuldun?" diye sormuştu.

Ve ondan vaziyeti öğrenince kendisini ta Etyemez'in bilmem neresindeki bir çıkıkçıya taksi tutup götürmüştü.

O gün çıkıkçı Cevriye'nin ayağını sarıp sarmalayan ve onu otomobille tekrar Galata'ya kadar getiren Fışfış, onu Sümbül Dudu'nun evine götürmüştü. Sümbül Dudu Galata'nın en meşhur simasıydı. Belkemiğindeki bir hastalıktan tespihböceği gibi kıvrılmıştı. Vücudu iki büklüm, yüzü iki dizkapağına çevrilmişti. Zaman zaman başını doğrultabildiği ve yüzü görüldüğü vakit, insanın bu yumuru yumuru vücuttan daha fazla bu beyaz iri kıllarla süslü olan ağzında ta önde sade iki yeşil ve çok kirli diş bulunan, şaşı gözlü ve çatık kaşlı yüzden ödü kopardı.

Kimse kadın cinsinden bu kadar iğrenç ve müstekreh bir mahlukun çıkabileceğine inanmazdı.

Bu kadın hakikaten insanı ümitsizliğe düşürecek, hayattan bezdirecek kadar çirkindi.

Kendi iddiasına göre vaktiyle meşhur Abdürrezzak'ın kumpanyasında kantocuymuş. "Kimse Şamran'a, Küçük Virjini'ye bakmazdı. O zamanlar merhume Peruz'dan sonra ben gelirdim" derdi.

Odasında, duvarda Sabah Fotoğrafhanesi'nde alınmış bir kadın resmi dururdu. Bunun kendi resmi olduğunu iddia ederdi.

Bu resim ancak yirmi-yirmi beş yaşlarında olan, üzerinde dar bir mayo ve küçük bir külot bulunan, saçları uzun ve bütün açık olarak dökülmüş, başında çiçekten bir girland ve omzunda yalancı bir güvercin olan bir kadının resmiydi.

Bu kadın üstünde saksı olan bir parmaklığın önünde duruyor, sağ elinde tüyden bir boa tutuyordu. Kadının ince bir vücudu vardı. Yüzü hiç de çirkin değildi. Eğer söylediği gibi bu kadın hakikaten oyduysa, tabiat bu vücudu pek zalim bir değişmeye uğratmıştı. Şimdi şu yumru yumru ve tam bir cadı tipinde olan insan müsveddesinin resimdeki kadın olduğuna kim inanırdı.

Kumarcı Fışfış, Cevriye'yi işte bu eve getirmiş ve Sümbül Dudu'ya:

– Bak, demişti, kızı sana emanet ediyorum. Ayağı sakat olmuş. Bir kenarda sultan gibi oturacak, yiyecek beslenecek. Anladın mı?

Sümbül Dudu, kendi iki dizkapağının hizasına gelen ağzıyla sanki dizkapaklarıyla konuşur gibi cevap vermişti.

– Sen kasvet etmeyesin Beyzadem. Sümbül kulun emanetine İskender Padişah'ın tohumundan gelmiş bir hakiki sultan hanım gibi bakacak. Benim pansiyonum cihanın aktarında *"Première classe"* olarak nam vermiştir, demişti.

Sonra Kumarbaz Fışfış eline birkaç kâğıt parayı sıkıştırınca keyfi daha ziyade gelerek:

– Gel yavrusu gel! diye onun önüne düşmüş ve binanın üst katına çıkmıştı.

Bu üç katlı bir binaydı. Altta sokak kapısının karşısında bir mutfak vardı. Orta kattaki, en üst katta üç oda, orta katın sokak üstündeki odasında rengi solmuş ve çok eski bir kırmızı kadifeyle döşeli bir kanepe ve iki koltuk vardı.

Duvarda asılı bir sutyen ilanı, Almanya eski imparatoru Kayzerin İstanbul'u ziyareti sırasında araba içinde alınmış bir resmi vardı. Bu resim bir gazete veya mecmuadan kesilmiş olacaktı.

Sonra tam kapının üstünde kerli ferli bir eski Ermeni efendisine benzeyen pos bıyıklı bir adamın fotoğrafı vardı.

Yer tahtaydı. Kanepenin önünde uzun, kirli bir aslan postu, oymalı yaldızlı bir orta masanın üstündeki yanı kırık bir vazo, sinek pislikleriyle renkleri değişmiş yalancı çiçekler vardı. Pencerelerden birinin içinde renkleri soluk ve kirli kâğıtlarla sarılı iki saksı duruyordu.

Saksıların birinde iri yapraklar vardı. Biri solmuştu. Pencerelerde uçları fisto dantel gibi kesilmiş kâğıt istorlar vardı. Ve bunlar aşağıya kadar inikti.

Evvela bu odanın kapısını açan Sümbül Dudu, Kumarcı Fışfış'a:

– Biraz istirahati nefsedersin artık benim beyzadem. Damınla seni baş başa bırakayım! deyince Kumarbaz Fışfış büyük bir küfür savurmuş:

– Görmüyor musun cehennem tellalı. Kan tekerleklerden biri-

sini kaybetmiş, Ford otomobili gibi yanpiri gidiyor. Buraya gönül eğlendirmeye gelmedik! diye bağırmıştı.

– Aman ciğerparem katiyen hiddet etmeyesin. İnsan mahlukatın en naziğidir. Hiddet onun kalpgâhını çakiçak eder. Agnamoorsun birden. Malum ya senin gibi centilmenler bizim Galata'da parmak ilen gösterilir. Hem karıyı getir, hem de marizdir diye adiö edip bas git. Bu ulüvvücenab nişanesidir.

Kumarcı Fışfış:

– Karı değil, makineli tüfek, dedi. Allah seni tevekkeli yamultmamış. Bu kızın odasını göster bakayım bana!

Doğrusunu söylemek lazım gelirse Cevriye de bu kadar iyilik arkasından başka şeyler beklemişti.

Fışfış onu üçüncü katta bir karyola, bir lavabo ve bir tek iskemleli bir odada bırakıp gittiği zaman doğrusu böyle bir şeyin nasıl olabildiğine kendisi de inanmamıştı. Çıkıkçı ovuşturmalarından çekiştirmelerinden beri büsbütün zonklayan ayağıyla yatağın üstüne kendisini attığı vakit: "Dünyadaki insanların en kibarı şu Kumarbaz Fışfış'tır!" diye düşünmüştü. Ve tam bir buçuk gün karyoladan kalkmamış, uyumuştu.

Tam bir hafta Sümbül Dudu, Cevriye'ye kendi söylediği gibi İskender Padişah'ın kızı gibi bakmıştı.

– Kayınvalidem... dediği ve kendisinden en aşağı beş yaş genç görünen bir ihtiyar kadın mutfakta yemek pişiriyor ve bir tepsi içinde yemekleri odasına kadar getiriyordu.

Yemekler, nefis yemeklerdi. Cevriye'nin hayatta yemediği lezzette ve çeşitte şeylerdi.

Sümbül Dudu:

– Benim pansiyonum eşi Amerika'nın Parizi'nde, Avrupası'nda bilem yoktur. Validemin pişirdiği yemekler, yaptığı mezeler Tokatliyan otellerinde bulunmaz! diyordu.

Hakikaten bu yemekler ve bilhassa mezeler bir hayli şöhret kazanmış olacaktı. Çünkü orta kattaki iki odanın bir günün içinde sık sık değişen çift kiracıları eve girince evvela:

– Sümbül Dudu teşkilatlı bir çermak çur festivali hazırla, diyorlardı.

Bu evde teşkilatlı çernak çur festivali bol mezeli bir rakı sofrasıydı.

O zaman Sümbül Dudu, ellerini çırparak "Kayınvalidem" dediği kadına sesleniyordu.

– Mayrık... Mayrık...

– Hemen bebeğim.

– Beyzadem emir buyurdu. Teşkilatlı bir çermak çur festivali ediver.

Bunun üzerine ihtiyar kadın mutfağa giriyordu. Ondan sonra evin içini iştahı açan kızartma kokuları doldururdu.

Müşteriler Sümbül Dudu'ya bir iki kadeh ikram ettiler mi aşağıdan o kadına ait olduğuna inanılmayacak kadar berrak ve adeta genç bir ses yükselirdi.

Mavi gözlük takarım
Şık beylere bakarım
Şık bey bana bakarsa
Bir temenna çakarım
Lel lel lari lel lel lari
Ağlarım zari zari

Bu Sümbül Dudu'nun en çok sevdiği şarkıydı.

Başı biraz dumanlandı mı, ilk söylediği şarkı bu olurdu. Sonra onun repertuvarında hiçbir yerde duyulmayan bir sürü şarkılar vardı:

Tekerleği var yallah
Arabası var yallah

diye bir tane de pek neşeli bir şarkısı vardı ama Cevriye onu pek öğrenememişti.

Bir tane de:

Armut dalda kız şanoda sallanıyor vay vay
Sallandıkça, kiraz dudak ballanır vay vay
Ben kime yandım yar yar
Ben sana yandım yar.

diye Cevriye'nin çok hazzettiği bir başka şarkısı daha vardı. Hele: *"Kaşında Kürt evleri..."* diye Cevriye'nin aklında tutamadığı, fakat pek sevdiği bir başka hava daha söylerdi.

Cevriye yatağının üstünde yatar aşağıdan gelen şarkı seslerini dinlerdi.

Evin içini bu yemek kokuları doldurdu mu, artık öğrenmişti ki kısa bir zaman sonra elinde bir tabak ve dizkapaklarına bakan yüzüyle Sümbül Dudu görünür:

– Sümbül Dudu'nun ciğerparesi, imrenmişsindir, koku her bir yanı tuttu. Sonra turunçlar Diyarbekir karpuzu olur!.. diye içeri girer ve ona pişen her mezeyle süslenmiş çeşitli bir tabak getirirdi.

Bazen de:

– Elimde ne kalantor beyzadeler, ne çeşit çeşit hacıağalar var ama, sen bana Tanrı emanetisin. Emanete hiyanet edecek vicdan Sümbül Dudu'nun ten kafesinde bulunmaz! derdi.

Evet bu hatıra Sümbül Dudu'nun evinde geçen günlerin hatırası, Cevriye'nin hayatının en tatlı hatıralarındandı.

– Bol ye, bol iç. Sultanlar gibi yaşa ve erkek belası çekme!

Bu güzel haftayı Kubarbaz Fışfış'a medyundu. Bu iyiliklere karşı ne o zaman ne de ondan sonra kendisinden hiçbir mukabele beklememiş, istememiş olan bu adama hâlâ minnettardı. Fakat bu minnet hissi hiçbir zaman Cevriye'nin kalbinde, şimdi ismini bilmediği bu adama karşı hissettiği bu bağlılığa benzer bir bağlılık yaratmamıştı. Sadece Cevriye Fışfış'a karşı borçlu bir adamın haleti ruhiyesi içinde kalmıştı. Çok lüzumlu bir zamanda borç vermiş bir adama karşı duyulan şükranı hisseden ve ilk fırsatta bunu ona iade etmek istiyen Cevriye Kumarcı Fışfış'a karşı kendini sadece borçlu hissediyordu. O kadar...

Bütün Galata'ya yaka silktiren, âleme pes dedirtmiş, en azgın haraççıyı, en "çamur" külhanbeyini, en azılı zorlu bayı bile sindir-

miş olan Madrabaz Nuri'ye gelince, onun iyiliği de kendisine bir kere havadan elli kâğıt vermesiydi.

Cevriye Beyoğlu'nda bir camekânın önünde durmuş, hayran hayran kunduralara bakıyor ve onların içinde bir tanesini, bir yılan derisini çok beğeniyordu.

O bu yılan derisine bakarken arkasından Nuri'nin kısık sesini işitmişti.

– Kız, andavallı gibi ne bakıyorsun öyle.

Cevriye parmağıyla yılan derisi iskarpini göstererek:

– Bunu dikiz ediyorum be Nuri Abi... Göz ediyorum, kaş ediyorum gelsin diye, sağlam demir atmış, hem de işmardan anlamıyor!

O zaman Madrabaz Nuri elini cebine atarak bir şey almış ve onun avucuna sıkıştırarak:

– Altın anahtar her kapıyı açar, demişti. Al şunu da gir içeri. Bak yılan oğlu yılan nasıl kuzu olup peşine düşecektir.

Bu inanılmaz bir şeydi.

Bir kere ona Edirnekapı'da bir mezarlıkta beraber sabahladığı köylü bir asker, Hızır Aleyhisselam'ı nasıl gördüğünü ve onu müşkülden nasıl kurtardığını anlatmıştı.

O zamandan beri ne zaman başı sıkışça Cevriye büyük bir saflıkla Hızır Aleyhisselam'ı bekledi.

Her gün gidip de vitrinde yılan iskarpini seyrederken gelip ona bunu satın alacak bir Hızır beklemişti, ama Hızır'ın hiçbir zaman karşısına Madrabaz Nuri şeklinde çıkacağını aklına getirmemişti. Nuri bu parayı ona verdikten sonra "Gir al da beraber gidelim" de dememişti. O erkeklerin ne zamanlarda cömert olduklarını pek iyi bilirdi.

Halbuki Madrabaz Nuri bu iskarpinleri ona, ondan hiçbir karşılık beklemeden gönlünden koptuğu için satın almıştı. Bunlar olmaz zannedilen şeylerdi. Fakat insanlar çok acayipti. Böyle şeyler yaparlardı.

Madrabaz Nuri değil o gün onu beraber götürmesini istemek, ondan sonra hiçbir zaman yanağını bile sıkıştırmak istememişti. Evet ne ondan sonra ve ne de hiçbir zaman. Cevriye evvela onun bu parayı ne diye verdiğini anlamamış da "Bir yerden arakladı da

arkasından geliyorlardı üstünde bulmasınlar diye mi bana verdi?" diye düşünmüştü.

Fakat "Ne olursa olsun" diye içeriye girmiş ve 42 liraya olan iskarpini hemen satın almıştı.

Kirli ve çorapsız ayaklarına ve soluk entarisinin altına bu iskarpinler pek de yaraşmıyordu. Fakat, Cevriye bunu seçememiş ve iskarpinler ayağında sokağa çıkarken kendini İstanbul'un en şık kadını zannederek gururla yürümüştü.

Bu iskarpinlere sahip olmanın ona verdiği sevinç ve gururu ölçebilmek için ancak Cevriye olmak lazımdı.

O tesadüfen üstünden üç ay geçtikten sonra bir kere daha Nuri'ye rastladığı zaman ayaklarında yine o yılan derili iskarpinler vardı.

Cevriye'nin mütemadiyen dolaşan ayaklarında oldukça eskimiş ve formlarını kaybetmiş olmalarına rağmen hâlâ güzeldiler.

Cevriye ona rastlayınca: "Parayı geri isterse!" diye bir ürkmüştü. Çünkü onun nasıl bir bela olduğunu çok iyi bilirdi.

Fakat Nuri bunu yapmamıştı. Bilakis Cevriye iskarpinleri ona göstererek:

– Bunları Nuri Abimiz sayesinde aldık, diye cilve yaparken o:

– Kapa kepenkleri ceyran yapmasın, demişti. Onda bir yekûn tut.

– Ama aldığın zaman bilsen ne sevindim Nuri Abi.

Nuri onun yüzüne dalgın bir bakışla bakarak:

– Sütü bozuk bir el karısından benim de senin yaşında bir kızım var! Şimdi kim bilir hangi cehennemde, diye göğüs geçirmişti. Sonra ağır ağır:

– Dinine imanına tükürdüğümün karısı Elenikos'tu. Tam Tatavla gülü. Kaltak benimle geçinememişmiş. Ben o zaman böyle değildim ki, gül gibi delikanlıydım. Günün birinde Atina da Atina diye tutturdu. Çekti taksiyi gitti. Hem saatte 120'yle. Bir gün eve geldim. Koydunsa bul karıyı.

Eliyle işaret ederek:

– Kız bızdık kadardı, daha bir yaşındaydı gittiği zaman. Bir daha ne karıdan, ne kızandan haber aldım. Hem nereden alacağım?

Malum ya bizi de pullu kâğıtlarla iş gören hükûmet daireleri pek açmaz!

Sonra dalgın bakışlı gözlerle onun yanından süzülüp uzaklaşmıştı.

Evet Cevriye'ye bir de Arap Cemile çok iyilikte bulunmuştu. Ama, zaman olur aylarca birbirlerine tesadüf edemezlerdi. Cevriye gidip onu bulmak için kalbinde böyle bir iştiyak duymazdı. Halbuki şimdi ismini dahi bilmediği bu adama karşı çok minnet değil, ayrıca büyük bir saygı da duyuyordu.

Bu saygıyı ona hangi sebep telkin ediyordu. Şimdiye kadar muhitinde görmeye alışık olmadığı insanlardan oluşu belki ona bu hissi veriyordu.

O sanki bambaşka bir memleketten buraya gelmişti.

Konuştuğu dil Türkçe olduğu halde Cevriye'nin konuştuğu ve işitmeye alışık olduğu dilden pek farklıydı. Onların kullandığı kelimelerin bir tekini bile kullanmıyordu.

Ellerinin derisi hırpalanmamıştı. Belli ki hayatında çok ağır işler yapmamış olan bir insandı. Tırnakları temiz, yakası üstü başı temizdi. Kitap ve gazete de okuyordu. Yani mektep görmüş, okuyup yazmasını bilen bir adamdı. Çok okuyor, hem de çok yazıyordu.

Belki onun böyle konuşuşu, böyle oluşu, Cevriye'yi şaşırtıyordu.

Fakat Cevriye şimdiye kadar birçok kereler kendi muhitinden olmayan erkekler tanıdığına göre, bu hayatında kendi muhitinden olmayan erkekler arasında ilk tanıdığı kimse değildi. Esasen o, bu insanlara da hiç benzemiyordu. O, herkesten başka bir insandı ve Cevriye'ye "insanlar işte böyle olmalı" gibi geliyordu.

Onlara "laf olsun" diye geldikleri izbe meyhanelerde rastlamıştı. Evlerine gitmiş, koyunlarında yatmıştı. Fakat ötekilerin de lisanlarını anlamamış, tavırlarını, sözlerini, yiyiş içişlerini yadırgamıştı.

Bir gün onu evine götüren biri kendisine de verdiği içkiyi saman çöpüyle içmeye başlayınca Cevriye ona hayran olmamış, bilakis:

– Voyvo! diye bağırarak ellerini birbirine çarpıp alay etmişti.

– Hele şuna bak, Terkos borusu takmadan işkembesi işlemiyor! diye gülüp durmuştu.

Züppeler onun bu halinden hoşlanırlardı. Onu hiç saymazlar, koyunlarında bulunduğu zaman bile onunla alay ederler, onu insan yerine koymazlardı. Cevriye de onların yanına gelince onlara zerre kadar kıymet vermezdi. Bir kere birine:

– Ulan insan müsveddesi züppe, demişti, seni saatlerce matrağa alıyorum, matrak geçip duruyorum, ama, senin tındığın yok. Nato kafa, nato mermer, demiş, onu hayrette bırakmıştı!

Hele bir tanesini, kendisini evinde bir hafta alıkoymuş olan zengin ihtiyarı Şehir Gazinosu kapısının önünde bir akşam kendi tabiriyle "bir bozum, bir bozum etmiş"ti ki...

Hadise bir yaz gecesi cereyan etmişti.

Gazinonun ışıkları pırıl pırıl yanıyor, asfaltta ışıltılar yaratıyordu. Hava güzeldi.

Cevriye, Arap Cemile'yle kolkola girmiş asfaltta dolaşıyorlardı. Arap Cemile o zaman köşede duran dondurmacıya âşıktı. Gidip geliyorlar, Arap Cemile dondurmacıya söz atıyor, o da: "Yandım mavrom benim" diye cevap veriyordu.

Şoförlerin hepsi Cevriye'yi tanıyor, sağdan soldan "kopuklar" merhabayı esirgemiyordu. "Nasılsın bre Fosforlu" sözleri yolunun üstünde yükseliyordu.

Müthiş neşeliydiler. Dondurmacı bir ara ahbabını ileriye yollamış bir şişe şarap aldırmıştı. Gazinodan aşağıya Taşkışla'ya doğru zaman zaman iniyorlar ve şişeden şarap içiyorlardı. Kafaları dumanlanıyor, neşeleri ve cıvıklıkları artıyordu. Sonra yukarıya çıkıyorlar; otomobilden inip gazinoya giren çiftleri seyrediyorlardı.

İşte tam bu sırada bir hususî otomobil durmuş ve içinden bir hafta kendisini yanında alıkoyan bir ihtiyar züppe inmişti.

Bu adam kısacık boylu, muşmula suratlı, saçsız kafalıydı. Elini otomobile uzatmış ve otomobilden iriyarı bir kadının inmesine yardım etmişti.

Kadın orta yaşlı bir kadındı. Çok süslüydü. Omuzlarında beyaz tilkiden bir kap vardı. Kımıldadıkça etrafa harikulâde güzel bir parfüm yayılıyordu.

Cevriye Arap Cemile'ye:

– Şu herifi görüyor musun? dedi. Kulaklarına kadar bir ağzı var. Seçtin mi? Hani şu gülümseyen herif. Görüyorsun değil mi, yayvan ağızlı herifi? Yanında da pek hoşur bir karı var. Beyaz tüylü karı. Seçtin mi? İşte onun evinde ben tam yedi gece kaldım.

Arap Cemile omuz silkerek:

– Deve! demişti.

– Ne devesi be?

Hanım otomobilin içinde bir şey düşürmüş olacaktı. Arandıkları için yürümüyorlardı.

– Gideyim yanına elini sıkayım mı?

– Cart, kaba kâğıt...

– Ulan kız, yapamaz mıyım?

– Atma Recep, camlar beylik, kırarsın ödetirler.

Arap Cemile'nin bu kışkırtmasıyla birdenbire tepesi atan Cevriye:

– Gideyim de gör. Hem de herifi bir bozum edeyim de seyret! demişti ve birdenbire arkadaşının yanından ayrılarak yıldırım gibi karanlıklardan sıyrılmış ve gazino kapısındaki parlak ışık altında yeşilli sarılı basmadan entarisi, ayağındaki karyokalarıyla görünüvermişti.

Otomobilin ta önünde kendisini gören ihtiyar beyin birdenbire takındığı çehrenin biçareliği hakikaten acınacak gibiydi.

O da Cevriye'yi tanımıştı. Tanımamazlığa gelerek kendini kurtaramayacağını anlamıştı.

Cevriye'nin kendisine yaklaştığını, elini kendine doğru uzattığını görüyordu. Cevriye onunla alay eden bir sesle:

– Ver bakalım elini Babalık, demişti. Biz de fan fan finfon biliriz. Biz de seninle şöyle bir boncurtalım.

İhtiyar adam daha ne olduğunu anlamadan onun elini avuçlarıyla kavrayıp vücudunu sarsa sarsa salımış ve başka bir şey yapmadan uzaklaşmıştı.

Beyaz kürklü kadın bir kocasına, bir de sokak kızına hayretle bakarken, kocası onu teskin etmek, işi düzeltmek için:

– Herhalde sarhoş bir kadın olacak! demişti.

Cevriye o geceyi hatırladıkça: "Ah ne güzel geceydi o" diyordu. "Dondurmacı, şoför yamağı Ahmet, Dızdız Mustafa, Arap Cemile ne gülmüştük. O gece gülmekten kırılmıştık valla!.."

Evet, onun sade bir başka muhitten olması ona karşı saygı duyması için kâfi değildi.

Cevriye onu sade saymıyor, ondan adeta mukadderatına hâkim olan bir kudretten korkar gibi korkuyordu.

Kendi üstünde hak sahibi bir kudretten çekinir gibi ondan çekiniyordu. Cevriye bu hislerinin manasını da tahlil edebilmek için çok iptidaîydi.

Onun kendisini beğenmesini istiyordu.

Fakat bu beğenmenin öteki erkeklerin beğenmesinden biraz farklı olmasını bilmeden istiyordu.

– Kız ne güzel kolların var!

– Kız ne güzel göğsün var!

– Yaktın beni bre Fosforlum! gibi takdirler ondan da gelsin isterdi. Fakat bu kadarı kâfi değildi.

O farkına varmadan, kendi de iyice anlamadan onun da kendisine biraz daha fazla bir kıymet vermesini istiyordu.

Bu hissi Cevriye'ye telkin eden yine onun kendisiydi.

O Cevriye'ye saygı gösteren ilk erkekti.

Cevriye'nin mahiyetini anlamamazlıktan gelen, onu namuslu, aile evladı, bütün kadınlardan ayırt ettiğini göstermeyen ilk insan oydu.

O, Cevriye'yi sayıyordu. Şimdiye kadar hiç kimse ona "Siz" dememişti. O, Cevriye'ye "Siz" diyordu.

O, Cevriye'yi olduğu gibi görmüyordu. Cevriye'ye bir kıymet izafe eder görünüyordu.

Cevriye onun yanında, onun kendisini görmek istediği gibi olmak, daha doğrusu görmemek istediği gibi olmamak için kendi de farkına varmadan nefsine cebrediyordu.

Cevriye'yi ona bağlayan şey, onun Cevriye'yi kendi karşısında böyle başkalaştıracak bir kudrette oluşuydu.

Onu gördüğü zaman onunla konuşurken, Cevriye içinde kuvvetli bir duygu hissediyordu.

İyi olmak, daha iyi olmak, mükemmel olmak, herkesten üstün olmak için ruhunun derinliklerinden kopan bir hamleydi bu.

Cevriye'ye sorulsaydı Cevriye bunu ne karşısındakine, hatta ne kendi kendine izah edebilirdi. Fakat muhakkak Cevriye'yi ona bağlayan duygu işte bu duygulardan mürekkepti.

Cevriye, hayatta kendisinin başka türlü olabileceğini, başka türlü telakki edilebileceğini, bir erkeğin kendisiyle sırf en basit hayvanî zevkleri tatminin dışında bir münasebet kurabileceğini hiç düşünmemişti.

Çocukluğundan beri dilenci çocuk, köprü altı çocuğu, sokak süprüntüsü, en adi fahişe, sürtük telakki edilmişti.

Şehvanî hırslarını tatmin etmek isteyen isimsiz, hatta çehresiz insanlar kendisine yanaşır da birçok defa bu tanışmalar karanlık bir sokak köşesinde başlar, karanlık bir yangın yerinde biterdi. Yahut birtakım memurlar kendisine hakaret ederler, karakoldan karakola, zührevî hastalık muayenelerine, müdüriyetlere götürür dururlardı.

O, herkes için, seven ve sevmeyenler için, hatta Barba için bile "Fosforlu Cevriye"ydi. Karakolda Fosforlu'ydu. Sokakta, meyhanede, yangın yerlerinde, Ahırkapı mağaralarında, Tekfur Sarayı harabelerinde, Çeşmemeydanı'nda her yerde, her yerde "Fosforlu Cevriye" diye anılır ve öyle muamele görürdü.

Halbuki buraya, onun yanına gelince artık Fosforlu hüviyetini tamamıyla kaybediyordu.

Sokağın ve sade sokak olan mazisinin bütün çirkinliklerinden sanki birdenbire bu kapının eşiğinde yıkanıyor ve bu odadan içeriye bütün kirlerinden ve fahişeliğinden sıyrılmış bir başka kadın olarak giriyordu.

Onun karşısında diğer erkekleri çıldırtan kaba ve hayvanî kırıtışlarını, galiz ve tahrik edici nüktelerini yapamıyor, kadınlığını satabilmek için kullandığı bütün hile ve bilgilerini unutuyor, için için onun da kendisinin böyle şeyler bildiğini anlamamasını istiyordu.

Bunu fark edecek diye o zamana kadar kalbinde hiç duymadığı bir hissin kendisine heyecan ve üzüntü verdiğini duyuyordu.

Bu utanıştı.

Utanabilmek.

Bu ne müthiş bir duyguydu!..

O hayatında ilk defa olarak onun karşısında utanmıştı.

O gece onu hasta, adeta yarı baygın bir halde odasına getirdiği ilk gece, itiyatın verdiği bir yatkınlıkla ona yatakta yer bırakmak istediği ve onun bu hareketin manasını anlamadığı ve anlamaz göründüğü o gece, Cevriye hayatında birinci defa olarak müthiş utanmıştı. Ve içinde ilk defa orada uyanmış olan bu duygu onunla olan bütün münasebetinde hâkim olmuştu.

Ancak iffetli ve istemli bir kadının varlığında olabilecek zannedilen böyle bir duygu Cevriye'de ne arıyordu?

Ruhunun hangi kıvrımında bu iffet ve ismet duygusu şimdiye kadar bir tohum halinde mevcuttu da, birdenbire onun bir hareketiyle yeşermiş, gelişmiş ve Cevriye utanç hissetmişti.

Cevriye'yi bu adama bağlayan şey, onun içinde şimdiye kadar mevcudiyetini hissetmediği birtakım duyguları birdenbire uyandırmış olmasıydı.

Onun bir daha buraya dönmemesi hakkında yaptığı sıkı sıkı tembihlerin bir işe yaradığı yoktu.

Cevriye hep buraya dönüyordu. Cevriye hep buraya geliyordu.

Onun havasından, ondan ayrı kalmaya en fazla on-on beş gün mukavemet ediyor ve her defasında ona biraz daha aç ve biraz daha bağlı olarak dönüyordu.

Bu aşk mıydı?

Cevriye gibi insan duygularının en aşağılıklarını tanıyan bir sokak kadınının böyle bir sevgi taşımasına imkân var mıydı?

Bu kadar temiz ve maddî hiçbir menfaat beklemeyen ve ruha tatlı bir üzüntü ve işkence olan bir sevgi beklemek imkânı var mıydı?

Onu tanıdığından beri her şey ona harikulade görünüyordu. İstanbul sanki bir sihirle Cevriye'ye birdenbire başkalaşıvermişti. Sonbaharın lodos fırtınalı akşamlarında Alıkapı Feneri'nin ta diplerine yakın oturup güneş batarken kurşun ve bakır rengini alan

kuduz dalgaları seyrediyor ve onları seyrederken böyle bir denizi daha evvel ancak rüyalarda görmüş olduğunu düşünüyordu.

Renkler ona çok sevdiği renkli filmlerin parlaklığında ve güzelliğinde görünüyordu.

Kendini ağzına içki koymadığı zamanlarda bile, daima sarhoş hissediyordu. Kuvvetli ve tatlı bir sarhoşluk... "Her zaman sanki çakırkeyif gibiyim... Neyim var anlamıyorum" diyordu.

Hep coşmak, ölesiye coşmak istiyordu. Ondan uzak olduğu zamanlarda hayatı garip bir coşkunluk içinde geçiyordu.

Kendisine yaklaşan erkeklere "Size bir pul bile vermem!" diye bir yukardan bakışı vardı ki, bu müşterilerini kendisine daha fazla bağlıyordu.

Onunla arasında hiçbir şey olmadığı için ona sadık olması söz konusu olamazdı.

Zaten onun erkeklerle beraber bulunuşu, onun için yemek yemek, uyumak gibi tabiî şeylerdendi.

Necatibey Caddesi'ndeki tavan arasında o esrarengiz, o gizli odada geçen hayatın dışında Cevriye yine o eski Cevriye'ydi.

Hayatın başka bir şeklini bilmiyordu ki... Sokaklarda dolaşıyor, izbelerde, bekâr odalarında, yangın harabelerinde aşkını ve kadınlığını isteyene veriyordu. Yaşayacaktı.

O, onun tabiî hayatıydı. Hayatının fevkalâde tarafı, masala, romana benzeyen tarafı. On-on beş günde bir onun odasında geçirdiği günlerdi.

O Cevriye, bir erkeğin bir kadına göstereceği duyguların ve alakaların hiçbirini göstermiyordu. Bu kadar yalnız ve bu kadar münzevî yaşadığı halde inanılmaz bir surette ona ilgisiz kalıyordu.

Halbuki Cevriye erkeklerin kolay kolay lakayt kalamadıkları kadınlardandı.

Cevriye, yanına yaklaşan bütün erkeklerde arzu uyandırdığını pek iyi bilirdi.

Belki de Cevriye'yi onun karşısında böyle şaşırtan şey, onun kendine karşı erkek olarak bigâne ve korkunç derecede soğuk oluşuydu.

Onun bir sırrı olduğunu biliyordu. Cevriye hayatını hep polisten kaçıp saklanan insanların arasında geçirmişti. Yakalanmaktan korkan insanların, takip edildiklerini zannedenlerin gözlerinin nasıl baktığını, nasıl her pıtırtıdan ürktüklerini, nasıl herkesten şüphe edip dostluktan vehim duyduklarını bilirdi.

Bir kere idama mahkûmken temyizden kararın tasdiği gelmeden evvel hapishaneden kaçmaya muvaffak olmuş bulunan biri, Takacı Süleyman, kendi gözleri önünde en sevdiği arkadaşı Lütfi'yi, kamayla, üç yerinden vurarak öldürmüştü. Onu ele verecek diye vehmettiği için. Halbuki Lütfi onu ele vermek şöyle dursun, oraya kendini gizleyecek daha emin bir yer bulduğunu söylemek için gelmişti.

Canından korkanlar, herkesten şüphelenirler.

Onu kendine karşı çekingen yapan belki korkuydu.

Onun odasına ilk gittiği gece ikisi de sabaha kadar uyanık kalmışlardı. Cevriye birkaç kere:

"Niçin uyumuyor?" diye kendi kendine sormuş ve her defasında kendine tatmin edici bir cevap verememişti:

"Benden şüphe ediyor, kendisine bir fenalık yapacağımı zannediyor da onun için mi uyumuyor?" düşüncesi ona hüzün vermişti.

Fakat bazen kendi kendine "Niçin o da uyuyamıyor?" diye garip ve müphem bir ümitle sormuştu.

Sıtmalı bir insan gibi sabaha kadar dişleri birbirine kilitlenmiş bir halde yatmıştı.

Şayanı hayret olan şey, erkeklere en gizli duygularını, en açık saçık ifadelerle söylemeye alışmış, vücudunun ve ruhunun, hiçbir gizlisi saklısı kalmamış sanılan Cevriye'nin o, kendi uyumadığını anlarsa, kendini saran hissi anlar korkusuyla yatakta hiç kımıldanmayışı, kımıldanamayışıydı.

Evet bu adamın kendisine telkin ettiği hislerin en kuvvetlisi utanç duygusuydu.

Onun, kendisinin hakikî hüviyetini öyle bir görmeyişi, öyle bir anlamayışı, daha doğrusu öyle bir görmezden, anlamazdan gelişi vardı ki, Cevriye senelerce hiç sıkılmadan, kötülüğünü fark etme-

den taşıdığı sürtüklük hüviyetinin ağırlığını onun karşısında taşınmaz bir yük eziciliğiyle hissediyordu... Ve bu her şeyden sıyrılmak isteyen bir ruh hamlesiyle içindeki sade kana, ete ve asaba bağlı hisleri anlamasını istiyordu.

Gece onu yatağına bağlayan his tıpkı bir bakirenin yanına yaklaşan bir erkekte arzu uyandırmaktan duyduğu insiyakî korkuya benziyordu.

Evet Fosforlu Cevriye taşlaşmış gibi hareketsiz yattığı bu temiz yatak içerisinde vücudunu saran sıcak arzularını tahlil edememekten, itiraf etmekten tıpkı bir bakire gibi çekiniyordu.

İşte bu Cevriye, İstanbul'un en süflî serserileri karşısında çırılçıplak soyunan, sarhoş meclislerinde çiftetelli oynayıp göbek atan, ister para versin, ister vermesin herhangi bir erkek eli eline değdi mi ve kendisini istedi mi, hiç mukavemet ve itiraz etmeden ona kendini teslim eden Cevriye, İstanbul sokaklarının meşhur Fosforlusu; yatakta niçin uyuyamadığını hissettikçe hiç kıpırdanmıyor, bari o, bilhassa o bu hissini anlamasın istiyordu.

O sabah yataktan kalktığı zaman saçlarını küçük aynasına bakarak öyle taramak istemişti. Ve o zaman bütün gece hiç uyumamış olmasına rağmen yüzünün ne kadar dinlenmiş olduğunu ve yüz çizgilerinin nasıl yumuşamış ve tatlılaşmış bulunduğunu görmüştü.

Uykusuzluğuna rağmen esmer teni her zamandan taze, kara gözlerinin bakışları her zamandan daha parlaktı.

Cevriye sabahleyin ondan evvel kalkmıştı. Gürültü edip onu uyandırmamaya gayret ederek aralıkta uzun uzun yıkanmıştı.

Yüzünü, gözlerini, kollarını ve ayaklarını iyice temizlemişti.

Sokağın çamur ve kirinden kurtulmak için sabahı beklemiş olmasına kendi de kızdı.

Önündeki küvetin içindeki su mürekkep gibi siyahtı.

Cevriye bu suya bakarken birdenbire kendisine ne kadar itina etmediğini anladı ve:

– Benden tiksiniyordur herhalde, dedi. Kirli olduğum için beni kucaklamak istemiyor.

Ve bu kadar kirli oluşu da Cevriye'nin gururuna dokundu.

O, bir odada yaşıyor, benim gibi sokaklarda yatmıyor, bulunduğu yerde kıvrılıp zıbarmıyor! diye kendi şahısını bu kadar ihmal edişini kendine mazur göstermek istedi.

Necatibey Caddesi'ne ikinci gelişi adamakıllı hazırlıklı olmuştu.

Daha bir hafta evvelinden kirli bir mendil içinde sakladığı birkaç parayı eski çorabının içine saklamış, oraya gitmeye karar verdiği sabah Kapalıçarşı'nın Mahmutpaşa tarafındaki kapısında bulunan sergilerden biraz sakatlı bir çorap, mavi renkte jarse bir gömlekle bir külot almıştı.

Son parasını da hamama vererek bir güzel yıkanmış, yıkandıktan sonra daha kıvırcıklaşan saçlarını taramıştı. İşportada buruşmuş olan yeni çamaşırlarını vücuduna geçirirken müthiş bir haz duyuyordu. Hamamcı kadına yalvararak buruşuk etekliğini ve bluzunu ütülettirmişti.

O gün için Kös Ayten'den aldığı kısa yeşil bir ceketi, mor etekliği kareli, kırmızı siyah basmadan, şömizinin üstüne giymişti.

Hamamdan çıktığı zaman ortalık kararmıştı.

Ona ikinci gidişinde olduğu gibi bir başka erkeğin kolları arasından çıkıp onu görmek istemiyordu.

Bunun için ne yapacağını kendi kendine düşünmüştü.

Saçları bozulmamalı, üstü başı buruşmamalı, hamamdan çıktığı gibi tertemiz onun yanına gitmeliydi.

Galata'ya doğru gitmek için köprüyü geçerken: "Kopuklardan saklanmanın çaresi" diye kendi kendine söyleniyordu, birdenbire aklına Sümbül Dudu geldi.

Onun evinde bir hafta pansiyoner kaldıktan sonra onunla iyi ahbap olmuştu.

Cevriye Sümbül Dudu'nun evine birkaç kere misafirliğe de gelmişti.

Fakat buraya yalnız geldiği de pek çok olurdu.

Sümbül Dudu ve kayınvalidesiyle oturur tatlı tatlı dertleşirlerdi. Sümbül Dudu onlara Abdi Efendi'nin tiyatrosunda kanto söylediği günlerin hatırasını ballandıra ballandıra anlatırdı.

– O, ne devirlerdi, derdi. Erkeğin kalantorunu o zaman görseydiniz. Fehim Paşa merhum beni bir gün davet etti. Kendisiyle dizbediz oturduk diye bana tek taş bir yüzüğü hık demeden kado etti. Ama şimdiki halime bakmayasınız. O zaman Sümbül, Sümbül'dü. O zamanın şuarasından Nasuhi Bey vardı. Kıyak gazeller, kıyak şarkılar ederdi. Benim ismim esasında Dikranui'dir. Ermenicesi çok Farisî bir isimdir ama Nasuhi Bey mefrum bir akşam gözlerimin ta bebeklerine atfı nazar edip: "Bunlar göz değil, sümbül çiçeği" diye kıyak kelam etti. "Sana Dikranui ismi olamaz, ben sana bugünden sonram Sümbül Hanım diyeceğim" dedi. O gün birkaç artist bir ekabir sofrasında bulunuyorduk. İşte o gün bugün Dikranui öldü. Sümbül kaldı ortada. Cevriye kızım sen şu halime bakmayasın, ben çok ah almuşım, nazara uğramışım, o güzelliğim, o gençliğim, o teleme peyniri gibi vücudum heba olmuş. Güzel karı çok ah alır. Benim kapımın önünde 18 yaşında bir Tıbbiyeli tabancayla kalbigâhına nişan etti. Sonradan duydum. Oğlanın anası: "Benim civan gülüm toprağa düştü. Sebep olan Sümbül'ün beli bükülüp yüzü toprağa baksın, topraktan gayrık bir şey görmesin" demiş. Onun sözü şıppadak gelip belime bindi. O gün bugün başlayan bel ağrılarım beni tespihböceği gibi kıvrım kıvrım etti. Erkeklere çok oyun et. Erkeğe oyun edilir, edilir ama pek de ileriye gidip anasının, kızının kısrağının ah ve vahını üzerine celbetmiyesin...

Sümbül Dudu o gün yalnızdı.

– Kayınvalidem çarşıya nevale düzmeye gitti. Ben de evi temizledim, şimdi gelip şöyle bir sedire sehvan oturmuşum.

Cevriye'yi, müşkülatla başını kaldırıp süzdüğü zaman:

– O, Cevriye bugün senin dost günündür? Sende bir ekstra, ekstralık görüyorum, dedi. Cevriye birdenbire içini garip bir huzur kapladığını ve bu suale cevap vermekten sıkıldığını hissetti.

– Yok canım Sümbül Dudu, hamama gittim de.

– Gözlerinin nim nigâhını da keseledin? Bakışların şemsitap gibim kıvılcım edor.

Cevriye onun bu sözlerini pek iyi anlamadı ama güldü.

İkisi beraber alt kattaki ön odaya girdiler. Köşede bir kömür sobası yanıyor, sobanın önünde tüyleri pırıl pırıl siyah bir kedi kıvrılmış yatıyordu.

– Sende bir fevkaladelik var, dedi. Bu sade hamama benzemoor Cevriyem gözlerinden belli senin, sende bir fevkaladelik var... Söyle bakayım bugün kiminle randevu etmişsin?

Cevriye içinde birdenbire ona birtakım şeyler söylemek ihtiyacını duydu.

Fakat onu, onun mevcudiyetini saklamak mecburiyetinde olduğunu şuuru, mantığı, muhakemesi değil, fakat bunların fevkinde olan sokak kızı insiyakı ona ihtar etti.

Ondan bahsetmemek lazımdır. Bir sokak kızı çok şey görür, çok şey işitir, çok şeye şahit olur, susmasını bildiği nisbette rahat ederdi.

– Sümbül Dudu, dedi, bende dost tutacak enayi suratı var mı?

– Bilinmez yavrus. İnsan bir kere kalbini kaptırdı mı, buna profesör mani olamamış, cengâverler sefer eylemiş. Sen *Ermani* piyesinde benim ilen rol almış olsaydın bugün böyle düşünmezdin, diye içini çekti... Ve ona büyük bir fincan kahve ikram ederken:

– Şunu sonuna kadar iç, bir de çalkalayıp alabur et. Ben de dibine bakayım da, gönlünün razını fehmedeyim.

Cevriye'nin dudakları ondan bahsetmek için tutuşuyordu. Onu anlatmak istiyordu. Fakat sustu. Eğer ondan bahsedecek olsa tılsım bozulacak ve bir daha onu göremeyecekmiş gibi geliyordu kendisine. Kahveyi ağzı yanarak içti ve hemen kapattı.

Oda loş, sıcaktı, tatlı bir yemek kokusu etrafı sarmıştı. Kedi öyle rahat rahat nefes alarak uyuyordu ki... Cevriye de hamamın verdiği rehavetle neredeyse uyuyacaktı.

İhtiyar Sümbül Dudu bir şeyler anlatıyor, anlattıkları masala benziyordu:

– Senin gibi masum bir kız olsaydım ben. İstanbul şehrini Aksaray hariki haline döndertirdim. Ama sen yavrusu kötü edorsun. Gençliğini har vurup harman savuroorsun. Sana Şişli'de bir apartımancağız lazım. Kürk manto, hem öyle yabanından değil, Arjantin cinsinden bir manto lazım. Böyle kış ortası ellerin şarhem şar-

hem... Avcı zağarı gibi caddelerde tavaf etmek sana yaraşır? Elimde ne parçalar var. Metres hayatı geçirmek isteyen Hacı Ağa... Görsen hem de yakışıklı bir yiğit, kırkında var yok. Kelle, göbek yerinde. Vallahi herifin koynuna girmek için on beş yaşında bir bakire olmaya razıyım.

Cevriye yavaş yavaş gözkapaklarının ağırlaştığını hissediyordu...

– Kendisine bir şey bulacağıma parol donör vermişim. Anlayacağın namusum ve şerefim üzerine söz etmişim. Kendisi bir de dudu dilli, bir de hoş sohbet, görürsün vallahim ağzının suyu akar. Bana dedi ki: "Sümbül Dudu, sen cihanın aktarında bulunmaz kıyak ve kültürel karısın. Fakat sen de bilirsin ki çuval içindeki kedi, denizdeki balık pazarlık edilmez. Ankara, Van dersin, parayı öderiz, içinden uyuz sarman çıkar, yok uskumru, mercan, levrek dersin karşımıza bir palamut, bir baba torik dikilir. Evvelamı kızı görmeli, çeşnisine bakmalı. Sen Balıkpazarı'na hiç uğramadın? Kötü pastırmayı alsan, satıcı, bıçağıyla ucundan keser, sana tattırır. Sen de elinde kıyak şeyler var deorson, o zaman bir tanesini seçer getirir çeşnisine baktırırsın. Biz de tadını tuzunu öğrenir, mutabık isek kaparoyu verir, değil isek zarar ziyan tazmin eder adiö edip arabayı başka tarafa çekeriz." Doğrusunu isteorsan Cevriye kızım, ben de bu sözleri akla yakın buldum. Seni düşünmediysem nah kala kala bende iki güzelim göz kaldı, onlar da önüme aksın. Fakat İstanbul göbeğinde Fosforlu bulunur? Sağa sorduysam gören yok, sola sorduysam gören yok. Kısmetmiş herhalde ki sen kendin geldin.

Cevriye zorla gözlerini açarak onu dinliyordu.

– Evvela biz randevulaşırız senin ilen, ben de herifi o gece çağırırım, metreslik için kandırdın ne âlâ... Kandırmazsan ne çıkar, kız oğlan kız bekâretini heba edeceksin? Yoksam taş atıp kolların yorulacak?

Cevriye'nin kendisini iyice dinlemediğini hissettiği için onu biraz uyandırmak istedi:

– Gel fincan serinlemiş, fal edeyim sana, dedi.

O fincanı eline alınca Cevriye birdenbire uyandı. Kendisine ondan bahsedeceğini zannediyor, ona dair bir şeyler öğrenmek,

onun hissiyatına dair bir şeyler duymak ümidiyle içi tutuşuyordu.

Eski bir kurt olan Sümbül Dudu'nun iyi bir psikolog olduğu muhakkaktı. Cevriye'ye: "Gözlerinden belli Cevriye" demişti:

Evet onun gözlerinden her şeyi okuyordu. Ve bunları sanki fincandan okurmuş gibi fincanı eline alarak yavaş yavaş konuşmaya başladı:

– Cevriye, ahçiges kulaklarını bana dört ver. Senin yüreğinin ortalık yerinde çöreklenmiş bir yılan gibi, bir şahsı meçhul oturoor. Sen şahsen kendisinden fazlacayım mefum oloorsun. Kız, Bızdık Sümbül Dudu sana laf edoor ayağını denk alasın, öylem ite, kopeğe kapılıp hayatını heba etmeyesin. Senin için falın ortalık yerinde iki yol açılmış. Bir yolun ağzında tavus kuşu var. Oh tabaanın dibini öptüğümün asfası, sanki tavus ilen karşı karşıyasın, sen de yolun ağzına gelmişsin, yolun ortalık yerinde bir balık. Tavus zenginlik, balık kısmet, rahat, sefahat, zenginlik, derat, debdebe, hepsi bu yolda. Bir de öteki yol var. O yolda genç bir adam, hem de yakışıklı. Yüreğin hoppadak ağzına gelip onu görünces tepeden kaynar sular döküloor, amma ve lakin ahçiges ayağını denk almak zorundasın, sevgi ve muhabbetin mukabelesi bilmisil göremoor. Yani sen sevoorsun, o seni sevmoor.

Cevriye kalbinin ta içinden: "Ne kadar doğru söylüyor" diye tekrarlıyordu.

– Bir başka kadın da var.

Cevriye içinde sonsuz bir acı hissetti.

"Tabiî, yoksa bu kadar uslu olur mu?" diye düşündü.

– İşte Fosforlu gözünü dört açasın, önüne çıkan şu iki yoldan senin için saadet olanı seçesin. Askısar?

Cevriye:

– Hey ağzına sağlık Sümbül Dudu, dedi. Sümbül Dudu fincanı almış ayağa kalkmıştı.

– Bizim Hacı Ağa'ya ne zaman için randevu vereyim? diye sordu. Ama beni mahçup bırakmayasın Cevriyem?

– Yoo, bende yalan yok Sümbül Dudu. Söz bir Allah bir.

– Yarın akşam erkendir. Belki kendisini göremem. Öbür akşam gelirsin he?

– Peki ben akşam çermak çur saati kapıda alesta. Ama sen de iyi teşkilatlı bir çermak çur festivali hazırla... Herif mademki Hacı Ağa kesenin ağzını açsın.

Güzel mezeli bir sofranın hayaliyle ağzı sulandı.

Oda gitgide kararıyordu. Sümbül Dudu kapıya doğru giderken:

– Elbette açsın, piliç gibimi Fosforlu İstanbul'da Ford otomobili gibi düzinelerle bulunur? Ama Cevriyem o gece kendini altın gibi dirhem ilen, pırlanta gibi kırat kırat satmalısın!

O, odadan çıktıktan sonra Cevriye oturduğu mindere ayaklarını da çekti, şöyle kıvrıldı. Uyuyacağını zannediyordu. Fakat biraz önceki gibi uykusu yoktu.

– Karşısına iki yol çıkıyor, demişti. Birinde bir erkek var, onu görünce, aşurene pilav geliyor. Hakikaten de doğru söylemişti ya, ama o seni sevmiyor, onun bir başka kadını var!

Bir başka kadın. Cevriye onu kıskandığını hissediyordu. Ne hakla. O şimdiye kadar hayatında hiç kimseyi benimsememişti ve bunun için olacak, kendini kucaklayan bir erkek beş dakika sonra gözü önünde bir başka kadına dönse ve onu sevmeye başlasa bile buna aldırmamıştı.

Bu adamı kıskanmaya ve ona sahip çıkmaya ne hakkı vardı?

Kendi karşısında bir kaya, bir ağaç gibi cansız bütün cisimler gibi sakindi.

Ona aşk, sevgi, sadakat vaat etmemişti ki, bunları kendisine göstermediği için ona küs olsun.

Böyle bir şeye hakkı olmadığını anlıyordu. Fakat buna rağmen hislerine hâkim olamıyor, onları yenemiyor ve onu kıskanıyordu.

Bir başka kadın...

Bu kadın acaba çok mu güzeldi? Kim bilir ne meziyetleri vardı bu kadının? Belki bu kadın da onun gibi okumak yazmak biliyordu. Yemekleri öyle güzel yemesini, öyle konuşmasını biliyordu.

Bir müddet gözlerini yumdu. Saatleri geçirmek için biraz uyumak istiyordu.

"Hacı Ağa... Kendisini 'metres' tutmak istiyormuş!" diye düşündü. Sümbül Dudu Şişli'de bir apartmandan bahsetmişti:

– Kim benim gibi bir garibe apartman tutar?

Bir apartman, koltuklar, parmaklıklarında insanın kendi yüzünü gördüğü metal karyolayı düşündü.

Pufla gibi bir şilte. Yemek her gün masada yenecekti.

"Herif acaba sahiden 'Arjantin' bir kürk alır mı?" diye kendi kendine bir sual sorarken birdenbire gözünün önünde kürkçülerin vitrininde seyrettiği *renard argente*'ler belirdi. Kendini o güzel kürkler içinde gördü. Bu olmayacak bir şeydi, şimdiye kadar o hayatında böyle bir fırsatla karşılaşmamıştı. Böyle bir şey kabil olmazdı. Hem bütün bunlar hakikat bile olsa o zaman bir daha Necatibey Caddesi'ndeki evde tek gece geçiremeyecekti.

Cevriye şimdiye kadar hayatında hiçbir erkeğe ciddi surette bağlanmamıştı. Tahmin ediyordu ki Sümbül Dudu'nun kendisine teklif ettiği Hacı Ağa'yla birlikte yaşamaya başlayacak olursa bir daha onu göremeyecekti.

"Hiç herif parasını verir de insanı sağda solda dalgaya bırakır mı?" diye düşündü. Ve birdenbire içine sıkıntı geldi. Adeta hafakanlar boğar gibi oldu.

– Andavallının apartmanı da Arjantini de kendisinin olsun! diye yerinden fırladı. Cebinden sigara paketini çıkararak bir sigara aldı ve sobanın yanına giderek ateşte yaktı, odaya girdiğinden beri hiç gözünü açmamış olan ve gerine gerine mütemadiyen uyuyan kediyi görerek, bir evde bir sıcak soba yanında işsiz güçsüz akşamlara kadar uyanmanın pek hoş olacağını düşündü. Ve Hacı Ağa'nın teklifinin eğer vaki olursa hiç de yabana atılacak bir şey olmadığını kendi kendine teslim etti.

Bu arada oda kapısı tekrar açılmıştı. İçeriye giren Sümbül Dudu:

– Ka, karanlıkta oturulur? Sana heyheyler bastı? Yaksana şu elektriği, Cenabı Mevla elektriği senin benim için halk etmedi? diye boynundan çıkar gibi görünen kollarını kaldırarak elektrik düğmesini açtı. Bir kordon ucunda sallanan kuvvetsiz bir ampulün ışığı odayı aydınlattığı zaman Cevriye'nin gözleri kamaştı.

Sümbül Dudu elinde bir tepsi tutuyordu. İçinde birkaç tabak meze ve ekmek vardı.

– Bugün de pek kesat gitti, dedi, sabahtan beri tek misafir kapının zilini çekmedi. Hoş dinlenooruz ama, ne de olsa geçim bun-

dan. İçeride dünden kalma biraz rakı vardı. Meze de düzelttim. Akşamüstü insanın gırtlağı gıcıklanıyor.

Rakıyı kadehlere boşalttı. Bir tanesini Cevriye'ye uzattı:

– Al bakalım Cevriyem, senin canına içelim.

Cevriye rakı kadehini bir yudumda içti. Elinin tersiyle ağzını sildi.

– Canım rakı!.. diye söylendi. İçkiyi pek severdi. Ölesiye sarhoş olmaya da bayılırdı. Fakat giderken fazla içmek istemedi. Buna rağmen saat dokuza doğru kafası bir hayli dönmeye başlamıştı.

Saat yediden beri Sümbül Dudu'nun "Kayınvalidem !" dediği kadın da eve dönmüş bulunuyordu.

Mutfakta o da ufak tefek bir şeyler hazırlamıştı.

Saat dokuza doğru bir, saat dokuzda da bir, ayrı ayrı iki misafir gelince Sümbül Dudu odadan çıktı.

Oraya gitmek için geceyarısını bekleyen Cevriye minderin üstüne ayaklarını büzdü. Yarı hülya, yarı rüya, yarı uyku, yarı uyanıklık arasında birkaç saat geçirdi. Sonra saat on ikiye doğru yerinden kalkarak, odaya giren Sümbül'e:

– Sümbül Dudu ben pırrr, dedi, tüyüyorum.

– Randevu saatindir Fosforlum, he deyiver. Esrarengiz yapıyorsun.

Cevriye göz kırptı.

– Herkesin gönlünde bir aslan yatar, dedi ve rüzgâr gibi kapıyı vurarak fırladı gitti.

Bu defa onu odasında buldu.

Yine kendisini aynı suratla karşıladı ve hiddetini boğan bir sesle:

– Ben size buraya bir daha gelmemenizi söylemiştim, dedi. Hem de sıkı sıkı tembih etmiştim de..

– Evet öyle yaptınız ama ben gelememezlik edemedim.

Bu söz adeta hissiyatını itiraf mahiyetinde bir şeydi.

Fakat, o, Cevriye'nin bu sözündeki manayı anlamaz görünerek:

– Evet, çok ayaz var, demişti, yatacak yeriniz yoktu herhalde.

Cevriye biraz evvel söylediği sözden mahcup ve şimdi onun böyle yorumundan memnun:

Evet, demişti, bu gece çok ayaz var.

Sonra birdenbire kısık hafif bir sesle:

Seni de görmek istedim! diye ilave etmişti.

Bunu söylemişti ama, o hiçbir şey duymamış gibi yanından uzaklaşmıştı.

O gece bundan sonra kendisiyle hiç konuşmamıştı. Cevriye onun kendisine bakmayışından istifade ederek yerinden kalkmış ve odanın perdeyle ayrılan öteki kısmına geçerek orada birikmiş olan bulaşıkları yıkamaya kalkışmıştı.

Kadın içgüdüsüyle kendi mevcutiyetini burada meşru ve tabiî kılacak şeyler yapmak istiyordu.

Cevriye böyle odanın içinde, burada bu işleri yapmaya mezun ve adeta bunları yapmaya vazifeli bir kimse gibi dolaşırken, o birdenbire odayı ayıran perdenin öte tarafından kendisine seslenmişti:

– Biraz bir şey yer misiniz? Bir çay içer misiniz?

Cevriye, onun kendisini buraya daima yiyip içmek için geldiğini zannetmesine fena halde kızdı:

– Hayır bir şey istemem, dedi. Patlayacak kadar tokum.

Onun için o kadar itina etmiş, o kadar dikkatle giyinip süslenmiş olduğu halde kendisine bir kere bile gözlerini kaldırıp bakmamış oluşuna üzülüyordu. Dudakları hafif hafif titriyor, ona birtakım şeyler söylemek istiyordu. Fakat dudakları sımsıkı kapalıydı. Hiçbir zaman duymadığı bir iç disiplin dudaklarını kilitliyordu.

O gece tam yatacakları zaman Cevriye ona:

– Siz yatağınızda yatınız, dedi, ben sedirde uzanmak istiyorum.

O bu sözdeki sitemi anlamamazlık edemedi. Ve bütün gece içinde ilk defa olarak gülümseyerek:

– Misafirim varken nasıl olur da yatakta kendim yatarım? dedi.

Bu misafirim sözü Cevriye'ye o kadar tatlı geldi ki... Nihayet kendini misafir olarak kabul ediyordu.

– Ben senin misafirinsem neden beni her gelişimde kovuyorsun? diye sordu. Kendi de bu suali ani olarak sorduğuna, nasıl ağzından kaçırdığına şaşıyordu.

O, kaba haraketleri için özür dilemek ihtiyacını duyan bir ev sahibi nezaketiyle:

– Fakat, dedi, size her zaman söyledim. Burada ben gizli olarak yaşıyorum. Ne bu han sahibi ne bu odanın hakiki kiracısı benim burada yaşadığımı biliyor. Size söylüyorum, saklandığım meydana çıkarsa...

Cevriye'nin yanakları içtiği rakıdan, heyecanından ve odanın sıcağından kırmızı kırmızıydı.

– Abi, dedi, anamı avradım olsun, yediğim her lokma ekmek beni çırpsın, ben ne seni ne de seni saklayanları ele veririm. Bırak ne olur, her zaman buraya geleyim. Ne olur?

O Cevriye'ye baktı.

Evet Cevriye'nin gözlerinden her şey belliydi.

Bu gözler bir köpek zilleti ve istirhamıyla ona bakıyordu. Erkek, bu kadından yakasını kurtaramayacağını muhakkak hissediyordu. Gözlerinin içinde ihtiras, aşk ve itaat yanan bu kadının kendisine nasıl bağlandığını ve bu bağlılığın ne kadar çözülmez olduğunu hissediyordu. Cevriye hiç düşünmeden;

– Benim kimsem yok Abi, diye yalvardı. Ne olur bırak arada bir buraya kendi babanın evine gelir gibi geleyim. Buraya gelmeden edemiyorum işte.

O, bir şey söylemedi.

Bu güzel kıza bakıyordu. Tertemiz yıkanmış saçları pırıl pırıl, dudakları ihtiraslı, gözleri hummalıydı.

Bir sevdiği var mıydı? Yoksa bu gizli yaşayışında bu kızla veya herhangi bir kadınla daha yakın, daha sıkı müşterek bir hayat tesis etmekten mi korkuyordu.

Cevriye bunu tahlil etmekten âcizdi. Fakat kim görse onun bu kadına yüz vermek istemediğini, bu kadını hayatının dışında tutmaya azmettiğini anlardı.

Bu vaziyetin daha fazla devamını istemediği için olacak birdenbire Cevriye'ye arkasını dönen erkek:

– Haydi, dedi, şimdi yatıp uyuyalım. Siz benim yatağıma girin. Ben de sedirde yatacağım.

Bu vaziyet hakikaten gayritabiî bir vaziyetti.

Hele Cevriye için.

Hayatında buna benzer hiçbir hadise tanımıyordu.

O kadar süslendiği, temizlendiği halde kendisine yine yaklaşmamış oluşundan kalbi büyük azap duyuyordu.

Kendi kendine: "Falda bir başka gaco çıktı" diyordu. Evet onun kendi gacosu var muhakkak. Karı onu büyülemiştir.

Cevriye derdini Sümbül'e açmadığına esef duydu. Sümbül gibi kadınlar ne çeşit çeşit büyüler bilirlerdi.

Böyle bir şey düşündüğü için utandı.

Onun kendisini büyü kuvvetiyle sevmesini istemiyordu. Bu sevgisi doğrudan doğruya ve büyüsüz olarak doğmalıydı ki, Cevriye ferahlayabilsin.

"Büyüyle kurbağaya bile âşık olan varmış!"

Kendisi hayatta hiç de kurbağaya âşık bir erkek görmemişti ama, görenler yeminle anlatıyorlardı.

Cevriye yine o gece içki içmiş olmasına rağmen sabaha kadar uyuyamadı.

Ancak ona üçüncü veya dördüncü gidişinde birinci defa olarak kendi gelişini itirazsız kabul etti.

Bu önüne geçilmeyen ve zorla kabul ettirilen dostluğu o da benimsemek mecburiyetinde kaldı. Ve birinci defa olarak o akşam uzun uzun konuştular.

– Sizin kimseniz yok mudur Cevriye?

– Hayır!

– Annenizi, babanızı ne zaman kaybettiniz?

Cevriye hoşuna giden bu "siz" hitabını zevkle dinliyordu.

"Beni adeta bir bayan zannediyor!" diye böbürleniyordu.

– Bizde ana, baba Hak getire Abi! diye cevap verdi. Öksüzün, yetimin, kimsesizin biriyim. Adeta mantar gibi bitmişim.

– İstanbullu musunuz?

Cevriye, dünya yüzünde İstanbul'dan başka bir yer yokmuş gibi hayretle bakmıştı ve:

– Tabiî! demişti. Andavallı değiliz ya! İstanbul kaldırımında bittik be Abi...

Yerinden kalkmıştı ve onun böyle kendisine, kendini alakadar eden sualler sormasından duyduğu sevinçle kenara bıraktığı yün ceketinin cebinden bir sigara alıp yakmak istemişti. O:

– Bir şey mi arıyorsunuz? deyince:

– Evet bir tüttürelim dedim! cevabını vermişti. O zaman cebinden bir sigara paketi çıkararak Cevriye'ye vermişti.

– Alın birer sigara içelim, demişti.

Evet, aralarında bir dostluk bir arkadaşlık peyda olmuş bulunuyordu. Cevriye ilk günden beri burada işsiz ve yersiz yurtsuz olduğu için gizli yaşadığına inanmıyordu.

Cevriye bütün hayatınca hapishane kaçkınlarıyla, sabıkalılarla, polisin aradığı, peşinden koştuğu çeşitli kanundışı insanlarla yaşamıştı.

Cevriye onun gizli yaşamak için gösterdiği azamî dikkatte tamamiyle kanundışı ve gizli bir hayatı olduğunu hissediyordu. Sade polisten değil bütün insanlardan ürken bir adamdı. Her şeyden çekiniyordu, görünmekten, yaşamaktan, hanın dolu olduğu saatlerde değil, han bomboşken de kıpırdamaktan çekiniyordu.

Onun müthiş bir ihtiyat içinde yaşadığını görüyordu.

Yavaş yavaş o da Cevriye'nin bunu anladığını, Cevriye'den bunu saklamanın manasız olduğunu hissetmişti. Ve nihayet bir gün Cevriye'ye açıkça:

– Buraya gelirken dikkat edin kuzum, demişti. Arkanızda polis filan olur, sizden, nereye gidiyor diye şüphelenir, burasını bulur...

Ve sonra sesini daha alçaltarak ilave etmişti:

– Anlıyorsunuz tabiî, dedi, polisin burasını öğrenmesini istemiyorum.

Cevriye bir sokak çocuğu gülüşüyle gülüp gözünü kırparak:

– Ben onu çoktan çaktım be Abi, demişti. Bir tek aynasızı arkama takıp buraya getirirsem bıyıkları tıraş ederim.

Büyük bir ciddiyetle konuştukları bir sırada Cevriye'nin yaptığı bu yemin onu birdenbire güldürmüştü.

Onun da Cevriye'ye bir nevi bağlılığı olduğu muhakkaktı.

Bu münzevî, bu gizli, bu kimsesiz hayatına giren ve oraya bütün sokağı getiren bu kıza, belki de dışında yaşatmak mecburiye-

tinde kaldığı hayatın bir parçasıymış gibi ısınmıştı.

Cevriye de ondan kendisine karşı bir yakınlık bulunduğunu hissettikçe bu odanın içinde daha serbestleşiyor, onunla daha fazla konuşuyor, iptidaî fikirlerini ve basit ruhunu ona kolaylıkla açıyordu.

Fakat onda Cevriye'nin bir sokak kızı olduğunu bilmezden gelmek adeta vazgeçilmez bir inattı. Cevriye'ye karşı bir defa bile imalı, manidar sözler söylememiş, erkeklerin böyle kadınlarla mutat olan konuşma tarzına kaçmamıştı.

Ona kendi hakiki hüviyetini bildiğini bir kere bile ihsas etmemişti.

Onunla bir sokak kızıyla değil, basit bir aile kızıyla konuşulan şeyleri konuşmuş ve onlara cevap almıştı. Onunla olan münasebetlerinde, yani bu acayip dostluklarının bütün seyrinde Cevriye'ye saadet veren birçok hatıra vardı. Fakat bu hatıraların en güzeli onun odasında geçirdiği bir yaz gecesiydi.

Bu gecenin hatırasını tatlı bir rüyanın hatırası gibi hapishanede de hep hatırlamış, birçok geceler hapishanenin demir parmaklıklı penceresinden göğü seyrederken bir tavan arası penceresinden çok yıldızlı bir gök seyrettiği bir geceyi düşünmüştü.

O gece oraya kendisinden, yirmi beş gün kadar uzak kaldıktan sonra gitmişti. Yirmi beş gün süren bir serserilikten sonra birdenbire kalbinde onun hasreti, bir buhurdandan süzülen güzel kokulu bir duman gibi bütün benliğini sarmış ve onu adeta sarhoş etmişti. Ve bütün başıboşluğunu unutarak birdenbire müthiş ıstırap ve üzüntü veren bir iştiyakla ona koşmuştu.

Uzun müddet kendisini görmediği için sanki onu özlemiş gibiydi.

Cevriye'yi güler bir yüzle karşılamış ve:

– Nerelerdeydiniz bunca zaman? diye sormuştu.

Hava çok sıcak olduğu için pencereleri açmak icap ediyordu. Bunun için de elektrikler yanmıyordu. Tavan arası pencerelerinden biri tam onun karyolasının üstündeydi.

Perdeler ve pencereler açık, Cevriye onun yatağının üstünde arkaüstü yatıyordu. Açık pencereden gökyüzüne bakıyordu.

Gök o gece koyu lacivert bir renkteydi. Ve ne çok, ne çok yıldızları vardı bu göğün.

Cevriye hayatında en çok iki şey severdi. Deniz ve gök...

Deniz sanki onun babasının bahçesindeki hususî havuz ve gökyüzü yatak odasının tavanıydı.

Son yirmi beş gün bu denizden ve bu gökten ayrılmadığı için buraya gelmemişti. Her gün denizlerde yüzmüş, her gece kırlarda açık havalarda yatıp gökyüzünü seyretmişti.

Fakat bu gece sade ufak bir parçasını şu pencereden gördüğü kadar güzel bir göğü şimdiye kadar hiç görmemişti.

Hava çok sıcaktı. Sinirleri üzen ve vücudu yorgun bir rehavet içinde bırakan bir sıcaktı bu...

O da sedirin üstünde yatıyor, karanlıkta sigara içiyordu. Cevriye de sigaranın birini söndürüp birini yakıyordu. Ve odada bu iki sigaranın uçları ateşböcekleri gibi kâh kızıllaşıyor, kâh sönüyordu.

Cevriye, ağır sıcağın vücuduna verdiği tatlı bir gevşeklik içinde göklere bakarken onunla konuşmak ihtiyacını duymuştu ve ona:

– Bu yıldızların her biri bir başka dünyaymış, öyle mi? diye sormuştu.

– Size kim söyledi bunu?

Ona bir lise çocuğu söylemişti. Bundan birkaç gün evvel deniz kenarında tanışmışlardı. O da kendisi gibi plajın dışında banyo alıyordu. İkisi yan yana gelmişler, konuşmaya başlamışlar ve sonra geceyi Yeşilköy'ün kırlarında geçirmişlerdi. Ve çocuk ona bütün gece bu yıldızlar hakkında abuk sabuk şeyler söylemiş, bunların dünyadan ve birbirlerinden ne kadar uzak olduğunu sanki ölçüp biçmiş gibi katiyetle anlatmış ve nihayet canı sıkılan Cevriye:

– Ulan dümbelek kes tıraşı, dağıtırım çeneni... diye ona çıkışmıştı. Şimdi bilmiyordu niçin birdenbire ona bunu itiraf etmekten utanmış ve ona:

– Vallahi bilmem ki, işittim işte... cevabını vermişti. Sonra onun görmediği kurnaz ve pişkin bir gülüşle:

– Bana söylediler ama, ben inanmadım ki... diye ilave etmişti. Bu kadar küçük şeyler birer dünya olurlar mı hiç? Onların için-

den Urum, İngiliz, Amerikan, Türk, Ermeni, Fransız nasıl çıkar? Onların neresi İstanbul, neresi İzmir?

Onun gülümsediği sesinden belliydi.

– Onlar çok uzakta da onun için böyle gözüküyorlar. Yoksa onlar küçük değil ki...

– Ne kadar uzak olurlarsa olsunlar. Bunlar birer dünya olamazlar.

Bir müddet susmuşlardı. Sonra Cevriye birdenbire:

– Hem dünya olmamaları çok daha iyi! demişti.

– Neden?

– Yıldızların yıldız olmaları daha güzel, sadece ışık olmaları. Belediyenin nasıl fenerleri varsa, bunlar da Allah'ın fenerleri. Onları gökyüzünü süslemek için göğe takmış olmalı. Sen bilir misin Abi ben göğe baktıkça ne hatırlarım?

– Bilmem Cevriye.

– Kantocuların pullu elbiselerini hatırlarım. Ben kantocuların pullu elbiselerine bayılırım. Sen sevmez misin?

– Kantocuların pullu elbiseleri nasıl olur pek bilmem.

– Hiç görmedin mi?

– Pek küçükken annem götürmüştü, ama ben pek hatırlamam.

– Annen mi?

– Neye şaştınız? Elbette herkes gibi benim de annem var. Benim annem olamaz mı?

– Olur elbette. Herkesin bir annesi vardır. Senin de olur.

Sesindeki heyecanı gizlemeye çabalayarak:

– Annen yaşıyor mu? diye sormuştu.

– Evet!

– İstanbul'da mı?

– Hayır uzakta, çok uzakta, dedi ve birdenbire sesi garip bir hüzünle dolmuştu.

Cevriye ise içinde garip bir hisle:

– Uzakta da olsa, annen var ya!.. demiş, sonra:

– Benim hiç annem olmamış, diye ilave etmişti. O:

– Annesiz çocuk doğmaz ki!.. deyince:

– İşte ben varım, demişti. Benim annem hiç olmamış. Sanki

ben gökten düşmüşüm. Beni sahiden bir kadın doğurmuş mu, vallahi bilmiyorum.

Gökten düşmüşüm derken, yıldızlara baktı. Ve onların ışıltısını o kadar sevdi ki, birden cehaletin verdiği garip bir saflıkla sordu:

– Öyle ya, mademki öteki yıldızlar da birer dünyaymış, belki ben bizim dünyaya onların birinden düşmüşümdür.

Böyle pırıltılı yıldızların insanı olmak, ona birdenbire fevkalade hoş göründü:

– Belki de Fosforlu ismini bana onun için takmışlardır, diye adeta içinde tuhaf bir sevinç duydu.

O susuyordu. Ve Cevriye'nin küçük bir çocuğun konuşmasını andıran rabıtasız, zabıtsız söylenişini dinliyordu.

Cevriye kendi sözünü yine kendi beğenmemişti:

– O kadar yüksekten düşseydim, çıkartma gibi yamyassı olurdum.

Birdenbire gözünün önünde müthiş bir levha belirmişti.

Bir gün Kumru Fatoş ismindeki bir kız "Beyazıt Yangın Kulesi'nin tepesine çıkalım" diye hepsinin başının etini yemişti.

O gün dört kızdılar. Fevkalade güzel bir haziran günüydü. Hava çok sıcak değildi. Fakat gök sanki iplere gerilmiş çivitli çamaşırlar gibi tertemiz ve masmaviydi.

Kumru Fatoş hepsinin parasını vermiş ve onları kulenin tepesine çıkarmıştı.

Ve onlar gülüşüp şaka ederlerken ve o da onlarla gülüp oynarken kimse ne yaptığını anlayamadan, Fatoş kaldırıp kendisini kaleden aşağıya atmıştı. Aşağıya uçar gibi düştüğünü görmüşlerdi.

Sonra zavallı Kumru Fatoş'u aşağıdan taşların üstünde yamyası yapışmış bir halde görmüşlerdi.

Üç kız feryat ede ede o dönen merdivenleri koşmuşlardı.

Ne azaplı olmuştu o gün o merdivenlerden iniş, ne azaplı olmuştu.

Kumru Fatoş neden kulenin tepesinden aşağıya düşmüştü? Öyle güler ve konuşurken kendisini fırlatıp atmasına sepep neydi? Başı mı dönmüş, muvazenesini mi kaybetmiş, ani bir cinnete mi yakalanmıştı?

Cevriye de, öteki kızlar da bunu hiç anlamadılar.

Kumru Fatoş iyi bir kızdı. Her zaman çılgın bir neşesi vardı. Kendisi köylü çocuğuydu. Bir zelzelede öksüz kalmış, onu şehre getirmişler, büyütmüşlerdi. Bir evin evlatlığıydı. Ama nasıl evlatlık. Nihayet bir gün burada gördüğü eziyete dayanamamış, yakın apartmanlardan birinin kapıcısı olan genç bir delikanlıya kaçmıştı. Fakat onunla hayatı yalnız bir gece sürmüştü. Apartman sahipleri daha o geceden işin farkına varmışlardı. Ve köyünde evli olan kapıcı kendisini işinden atmasınlar diye Fatoş'u kapı dışarı etmişti.

Fatoş kaçtığı eve dönmeye cesaret edememişti. Hayatı böyle devam etmişti.

Aklına gelen bir düşünceyi yüksek sesle söyledi.

– Bir kere Tekfur Sarayı'ndan aşağıya bir adam attılar. Bir arsada uzanmış yatıyordum. Herife bir şey olmadı. Kedi gibi dörtayak üstüne düştü. Ondan sonra da kalktı, aksamadan koşa koşa gitti.

– Demek siz yıldızlardan dünyaya dörtayak üstü düşmüşsünüz?

– Abi, ben nerden düşsem her zaman dörtayak üstü düşerim. Denizde kum, bende talih. Sonra karaya düşmek şart değil ya! Sen hiç köprüden yüzmek için denize atlayanları seyretmedin mi? Ben bile vaktiyle Unkapanı Köprüsü'nden atlardım. Denize düşene bir şeyler olmuyor. Belki ben de yıldızlardan denize düştüm.

O birdenbire hafif bir gülüşle:

– Bu iyi bir buluş doğrusu, dedi.

– Sonra da mesela Cumhuriyet Bayramı'nda filan uçaklardan paraşütle atlayanlar gördüm. Sallana sallana yere indiler. Bir taraflarına bir şey olmadı.

Onun sesinden hâlâ gülümsemekte olduğu belliydi:

– Belki de Allah sizi öteki yıldızlardan bu dünyaya paraşütle atmıştır.

Cevriye:

– Hayır, diye cevap vermişti. Zannetmiyorum. Ben herhalde gökten doğrudan doğruya denize düştüm. Çünkü kendimi bildiğim zaman bir köprü altında yatıyordum ve hep denizde yüzüyordum.

Bir müddet susmuşlar. Sonra Cevriye:

– Köprünün altında denizin rengi ne güzeldir, demişti. Camgöbeği gibi yemyeşildir ve sonra hep hareli harelidir. Hani Beyoğlu camekânlarına kumaşlar koyuyorlar ya, onlar gibi hareli. Galata Köprüsü'nün altında su korkunç bir derinliktedir. Bir gün dalıp dibinden bir şey almak istedim, vallahi sıfırı tükettim. Hiç dibine varamazsın, kulaç kulaç in dibi görünmez. Oğlan çocukları oranın derinliği yedi minare boyuymuş derlerdi. Vardır herhalde. Köprünün üstünde dolaşmayı sever misin? Yosun ve vapur dumanı kokar. Mis gibi.

Cevriye pencereye doğru yüzünü çevirerek havayı kokladı.

– Burası da her zaman hem duman, hem de yosun kokuyor. Deniz deniz kokuyor, ondan seviyorum. Deniz ve balık kokusu vardır. Deniz karpuz gibi kokar değil mi? Ben ne zaman gece köprünün altında oturup bacaklarını denize sarkıtsam ve o kokuyu duysam canım karpuz ister.

Cevriye gülerek ilave etti:

– Bazen de geçmişi tenekeli çöp kayıkları denize çöp dökerler. O zaman aksine bir de lodos oldu mu, pis çöpler köprüye doğru gelir. Canım deniz kokusuna bir de çöp kokusu karışır, o zaman insanın keyfi kaçar. Ama bu defa da martıların pandominasını seyret artık. Zavallı martılar. Mal bulmuş gibi o çöp yığınlarının üstüne iner kalkar, iner kalkarlar. Çöpler kıyıya vurduğu zaman da sokak çocukları martılar gibi onların üstüne çullanırlar. Ama bilsen Abi, o çöplerin içinden neler neler çıkmaz. Ne güzel kutular, ne tahta parçaları. İşe yarayacak gibi tahtaları güneşte kurutup, yaksın diye ihtiyar kadınlara satar, ekmek alırsın. Benim çocukluğum hep böyle deniz yanında, deniz içinde geçti.

– Demek annenizi, babanızı hiç tanımıyorsunuz?

– Annemi hiç tanımıyorum. Çok küçüklüğümde yanımda bir hasta adam vardı. Zayıf, uzun boylu bir adam. O adamı çok sevdiğimi hatırlıyorum. Onu hatırladığım zaman da yine seviyorum. Niçin seviyorum bilmem. Belki de babamdı o adam.

Cevriye bir an sükût etmişti. Sonra gülerek:

– Belki de yıldızlardan denize düştüğüm zaman beni denizde

bulmuş olan adamdı, diye alay etmişti. O da bu akşam kendisiyle şakalaşmaktaydı.

– Bu akşam yıldızlardan düştüğünüze tamamıyla inanmışa benziyorsunuz.

– Bu güzel yıldızları görünce, ne yalan söyleyeyim, iki elim yanıma gelecek. Yani onlardan inmiş olmak hoşafıma gidiyor. Değil mi ama Abi?.. Mantar değilim ki yerden biteyim.

Cevriye birdenbire susmuştu. Ve içine sonsuz bir hüzün gelmişti. Sonra garip bir merakla:

– Senin anan varmış Abi... Söyle bana ana çok sevilir mi?

Onun sesi şimdi dolgun manalar taşıyan bir sesti:

– Anne çok sevilir Cevriye!

– O zayıf ve hasta adam herhalde benim babamdı, ben bunun için hâlâ onu hatırladıkça seviyorum. Bir gün o köprü altında öldü. O adam babam olmasaydı, beni o kadar sevmez, bana o kadar iyi bakmazdı. Sultan gibiydim o varken. Bana sıcak sıcak kestaneler alırdı. Kendi yemez bana yedirirdi. Yattığımız zaman göğsünü açar üşüyen ayaklarımı göğsüne sokar, bütün ceketi, paltosu, nesi varsa, hepsini üstüme örterdi. Soğuğa karşı beni kendi vücuduyla muhafaza ederdi.

Cevriye susmuştu, sonra birdenbire:

– Sen de o hasta olduğum gece, paltonu benim üstüne örttün!.. demişti.

Ve onun yaptığı bu hareketin hatırasıyla titremişti. Büyük bir hayretle bu şeyin o gece de kendisine köprü altında üstüne palto örtüp onu soğuktan muhafaza etmeye çabalayan adamı düşündürdüğünü hatırladı. Yavaş bir sesle:

– Babam gibi... diye fısıldamıştı.

Cevriye hayatında kimseye bu eski hatıralardan bahsetmemiş ve hiçbir zaman bunları hatırlarken gözlerine sıcak yaşlar yükseldiğini hissetmemişti. Şimdi ona bunları anlatırken sanki buz tutmuş, donmuş ve taşlaşmış gibi olan bu eski hatıraların birdenbire buzları çözülüyor ve onlar hayatın sıcağıyla ısınıyor, canlanıyor gibiydi.

Her şey hemen o anda cereyan ediyormuş gibi bir mana kaza-

nıyordu. Eski sevinçler, yeni sevinçler, eski kederler, yeni kederler gibi kalbe tesir ediyordu. Ve Cevriye şimdi bir hasta sayıklar gibi konuşuyordu. Eski hadiseler sanki şu anda gözleri önünde dönen bir sinema şeridi gibiydi.

– Evet, evet, herhalde o adam çok iyi bir adamdı. Bana çok bakardı. Köprü sanki babalarının evleriymiş gibi altında yatmayı yasak ederler. Geceleri babam beni dubaların en kuytu bir köşesine götürürdü. Orada yatardık. Vallahi bana bir bakar, bir bakardı ki, lordlar kamarasındaki hayat halt etmiş. Yemez yedirir, içmez içirirdi. İstediğim önümde, istemediğim arkamdaydı.

Onun köprü altındaki bu sefil hastanın yanında geçen hayatı onda hakikaten ve bütün samimiyetiyle böyle bir hatıra bırakmış olacaktı. Hayatının en mesut ve en muhteşem bir devri gibi onu hatırlıyordu.

Zaten Cevriye nihayet kolay tatmin edilen bir insandı. O bütün hayatının hemen hemen her gününü böyle memnuniyetle hatırlıyordu. O esasında hayatı seven bir tabiattaydı. Hayat ona her çehresiyle sevimli, güzel ve ahenkli görünüyordu.

– O öldüğü zaman çok ağladım. Sonra o gün müydü, yoksa bir başka gün müydü, bilmiyorum; bütün köprü altı kopillerinin parmakla beni gösterdiklerini hâlâ görür gibi oluyorum. Yalnız iyi seçemiyorum. Bir kabahat mi işlemiştim, yoksa belediyenin yine günü tutmuş da sokak çocuklarını Darülaceze'ye götürmek için araştırma mı yapıyordu, neydi bilmiyorum. Etrafımı polisler sarmıştı. Ben koşuyordum, dubadan dubaya atlıyordum. Sıçan deliği gibi yerlerden geçiyordum. Öyle yerlerden geçiyordum ki, polis değil, benden başka ancak yine benim boyumda, benim enimde bir çocuk oralardan geçebilirdi. Nasıl oldu bilmiyorum, atlaya, zıplaya, hoplaya, polislerin elinden sıvıştım kaçtım. Nah şu karış kadar piç kurusuydum.

Polislere oynadığı bu oyunu hatırlamış arsız çocuk gülüşleriyle gülüyordu:

– Sonra nasıl tırmandım bilmiyorum, bir çeşmenin boş haznesi içine saklandım. Herhalde beni Unkapanı Köprüsü'nde kovalamış olacaklar. O zaman daha o fiyakalı köprü gelmemişti. Herhal-

de, çünkü yeni köprünün yapılışını da hatırlıyorum. Evet geceleri çeşme haznesinden çıkıyordum. Bir yerlerde dolaşıyor ve küfe küfe sebze süprüntüleri buluyordum. Ben de martılar gibi bu süprüntüler içinde gıdamı arıyordum.

Cevriye susuyor ve büyük bir sükûnet ve tevekkülle:

– Allah büyüktür, diyordu. Her kulunun gıdasını bir yere koyar. Benim rızkımı da çöplerin arasında bırakıyordu. Rızkım oydu. Ben ölmeyecektim. Vallahi İstanbul ömür yerdir. Çok garip barındırır. Burada anafordan yaşanır vallahi. Tevekkeli taşı toprağı altındır dememişler.

– Sizin gıdanızı, o kadar sevdiğiniz Allah, size daha temiz bir şekilde veremez miydi acaba?

Cevriye:

– Allah'ın işine karışılmaz! dedi. Alnımızda ne yazılıysa onu yaşar, kısmetimiz neredeyse onu orada buluruz.

Hisar'da kendisini onun sandalına kadar sürükleyen şey talih değil miydi?

Cevriye, talihinden ve alnının yazısından müşteki değildi. Hayatta daha iyi bir şey olduğunu zannetmiyor, daha iyi bir şey tanımıyor ve onun için de hiçbir şey özlemiyordu.

Gözleri yıldızlarda, şimdi hafif bir sesle kâh neşelenerek, kâh mahzunlaşarak, kâh kahkaha atarak, kâh içli içli hayatının onda en çok tesir yaratmış olan hatıralarını anlatıyor, devam ediyordu.

– O gün bugün yine hep Allah rızkınızı veriyor, biz de yaşıyoruz Abi. Konuşmaya devam ederek:

– O zaman bu zaman sürt, Allah kerim Cevriye!.. Şu İstanbul sokaklarını az mı arşınladım. Allah benden vazgeçti mi, yoo... Şu dünyada ana yok, baba yok. Koskoca şehri de gâvur basmış gibi nereye sokulsan kovulur, kovalanırsın. Yine öyle olduğu halde katırlar gibi oldum. O seneden bu seneye kadar beni kim beslerdi? Dünyada bir dikili taşım, bir evin mutfağında aşım yok. Allah büyüktür. Ben, ona şükrederim. Yoksa böyle eşekler gibi olana, bu boya gelene kadar beni kim besledi? Çocuklarla beraber kenarda bir yerde boş bir sandal bulduk mu içine atlardık. Balık tutmak için açılırdık denize. İçimizde bir Çırtlak Hamdi vardı. Bir

gün müdiriyetin ikinci şubesinden avluya beyin üstü indi. Ve iniş o iniş. Balıkla biz döndük mü o bize zeytinyağı bulur getirirdi. Nereden bulurdu bilmiyorum, zeytinyağı getirirdi. Hemen bir arsada ateş yakar, üstüne denizden, çöplüklerden topladığınız konserve kutularını kor, kutuların içine zeytinyağı doldurur, balıklarımızı bu zeytinyağında kızartırdık. Kış günleri karda kapan yapar, tuzak kurar kuş yakalar, hemen oracıkta pişirir yerdik. Ekseriye meyve, sebze yüklü kayıkları boşaltırdık. Malın sahibi bize para vermez, içinden yiyebildiğiniz kadar yiyin, derdi. Bir kere bir muşmula kayığı boşalttık. Adam elimize sepetler verdi. Akşama kadar canımız çıktı, ama sonra adam bize bir sepet dolusu muşmula verdi, çocuklarla oturup hepsini yedik. Ben o kadar çok yemişim ki, hastalandım. Muşmula zehir mi, değil, değil ama... İşte her şeyin çoğu çok. Hastalandım. Sokakta düştüm. Hastaneye kaldırdılar. Midemi yıkadılar. Az kaldı Darülaceze'yi boylayacaktık. Karakolun penceresinden kaçtım, yakamı kurtardım. Hiç unutmam, o gece bizim zavallı Şasi Fati'nin bacaklarını tramvay kesmiş. Bilir misin acaba, yukarıda Fatih'e yakın eski bir medrese vardır, her bir odasında bir fukara barınırdı. Orada Cadaloz Emine derlerdi, bir acuze oturuyordu. Bir gün o benim de aralarında olduğum birkaç çocuğu kandırdı. Biz dilenecek, akşamları ona para getirecektik. O da bize bakacak, yıkayacak, paklayacak, bize yemek yedirecekti. Biz de çalışıp paramızı ona getirecektik. Hepimiz İstanbul sokaklarında birer köşe başı tuttuk. Bir hayli para yaptık. Akşam paraları getirdik. Bize o akşam börek yapmış, börek verdi. Ama ne börek, vallahi parmaklarımızı yiyecektik. Memnun olduk. O gece hepimizin altına bir hasır serdi. Yan yana yattık. Ertesi sabah yine bizi sokağa saldı. Yine çalıştık. Fakat o akşamı bize artık börek değil, bir kurufasulye verdi. Ondan sonra bir gün de bulgur çorbası içtik. Dördüncü gece tek simit. Anladık ki, karı işin dalaveresinde. Bizi aç bıraktığı yetişmiyormuş gibi, gündüzleri de dilendiğimiz köşelerden geçiyor, eğer bizi bulunmamız icap eden yerde göremezse akşam bir de sopa çekiyordu. "Sizi gidi elin günah tohumları sizi. Emine Nine size hayrat mı gelmiş bu dünyaya, akşamları o size bakacak da siz gündüzleri

gezip azacaksınız, rahat döşek mi, sıcak yemek mi bulacaksınız burada?..." diye bağırıp çağırıyordu. Bir gün çocukların hepsini etrafıma topladım, onlara bir nutuk geçtim: "Canına yandığımın ölüsü kandilli acuzesi bizi beylik mal gibi kullanıyor, hem bakmıyor, hem hırpalıyor. Onun için niçin çalışacakmışız" dedim. "Şimdiye kadar bize o mu bakıyordu? O olmazsa aç mı kalacağız, açık mı?" Bir hayli tıraş ettim. Çocukların aklı kesti ve o gün onun hesabına çalışmamayı komploladık. Ben kendisinin karşısına dikildim. Galiba çocukların en büyüğü bendim. "Bana bak arkadaş," dedim. "Biz aramızda konuştuk, seninle ortaklık etmemeye karar verdik. Biz sana her gün para getiriyoruz, sen bize hakkımızı vermiyorsun. Bizim gibi tüyü bitmedik öksüzlerin hakkını yemek günah değil mi? Senin bir ayağın çukurda. Mezarcı Mahmut'la nişanlısın; neredeyse gerdeğe gireceksin. Senin Allah'tan korkun yok mu? Sen hepimizi anadan doğma enayi pilakisi mi, yoksa altmış altı eşek hülasası mı sandın. Bundan sonra bizde iş yok!" Acuze halis sabun gibi köpürdü. Alınca süpürge sopasını eline beni ıslatmaya başladı. Kaburga kemiklerimde hicaz peşrevi çaldı. Ben feryadı basınca kapının önünde bekleşen bizim haşaret içeri daldı. Hepsi kopil, ama malın gözü. İçimizde bir Koç Mustafa vardı. Şimdi hâlâ Galata'nın belasıdır. Yalnız kafasıyla dövüşür. Koç gibi. Bir tos vurdu mu karşısında Zaloğlu Rüstem dayanamaz. Kafasına ağır makinelinin mermisi bile işlemez. Oğlan anadan sanki tank olarak doğmuş. O zaman yumruk kadar bir şeydi ama, kafa yine o kafaydı. Karıya bir kelle vurdu. Acuze kaidesi üzerine oturdu. Derken öteki mikroplar taramaya çıktılar. Yatak, yorgan karıştırdılar, bir hayli mangiz ortaya çıktı. Kadının elini bağladık. Hepsini gözü önünde taksim ettik, ona da aynı payı ayırdık. Hepimize üç beş papel düştü. Sonra onun elini çözdük. Çıktık gittik. Karı karakola şikâyet eder mi diye sonradan bir hayli korktuk. Karakol elimizden parayı almadan bitirmek için evvela pastacıya, sonra muhallebiciye girdik. O güne kadar hiç muhallebi yememiştim. Herif üstüne gül suyu döktü. Gül bahçesi gibi mis mis kokuyordu. Bir yedim. Bir tane daha yedim. Sonra caddeye çıktım. Dükkân camekânlarına bakıyordum. Hazır elbiseler

vardı. Bakarken yanımda baykuş bakışlı bir herif peyda oldu. Dükkâna girsem çocuğum diye bana elbise vermezler, hem bu parayı nerden buldun, diye sormalarından da korktum. O adama: "Amca, dedim, al şu parayı da gir içeriden bana şu kırmızı fistanı al..." Herhalde elimdeki para o fistanı almaya yetişmezdi ama, adam sesini çıkarmadı. Parayı alıp içeri girdi. Fakat bir daha ortaya çıkmadı. Haydan gelen huya gider. Herif bizim papellerle beraber cızdamı çekmişti. Kocakarı sabıkalı olduğu için karakola haber vermemiş olacak, polis filan kimse bizi tutmadı. Sonra bir başka defa da yine karşımıza bir malın gözü çıktı. Hepimizi az kalsın hem esrara, hem yankesiciliğe alıştıracaktı. Bak anlatayım da sen de şaş şu İstanbul içinde ne numaralar vardır. Bir gün kar yağmış, diz boyuna çıkmıştı. Tipi de devam ediyor, tramvay yolları temizleniyor, yine doluyor, tramvaylar tek tük işliyor. Öyle tipi günleri vardır. Sanki İstanbullular İstanbul'u sokak çocuklarına emanet edip çekilmişlerdir. O zaman daha Mısırçarşısı ve oradaki bahçe yapılmamıştı. Biz çocuklar otomobillerin şimdi dolmuş yaptığı köşede durmuş, çocuklardan birinin, yahut birkaçının bir matbaadan arakladığı birtakım kâğıtları tutuşturmuş, etrafına çevrelenmiş, ısınıyorduk. Otomobiller lastiklerine zincir takmışlar tek tük, fakat gürültüleriyle geçiyorlardı. Eminönü Meydanı, Yenicami kemerinin altı bomboş, ata bin, cirit oyna. İşte biz burada beş on kopil yaktığımız ateşin etrafında ısınıp oynuyorduk. Yanımızda zebella gibi bir herif peyda oldu. Üstünde oldukça yeni, siyah bir paltosu vardı. Yakasında bir kırmızı boyun atkısı bulunuyordu. Bir gözü diğerinden küçük, karga burunlu zibidinin biriydi. Elleri cebinde bizi biraz seyrettikten sonra:

"Ulan yumurcaklar" dedi, "gebereceksiniz burada. Sizin eviniz barkınız yok mu? Gitsenize evlerinize. Sizin ananız, babanız yok mu?"

Yanımda bulunanın kolunu dürttüm ve kulağına:

"Arkadaş, herif aynasıza benziyor, bizi toplayacaklar galiba!" dedim. Yanımda olan Topal Şevket'miş:

"Daha iyi ya" dedi. "Belki Karaköy'deki mektebe götürürler."

Sonra adama dönerek:

"Evimiz var yok sana ne?" diye kafa tuttu.

"Sizi doğuran anaların içi dışına uğrasın, onlar sizi aramazlar mı?"

"Benimkinin hovardalarıyla uğraşmaktan beni düşünecek vakti yok" dedi. "Karı yirmi dört saatin yirmi beşini heriflerle yatakta geçiriyor. Eve gidip ne yapayım? Boynuz mu yaldızlayayım?"

Bizim Topal Şevket o zaman ancak yedi sekiz yaşındaydı. Onun bu sözü adamın garibine gitmiş olacak ki, hem güldü, hem de:

"Enayi" diye cevap verdi. "Sen daha süt kuzususun. Sende boynuz çıkmaz ki yaldızı olsun. Burada kakırdayacağına git evine. Ananın hovardalarından sana ne?"

Topal şevket horozlandı:

"Arkadaş sen kendi işine bak" dedi, "o mide bizde yok."

Topal Şevket çok iyi bir çocuktu. En sonunda namusuna yediremedi, on sene sonra kahpelik yapan anasını vurdu, öldürdü kendisi de idamlık oldu. O gün adam bu cevaba büsbütün güldü.

"Görüyorum" dedi. "Sizin gidecek yeriniz yok. Tipi de dineceğe benzemiyor. Sizi kendi evime götüreyim. Benim yaptıracak küçük bir işim var. Evvela ısınırsınız, karnınızı da doyururum. Siz de benim işimi yaparsınız."

Ötekilere yavaş sesle:

"Herif sağlam ayakkabıya benzemiyor" dedim. "Anam avradım olun yoksullar evini boylayacağız. Haydi siz oğlansınız, size göre bir şey yok. Size Karaköy'deki mektep var. Ama ben ne yapacağım?"

"Sen de pantolon giyiyorsun, dediler. Eğer Eminönü merkezinin yolunu tutarsak hepimiz bir tarafa koşar herifi oyalarız, sen kaçarsın."

Çok üşüyorduk. Adamın teklifini kabul ettik.

Herifin peşine düştük ve onunla birlikte Tahtakale'ye kadar gittik. Orada bizi izbe, acayip bir yere götürdü. Bu eski bir hanın arka tarafında bir yerdi, fakat buraya hanın avlusundan değil, dışardan bir başka kapıdan giriliyor ve burası pis pis bağırsak kokuyordu. Girdiğimiz odanın ortasında bir sac soba vardı. Adam sobayı yaktı. Biz de etrafına beşlik simitler gibi kurulduk. Adam:

"Evvela iliğiniz kemiğiniz ısınsın. Sonra konuşuruz" dedi. Bizi iki üç saat öyle sıcak sobanın başında bıraktı. Bize çay da ısmarlamıştı. Çaycı simit de getirdi.

Çok memnunduk. Fakat kimsenin bu kadar çocuğa iyilik etmeyeceğini iyice biliyorduk. İçimizden şimdi iyice hatırlayamadığım biri atıldı:

"Bana bak Amca" dedi. "Eğer bize söylediğin iş dilencilikse benden paso."

Ve bir başkası da:

"Bizim öyle işe karnımız tok, ağzımızın payını aldık" diye onun sözünü tasdik etti. Adam bizim çocuklara baktı ve güldü:

"Telaşlanmayın" dedi. "Bizim işimiz eğlenceli bir iş, fakat görüyorum daha yeni ısındınız, gevşediniz. Biraz dinlenin sizinle sonra konuşacağım."

Ötekiler ne yaptılar bilmiyorum. Fakat çay, simit ve sobanın sıcaklığı bana müthiş rehavet vermişti. Bu adamın niyetinin iyi olmadığını bilmekle beraber kendimi tutamadım, gözlerim yavaş yavaş kapandı, uyumuşum.

Ne kadar uyudum bilmiyorum, uyandığım zaman, yanımda kimsenin bulunmadığını gördüm. Çocuklar kalkmışlar, bir yere gitmişlerdi. Elektrik ampulü yanıyordu. Dışarda ortalık kararmıştı. Hemen yerimden kalktım yan kapıya gittim ve kapıya yanaşınca içim rahat etti. Arkadaşların sesi içerden geliyordu. İçeriye başımı uzattım. Siyah paltosunu çıkarmış olan adamın üstünde yine pek eski olmayan kahverengi bir elbise vardı. Kırmızı atkısı boynundaydı. İçine neftî bir yün yelek giymişti. Çocukların ortasında duruyor hepsine bir şey veriyordu. Ne veriyor diye dikkat ettim. Bu cigaraydı. Ben de içeri girdim ve:

"Amca bana da bir cigara ver!" dedim.

Yüzüme baktı. Gülümsedi. Bir sigara da bana verdi.

Sonra hepimize birden:

"Sigaranızı içip ısının" dedi. "Bugün hava çok fena, iş yapılmayacak."

Çocuklar hep beraber öteki odadaki sobanın başına döndük. Ateşi tekrar kızıştırdık ve sigaralarımızı tüttürmeye başladık.

Cevriye sustu. Sonra ona:

– Sen hiç esrarlı sigara içtin mi? diye sordu.

– Hayır Cevriye!..

– İyi ettin. Dünyada en kötü şey bu. Nice civanlar gördüm ona bir kere alıştı mı? Mahvolup gitti. Allah ona kimseyi alıştırmasın. Benim arada bir içtiğim oldu. Ben ona ne ısındım ne de ısınmak istedim. O gün birinci defa esrarlı sigara içiyordum. İçtikçe bir tuhaflaştım ve o zaman henüz kopil olduğum için çabucak kendimi kaybetmişim. Ben sızdıktan sonra orası pek ömür olmuş. Koç Mustafa "Şu sigarayı daha sonra içerim" diye saklamış, hemen içmemiş. İçmeyince de tabiî dalgaya düşmemiş, her şeyi görmüş. O bize söyledi. Ben bilmiyorum, hatırlamıyorum ama, güya ortaya çıkmışım, kanto oynamaya başlamışım. Çırtlak Hamdi kendisini Karaköy'deki işaret memuru zannetmiş ortaya çıkmış. Otomobilleri tramvayları idare etmeye başlamış. Birisi "Köpek geliyor, kuduz köpek!" diye bağıra bağıra köşelere kaçmış. Bir başkası uyumuş kalkmış. Yani orası tam bir timarhaneye dönmüş. Koç Mustafa "Bu sigara insanı delirtiyor" diye korkmuş, kendisininkini sobaya atmış, fakat bizim dumanlar ona da biraz işlemiş. O hınzır, dinsiz imansız herif sonunda Çırtlak Hamdi'yi de, Topal Şevket'i de esrara alıştırdı. Ben uyandığım zaman berbat bir haldeydim. Başım ağrıyordu. Haşa huzurundan Abi sağa sola kustum. Aman ölüyorum galiba, biraz hava alayım diye bir dışarıya çıktım, çıkış o çıkış. Bir daha geriye dönmedim. Sonradan öğrendim ki, o herif anasının gözüymüş. Hem orada esrar tekkesi işletiyor, hem de küçük çocukları esrara alıştırıp onları kendine bağlıyor ve onlara zanaat öğretip sağa sola salıveriyormuş. Ama herif el oyununda yedi tula sahibiymiş. Parmak yok gibi çalışırmış külhanî. Bizim arkadaşları o yetiştirdi. Zavallı Çırtlak Hamdi kelleyi betona çarpmadan evvel onu bir görmeliydin. Yanında Zati Sungur çırak kalır. Tramvayda insanın yanından geçiverse ciğerini göğüs kafesinden söküp ağzından çıkarır gider de herif farkına varmaz. Öyle el çabukluğu dünyada kimselerde yoktu. Zaten ustası olan o herif kendisine: "Sen benim hocamsın!" demiş. Bir kere kodeste tam on iki şahidin karşısında "Sen benim hocamsın, ben senin bildiğin

kolpoları bilmem" diye elini öpmüş. Biz de o gün kapıdan çıkıp gitmeseydik herhalde sonumuz pek iyi olmayacaktı. Biz de o zanaatı öğrenip yapacaktık. Malum ya "Ağaç yaşken eğilir" derler.

Evet ona böyle mazisini, çocukluğunu, kendini henüz hiçbir erkeğin kolları arasına atmadığı devirleri yaşatan bu hatıraları anlatmaktan sonsuz bir haz duyuyordu.

Bütün hayatı olan bu şeyleri o şimdiye kadar hiçbir kimseye anlatmamıştı. Kimse onu böyle alakayla dinlememişti. O şimdiye kadar daima yaşadığı dakikayı yaşamış, daha önce bir hayatı olduğunu ve daha sonra da bir hayatı olacağını hiç düşünmemişti.

Şimdi ona bütün bunları anlatırken bu şeylerin kendine ait olduğunu, kendini Cevriye yapan binlerce parça olduğunu, kendi varlığının çatısını kuran malzemenin bu olduğunu hisseder gibi oluyordu.

Cevriye zaman zaman susuyor, hatırasının karanlıkları içinden başının aydınlık taraflarına hücum eden bu hatıralar içinde ona anlatılmaya en layık olanını seçmeye çabalıyordu.

– İstanbul duvarlarına yakın, galiba Çatladıkapı'da bir bostan vardı. Bu bostanın bir köşesi mezarlıktı. Küçük bir mezarlık. İçinde dört beş mezar ve kocaman bir sanduka vardı. Bu bostanın bir inciri vardı Abi, vallahi tam şu yumruğum gibi. İstanbul'un hiçbir yerinde böyle incir bulunmaz. Sonra da hemen bu bostanın arkasında Allah'ın boş arsaları... Viraneler... Eski birtakım mazgal dedikleri. Burası gece yatmaya çok elverişliydi. İncir zamanı geldi mi, hep oraya göç ederdi bizim mikroplar. Bol gıda... Temiz hava... Gözünü sevdiğimin İstanbul'u neresine gitsen lüküs hayat... Padişah gibi yaşanır vallahi. Bostancı bizi yakalayınca eşek sudan gelene kadar ıslatırdı. Fakat biz o yokken incirlerin üstüne kurtlar gibi üşüşüyorduk. İncirlerin en güzeli o mezarlık tarafındaydı. Yan yana mezarların tam arasında ve asıl sandukanın, yeşil sarıklı evliyanın başucunda. O yatırın başıdaki kavuktan korkuyorduk. O güzelim ağaca yanaşmıyorduk. İçimizden biri: "O incirler yatırın incirleri, alırsak çarpılırız" demişti. Bizde çarpılacağız diye nah, yürek Selanik... İslim almaz üç ambarlı Mahmudi-

ye'nin pervaneleri gibi güm güm göğüs kafesini dövüyordu.

Öteki ağaçları tertemiz yapmıştık. Ben bir gün gündüz gözüyle mezarın başucundaki ağacın incirlerini dikizledim. Aramızda nişan merasimi aktedildi. Akşama doğru Allah'ın emri Peygamber'in kavliyle nikâh kıyıldı. Gece gerdeğe girmek lazım. Âşık güveyi gibi ben yanıp tutuşuyorum. Etimden et koparsalar acısını duymayacağım. Gözümü incirlerin ateşi bürümüş. Bir yatır değil, bin yatır karşıma çıksa beni durduramaz. Gece usuletle bostan duvarının etrafına bir teyel attık... Derken içeriye zamkinos. Bostana girmemle kendimi ağacın üstünde bulmam bir oldu. O kadar incir yedim, o kadar incir yedim ki, ben diyeyim yirmi, sen de otuz hani ya... O akşam da gök, tabak gibi. Bir ay ışığı, bir ay ışığı ki sorma gitsin. Çocuklar öteki ağaçlardaki bakayayı temizlemek için hep birden bostana hücum etmeye hazırlanmışlar. Tam bostana yaklaştıkları sırada ağacın üstünde bir şeyin kıpırdadığını görmüşler. Malum ya incir ağaçlarına da tekinsiz derler. Hem de ağaç tam yeşil sarıklı sandukanın başucunda. Çocuklar ay ışığında bir gölgenin incir ağacının bir dalından ötekine sıçradığını görünce beni iyi saatte olsunlardan zannetmişler, kısaca kuyruklarını kısınca çil yavrusu gibi oradan tüymüşler.

Ben onları görmedim bile. Ağaçtan aşağıya indiğim zaman adım atacak halim kalmamıştı. Hemen orada bir kenara büzüldüm, mezarların arasında uyuyup kaldım.

Cevriye bir müddet sustu. Bir şeyler düşünüyordu. Sonra:

– Ben o zamanlardan beri mezarlardan hiç korkmam, diye böbürlendi. Mezarlıklar çok sessiz olurlar. Evliyalar da sandukadan dolaşmaya filan çıkmıyorlar. Sanki ölü değil, hepsi derin uykuda. Ben mezarlıkta çok uyudum. Hiç ölü görmedim.

O mezarlıklarda sade uyumamış, aşkını da ekseriya mezar aralarında sağa sola satmıştı. Fakat garip bir hicap hissiyle bunu ona söyleyemedi. Ona sade çocukluk hikâyelerini, bu basit, saf ve eğlenceli hatıralarını anlatıyordu.

Ve bu çocukluktan bugüne kadar olan hatırları ona anlatmayı düşünmüyordu bile.

Kendini şuurlu bir istekle değil, gayriiradî olarak ona hep ken-

dını bu tarafıyla, bu basit temiz ve canlı bir sokak çocuğu tarafıyla göstermek istiyordu.

Acaba o böyle konuşurken sözün mecrası genç kızlığına doğru akacak mıydı? Ve hiç istemeden ona hayatının kötü taraflarını, açık, pis ve günahlı sahillerini de açacak mıydı?

Cevriye durmadan anlatıyordu. Şimdi bir başka mevzuya geçmiş bulunuyordu.

– Kimsesiz olmanın güçlüğü hastalıkta duyulur. Allah insana vücut sağlığı verdi mi, korkma, İstanbul'un her bucağı tıklım tıklım nimet doludur. Ama bir de kafayı yere vurdun mu, artık çek kuyruğu. İmanına tükürdüğümün hastalığı bir yaz beni bir yere vurdu, bir yere vurdu ki. Ateşler içinde yanıyordum. Başımı, vücudumu bir yandan bir yana döndüremiyordum. Yaz olduğu için ekseri vaktimizi boğazda geçiriyorduk. Emirgân'ın üstünde, biraz sağ tarafa, korunun arkasına düşen küçük bir köşk vardı. Yanmıştı. Sonra orasını aldılar da kübik bir köşk yaptılar. Daha o zaman orada damsız dört duvar vardı. Geceleri onun içinde yatıyorduk. Bir akşam yine oraya gittim. Yattım. Sabahleyin yerimden kımıldanamadım. Yalnız değildim. Her zaman dört beş çocuk beraber dolaşırdık. Beni dürttüler, salladılar. Kemiklerim kırılıyor, gönlüm bulanıyordu. Arap Cemile: "Kız ne oluyorsun" dedi, "Bet beniz kül olmuş sende. Nalları mı dikiyorsun?" Yanıma yaklaştı. Alnıma dağılmış saçlarımı aldı. Kadife gibi simsiyah küçük elleri vardı. Ne de güzel sedef kakılmış gibi de tırnakları vardı. "Çok fenayım Cemile Abla!" dedim. Cemile benden büyüktü. "Sen bugün kımıldama buradan" dedi. "Biz bir voli yapalım. Sana öğleye bir şeyler getiririz." Hepsi çıkıp gittiler. Yerde eski bir yün minder. Bu binanın bulunduğu bahçedeki tavanı çökmüş bir ahırda bu minderi bulmuştuk. Onun üstünde Cemile ile ben yatıyorduk. Cemile kalktıktan sonra ben tek başıma kaldım. Hava sıcaktı. Böcekler vızıldıyordu. Sinekler üstüme geliyordu. Arap Cemile öğleüstü bana süt getirdi. Sütü bile içemiyordum. Halim daha ağırlaşmıştı.

"Kız Cevriye korkma" diyordu. "Ben buradayım; sana anne gibi bakarım. Hastaneye filan kaldırtmam seni."

Biz sokak çocukları en fazla hükûmetin eline düşmekten kor-

karız. Malum ya, insanı hemen oraya sakatların, delilerin yanına götürürler. Darülaceze'ye...

Zavallı Cemile bana "Sen korkma," diyordu. Halbuki o sıralarda kendi çöp gibi bir kızdı. Sonra serpildi. Boyu erkeklerin boyunu geçti. Bir ince beli, bir yuvarlak kalçaları; bir mini mini, dik dik göğüsleri oldu sonradan. Hemen bütün erkekler ona çıldırırlardı. Geçen sene bozuk süt emmişin biri, iki küreğinin ortasına bir bıçak saplayıp aniden temizledi onu. Ben bilmiyorum orada kaç gün hasta yattım. Sırtım teneşire, iki elim yanıma gelsin, onun bana baktığı gibi dünyada kimse kimseye bakmamıştır. Daha küçüktü ama bütün kır kahvelerinde, kır gazinolarında dolaşıyor, sinemalarda dinleyip öğrendiği şarkıları İngilizce taklidi yaparak söylüyor ve oradaki "Arapların" oyununu oynuyordu. Vallahi bu taklidi o kadar mükemmel yapıyordu ki yani, Abi o sinemadaki siyah artistler onun yanında halt ederlerdi. Zaten sonradan kendisi de artist oldu ya! Mumhane Caddesi'nde artistler kahvesine gelen çopur gibi bir herif vardı. O kendisini başartist yaptı. Anadolu'da dolaşmadıkları köy kalmadı. Yunanistan'a, Arabistan'a bile gittiler. Sonunda o soysuz kılkuyruğa tutuldu. Namussuz herif bir de güzel olsa. Gözlerinin biri Yaradan'a yan bakar, ağzı poyraza mail, ama Duglas bıyıklar yerinde. Söz söyledi mi, çek sifonu gönül kabarmasın. Zavallı Cemile bir tutuldu herife, bir tutuldu. Artistliği de yandı. En sonunda kara topraklara pufla döşek dedi. Ne diyordum? İşte ben hastayken Cemile gündüzleri gidip kır kahvelerinde, kır gazinolarında şarkı söylüyor, parsa topluyor ve akşamları gelip beni besliyordu. Bana bakıyordu.

Günlerce kendimi bilmedim; o bana baktı. Ama sonra Allah onun bana yaptığı iyilikleri hep önüne çıkardı. En sonunda kendi suçu yüzünden yaktı başını.

Bir an sustu bir şey düşündü ve samimi bir hamleyle:

– Ah şu gönül! dedi. Ve hemen sustu. Eğer oda daha aydınlık olsaydı. Yüzünün kıpkırmızı olduğu görülürdü. Birden acayipleşmişti. Tekrar maziye dönebilmek, hikâyeye bıraktığı yerden başlamak için adeta gayret sarf etti. İçine düştüğü şaşkınlığı ve bu

"Ah şu gönül!" sözünü niçin söylemiş olduğunu onun anlamış bulunmasından korkuyordu.

Nihayet kendini topladı ve sesine biraz evvelki tabiî tonu vermeye çabalayarak sözüne devam etti. Anlattıkça yine mazi onu kazandı ve sesi hiç gayret sarf etmeye hacet kalmadan tabiî bir ahenkle çıkmaya devam etti:

– Arap Cemile bir zamanlar hakikaten eller üstünde dolaştı. İstediği önünde istemediği arkasındaydı. Bir kere ben onu Tepeüstü'nde seyrettim. Onların kumpanyaları Tepeüstü'nde de oynadı. Ben böyle oynayan insan ömrümde görmedim vallahi. Ah ona kıyan kopuk. Şimdi 15 seneyi almış diyorlar. Dilerim Allah'tan o dört duvar arasından kurtulmasın. Gözünü orada kapasın. Civan gibi tazeye nasıl kıydı? Böylesi dost değil, Allah'ın belası. Tekel mübarek. Sanki o yaşa kadar Cemile'yi kendi büyütmüş, kendi beslemiş yetiştirmiş gibi üstüne bandrol koyacak. Cemil'nin patentasını alıp tapusunu üstüne ettirecek. Artist bu! Meslek icabı seninle de gezer, onunla da. Hem Cemile fantaziye alışmıştı. Vallahi son zamanda hep Bafra Maden içerdi. O naylon kemerler. O naylon tabaka. Bir içim su olmuştu. Hem de kibirlenmemişti. İnsanı nerede görse boynuna sarılır, şapur şupur öperdi.

Evet hakikaten onunla hep iki öz kardeş gibi sevişmişlerdi. Bütün hayatları müddetince birbirlerine her zaman destek olmuşlardı. Yalnız kendisi artist olup kumpanyaya girdikten sonra uzunca bir müddet için birbirlerinden ayrılmışlardı. Fakat son defa İstanbul'a geldiği zaman vurulmasından birkaç gün evvel Cevriye'yi görmüş ve onunla Galata'da bir tanıdık meyhaneye girivermişlerdi.

Cevriye'ye "Cevriye bizim çorbacıya ben senden bahsettim. Güzel millî oyunlar oynadığını söyledim. Bir aya kadar turneye çıkıyoruz seni de beraber götüreceğiz..." demişti.

Fakat Cevriye bu teklifi kabul etmemişti. Çünkü Arap Cemile'nin son gelişinde Cevriye artık "o"nu tanımış bulunuyordu.

Ve İstanbul'dan uzaklaşmak kendini korkutuyordu.

Yine onun için Sümbül Dudu'nun kendisine peşkeş çektiği zengin taşralıyı da atlatmış, onunla metres hayatı geçirmek istememişti.

Halbuki Cevriye'ye Sümbül Dudu ne kadar da ısrar etmiş ve:

– Cevriye yayrus ahçiges senin gibisine ancak altmış altı eşek hulasası lakabı yerinde bir kelam olur. Sen aklını şaşırdın? Yoksam zihnin artık sana yan değildir, sevdalısın? Herif Kurtuluş'ta sana döşeli bir apartman açacak. Zemin katı memin katı, merhum Karacahmet Mezarlığı'ndan, Taşkışla arsalarından daha kötüdür? Herif senin cilvenaklığından meftun olmuş... "Aman Sümbül Dudu Fosforlu da Fosforlu" diyem kulaklarımı çakiçak edeor. Geçen akşamın alnında yine zuhur etti. Önüne biraz meze ettik, azcık Ata Bey'le kelamdan sonra, ama sözüm antır parantez arası, herif Ata Bey'le büyük dost. Öylem bir atoor, öylem bir atoor ki... Kiloları devireoor. Senden kelama ağız eyledi vallahim. Mınakyan Efendi truppusunda merhum Binemeciyan âşik kontrolünü ondan iyi edemezdi. Söyledikçes coştu, coştukcas söyledi. En sonunda, karşısında beni sen mi hayal etti ne olduysa oldu, boynuma sarılıp iki yanağımdan şapur şupur öpmez mi. Doğrusu herif ileriye gidecek diye bayağı korktum.

Cevriye bu sözleri kahkahalarla dinlemişti.

O adamın metresi olmasını istememişti.

Kendisiyle Sümbül'ün evinin ön salonunda bulunduğu gece Cevriye'ye de açıkça bu teklifi yapmıştı. Parası olduğu belliydi. O akşam bol bol para vermiş ve eğer kendisiyle yaşamaya razı olursa, beşibirlik takmayı, altın bilezik almayı vaat etmişti.

Cevriye "Galata'da altın bilezik, beşibirlik taktın mı, ya biri boynunu ya bir başkası kolunu keser insanın" diye alay etmişti.

– Gel seninle haftada bir görüşelim Hacı Ağa diye kolunu boynuna dolamıştı. Her gün birbirimizi görüp de ne yapacağız? Sen de bilirsin, her gün baklava börek bile yense bıkılır.

Hacı Ağa sarhoşluktan süzülen gözlerle ona bakarak:

– Ben senden ölünceye kadar bıkmam Cevriye... diye onu ateşli göğsüne çekmişti. "Hacı Ağa" taşralı olduğu için vaktinden evvel ihtiyarlamışa benziyordu. Torun sahibi olduğu halde ancak kırk yaşında bir erkekti. Fakat kasabasında itibarlı olmak için bıyık bırakmıştı. Pos bıyıkları gürdü ve içinde beyaz teller de vardı.

Kasabadaki karısını çoktan kucaklamaz olmuştu. Karısı kendi-

sinden beş yaş kadar büyük bir kadındı, ağabeyinin karısı. Ağabeyi öldüğü zaman o bu kadını nikâhlamıştı. O zaman kadın yirmi, kendisi on beş yaşındaydı. Uzun zaman bu kadını da şimdi Cevriye'ye karşı hissettiği arzuyla sevmişti. On sene. On sene sonra. Artık kendi yirmi beş, o otuz yaşına gelince. onu kocamış bulmuştu. O zamandan beri, karısına her zaman ihanet ederdi.

Fakat Cevriye'ye gelinceye kadar hiçbir kadın onun üzerinde bu kadar kuvvetli bir tesir yapmamıştı.

Son zamanlarda işi icabı sık sık İstanbul'a geliyordu.

Sümbül Dudu'nun söylediği, zemin katında dayalı döşeli bir apartman değil, bir Rum evinin alt katındaki iki odaydı. Burada Rum ailesinin bıraktığı eşyalar vardı.

Daha evvel bu eve, genç bir Rum kızı atmış, altı ay kadar İstanbul'a gidip geldikçe hep oraya, onun yanına inmişti. Son defa habersiz geldiği bir gece kızı evde genç ve yakışıklı bir Rum delikanlısıyla yakalamıştı. Kız:

– Kardesim bresi... Matoteo kardesim... diye onu avutmak, kandırmak istemişti. Fakat, hiçbir zaman şehirliye aldanıp, "andavallı" telakki edilmek istemeyen bütün taşralılar gibi o da bu söze kanmamış ve oğlanı da, onu da bir temiz dövdükten sonra kapı dışarı etmişti.

Şimdi evin kirası bir senelik peşin verildiği için daha beş buçuk ay içinde oturacak bir kadına ihtiyaç vardı.

Cevriye'yi oraya beş buçuk ay için atmak istiyordu.

Başka bir zamanda olsa, şüphesiz Cevriye de bütün sokak kızları gibi böyle bir teklifi cana minnet bilecekti, fakat Cevriye istemiyordu.

İstemiyordu işte. Eğer bu adamla beraber yaşamaya razı olursa, ona hasret duyduğu geceler nasıl bu "andavallı"nın yanından ayrılır da ta buralara kadar gelebilirdi. O adamın boynuna dolanan kolları Cevriye'ye kendisini bağlayan zincirler gibi geliyordu. Kendi kendine: "Zampara dediğin kerata, bir kere görülür. Sonra gider, her gün aynı adam olur mu hiç?" diyordu.

Hayır bütün bunları, hayatının bu tarafını ona anlatmak istemiyordu. Aklına böyle şeyler gelince hemen onu hatıralarının arka

ve karanlık taraflarına tıkıştırıyordu ve başının ön planına, utanmadığı resimleri çekip alıyordu.

Arap Cemile'yi tam küreğinin ortasından vurdu. Densiz imansız! diyordu.

Sonra içini çekiyordu.

- Onu öz kız kardeşim gibi severdim, diyordu. Bir gün para biriktirirsem onun için mevlit okutacağım...

Sonra:

– Mevlit okutmak iyidir değil mi? dedi. Ölüler mevlit okunursa çok rahat edermiş. Mevlit okunursa doğrudan doğruya ölülerin ruhuna gidermiş.

– Bütün bunları nereden öğrendiniz?

– Bütün bunları ben Kırk Yamalı Hoca'dan öğrendim.

– Kimdir bu adam?

– Kırk Yama Hoca mı? O ulema adamdır Abi. Hani şu Sultanahmet'te Alman'ın çeşmesinin yanında dilenir. Sarı sakallı bir adamdır. İhtiyar da değildir hani, şöyle Allahlık olacak yaşta değil ama. İçinde iman var. İman. Onu dinleyenler var, eskiden sesi pek güzelmiş. Hafızmış. Bir Kuran okurmuş, bir Kuran okurmuş. Sonra sesinin güzel olduğunu duymuşlar. Kendisini bir çalgılı gazinoya götürmüşler. Şarkı okusun diye. Çok para vermişler, adam da razı olmuş. Ama Allah'ın gazabına gelen sesi daha ilk gece şarkı söyleyeceği zaman birdenbire kesilmiş. Şimdi sesi nefes gibi ince çıkar. Kendi bunu söylemez, saklar. Bana o öğretti bunları. Allah'ı ve Allah'ı sevmeyi de bana o öğretti. Ben onunla konuşmayı çok severim. Her zaman gördüm mü yanına otururum. Sözleri insanın ta yüreğine iner. Cemile öldüğü zaman çok ağladım. Çok ağladım o gün. Sonra deli gibi dolaşırken karşıma çıktı. Yanına gittim, oturdum. Bana çok şeylerden bahsetti. Kırk Yamalı Hoca diyor ki, eğer insan bir kere yürekten tövbe ederse, ne günah yaparsan yap, Allah affedermiş. Ama bir kere içten tövbe etmek lazım.

Ona yüksek sesle söylemedi, fakat içinden: "Ben de bir kere tövbe edeceğim" diye düşündü. "Daha gencim. İhtiyarladığım zaman, ölümüm yaklaştığı zaman..." Ve sonra konuşmaya devam etti:

– Kırk Yamalı Hoca, benim Cemile için ağladığımı görünce, "Neyin var?" dedi. Neye ağlıyorsun Cevriye?" Ben de kendisine dedim ki: "Ilani benimle beraber dolaşırdı eskiden bir kız vardı. Arap Cemile derlerdi. Bilmem sen gördün mü? Bir imansızın biri onu sırtından vurdu öldürdü..." "Onu çok mu severdin?" dedi bana. Ona dedim ki, "Onu çok sevmek de söz mü? Öz kardeşimden yakındı bana. Bana hem çok iyiliği vardı." Kırk Yamalı Hoca'ya hep anlattım. Onu tanıdığımdan beri bana yaptığı iyiliği ve benim hastalığımda bana nasıl baktığını anlattım. "Ona borçlusun" dedi. "Onun ruhuna mevlit okut o da rahat eder, sen de..." Ben kendisine her zaman para verdim. Benim için okusun diye... Allah her şeyi bilir. Elbet onun okuduğu duaların da benim hesabıma okunduğunu bilir. Gözünü sevdiğimin Allah'ı ona ne malum olmaz ki...

– Allah'ı çok mu seversin Cevriye?

Cevriye'nin sesi birdenbire derin bir mana almıştı:

– Ondan başka sevecek kimsem yok ki Abi.

– Onu niçin seviyorsun?

– İnandığım için.

– Ona çok mu inanıyorsun.

– İnanıyorum elbette. Ona inanmayıp da kime inanayım?

Öteki susmuştu. Uçsuz bucaksız bir gök parçası, sayılamaz yıldızlarıyla başının üstünde uzanıp gidiyordu.

– Allah bize bu dünyada neye mahrum kaldıksa onların hepsini öteki dünyada verecekmiş. Öteki dünyada. Belki bana orada bir de anne verir.

Gülüyordu. Bu çok tuhaf bir fikirmiş gibi geliyordu ona:

– Sonra da kim bilir, belki de o Beyoğlu dükkânlarının camekânlarında kedi ciğere bakar gibi baktığım tüylü, çiçekli şapkaları, o canım emprime kumaşları verecektir. İnsanın gönlü ne isterse onu verecekmiş.

Birdenbire gözünün önüne Kapalıçarşı'daki bir dükkânda gördüğü gelin elbisesi ve teller, duvaklar geldi. Ve bu elbiseleri kendi üstünde görür gibi oldu.

Beyaz elbiseler, teller, duvaklar ve yanında göğüs cebinde kırmızı bir mendil, ayaklarında yeni boyanmış, yeni cilalanmış pırıl

pırıl bir iskarpin, boynunda güllü bir kravatla onu güvey olarak tahayyül etti. Esans kokan elini ona uzatacak, onu kolundan tutacak ve lacivert ceketi, gri, ütülü pantolonuyla ne şık bir damat olacaktı. Belediye dairesine girerken seyyar fotoğrafçıya resim çektireceklerdi.

Cevriye'nin kalbi bu hülyayla tatlı tatlı çırpınmaya başladı. İçinden. "Enayi pilakiliğine lüzum yok" diyordu. "Böyle şeyler bu dünyada olmaz. Bu ancak ahirette, gönüllerin her arzusunun yerine geldiği cennette olacaktı. Cennette..."

– Gönlümüz neye hasretse hepsine cennette kavuşacakmışız.

Sesi bir mırıltı gibiydi.

– Ne gönlümüz çekerse hepsi önümüze geliverecekmiş. Yiyecekler, içecekler, giyecekler, hepsi.

O:

– Ölülerin bedenleri yoktur ki, dedi. Yiyecek ve giyecekleri ne yapacağız?

– Kıyamet günü dünya avuç içi gibi dümdüz olacak ve mevtalar kefenleriyle mezarlardan fırlayacaklarmış.

– Bunları size kim anlattı?

– Kırk Yamalı Hoca. Sen duymamış mıydın?

– Hayır!

Cevriye bir an sustu. Sonra:

– Yoksa sen Allah'a inanmaz mısın? dedi.

Öteki boğuk ve tok bir sesle cevap verdi:

– Hayır!

Cevriye ürperdi:

– Allah'a inanmazsın da nasıl olur da böyle iyi olursun? dedi. Tövbe et. Allah'a inanan, cennete inanır. Cennete inanmasak ne ümit ederiz bu dünyada...

– Ben de cennete inanırım. Ama benim cennetim Kırk Yamalı Hoca'nın cenneti değildir.

Cevriye bütün hayatında hiçbir kimseyle bu kadar uzun konuşmamıştı.

Cevriye bütün hayatında bu kadar uzun konuştuğunu hatırla-

mıyordu. Tatlı bir yorgunluk ve rehavet içindeydi, hep arkaüstü yatıyordu, göğe bakıyordu.

Yıldızlar nurdan bir yağmur gibi sık sık akıyorlardı.

Hayır!.. Onunla arasında hiçbir şey geçmediği halde mazisinin en tatlı hatıralarını ona dökup saçtığı bu geceyi ölünceye kadar unutmayacak, bu gecenin hatırası onun kalbinde ve başında hayatının en mesut hatırası olarak yaşayacaktı.

Cevriye, gün geçtikçe kalbinde -kendisi "Tövbe, tövbe!" diyordu- Allah'a ayırdığı yerin onun tarafından işgal edilmeye başlandığını hissediyordu.

Cevriye onu saydığını, onu sevdiğini, onun her insandan daha kudretli ve yüksek olduğuna inandığını hissediyordu.

Bu hissi kendisini Allah'a bağlayan hisse yakın bir his gibiydi. Kırk Yamalı Hoca'nın telkinleriyle nasıl kalbinde Allah'a karşı derin bir sevgi ve saygı bulmuşsa, şimdi de ona yakın bir hisle bu yabancıya tapmaya başlanıştı.

Ona karşı olan hayranlığıyla onu kendisinden o kadar yüksek telakki ediyordu ki, nasıl Allah'tan, muhabbet, sevgi ve hürmetine karşı bir mukabele ümit etmezse, ondan da kendi duygularına karşılık olarak hiçbir şey beklemiyordu.

Kirli, günahkâr hayatında Kırk Yamalı Hoca'nın ona öğrettiği affedici, rızk verici, yaratıcı Allah'a karşı duyulan inanç, nasıl temizleyen, bütün günahlardan yıkayan bir bucak ise, ona karşı duyduğu his de kendisini her günkü hayatın kirlerinden, günahkâr hislerinden uzaklaştıran bir melce olmuştu.

Diğer erkeklerden istediği şeylerin hiçbirini ondan istemiyordu. Diğer erkeklerin ondan beklediği şeylerin hiçbirini de o kendisinden beklemiyordu.

Buna rağmen ve daha doğrusu bunun için o hayatta bütün hissiyatının mihveri olmuştu.

Onu görmek, onunla konuşmak, onun yanında birkaç saat geçirmek Cevriye için dünyanın en büyük saadetiydi.

Onun odası cennetten bir parça gibi bir şeydi.

Orada şimdiye kadar mevcutiyetini tasavvur etmediği gibi ha-

va teneffüs ediyor, bir başka hayat yaşıyordu.

Sevgilisine giderken üstündeki gündelik elbiselerini atan bir insan gibi fahişeliği, sokağı, meyhaneyi, jilet yaralarını, dövüşü, küfürleri, rezaleti üzerinden sıyırıp atıyor, başka bir kimlikle süsleniyor ve oraya öyle gidiyordu.

Bütün varlığı değişiyordu. İri siyah gözlerine büyük sevda kadınlarının manalı bir ateşle tutuşan derin, muammalı bakışları doluyor, benzi bir fildişi bebek benzi gibi sararıyor, kırmızı dudaklarının kenarında bir ümidin titreşmesi hasıl oluyordu. Ümit, korku, saadet, üzüntü, endişe ve hicap, bu sürtük ve sıyrık görünümü, yüzünden koparıp atıyordu.

Vücudunu rasgelene vermiş olan Cevriye umulmaz bir ruh bekâretiyle onu seviyordu ve bu odaya girdiği zaman saçlarının pırıltısı sokak fenerlerinin dibinde durduğu, geçenleri davet ettiği zamanlardaki pırıltıya benzemiyordu. En karanlık gecelerde bile gönülleri tutuşturan ve ona İstanbul kaldırımlarında Fosforlu lakabını kazandırmış olan saçlarının bu pırıltısı günahkâr bir davetçi, çekici bir ışıltı değildi. Hayır bu pırıltılar onun odasında, onun yanında olduğu zaman adi kartpostallarda melek resimlerinin başları etrafına sürülmüş yaldızlara benziyor ve bu saçlarda sanki ilahî bir hale yaratıyordu. Cevriye, "Fosforlu Cevriye" kimliğinden tamamıyla soyunarak onun yanına geliyordu.

Evet kendisini verdiği erkeklerin isimlerini, sayısını, yüzlerini bilmeyen bu sokak kızı "Fosforlu Cevriye" şüphesiz ki, kendisine bir tek gün bir sokak kadınına bakar gibi bakmamış veya baktığını göstermemiş olan bu adamın karşısında, eline erkek eli yüzüne erkek gözü değmemiş bir bakire kadar mahçup ve temiz oluyordu.

Cevriye, bunu kimseye anlatamaz, anlatsa ona kimse inanamazdı.

Fakat işte, bu yabancı adam onun varlığında bu acayip değişikliği yapmıştı.

Ruhu bütün tortularından, bütün kirli ve karışık hırslarından süzülüyor, onun yanına içi bir kristal gibi pırıl pırıl olan bir hüviyetle çıkıyordu.

Onun ruh değişikliği görünüşüne de başka bir hususiyet veriyordu.

Onu kaldırımdan, meyhaneden, randevuevi veya yangın yerinden tanıyanlar bir kere de bu odada görseler, ona Cevriye diyemezlerdi.

Evet onda artık ne titreyerek kımıldayan omuzlar ne de yüze doğru düşen saçları arkaya atmak için tekrarlanan haşin, geniş ve sert baş hareketleri vardı.

Sesi şirretliğini kaybediyor, bütün vücudu ağır ve yumuşak hareket ediyordu.

Ona giderken yüzünün fazla boyalarını, saçlarının çılgın dağınıklığını düzeltmeye, elbiselerinin kir ve pasını temizlemeye itina ediyordu. Ve Cevriye ona, her zaman ona gitmek, onun yanından hiç ayrılmamak istiyordu.

Bu yeni hüviyetler, eğer imkân olsa, eğer zemin bulsa Cevriye'nin asıl varlığı olabilirdi.

O, kendi mevcudiyetinin bu kız üzerinde yaptığı tesiri görüyor muydu?

Onunla acaba neden bu münasebeti devam ettiriyordu. Bütün bir kış ve bir yazın müdeaddit gecelerini kendi evinde geçiren bu kadına neden sahip olmak hevesine kapılmıyordu?

Acaba onunla böyle bir münasebet tesisinden, onu daha fazla hayatına katmaktan korkuyor muydu?

Nihayet kendisi de münzevî yaşayan bir adam değil miydi? Bunlar anlaşılır şeyler değildi.

Hatta bir başka yerde bir başka kadını da olsa, böyle bir kızın bu kadar hususiyetine girmesinden sonra ona bu derecede bir uzaklık göstermesinin izahı güç bir şeydi.

Bu öyle bir şeydi ama hakikatti.

Ve hakikatin böyle olmasını kimse değiştiremezdi.

Bazen insanın arkasına sokakta yürürken bir sıska kedi veya bir uyuz köpek takılır. Bu kedi veya köpeği ne kadar kovsanız, yanınızdan ne kadar uzaklaştırmak isteseniz o sizi takip eder. Evvela sinirlenir, sonra hiddetlenirsiniz. Fakat, nihayet yumuşar ve hatta birçok kere onu evinize alırsınız ve sonunda o sizin hiç ay-

rılmadığınız, sevgili bir dostunuz olur.

Belki Cevriye de onun için böyle olmuştu. Muhakkak ki evvela onu istememişti. Sonra gelişine hiddetlenmiş ve en sonra onu bir emrivaki olarak kabul etmişti.

O da, Cevriye'nin kendisine bağlılığını anlamıştı. Ona inancı vardı ve ona adeta güveniyordu. Artık "akrabam" dediği ve kendisine yiyeceklerini getiren adam, Cevriye odada olduğu zaman bunları kapının dışında bırakmıyordu. Cevriye'nin içeride bulunduğu zamanlarda dahi içeriye gidiyordu. Ve artık Cevriye onun kim olduğunu da öğrenmişti. Bu, hanın kapıcısıydı.

Cevriye onun özel hayatına girdikçe gizli ve korkulu bir hayat geçirmekte olduğunu anlamakta gecikmemişti.

Bu kadar korkulu ve böyle gizli bir hayat geçiren bu adamın sır ortağı olmaktan büyük bir zevk duyuyordu.

Bu zevkten ziyade gururlanmasına bir vesile oluyordu. Onun hayatına giren mahdut iki kişiden biri olmakta iftihar ediyordu.

İkincisi belki onun suç ortağı olabilirdi. Cevriye biliyordu. Bu adam polisten korkan bir adamdı. Muhakkak ki bir suç işleyerek hayatını kazanıyordu.

Cevriye onu, bir hapishane kaçkını, henüz ele geçmemiş bir mücrim, yahut yine karışık işler yapan bir sabıkalı zannediyordu.

Kanunla, polisle, meşru ve kanunî hayatla normal bağıntısı olan tek adam tanımamıştı ki, bu ona gayritabiî gelsin. Bu adamın suçu ne ise onu işlemeye devam ediyordu. Cevriye bu hususta tecrübeliydi.

Hatta Cevriye aşağı yukarı onun suçunun ne olduğunu da anladığını zannediyordu.

Bu bir nevi kaçakçılıktı. Bu adam sandalla gidip geliyor ve gizli bulunduğu yere daima paket paket ağır birtakım şeyler taşıyordu. Bu, ya korsanlık veyahut da bir kaçakçılık olabilirdi.

Evet, onun bu gizli hayatına giren, onun, gizli yaşadığı yeri bilen iki kişiydiler. Bunlardan bir tanesi zaruret yüzünden bunu biliyordu.

Kendisine gelince, kendisini ona bağlayan şey bir iş zarureti değildi.

O kendisini, bütün gizli yaşamasına rağmen, hasta olduğu için sokaklarda bırakmamış, böyle bir şeyi vicdanı kabul etmemiş, bu yabancı ve bu meçhul kadını kendi gizlendiği bu yere getirmişti.

Şimdi Cevriye onun itimadına layık olmak, ona fedakâr bir arkadaş olmak istiyordu.

Cevriye'nin, biri onun yanında, diğeri de onun yanında bulunmadığı sıralarda, iki apayrı, iki bambaşka hayatı vardı.

Bu iki hayat birbiriyle hiç de iç içe değildi. En ufak şekilde biri diğerinin sınırını aşmıyor, muayyen ve kesin sınırlarla birbirinden ayrılıyorlardı.

Cevriye hem onun yanında ve hem de sokakta aynı derecede samimiydi.

Her iki tarafa da hüviyetini değiştirmek için kendini zorlayarak değil, gönlünden geldiği, başından geçtiği gibi yaşıyordu.

Onun odasında olmadığı geceler yine köşe başlarında müşteri bekliyor, yine sarhoş sofralarında "Yaşa be Fosforlu" alkışları arasında çiftetelli oynuyordu.

Yine Galata'nın, Çeşmemeydanı'nın, Beyoğlu yan sokaklarının, Tophane'nin, Taşkışla, Gümüşsuyu, Yenişehir, Kurtuluş, Mecidiyeköy'ün biricik Fosforlusu olarak kalıyordu.

Yine sokak serserilerinin, azılı sabıkalıların, İstanbul'un yeraltının namlı güzeli, ateşli aşüftesi, Fosforlu Cevriye'ydi.

Yine meyhanede erkekler onun için dövüşüyordu.

Yine o, kaldırımın Fosforlusu, kâh para için, kâh para almayı düşünmeden sağa sola güzelliğini, kadınlığını dağıtıp duruyordu.

Büyük bardaklarla aç karnına susuz rakıları içen, ağız dolusu küfretmesini bilen, çiftetelli oynarken esmer omuzlarını fıkırdatan çapkın Cevriye'yeydi o.

Evet bu eski hüviyet hiç değişmemiş ve bu eski hayat devam edip gitmişti.

Yalnız bu hayatın içinde kendi tabiriyle kimsenin gacosu olmamaya, kimsenin kendisine balta olmamasına gayret etmişti. Balta olmasınlar "asılmasınlar" diye bir kere beraber bulunduğu bir erkekle ikinci defa beraber bulunmamaya çok dikkat etmişti.

Her tekerrürün onlarda bir alışkanlık doğurduğunu onlarla olan uzun tecrübelerinden iyice bildiği için böyle bir münasebetin kurulmasına meydan vermemeye çabalanıştı.

Halbuki eskiden dost tutulmayı, azılı, belalı bir sabıkalının "gacosu" olmayı severdi.

Bir kere diğer kızlar arasında ne olsa insanın itibarı olur, sonra da elin iti, kopuğu rasgele bela kesilmezdi.

Fakat şimdi Cevriye kimsenin "gaco"su olmak istemiyordu.

Eğer öyle olursa bir müddet için Necatibey Caddesi'ndeki gizli ziyaretlere veda etmek, peşi sıra kimseyi onun saklı olduğu yerin izine düşürmemek için bir daha o caddeden bile geçmemek lazımdı.

Cevriye'nin en fazla dikkat ettiği şey buydu.

Onun varlığı hakkında şimdiye kadar ağzından tek söz kaçırmamıştı. Herhangi bir ihtiyatsızlıkla onun varlığını ve gizli olduğu yeri bir başkasına öğretirim korkusuyla her an titremiş ve hayatta en büyük değeri bu sırrı saklamaya vermişti.

Hem o yerin gizli, meçhul ve kendi her günkü hayatından apayrı kalmasında, onunla hiçbir ilişiği olmamasında bir başka güzellik ve lezzet vardı.

Cevriye mevcudiyetinin bir kısmında bir sokak kadını, diğer kısmında bir arkadaştı. Evet, hem de bir erkeğin arkadaşıydı.

Bu erkek kendisine "siz" diye hitap ediyor, elini eline değdirmiyor, günlerce baş başa kalıyorlar da onu kolları arasına almak istemiyordu.

Onu namuslu bir kadın gibi sayıyor: "Kız bir çiftetelli oynasana!" diyerek ona kanlanmış hayvan gözleriyle, bütün diğerlerinin gözleriyle bakmıyordu.

Böyle bir şeyi ondan istemek aklından geçmiyordu.

Onu artık her zaman güler bir yüzle, samimi bir arkadaş karşılar gibi karşılıyordu.

Evet bu iki hayatın arasında gecenin kalın duvarları vardı. En karanlık geceler o hayatı bu hayattan ayırıyordu.

Cevriye bütün çirkinliği ve bütün kiriyle, apaçık ve meydanda

olan hayatından çıkarak, en karanlık gecelerin örtülerinden sıyrılıp onun hayatının esrarengiz, fakat temiz görünen gizliliğine giriyordu.

Cevriye birkaç defa onun hayatını öğrenmek istedi.

Bu sırf bir kadın tecessüsü değildi. Onu daha iyi tanımak, seven kalbinin bir ihtiyacıydı. Onu böyle gizli yaşamaya mecbur eden, her pıtırtıdan ürküten suçunu ve faaliyetini bilmek istiyordu.

Cevriye polisten gizli ve kanundışı yaşayan birçok kimseler görmüştü.

Fakat onun kadar ihtiyatlı kimseye raslamamıştı.

Ah onun ismini ve hayatını öğrenebilseydi ve eğer kendisini tehdit eden tehlikeler varsa, birlikte onları önlemeye çabalasalardı ne kadar bahtiyar olacaktı.

Bunu öğrenmek için ona soracağı her sualin onu kuşkulandıracağını bildiği, daha doğrusu anlayıp sezdiği için susuyor, onun hayatına ve şahsına göre ne kadar şey biliyorsa o kadarla yetinmeyi tercih ediyordu.

Bir sene içinde onun odasında geçirdiği günlerin hepsi üst üste hesap edilecek olursa muhakkak iki-iki buçuk ayı bulurdu.

Evet hakikaten artık birbirlerine tamamiyle alışmış bulunuyorlardı.

O da Cevriye'yi hayatının içine kabul etmişti.

Belki de bu münzevî hayatı içerisinde sokaktan gelen, gevezelik eden, hayatının bütün kirli macerlarına rağmen ağzını açtığı vakit bir çocuk saflığıyla konuşan bu kaldırım kızının anlattıklarını onu eğlendiriyor ve oyalıyordu.

Cevriye onun yanında geçirdiği her günü, her saati, her anı hayatının en mesut günü, saati ve anı zanneder, ondan ayrı kaldıkça bunların hangisini diğerlerinden seçip seçip beğenmek lazım geldiğini bilmezdi.

Fakat şimdi bu günlerin hatıraları arasında en mesut ve en bedbaht gününün onu son defa gördüğü bir arife gecesi olduğundan emindi.

Cevriye daha o gün, gündüzden onun için bir paket şeker yaptırmış, üstünde renkli bir Noel Baba, iki çocuk, güneşli ve yaldızlı bir manzara resmi olan bir kartpostal satın almış ve bu kâğıt elinde büyük postanenin karşısındaki arzuhalcilere gidip kibar olsun diye daktiloyla "Bayramınızı kutlar, ellerinizi samimiyetle sıkarım" sözlerini yazdırmış ve üstü ağzında zarf tutan bir güvercin resmiyle süslü bir zarf içine yerleştirerek bu zarfı şeker kutusuna bağlayan renkli ve pırıltılı sicimin arasına geçirmişti. Ve sonra akşamı etmek için ne yapacağını bilmez bir halde dolaşmaya başlamıştı.

Eskiden bayram günlerine bayılırdı. Bu onlar için en kârlı, en kazançlı ve eğlenceli günlerdi.

Fakat bugün ortadan sıvışıp yok olmak, kimseye görünmemek ve gece ortalık kararınca oraya gitmek istiyordu.

Bunu düşünerek Bebek tramvaylarının durak yerine doğru giderken kolunu bir elin yakaladığını hissetmişti.

– Nereye Fosforlum... diyen bir ses kulağında çınladı.

İçinden: "Eyvah kuyruğu kıstırdık!" diye düşünerek başını çevirince karşısında Cevizli Kahve'nin askerden izinli gelen çırağı Kemal'i gördü.

– Vay sen misin? diye ona bakmıştı. Kemal:

– Böyle acale acele nereye? diye sormuş ve sonra:

– Bugün seninle bayram şerefine bir papaz uçuralım, diye kendisini davet etmişti. Senin Barba'ya gideriz. Birkaç parlatırız. Haydi gel!

– İşim var.

– Bir fırt be Cevriye.

– Sabah sabah zom olacak vaktim yok.

– Ne o tövbekâr mı oldun?

Cevriye'nin bu söz birdenbire içine bir ışık vermişti. Sonra:

– Tövbekâr olmak mı? diye omuzlarını silkmişti. İşim var be, demiş, bir de göz kırpmıştı.

– Angajesin galiba!..

Kemal'i atlatmak lazımdı. Nasıl atlatacağını bilmiyordu.

Kemal şimdi onu iki kolundan tutmuş sarsalıyarak:

– Seni pek özledim Fosforlum! diyordu. Kemal onun eski ahbaplarındandı. Askere gitmeden evvel kendisine adamakıllı tutkundu.

Askere gitmeden evvel Kemal de Cevriye'nin hoşuna giderdi. Esmer, uzun boylu bir delikanlıydı. Arkaya taranan siyah gür saçları, muntazam bir burnu, yırtıcı bir hayvan ağzını hatırlatan sivri dişli, büyük bir ağzı vardı.

Ve Cevriye'nin o zamanlar onda hoş bulduğu şey de bu ağızdı.

Bu hoyrat delikanlıyla sık sık buluşmak ister, onu birçoklarına tercih ederdi.

Kemal askere giderken onu Haydarpaşa'ya kadar geçirmişti. O gün Kemal hep "Fosforlu Cevriye" şarkısının bu beyitlerini söyleyip durmuştu:

Köprü üstü iskele
Yarim gitti askere
Aylar değil, yıllar değil Cevriyem
Nasıl geçer üç sene...

Kocaman delikanlının gözleri bu son beyitleri söylerken dolu dolu olmuştu.

– Cevriye, dönersem beraber yaşayalım...

– Hele sen bir dön bakalım demişti, o gözünün önünden uzaklaştığı zaman, Cevriye göz pınarlarına biriken iki damla yaşı kurutmuştu.

Cevriye vapurla geriye döndüğü zaman onu artık hatırlamamıştı bile.

Halbuki Kemal her izinli gelişinde Cevriye'yi arayıp bulmuş, bütün izin günlerini sabahtan akşama kadar birlikte geçirmişlerdi.

Bu defa da ona Kös Ayten:

– Cevizli Kahve'nin Kemali izinli gelmiş seni arayıp duruyor, haberini verince kalbi ağzına gelmişti. Ve onun kendisini görebileceği arayabileceği yerlerden geçmemeye başlamıştı.

Bayram için izinli geldiğini ve bayramın ilk gün ve gecesini

kendisiyle beraber geçirmek isteyeceğini, kendisine bela kesileceğini tahmin ediyor ve ona rastlamak istemiyordu.

Fakat şimdi işte karşısına çıkmış bulunuyordu.

İki kolundan birden tutmuş sıkarak:

- Seni çok özledim Fosforlum, diyordu.

Onun kollarını sıkan parmaklarından kurtularak Cevriye:

– Ulan, demişti. Kuvvetini mi deniyorsun? Kollarım çürüyecek.

Ve bundan ürkmüştü.

Kollarının hakikaten kızardığını görünce:

– Ulan ne hergelesin, demişti. Kollarımın haline bak. Bu kılıkta herkesin karşısına nasıl çıkarım? diye hiddetlenmişti. Bu samimi endişe ve hiddet karşısında Kemal de köpürmüş:

– Kaltak ne o? demişti. Dost mu tuttun?

Onun hiddetini görünce Cevriye:

– Ulan ne mığır, ne kırtipil, ne külüstür herifsin. Cilve yapıyorum sana. Biraz nazlı hanım rolü kestik, köpoğlusu neredeyse çıngar çıkaracak. Sen cilveden çakmaz mısın? Hem kıskaçlığı anlamadım. Bir senedir yemeden içmeden biz melaikeler gibi mi yaşıyoruz sandın? Habbeye kaymak lazım değil mi? Zil olmadan kaç gün kuyruğu titretmeden yaşarsın? Maşallah. Han, hamam, apartman, Kredi Liyone, Bank Otoman Bey pederimizden miras kaldı değil mi? Paşazadem kıskanıyormuş. Haydi böyle ağızlar Galata'da sökmez. Bir seneden beri besledin mi ki başkasının gacosu olup olmadığımı soruyorsun? Bana bak Kemal, ben sana tapumu vermedim. Bilirsin çamur kanıyım. Aslısarlığa lüzum yok. Yalnız şunu da bil ki, benim dostum filan yok. Bu akşam da seninle bir papaz uçurabiliriz. Hem de öyle Barba'da ayakta bir fırt bir cimcik değil. Adamakıllı zom oluncaya kadar daha doğrusu zom değil, zomtirik değil zomtirilillik oluncaya kadar içeriz. Bizim Kemal her gün burada değil, izin ve bayram şerefine bak ne çiftetelli kıvıracağım. Ama şimdi askısar olma bana. Bir işim var. Akşam beşte Barba'ya düş. Herifi görme pek moruklaştı. Ensesinde helva kokuyor.

Sonra ona söz söylemeye vakit bırakmadan gözünü kırparak:

– Ama bayram hediyemi isterim, dedi ve tıklım tıklım gelen bir tramvaya atladı. Tramvaydan elini sallayarak tekrar:

– Akşam beşte Barba'da! diye bağırdı.

O gün Kemal'e yine rastlarım korkusuyla bir daha şehre dönmek istememişti. Tramvaydan Bebek'te inince Hisar'a kadar deniz kenarından ağır ağır yürümüş sonra hisarlara çıkmış, çalıların arkasında yatmış ve oralarda macera arayan serserilerden saklanarak akşama kadar uzakta boğazın sularını seyretmiş ve onu bulacağı saati beklemişti.

Son tramvayla Galata'ya gelmiş, tramvaydan indikten sonra arkasında kimsenin olmadığını görerek memnuniyetle hana doğru ilerlemişti. Hanın küçük kapısı bu gece de açıktı.

Cevriye göğsünde sımsıkı tuttuğu şeker paketiyle merdivenleri çıkmıştı.

En üst kattaki odanın kapısına geldiği zaman hafif bir pıtırtı yapmış ve kapı hemen açılmıştı.

İçeriye girer girmez Cevriye yemek masasının üzerinde temiz bir örtü olduğunu görmüştü.

Odada mavi ışık yanıyordu. O, kapıyı hemen örtüp kilitlerken Cevriye'ye gülümsüyordu.

Yemek masasında üç tabak vardı. O elektrik düğmesini çevirip büyük lambayı yakarken Cevriye:

– Misafir mi bekliyordun? diye sormuştu.

– Evet!

– O halde ben seni rahatsız etmeyeyim, gideyim, diye kekelemişti.

– Ama ben seni bekliyordum Cevriye! dediğini duyunca Cevriye bayılacağını zannetti. Kalbi o kadar büyük bir heyecanla vurmuştu.

– Beni mi bekliyordun?

Birinci defa ona "sen" diye hitap etmişti.

– Evet seni bekliyordum.

Ona hem artık sen diye hitap ediyor, hem de beklediğini söylüyordu öyle mi?

Cevriye elindeki paketi nereye bırakacağını bilmeden orada duruyordu.

– Bayramlaşmaya geleceğini düşündüm.

– Pek doğru düşünmüşsün.

Cevriye kendi kendine "Ya şeytana uyup da Kemal'le gitseydim?" diye düşünüyordu.

Cevriye sofraya bakıyor ve bu kadar saadete inanmak istemiyordu.

Demek kendi geleceğini düşünmüş ve daha evvel ona sofra bile hazırlamıştı.

Demek onun gelmesini istemiş, ümit etmiş ve buna hazırlanmıştı.

Bunu öğrenmek Cevriye'yi heyecandan öldürecekti. Sabahtan beri taşıdığı için biraz bozulmuş olan paketi ona uzatı.

O pakete bakarak:

– Bu ne? dedi.

– Bayramdır diye sana bunu getirmiştim.

– Ne zahmet ettin? diyerek paketi Cevriye'nin elinden almıştı.

Ayağında abadan terlikler, üzerinde gümüşî bir pantolon, kısa kollu ve açık yakalı bir gömlek vardı.

Lamba yakabilmek için perdeleri ve pencereleri sımsıkı kapamıştı ve bunun için de oda oldukça sıcaktı.

O masanın başına doğru yürüdü ve Cevriye ardından ilerledi. Bir müddet beraber sofraya baktılar. Sonra Cevriye heyecanını gizlemek için çenesiyle sofradaki tabakları işaret etti ve hafif bir sesle:

– Benden başka daha kimi bekliyorsun? diye sordu.

Öbürü baş işaretiyle aşağı katı anlatmak isteyerek:

– Bizimki de şimdi çıkacak, dedi.

Cevriye masanın başına otururken, onun kendi paketi üzerindeki zarfı sicimlerin arasından çekip aldığını gördü.

– Bir de zarf var, diyordu.

– Evet!

– O da bana mı?

Cevriye kendinden memnun bir gülümsemeyle:

– Elbette sana! dedi. Sokakta büyüdük, ama biz de usul biliriz.

Şimdi o, zarfı eline almıştı. Bakıyor:

– Oo!.. Bu ne güzel zarf, diyordu. Sonra bir çocuğu memnun etmek isteyen yetişkin bir adam ifadesiyle kartpostalı ve arkasındaki yazıyı beğeniyordu.

– Ne güzel bir kartpostal bu. Vay... Vay hem de daktiloyla yazılmış, diye onun gönlünü almak için pek büyük takdirler göstermişti.

– Ben de senin bayramını tebrik ederim, demişti.

Ve iki elini birden ona doğru uzatmıştı.

Cevriye kalbinin tatlı tatlı çarptığını hissediyor, saadetten yanan ve aynı zamanda titreyen ellerini ona doğru uzatıyordu.

Teni onun tenine şimdi temas edecek, Cevriye'nin elleri onun avuçları içinde şimdi saadetin en büyüğünü tadacaktı.

Bu kadar zaman buraya gidip gelmiş, fakat hiç birbirlerinin ellerini sıkmamışlardı.

Şimdi o kendisine iki elini birden uzatıyordu.

Cevriye şimdiye kadar onun elinin kendisine kaç defa dokunduğunu biliyordu.

Bir defa onu ilk tanıdığı gece sandalda nabzına birkaç kere bakmıştı. Sonra sandaldan çıkarmış, yolda koluna girmiş, merdivende belinden kavrayarak taşımıştı. Hastalığında birkaç defa ateşini anlamak için elinin tersiyle alnını yoklamıştı, sonra birkaç defa da yine nabzına bakmıştı ve hepsi bu. Bir seneye yakın bir zamandır onu tanıyordu. Bir daha eli eline, hatta selam vermek için dahi, temas etmemişti.

Şimdi elini uzatıyor, onun elini avucunun içine alıyordu.

Onun karşısında daima onun çok büyük ve kendisinin ondan çok küçük olduğunu hissetmiş olan Cevriye şimdi kendi elinin de onun kocaman avucu içinde ne kadar mini mini olduğunu hayretle görüyordu.

Bu kocaman sıcak ve dost el onun elini şefkatle tamamen sararken Cevriye bu temasın vücudunda uyandırdığı ılık bir sarhoşluk içinde, hayatında daha evvel hissetmemiş olduğu garip bir zevk duyuyordu.

Ona böyle bir saadeti şimdiye kadar hiçbir kimse vermiş değildi.

Ve gayriihtiyari bir hareketle Cevriye bu kocaman eli dudaklarına doğru yaklaştırdı.

Kendisine verdiği saadete teşekkür etmek ister gibi o eli dudaklarına götürdü ve öptü.

Cevriye şimdiye kadar kimsenin elini öpmemişti. Ve dudakları onun elinin üstüne değdiği anda içinde ibadete benzeyen bir duygu belirdi.

Bu duyguda hem zevk, hem saadet, hem de ıstırap vardı.

O kadar çok saadet ve zevk veriyordu ki, belki de saadetin bu kadar fazlası ona ıstırap gibi geliyordu.

Dudakları onun eline değer değmez gözleri yaşardı ve iki damla yaş onun elini ıslattı. O kadar. Cevriye müthiş bir cebri nefsle gözyaşlarını tuttu. Ve o, elini şiddetle çekerken, yaşlı gözlerini göstermemek için başını yana çevirdi.

O da sanki elinin üstünü evvela yakan, sonra kurudukça soğuk iki nokta gibi kalan bu gözyaşlarını fark etmemiş gibi davrandı.

Cevriye, bir müddet konuşamadı. Ağzını bir söz söylemek için açsa boğazında bir taş parçası gibi düğümlenen şeyin birbirini takip eden bir hıçkırık dalgası halinde dudaklarından boşanacağını anlıyordu.

Niçin böyle ağlamak istiyordu? Onu ağlatacak kadar heyecanlandıran duygu minnettarlık mıydı?

İşte bir sofra hazırlanmış ve ona da bu sofrada bir tabak konulmuştu. Bir bayram gecesi onu düşünen, onu bekleyen olmuştu.

Fakat onu bu gece bir başka bekleyen daha yok muydu?

Vardı...

Onu bu akşam Cevizli Kahve'nin çırağı Kemal de bekliyordu.

Barba'nın meyhanesinde. Evet, bayram ve Fosforlu Cevriye şerefine kim bilir nasıl bir masa kurdurmuştu.

Bu düşünce birdenbire onun burnuna meyhanenin içki ve meze kokularını getirdi. Arkada ocakta çıtırdayarak kızaran sıcak mezeler. Sonra bir de laterna.

Dudakları onun eline değdiği andan beri Cevriye içinde müthiş bir coşkunluk hissediyordu.

Büyülenmiş gibi bir hali vardı.

Bu öyle bir haldi ki, bunu ancak sokak kızı çılgınlıklarıyla teskin edebilirdi.

Alev dalgaları yanaklarına çarparken dudaklarını onun elinden çektiği andan beri Cevriye konuşamıyordu. Gözleri iri iri açılmış, benzi umulmaz derecede sarı, solgun, dudakları hafif aralık ona bakıyordu. Eğer konuşacak olsa ilk sözü:

"Beni kollarının arasına al. Allahın için, dinin için, kitabın için sev beni... Beni sev..." yalvarışları olacaktı.

Evet burnunda meyhanelerin kokusu vardı.

Kahveci çırağı deyip de geçmemeli; Kemal bir kere masrafa başladı mı lordlar bile onun gibi para harcedemezdi.

Cevriye içmek istiyordu. Laternayı sabaha kadar çaldırmak, kadeh kırmak, nara atmak, bela çıkarmak, coşmak, coşmak; Galata'ya parmak ısırtacak kadar coşmak istiyordu.

Evet bütün bunları yapmalı, içindeki coşkunluğu söndürmek için polislik olmalıydı.

İçi tamamıyla altüsttü. İçinde bir kıyametin işaretleri vardı. Gözlerini şimdi kapamıştı. Hep kapalı tutuyor. Açarsa o birdenbire bu gözlerden, içindeki kargaşalığı anlayacak diye korkuyordu. Gözünün önünde Galata sokaklarının parça parça manzaraları beliriyor, meyhanelerinin kokusu, boyalı kızların çatlak sesi hasretle içinde tutuşuyordu.

İçindeki hercümerç ancak rakı kadehleri arasında kendini bilmez bir halde bir köşede sızıp kalıncaya kadar içmek suretiyle dinebilirdi.

Ancak, o suretle.

O, Cevriye'nin bu halini seziyor muydu, sezmiyor muydu? Yoksa anlamak istemiyor muydu?

Cevriye, bu halini anlayacak diye pek korkuyordu.

Birden kapı hafifçe tıkırdamış, Cevriye gözlerini aralamıştı. Ve gözlerini aralayınca yeniden bu sakin odayı, temiz sofrayı görerek sokağı, meyhaneyi, her şeyi unuttu ve burada kalmak, buradan hiç ayrılmamak iştiyakiyle tutuştu.

Eğer o bir kere isteseydi buradan hiç çıkmayacak, daima onu-

nun yanında kalacak, onun Forforlusu olabilecekti. Bunu yapabileceğini samimiyetle düşündü.

Eğer hakikaten o, Cevriye'den bunu isteseydi. Cevriye bunu yapabilir miydi?

Belki devamlı bir şekilde yapamazdı ama!

Şu dakikada onu, bu şeyin daha ileride bir Fosforlu Cevriye için çok güç bir şey olacağını inandırmak pek müşküldü.

Böyle bir şeyin olabilmesi için Cevriye'nin müthiş bir istihale geçirmesi icap ederdi.

Cevriye'de bir sürü itiyatlar, bir sürü zaaflar vardı.

Cevriye'yi şimdiye kadar Cevriye yapmış olan şeylerdi bunlar.

Şimdiki halde, Cevriye hâlâ ve hâlâ o eski Cevriye'ydi. Ve bu meçhul adamı bir çılgın gibi seviyordu.

Hayatta ilk defa seviyordu. Bütün insanların kaderinde var olan o büyük sevdayla seviyordu.

Onu görünce, yine bütün hayatı gözünden silinmişti.

Onun karşısında olduğu zamanlar, Galata'nın meşhur "Fosforlusu"nun kendisi olduğuna kendisinin bile inanmayacağı geliyordu.

İçeriye giren kapıcıydı... O:

– Geciktin Kerim! demişti.

Cevriye bu Kerim'i çok seviyordu. Onu birkaç kere bu odada görmüştü. Bu odada ilk gördüğü günden itibaren ona bir muhabbet bağlamıştı.

Zaten sevdiğinin etrafında ve ona yakın ne vardı ki Cevriye'nin hoşuna gitmesin. Cevriye'ye fevkalade güzel ve iyi görünmesin.

Kerim de Cevriye'yi insan yerine koyarak konuşuyordu.

Kerim, onun gibi ağır, sessiz ve neşesiz değildi. Babacan bir adamdı, iyi kalpli görünüyordu.

Daima şaka ederek konuşuyordu. Ve şakaları Galata'da işittiği şakalar gibi laubali ve açık saçık olmuyordu.

Yaşlıydı. Eski padişahlar zamanında, birinci seferberlikte askerlik yapmıştı.

Tuhaf tuhaf hikâyeleri vardı. Öyle hikâyeler ki, insanı kahkahalarla güldürüyordu.

Cevriye içine müstehcen nükteler karışmadan bir hikâyenin

güzel ve eğlenceli olabileceğini bilmiyordu. Kerim'in hikâyeleri ise hiç de böyle şeyler değildi.

Onunkiler basit mevzular, kendi hayatının, şu veya bu devresinde başına gelmiş bulunan müşkül bir dalgınlığın hikâyesiydi. Cevriye bunları dinlemekten zevk duyuyordu.

Kerim de Cevriye'yi dinlemekten zevk duyar görünüyordu.

Cevriye, sevdiğine açamadığı kalbini daha kolaylıkla ona açabileceğini hissediyordu.

Ona şimdiye kadar hiçbir itirafta bulunmamış, kendi içine ait hiçbir şeyden bahsetmemişti ama, bu adamda kendisine köprü altında ölmüş olan adamı hatırlatan bir şey vardı.

Cevriye'nin en hoşuna giden şey Kerim'in sevdiğine karşı gösterdiği müşfik alakaydı.

Onu çok seviyor, onu çok koruyor, onun itiyatlarını biliyor, ona bir baba gibi yaklaşıyordu. Cevriye birçok kere içinden: "Acaba babası mı?" diye düşünmüştü.

Fakat saklı bir adamın babasının yanına saklanması olamazdı. Bu doğru bir şey değildi. Herhalde bu adam ona çok yakın birisiydi. Aralarında sonsuz bir sevgi bağı var gibiydi. Birbirlerini çok seviyorlardı.

Kerim zaman zaman onun çocukluğundan bahsederdi. Bu çocukluğa ait hikâyeler anlatırdı. Onun çocukluğunu öğrenmek ne hoş oluyordu.

Ne güzel şeydi bu.

Kerim ona hiçbir zaman ismiyle hitap etmezdi ve işte bunun için de Cevriye onun ismini hiç öğrenemiyordu.

Cevriye birkaç kere Kerim o hikâyeleri anlatırken bu hikâyelerin arasında onun ismini öğreneceğini zannetmişti.

Fakat her zaman bu ümidi boşa çıkmıştı. Kerim hiçbir zaman bir dalgınlık gösterip, bu ismi onların yanında söylememişti.

Kerim, altmışına yakın bir adamdı. Saçları tamamıyla beyaz, alın kısmı açık, yüzü derin çizgili ve esmerdi. Geniş omuzları hâlâ çökük değildi...

Sol elinin iki parmağı eksikti. Umumî Harp'te kaybettiğini söylerdi.

Konuşurken hafif bir taşralı şivesiyle konuşurdu. Fakat bunun nereli olduğunu Cevriye kestiremiyordu.

Esasen onların baba oğul olmayışlarına hükmedişinin bir sebebi de buydu. O, tamamıyla İstanbul lehçesi konuşuyordu.

Onun İstanbullu olduğundan şüphe etmeye imkân yoktu.

Onlar konuşurlarken Cevriye daima onun hayatına ait biraz tafsilat işitmek istiyordu.

Bu doğrudan doğruya bir merak değildi.

Onun hayatının her safhasında ve her hususiyetinde sevmeye ihtiyacı vardı.

Bir de içinin büyük ve müthiş bir korkusu vardı. Bu da onun hayatında bir başka kadının olma ihtimaliydi.

Onun kendisini sevmediğini bildiği, sevmeyeceğini anladığı halde onun hayatında bir başka kadının bulunması ihtimalini en kötü bir felaket olarak karşılıyordu.

Bunu öğrenmek istiyordu. Var mıydı? Yok muydu? Daha doğrusu onların konuşmalarından böyle bir kadının olmadığını öğrenmek istiyordu.

Ve eğer onlar konuşurlarken bazen onları dikkatle dinlediyse bunun sebebi işte buydu.

Şimdi sofraya oturmuşlardı. Kerim yine neşeliydi. Onlara tuhaf hikâyelerini anlatıp duruyordu.

Cevriye onu dinlerken iştahla yemek yiyordu. Çünkü bütün gün aç dolaşmıştı. Ve şimdi bütün saadetinin verdiği heyecana rağmen iştahı kesilmemişti.

Nadiren iyi şeyler yiyebilen bir insanın açlığı ve açgözlüğüyle yemek yiyordu.

Cevriye yemek yemekle meşguldü ve her zaman olduğu gibi daha fazla onlar konuşuyorlar, Cevriye susuyordu. Ve kendi kendine: "Bu saate kadar neden yemek yememişler?.." diye soruyordu.

"Beni mi beklediler acaba?"

Kerim uzaktan gelmişe benziyordu. Odaya ilk girdiği zaman üstünde bir yorgunluk vardı.

Fakat şimdi sofra başına oturduğundan beri bu yorgunluğu üzerinden attığını hissediyordu.

Cevriye'nin içinde sonsuz bir huzur vardı.

Sofrada şarap içiliyordu.

Şişeyi biraz evvel açtıkları sırada Kerim birdenbire gayet ciddi bir çehre takınmış ve:

– Burada sarhoş olmamak lazım! demişti.

Cevriye hissetmişti. Kerim bunu kendisi için söylemişti: "Zom olur, cıvıtırım diye korkuyor!" diye düşünmüştü.

Ve sarhoş olmamaya, içki içmesini pek güzel bildiğini ona göstermeye karar vermişti. Kerim:

– İçince insana ne de olsa dokunur, diyordu. Yüksek sesle filan konuşmaya kalkarsak. Halimiz duman!

Cevriye bir gözünü kırparak:

– Abi, demişti. Evvelallah bir küpünü devirsek, dili tutmak lazım geldi mi dizgini çekerim.

Böyle söylemesine rağmen, kendi kadehine daha ilk şarap konulduğu zaman:

"Bu akşam bana çarpacak!" diye düşünüyordu.

İçinde esasen sarhoşluğa benzeyen bir şey vardı.

İçindeki bu his haleti o kadar kuvvetliydi ki, bunun tesiriyle Cevriye'nin çabucak "zomlayacağı" muhakkak görünüyordu.

Böyle onun yanında, onun masasında, onunla birlikte sarhoş olmanın müthiş bir zevk olduğunu hissediyordu.

Üstüne tabak konulmuş bir sofrada, onun kendisini beklediği bu sofrada içmek!

Kırk Yamalı Hoca bile cennette bu kadar büyük bir saadet olacağını anlatamamıştı.

Kerim kırmızı şarabı kalın bardağın içine boşaltırken Cevriye "İçmesem mi?" diye düşündü.

Evet, şarap ona muhakkak dokunacaktı. Şarap dokundu mu Cevriye muhakkak bir çılgınlık yapardı.

Bu âdetiydi.

Fakat bu çılgınlığı acaba burada da yapar mıydı?

Bir an "Şarap içmeyeyim. İçmem dersem fiyakalı da olur" diye

düşündü. Sonra "Onlar benim ne mal olduğumu anlamıyorlar mı? Şaraba bayıldığımı da anlarlar, karı rol kesti derler..." diye bir başka hükme vardı ve daha sonra "Ne düşünürlerse düşünsünler içeceğim!" dedi ve şarabın kendisine dokunacağını bile bile ilk dolan kadehi birdenbire sonuna kadar boşalttı. Daha birinci bardak onda tahmin ettiği şiddette bir tesir uyandırdı. Kadehlerle değil, bardaklarla, hatta şişelerle rakı içebilen Cevriye'ye bu şarabın böyle tesir etmesi şaşılacak şeydi.

Bir bardak şarap onu adeta sarhoş etmişti.

İkinci bardağı sahiden sarhoş olmaktan duyduğu büyük korkuya rağmen reddedemedi.

Fakat onu da bir tek yudumda bitirmek istediği halde, sarhoş olacağım korkusuyla bunu yapmadı.

"Ne kadar cıvık olduğumu ona göstermeye ne lüzum var?" diye düşünüyordu. "O benim bu tarafımı hiç de görmek istemiyor, bana sanki bayanmışım gibi muamele ediyor..."

İkinci kadehi ikinci defada yarıladığı zaman içinden şöyle bir düşünce geçti: "Sanki benim bir bayandan ne farkım var? Onu da, beni de aynı Allah yaratmamış mı?"

Fakat sonra büyük bir katiyetle: "Aynı Allah yarattı ama... Başka başka yarattı" dedi. "Bu dünyaya bir de benim gibi Fosforlu lazımdı. Allah Fosforlu'yu yaratmasaydı, Galata'nın kopukları ne yapardı?"

Kendi kendisiyle yaptığı bu şakayı yüksek sesle yapmak istedi. İkinci kadehin üçüncü yudumunu da almıştı. Bardakta Cevriye'ye göre bir yudumluk şarap kalmıştı.

Sarhoş olduğunu anlayacaklar korkusuyla sessiz oturmakta devam etti. Onlar konuşuyorlardı. Onların ne konuştuğunu da Cevriye dinlemiyordu. Yalnız bütün bu konuşma içinde Cevriye tek şey duymak istiyordu. Onun ismini.

Kendisini bir kere ismiyle tanıyabilseydi, ona bir kere ismiyle hitap edebilseydi...

Onun ismi ne olabilirdi?

Ahmet mi?

Ahmet'i beğenmedi. Köfteci Ahmet'i hatırlamıştı.

Ne iğrenç herifti o Ahmet.

Belki de ismi Osman'dı. Osman ismi çok güzel bir isimdi. Cevriye bu ismi çok severdi. Şimdiye kadar hayatında ne kadar Osman tanıdıysa hepsi iyi insanlardı. Köprü altında oynaştığı çocuklar içindeki Çakır Osman.

Ah Çakır Osman... Ne oğlandı o...

Bir kere Cevriye denizde boğuluyor zannetmiş Galata Köprüsü'nün ta üstünden fırlatıp kendisini denize atmıştı. Hem de parmak kadar boyuyla.

Sonra Şoför Osman... Şoför Osman'ın da ona az mı iyiliği vardı. Otomobille kendisini az mı taşımıştı. Hem de tıpkı Barba gibi hiçbir karşılık beklemeden, bir kere bile ona şöyle kötü bir şey teklif etmemişti. Onu görünce "Gel bakalım Cevriye" derdi. "Bin yanıma biraz dolaşalım. Bana uğur getiriyorsun."

Ve Cevriye'ye otomobilden inerken para da verirdi. Hem vallahi bir şey yapmazdı. Sade ikisi abuk sabuk, açık saçık konuşup gülerlerdi.

Sonra Bekçi Osman ve karakoldaki Komiser Muavini Osman. Hepsi iyi insanlardı. Osman'ın her türlüsü iyi olurdu. Bekçi Osman kaç kere kendisini göz yumup kaçırmıştı.

Komiser Muavini Osman ise karakola her düşüşünde kendisine sigara verir, bir de çay ikram ederdi.

Fosforlu'ya bir kere de bir paket sigara almıştı bile.

"Aynasız bile olsa Osman isminde oldu mu iyidir!" dedi.

Ve başında ona Osman diye hitap etmeye karar verdi.

Fakat Şerafettin. Hüsamettin gibi kibar isimler de vardı. Baha, Bülent, Turgut... Hayır... Hayır... Ona hiçbir isim Osman ismi kadar yakışmıyordu.

"Eğer ben onun anası olsaydım muhakkak ona Osman ismini takardım" diye düşündü.

"Osman... Osman... Osman!" diye tekrarladı.

Herkesin ismi, her eşyanın ismi vardı.

Bütün bunlara bütün bu isimleri kimler takardı acaba?

– İnsanların işleri güçleri yok zahir, rastladıkları şeye isim takmışlar, dedi ve sonra zihni birdenbire bir başka tarafa takılarak

Acaba bana Cevriye ismini kim taktı? dedi. Ben kendimi bildiğimden beri hep bana Cevriye derler...

Bu sözü yüksek sesle söylemişti. Ona hayretle baktılar ve Kerim sessiz sessiz gülerek:

– Bu nereden geldi aklına Cevriye? dedi. Herkese ismini ya anası takar ya babası.

– Benim ne anam var ne de babam.

– Herhalde bir zamanlar olmuştur. İnsanlar başka türlü dünyaya gelemezler ki.

O ismini şimdiye kadar kendisine bir annenin vermiş olduğunu hiç düşünmemişti.

Bu isim şimdi o meçhul anne ile kendi arasında esrarengiz bir bağ, onu annesine kadar götüren bir rabıta gibi geliyordu ona. Kendi kendine: "Benim de bir anam vardı ki bana isim koymuş!" diye adeta gururlandı.

Bu çok tatlı bir düşünceydi.

O şimdiye kadar, bütün hayatı içinde kendisinin de bir annesi olabileceğini hiç düşünmemiş, böyle bir şeyi hiç tasavvur etmemişti.

Anne sahibi olmak!

Hayatta böyle bir şeyin kendisi için bir kere var olmuş bulunmasını bile zihni kabul etmiyordu.

Ne zaman doğuşunu düşünse:

– Gözünü sevdiğimin Allah'ı, beni herhalde mantar gibi yerden bitirdi. Yahut da yağmur gibi gökten düşürdü! der ve omuzlarını silkerdi.

Anne! Bu ona o kadar uzak gelen bir kavramdı ki...

İnsanların annesiz dünyaya gelemeyeceklerini pek iyi bildiği halde kendisinin bir anne sahibi olmuş bulunmasına ihtimal veremiyordu.

Bir kadın... Acaba hakikaten kendisini karnında taşımış, onu kanla beslemiş ve ona hayat vermek için ıstırap çekmiş bir kadın var mıydı?

Onun kundağını kucağında tutmuş, ona sütünü vermiş, ona gülücükler yaptırmış bir kadın!

– Ah böyle bir şey olsa pek fino olurdu! dedi ve kendi kendine

bunu ne kadar hoş bulduğunu tespit etti.

Hayatında o hiçbir kadın muhabbeti, kadın şefkati, kadın yakınlığı tanımamıştı. Hiçbir zaman bir kadının, bir anne muhabbetiyle kendisine yaklaşabileceğini aklından geçiremiyordu.

Sokak kızları içinde pek çok arkadaşı vardı. Sevdiği iyi insanlar ve onu sevenler pek çoktu.

Fakat bu bir kadın şefkati ifade etmezdi.

Ona en yakın olan bir insan vardı:

Arap Cemile!

Arap Cemile'yle o uzun seneler arkadaşlık yapmıştı.

Ama Cemile kendi akranıydı.

Bu şefkat ve muhabbet sadece bir kız kardeş sevgisine benzeyebilirdi.

"İyi iki kız kardeş gibi sevişmek için yine bir anadan doğmak lazım!" diye düşündü.

"İki arkadaş birbirini ne kadar sevse yine iki kardeşin birbirine sevgisi başkadır!" dedi. Göğüs geçirdi. İçinde bilmediği, tanımadığı ve bu sevgileri öğrenmek ve tatmak iştiyakının bir an tutuştuğunu hissetti.

Ne olduğunu tahlilden âciz olduğu bir acı burnunun direklerini sızlattı.

"Neredeyse ağlayacağım!" diye kendi kendine şaştı.

– İmanına tükürdüğümün şarabı bu gece bana amma da dokundu ha! dedi.

– Bayram gecesi de ondan olacak!

Çocukluğunda anne tanıyanlar için kim bilir bu bayramlar ne güzeldi.

Bayram meydanlarına sokuldukları günleri düşündü.

Al, mor, kibrit başı, sarı, turuncu, yeşil, pembe esvaplar giyen kız çocuklarının, bahriyeli elbiseleri, setre pantolonlu çocukların hayali gözlerinde canlandı.

O, bu meydanlara, çıplak ayakları çamur içinde, üstünde vücudunu ancak örtebilen bir entariyle gelir... Onların taranmış saçlarına, bellerine taktıkları ipek mendillere saçlarındaki kurdelelere hayran hayran bakardı.

Onları hiçbir zaman kıskanmazdı. Onları harikulade bir lütuf gibi seyrederdi.

Onlar gibi olmayı hiç istemez, onları görmeyi isterdi.

Belki o hayatında hiçbir zaman onlar gibi olabileceğini düşünmemişti. Böyle bir şeye ihtimal vermediği için onlar gibi olmadığına hiç üzülmezdi.

Ah o bayram günleri...

Cevriye o günleri bu süslü çocuklardan daha büyük bir sabırsızlıkla bekler, arife günü toplar atılmaya başlayınca artık uykusunu kaybeder, bayram yerine gideceği anı hayal ederek kalbi şiddetli şiddetli çarpar, nerede yatıyorsa orada döner durur, bir türlü sabahı edemezdi.

Zaten bir gün evvelden salıncakçıların salıncakları kurmalarını seyretmek için oralara gider:

– Amca sana yardım edeyim, ne olur yarın beni bedava bindir atlıkarıncaya! der, onlara yardım etmek için tahta, çivi taşır, ertesi gün atlıkarıncaya binmek için hakiki bir köle gibi onlara çalışırdı. Fakat ertesi gün salıncakçı, o çocuk kalabalığı ve akını içinde onu tanıyamaz ve o kendisine:

– A... Amca ben sana dün çalıştım. Dün sen bana bugün bedavaya sallanacağımı, atlıkarıncaya bineceğimi söylememiş miydin? dedikçe salıncakçı ona:

– Haydi git... Ben anlamam! derdi. Cevriye kaç defa böyle çalışmış ve böyle kovulmuştu.

Yemekten sonra Cevriye sofrayı topladı. Bulaşıkları yıkarken iki erkek içeride yavaş sesle konuşmaya başladılar. Onları dinlemek istemiyor, böyle bir merakın "onu" kızdıracağından pek korkuyordu. Fakat buna rağmen ona ait bir şey öğrenebilmek isteği de bazen kalbinde birdenbire öyle büyük bir şiddetle beliriyordu ki, bu, adeta karşı konulmaz bir ihtiyaç oluyordu.

Konuşulan şeyler tam manasıyla bir fısıltı halindeydi.

Yalnız onun Kerim'e:

– Ağladı mı? diye sorduğunu duydu.

Kerim'in cevabını duymadı. Sonra o tekrar yüksek bir sesle:

– Zavallı kadın! dedi.

Zavallı kadın! Kimden bahsediyordu? Bu kadın kimdi?

Cevriye bulaşık yıkayan ellerinin titrediğini ve kalbinin burkulduğunu hissetti.

Bu kadın, bahsettiği annesi de olabilirdi ya!

Hem eğer sevgilisi de olsa, Cevriye'nin buna kızmaya veyahut acınmaya ne hakkı vardı.

O, Cevriye'yi bir kere bile kolları arasına almış mıydı?

Esasen bu bahsedilen kadın belki de Kerim'e ait bir insandı. Muhakkak ona ait, onun sevdiği bir kadın olması şart değildi ya!

Kendisini teskin etmek istiyordu. Bu gecenin saadetini bozmak istemiyordu.

Onun arkadaşlığına sahip olduğunu hissediyordu. Ondan kendisine verebildiği, verdiği, vermek istediği şeylerden fazlasını istemek ve beklemek doğru değildi.

Bulaşıkları bitirip de içeriye döndüğü zaman, onun biraz evvelki neşesini kaybetmiş olduğunu gördü. Düşünceliydi.

Masanın önünden çekilmiş, sedirin üstüne oturmuştu. Elleri çenesinde dirsekleri dizleri üstündeydi.

Kerim masanın başında oturuyordu. Önünde hâlâ bir şarap kadehi vardı.

Neşeli ve babacandı. Öksürüğünü tutturan hafif kahkahalarla ona tuhaf bir hikâye anlatıyordu.

O pek gülmüyordu. Kerim'in kendi anlattığına kendinin kahkahayla güldüğü yerde o dalgın dalgın tebessüm ediyordu.

Kerim, cebinden bir şey çekip çıkardı. Bu, ipekli koyu renkli bir kravattı. Gülerek:

– Az kaldı unutup cebimde alıkoyup üstüne oturuyordum. Sana bayram hediyesi bir kravat almış, ayrılırken vermeyi unutmuş.

Cevriye "O kadın!" diye düşündü, kravata atılmak ve parçalamak arzusunu duydu.

"Demek onunla görüşüyor!"

Bu, meçhul rakibenin mevcudiyeti bu bayram gecesinin bütün tadını kaçırıyordu.

Genç adam, kendisine uzanan kravatı aldı. Rengi sapsarı olmuştu. Gözlerine sonsuz bir hüzün dolmuştu. Cevriye bir kra-

vat parçasının onu nasıl olup da bu kadar duygulandırdığına şaştı.

Hediyenin gelişine mi duygulanmıştı, yoksa onu yollayanı hatırlayarak mı heyecanlanıyordu? Anlaşılmazdı.

Yalnız bu ufak ipek parçasını iki avucuyla okşar gibi tuttuğunu gördü.

– Onu ne kadar üzüyordum, dedi. Onu ne kadar behbaht ediyordum.

Kerim cevap vermedi.

Neşeli görünmek isteğine rağmen onun da gözlerine düşünce dolmuştu.

– Bu gece bayram, dedi. Üzüntü gecesi değil.

– Üzüntü gecesi! diye o tekrarladı ve ağır ağır başını salladı.

– Ne bitmek, ne tükenmez geceler bunlar? dedi.

Kerim cevap vermedi. Sustular, nihayet Kerim:

– Çok şükür ki yarın bayram, dedi. Bu gece çok oturduk. Yarın rahat rahat uyuruz.

O, Kerim'e:

– Hemen gitmek mi istiyorsun? diye sordu.

Cevriye: "Artık onu lafa tutmasa da gitse..." diye düşünüyordu.

O kadar sevdiği Kerim'e içerlemişti galiba!

Çünkü ona o kadından bir kravat getirmişti.

Yarabbi bu kadın kim oluyordu? Niçin onun buradaki hayatını paylaşmıyordu?

"Ben onun karısı olsaydım, o nerede otururşa ben de orada otururdum."

Bu kadın belki de karısı değil, sadece onu seven bir kadındı. Ondan ayrı bir hayatı olan bir kadın.

Cevriye'nin içinde sonsuz bir tecessüs hissi vardı. Bu hisse aynı zamanda da bir hayranlık hissi karışıyordu. Onun sevdiği kadının fevkalade bir şey olması lazım geldiğini ve kendisinin hiçbir zaman o kadının seviyesine yükselemeyeceğini biliyordu.

Bu kadın ne kadar mesut bir kadın olmalıydı.

Gözlerine yaşların çıktığını hissediyordu. Yerlere yüzüstü yatmak, tepinerek ve küfrederek ağlamak, ağlamak, ağlamak, ona:

- Sunu bu kravatı yollayan kadın kimdir? diye sormak için kudduruyordu.

Fakat ona bu suali soramıyordu.

Ona böyle bir sual sormaya hakkı olmadığını biliyordu.

Onu kıskanmaya hakkı yoktu.

Onu böyle ölesiye, böyle köpek gibi sevdiği halde onun tarafından sevilmeye, istenmeye ve sevilmediğini anladığı zaman kıskanmaya hakkı olmadığını biliyordu. Bu acı bir şeydi.

Şimdiye kadar bilmediği böyle bir ıstırabı öğrenmekte de bir lezzet vardı.

Ondan gelen her şeyi seviyordu. Bu ıstırabı da...

"Bu kravatı sana kim yolladı?" sözü dudaklarını yakarken susup oturmuştu.

Oturmuş ona bakıyordu: "Onu seveceğine beni sevseydi ne olurdu Allahım!" diye düşünüyordu.

Şimdi odada yalnızdılar.

Bir hayli müddet karşılıklı oturdular ve hiç konuşmadılar.

O kendi düşüncelerine dalmıştı. Cevriye ona bakıyordu.

Bir saat kadar böyle geçti. Sonra o, yerinden doğruldu:

– Az kaldı unutuyordum Cevriye... dedi. Sana bir şey hazırlamıştım.

– Bana bir şey mi hazırlamıştın?

– Evet!

– Ne gibi bir şey?

– Bayram hediyesi. Senin bayram hediyelerin var Cevriye!

– Benim mi?

– Evet!

Yerinden kalktı, dolabın bir gözünü açtı ve içinden bir çift ipek çorap ve bir boyun atkısı çıkardı.

Cevriye o anda bilmediği, tanımadığı, onunla münasebetinin şeklini tahmin edemediği bir kadının ona kravat yollamış olmasından duyduğu kıskançlığı unutmuştu. Büyük bir heyecanla:

– Bana mı? Bana mı? diye birkaç kere tekrarladı.

Ellerini bu hediyelere sürmeye cesareti yoktu.

– Beğenmedin mi? diye sordu.

– Aman ne güzel şeyler?

Cevriye bunları parmaklarının uçlarıyla okşuyordu. Ona söyleyecek söz bulamıyordu. Böyle bir hediye alındığı zaman teşekkür etmek için söylenen nezaket kelimelerini bilmiyordu.

– Beni hatırlayıp da aldın öyle mi?

– Niçin seni hatırladığıma şaşıyorsun Cevriye? dedi. Biz arkadaş değil miyiz?..

Sonra tatlı bir sesle:

– Sen de beni hatırlamadın mı? dedi. Cevriye ona gayriihtiyari:

– Seni hiç unutmuyorum ki... diye karşılık verdi.

O kendisine tatlı, sonsuzca tatlı bir bakışla bakıyordu.

Bu söz onun üzerinde nasıl bir etki yapmıştı. Cevriye bunu ölçebilecek bir durumda değildi. Kendisine gülümsüyordu ve:

– Ben de seni her zaman bekliyorum. Olmadığın zaman arıyorum! diyordu.

Cevriye ona mesut bir çocuk gibi gülerek bakıyordu. Bütün bu gece ne unutulmaz bir geceydi.

Ah şu kıymetli bayram hediyeleri.

Onun kendisini düşünmüş olduğunun delilleri...

"Hey Allahım bu ne güzel bayram!" diyordu. Bu kadar saadete inanamıyordu.

Ne olurdu?

Ne olurdu?

Şu öteki kadın mevcut olmasaydı...

Şu öteki kadın ona bu kravatı vermiş bulunmasaydı...

Cevriye hediyelerini okşarken kendisinde ondan şöyle bir sual sormaya hak ve cesaret bulmuştu:

– Sana o güzel kravatı karın gönderdi değil mi?

Onun yüzü bu soru karşısında birdenbire ciddi, çok ciddi, mahzun ve kederli bir mana alıverdi:

– Benim karım yok Cevriye! dedi. Sonra daha ağır konuşarak:

– Artık benim karım yok! diye tekrarladı.

– O halde sevdiğin kadın bunu gönderdi. Cevriye onun koca-

man elinin yanağına doğru yaklaştığını gördü. Sıcak avucu yanağını bir çocuk yüzü okşar gibi okşayarak:

– Evet yavrum, dedi. Bu kravatı bana çok sevdiğim bir kadın göndermiş.

Bunu söylerken sesi titriyordu. Ve gözleri de sanki yaşlanmış gibi dumanlanmıştı.

Bunu gönderen kadının onun tarafından sevildiği, pek sevildiği belliydi.

O gözyaşlarını zaptetmek isteyen insanların dolgun sesiyle:

– Çok sevdiğim ve beni çok seven bir kadın. Kendisini çok bedbaht ettiğim ve her şeye rağmen beni sevmekte ısrar eden, inat eden mukaddes bir kadın gönderdi bunu Cevriye. Bunu anam göndermiş.

– Annen burada mı? İstanbul'da mı?

– Evet.

– Onu her zaman görmüyor musun?

– Hayır.

– Bu halin ne kadar devam edecek? Böyle gizli yaşayışın, böyle saklanışın ne zaman bitecek?

Eliyle bir işaret yaparak bunun pek uzayabileceğini, belki de ebediyen böyle olacağını anlattı.

– Senin işin bana karışık geliyor, dedi. Nedir? Buna bir çare bulamayacak mıyız?

Güldü ve yanağından çözülen eli yavaş yavaş omzuna doğru kaydı.

Ve birden onu iki omuzundan tuttu.

Cevriye bir ürperişin vücudunda dalgalandığını hissetti.

Onun bu elleri, bu müşfik sıcak elleri omuzlarından hiç çözülmesin istiyordu.

Böyle kalsınlar ve o, gözlerine hep böyle tatlı bakışlarla baksın.

– Cevriye sen çok iyi bir kızsın, dedi.

Cevriye:

– Ben Allah'ın bir garibiyim, diye cevap verdi. Bu halim senin hoşuna gider herhalde.

– Sen benim en iyi arkadaşımsın Cevriye. Dert ortağımsın sen. Ben sana çok alıştım. Anlıyor musun?

Gözlerine bakıyordu.

– Buradaki hayatımı bana kolaylaştıran biraz da sen oldun, dedi. Sonra:

– İnsanları seversin değil mi? diye sordu.

– Severim köpoğlularını, diye cevap verdi. Ne kadar da fena olsalar yine de insanoğludurlar. Hepsinin bir iyi tarafı bulunur.

– İnsanlardan uzak yaşamak güçtür Cevriye. İnsanların dışında yaşamak. Mütemadiyen onlardan uzak yaşamaya mecbur olmak.

– Sana efkâr basıyor biliyorum, dedi. Bayram günü hem anan olsun, hem de ondan uzak kal. Hem evin olsun, hem de orada bulunma. Anlıyorum.

Ona baktı:

– Benim anam yok, benim evim yok ama, ben anlıyorum. Şimdi ben çok şey anlıyorum.

Ve birdenbire hayret etti.

Hakikaten şimdi değişik bir insan olmuş gibiydi.

Eskiden düşünmediği şeyleri biliyor, eskiden hissetmediği şeyleri hissediyor, eskiden mevcudiyetlerinden haberi bile olmadığı kavramları zihni kavrıyordu. Ve eskiden hiç tanımadığı günahsız bir hisle ve sanki hiçbir erkeğe verilmemiş kadar tertemiz bir vücutla onu seviyordu.

Onun omuzlarına dokunan bu sıcak ellerin kalbinde yarattığı tatlı heyecanı o şimdiye kadar bir tek defa olsun duymamıştı. Onu sevmek Cevriye'ye kendi kendini birdenbire keşfetmek gibi bir şeydi.

– Sen insanların içinde en iyisisin Cevriye, dedi. Sen çok iyisin. Ve seni odamda yanımda buldukça...

Bir şey daha söyleyecekti.

Acaba daha ne söyleyecekti?

Cevriye bunu bir daha öğrenemedi.

Çünkü o böyle konuşurken, birdenbire oda kapısı tıkırdamıştı. Birbirlerinden birkaç adım ayrıldılar.

Ve o, kapıya doğru gitti. Kapıyı açtı.

Kerim kapıda göründü.

Cevriye'ye Kerim'in rengi biraz uçmuş gibi geldi.

Ve onun kulağına bir şeyler fısıldadı. Onun yüzünün manası değişmedi. Fakat rengi birdenbire sarardı.

– Yok canım, diyordu.

Kerim yavaş sesle konuşmaya devam etti.

Cevriye şimdi geriye çekilmişti. Yatağın üzerine oturmuştu. Biraz sersemleşmiş, fakat mesuttu. Onların konuşuşlarından kuşkulanması bile gönlündeki bu sonsuz saadet hissini karartmıyordu.

Ne olmuştu bu gece, Yarabbi?

Hayat ne kadar güzel. Yaşamak ne güzel bir şeydi.

Dünyada kötü hiçbir şey yok gibi geliyordu ona.

Dünyada her şey güzel ve saadet her yerdeydi.

Kerim'in yüzü niçin böyle soğuktu ve orada yavaş sesle neler fısıldıyorlardı acaba?

Bütün bu konuşulan şeyler acaba Cevriye'nin şu anda içine düşmüş olduğu saadeti bozabilecek şeyler miydi?

Cevriye bunu kendi kendine sormaya dahi cesaret edemiyordu.

Onlar bir hayli uzun ve çok yavaş sesle konuşmuşlardı. Sonra o, duvarda asılı duran ceketini almış ve sessiz sessiz arkasına geçirmişti.

Bu da neydi?

Kerim ona ne söylemişti? Nereye gidiyordu?

Yoksa uzun zamanlardan beri onu tehdit eden tehlike şimdi birdenbire patlak mı vermişti?

Cevriye'ye döndü. Kısık bir sesle:

– Cevriye sen yat!.. dedi. Benim biraz dışarıya gitmem icap etti. Ben anahtarı alıyorum. Gelince kapıyı ben açarım, sen uyu.

Dışarıya çıktılar.

"Sen uyu!" demişti. Uyumak...

Cevriye bu gece kadar hiçbir gece böyle bir istekle uyanık kalmayı özlememişti. Saadetini düşünmek ve tatmak için uyanık kalmak istiyordu.

Ona ne güzel hediyeler vermişti. Ne hoş şeyler söylemişti.

Nereye gidiyordu?

Cevriye yerinden kalkıp kapıya gitti ve kulağını dayayıp dinledi. Onun merdivenden inişini duymak istiyordu.

Fakat hiçbir şey duyamıyordu.

Sözü yarım kalmıştı.

Cevriye bir daha fırsat olup da bu sözün günün birinde tamamlanıp tamamlanmayacağını hiç bilmiyordu.

"Beni seviyor mu?" diye düşünerek, yemek masasına doğru ilerledi.

Şarap şişesinin dibinde kalmış olan iki parmak şarabı bardağa boşaltarak bir yudumda içti.

"Bu akşam küpleri devirebilirim!" diye düşündü.

"Zil takıp ne güzel kıvırabilirim!" Bir laterna olsaydı... Mecidiyeköy'deki gazinoda ve Galata'da Yorgi'nin meyhanesinde birer eski laterna vardı. Cevriye keyiflendi mi oralarda bu laternaların sapını tutar, çevirir, çevirirdi.

Laterna çalardı.

Kopuklar:

– Yaşa bre Fosforlu! derlerdi. Bu gece laternalar çalsaydı... Kâğıt fenerler yansaydı...

Kâğıt fenerleri ve renkli kâğıttan çiçekleri pek severdi.

Cevriye kadeh kırsaydı.

Evet, bir kadeh kırsaydı...

– Uğruna can fener, muşamba bile olsa yanar... Bre Forforlum! diye kopuklar nara atsaydılar...

Bugün Cevriye'nin bayramı vardı. Cevriye'nin hakiki bayramı vardı.

– Yandım Allah! diye nara atıp masanın üstündeki rakı kadehine avucunun içiyle vurarak kırmak ve günlerce yaralanmış avucunu beyaz bezlerle sarıp gezmek istiyordu. Keyfinden sol kolunu aralayıp arasından geriye tükürmek istiyordu.

Fıs diye fiyakalı bir tükürük atarak "Hepinizin canına tükürüyeyim. Sevdiğim beni seviyor. Ben artık onun gacosuyum!" diye kopuklara kafa tutmak istiyordu.

"Onun gacosu!"

Övünmek istiyordu.

Onu omuzlarından tutmuştu. Onun yanaklarını okşamıştı.

Bu akşam onu beklemişti.

Ona ne güzel sözler söylemişti. Kâtip gibi konuşuyordu bu adam.

Başka şarap yoktu. Aşağıya inip biraz almak istedi. Fakat bunu tehlikeli buldu.

Herhalde onlar boş yere gitmemişlerdi. Muhakkak bir tehlike vardı.

Fakat bu ne çeşit bir tehlikeydi? Bunu anlayamıyordu.

Bu adamı insanlardan uzak tutan büyük sırrı anlayamıyordu.

Ona ait hiçbir şey anlayamıyordu.

Şarap içmekten ümidini kesince, sarhoş olmamasına rağmen sarhoş gibi sallanarak yatağına gitti.

Yatağın üstüne yüzüstü yattı.

Başını yastıklara gömdü. Ve hiç anlamadığı bir sebepten, saadetten mi, yoksa üzüntüden mi o da bilmiyordu, uzun uzun ağladı.

Cevriye'nin hayatta nasibi olan saadet herhalde en yüksek zirvesine ulaşmış olacaktı. Bu noktadan itibaren yeniden talihi kötüledi.

Ve felaketler, üzüntüler birbirini takip etti.

O gece, o, söylediği gibi hemen dönmedi. Döndüğü zaman ortalık aydınlanmak üzereydi.

Cevriye'ye:

– Sen hemen kalk git, dedi. Öyle icap ediyor.

Yüzü çok solgundu.

Fazla izahat vermedi. Cevriye de fazla izahat istemedi.

Ömrü bütün kanundışı yaşayanların arasında geçmişti.

Bir erkeğin yüzü böyle çatılır, şakakları oynamaya başlar, ağzını bıçak açmazsa yakında yakayı ele veriyor demekti.

Cevriye yataktan kalktı, acele giyindi.

Hediyelerini eline aldı ve kapıdan çıkarken o kendisine tekrar elini uzattı:

– Cevriye, dedi. Çok fena bir şey olmuş dün gece. Bir müddet buraya gelme. Beni görmeye kimsenin gelmemesi lazım.

Cevriye bunun bir ihtiyat olmadığını biliyordu. Bu defa hakiki bir tehlike vardı.

– Ne olmuş? dedi. Bana hepsini söyleyebilirsin. Beni kâfi derecede tanıyorsun.

– Cevriye, çocuğum. Biliyorsun gizli yaşıyordum. Dün akşam bir ihtiyatsızlık yaptım. Senelerdir görmediğim anamı gördüm. İzimi bulmak için onu takip ediyorlarmış. Buluştuğumuzdan şüphelenmiş olacaklar. Beni bulamamışlar, annemi tutmuşlar. Annemi...

Rengi sapsarıydı. Devam etti:

– Buraya gizli girip çıkmak tehlikeli olacak. Annem sorgudan kurtuluncaya kadar sen buraya gelme.

– Bunu ben nereden bileceğim? dedi. Seni ne zaman göreceğim?

– Bir ay sonra. Tam bir ay sonra buradan geç. Anlıyor musun. Eğer saat öğleden sonra üçte kapının önünde Kerim bir iskemleyle oturuyorsa, o gece her zamanki gibi buraya gelirsin. Yoksa, yine bir ay bekle. Her ayın aynı gününde saat, öğleden sonra üçte bunu tekrarla.

Cevriye hıçkırıklarla boğulan bir sesle:

– Bunu hep yapacağım! dedi. Tehlike geçip sana tekrar kavuşuncaya kadar...

Ve sonra yalvaran gözlerle ona bakarak:

– Niçin bunu yapıyorlar? dedi. Seni niçin arıyorlar? Suçun büyük mü?

– Ben bir idam mahkûmuyum.

Cevriye evvela anlayamadı. Bütün vücudu titriyordu. Öteki:

– Bir giyap kararım var! dedi. Ele geçersem... Anlıyor musun?

Çok iyi anlıyordu. Bağırmak, feryat etmek istiyordu. Onu elinden alacaklar, idam sehpasına götürecekler diye korkuyordu.

– Suçun nedir? diye sordu.

– Bırak şimdi bunları. Yalnız anla ki, yapacağınız her ihtiyatsızlık benim canıma mal olabilir.

Cevriye artık dudaklarına çıkan itirafları tutamıyor ve gözyaşları nasıl zaptedilmez bir şiddetle gözlerinden boşanıyorsa bu itiraflar da dudaklarından öyle dökülüyordu:

– Seni öldürmek mi? Seni öldürecek eller kırılsın. Seni nasıl sevdiğimi, nasıl köpeğin olduğumu görmüyor musun? Yıllarca seni görmeyeyim. Seni bundan sonra hiç görmeyeyim. Fakat sen yaşa... Ben öleyim, sen yaşa... diyordu.

O, Cevriye'ye sözle mukabele etmemişti. Onun iki omzundan tutarak vücudunu kendine doğru çekmiş ve o göğsünde hıçkırırken onun saçlarından öperek:

– Yavrum benim, demişti.

Bu sırada merdivende yine hafif bir pıtırtı olmuştu. Kapıya vurulmuş:

– Çabuk çıksın, diyerek Kerim içeri girmişti. Cevriye elinin tersiyle gözyaşlarını silerek:

– Patlamadın ya! Kerim Abi, diye kapıdan çıkmıştı.

Elinde sevgiyle göğsüne bastırdığı hediyeler vardı.

Bu, onunla son buluşuşları olmuştu. Onu artık bir daha görmemişti.

Bütün bir sene Cevriye'yi bir mum gibi yakıp eriten münasebet bu şekilde sona ermişti.

Bütün bir sene Cevriye, boş olan hayatının içinde mukabele görmeyen bu sevgiyle yanıp erimekten de başka haz bulmuştu.

Bütün bir sene onun kendisini sevmediğini, sevmeyeceğini düşünerek, kendinde bir kadın hüviyeti görmediğini hissederek ve kendine sade bir dost eli uzattığını bilerek yaşanmıştı.

Fakat buna rağmen her gün de, onun bir zaman gelip kendisini kadın olarak göreceğini, kadın olarak seveceğini ümit etmişti.

Zaman zaman kuduran bir coşkunlukla kendisini sefaletin, içkinin, serseriliğin en son merhalesine, uçurumun ta dibine attığı vaki olmakla beraber umumiyet itibariyle onu tanımış olmaktan, onu sevmiş bulunmaktan ruhuna uyuşturucu bir zevk sinmişti.

Cevriye'yi ona bağlayan duygu bir kasırga şiddetindeydi.

Ve Cevriye bu hissin önünde müthiş bir kasırgaya kapılmış ince

bir dal parçası iradesizliği içinde ona doğru sürüklenip gitmişti.

Onu tanıdığından beri içinde şimdiye kadar hep gölgede ve uyuşuk kalmış olan, hiç uyanmamış bulunan çeşitli sevgi hisleri birdenbire kıpırdanıştı. Hepsi birden canlanmıştı.

Cevriye onu tanımadığı için sevemediği anasının, hayali kalbinde ölmemiş olan babasının, dünyaya gelmemiş olan, geldiyse kendisinin tanımadığı kardeşlerinin, hiçbir zaman bir genç kız olmadığı için karşısına çıkmamış bulunan nişanlısının, kendisine hiç de kısmet olmayacak kocasının yerine sevmişti.

Onu hepsi için ve hepsi kadar sevmişti.

Onu bir ay sonra görebilecekti.

Bu bir ayı beklemek, hem de onu tehlike içinde bildikten sonra, bu bir ayı beklemek Cevriye için cehennem azabından da daha kötüydü.

Nereye gideceğini bilemiyordu.

İstanbul sanki birdenbire küçülüvermişti. Her tarafı daralmış geliyordu bu İstanbul'un ona.

Sokaklar bunaltıcı ve kasvetliydi. Halk meyhaneleri içki kadar küf ve süprüntü kokuyordu.

Deniz koyu kurşunî rengindeydi.

Havalar pek kötü gidiyor, kurşundan bir kubbeye benzeyen bir gök şehrin üstüne kapanmış bulunuyordu.

Cevriye bir yerde duramıyordu. Oradan oraya koşuyordu. Bir saat evvel kendisini Edirnekapı'da, bir saat sonra Maçka'da, Taşlık'ta görüyordu.

Ona gitmek için tembih aldığından beri İstanbul'da gidecek yer bulamıyordu.

Sanki her akşam Necatibey Caddesi'ndeki hana gidermiş gibi bir hali vardı.

Evinden kovulmuş bir ev kedisi gibi şaşkın bir bedbahttı:

"Onu bir ay görmeyeyim neyse yine ama" diyordu. "Ya onu enselerlerse..."

Ve o zaman bütün vücudu irkiliyordu.

Onun bir idam hükümlüsü olduğunu öğrendiği dakikadan beri

yaşamak ona bir işkence olmuştu...

– Şimdiye kadar saklanmış, yine ele geçmez inşallah, diyordu. Sonra büyük bir hiddet içinde: Ne vardı şunu bunu şişleyecek! diye homurdanıyordu.

– Onda adam öldürecek bir hal de yok ama!..

Onun böyle işler yapmış olmasına imkân veremiyordu.

– Bazen öyle kötü kimseler olur ki, ölümü zorla dilenirler...

Suçu ne olursa olsun, bu idam hükmünü ne sebepten almış olursa olsun bu Cevriye'nin umurunda değildi.

O, Cevriye için, kendisini hastayken sokakta bırakmamış olan ve bir idam mahkûmu olduğu halde ona acıyıp kendi odasına kadar götürmüş bulunan ve bu odada bir hafta hastalığına bakmış olan iyi bir adamdı.

O sakin, güzel adam...

Bir bayram gecesi...

Onu beklediği için sofrasını hazırlamış, ona hediyeler vermiş olan arkadaştı bu.

Kendisine kimsenin göstermemiş olduğu saygı ve arkadaşlığı o göstermişti.

– Kıvır bakalım Fosforlu! diye ondan kendisine göbek atmasını istememiş, sarhoş dudaklarıyla dudaklarını öpmemiş olan erkekti o...

O başka bir insandı. Hiçbir insana benzemeyen fevkalade bir insandı. Onun yakınlığı kendisinde bir başka benlik yaratmıştı.

Cevriye birinci defa olarak onun yanında kendisinin bir insan olduğunu hissetmişti. O kendisine "Sanki bir bayanmış!.." gibi muamele etmişti.

– Sanki köprü altı çocuğu değilim de ana baba yanında yetişmişim gibi! diyordu.

Ona karşı büyük minnettarlığı büyük sevgisi vardı.

Onun yanında birinci defa olarak olduğundan daha başka türlü olmak istemişti.

Onun yanında.

Acaba bir daha onun yanına gidebilecek miydi?

"Ya onu enselerlerse!.." diye ödü kopuyordu.

"Ya onu kodese tıkarlarsa!"

"Kodes" yine bir şey değildi. Fakat o "idam hükmü" giymiş biriydi.

Cevriye idam hükmü giymiş insanlar görmüştü.

Allahım, ne azaplı bir ömürdü onların hayatı.

Ya onları seven kadınların hayatı.

Cevriye Çatlak Marika'yı düşünüyordu.

Onun idam mahkûmu olduğunu öğrendiğinden beri Çatlak Marika hep gözünün önüne geliyordu.

O zaman ona Çatlak Marika demezlerdi. "Fındık Marika"ydı ismi. Galata'nın en şakrak kızıydı. Cevriye onun sirto oynayışlarını, Rumca söylediği o çapkın şarkıları hiç unutmazdı. Marika bir güldü mü meyhanenin içi çın çın öterdi.

Zavallı Marika...

Sonra işte Yoğurtçu Etem'i vuran Cafcof Ömer'i sevmişti. Ömer yakışıklı biri değildi. Ama şöyle afili bir hali vardı.

Kaşlar hep çatık, ceket bir omuzda, kolları kabarık yürürdü. Bıyığını elinin tersiyle şöyle bir silerdi. Marika onun bu afili haline tutulmuş olacaktı.

Galata'ya Bursa'dan düşmüştü. Bursalılar hep belalı olur.

Cafcof Ömer'i ilk gördüğü gün Cevriye.

– Bu çeşmi mal!.. demişti.

Marika onu birdenbire nasıl sevmişti.

Nasıl ölesiye sevmişti Yarabbi! Halbuki o Marika'yı döverdi. Canını çıkarırdı vallahi Marika'nın...

Bir kere, bir iki kişiyle Barba'nın meyhanesinde çakıştırıyorlardı. İlerideki bir masada da Marika ile Cafcof Ömer oturuyorlardı.

Yan masadaki sarhoşlardan biri:

– Ciğer kebabı yap Barba!.. derken yan gözle Marika'ya bakmıştı. İşte bu bakış Cafcof'u kudurtmaya kâfi gelmişti.

"Herif çamurdu!.." Ne belaydı, ne bela...

Birden ciğer kebabı isteyene dönmüş:

– Yandı ciğer kebabı oldu demekle, sen benim gacoma senin için ciğerim kebap oldu dedin! diye saldırmış, gırtlağından yakalayınca alaşağı etmişti.

Aman Allahım Cevriye hâlâ o geceyi unutmuyordu. O masada oturanlar da ayağa kalkmışlardı.

Bir ala ala heydir gitmişti.

Ne kıyametti o... Bu kavgayla hiç de münasebeti olmayan diğer masalardan da kavgaya karışanlar olmuştu. Havada tabaklar, kadehler uçuşmuştu.

Barba'nın o günkü yüzünü hâlâ unutmuyordu. Adeta burnu uzamıştı. Zavallı Barba...

Cevriye'nin başına da bir kadeh isabet etmişti.

Sağ kaşının arasında hâlâ yeri vardı.

O gece Cafcof, herifi sağ kasığından yaralamıştı. Onları da şahit yazmışlardı. Hâkimin karşısına çıktığı zaman şipşak mahkemelerinin hâkimi ona ters ters bakmış ve sonra usul üzere adını sorunca:

– Bir yerde cıngar çıkarsa şahidin adı ne olur, Reis Bey? demişti. Adım Cevriye... Soyadım da Fosforlu...

Hâkimden bir de azar işitmişti o gün...

Marika ona tutkundu. Herif karı sızdırmanın usulünü biliyordu vesselam.

Marika ona para yetiştirmek için arkadaşlarının müşterilerini zorla elinden alırdı. Cevriye onun için arkadaşlarına:

– Kan, karı değil, dolmuşa taksi gibi çalışıyor, derdi.

Ah zavallı Marika. Ömer acaba Yoğurtçu'yu öldürürken kendisine de idam vereceklerini hiç aklına getirmemiş miydi?

Bir kumar kavgası yüzünden böyle kurup kurup da adam öldürmek... Ötesi beş buçuk liralık bir işti bu.

Yoğurtçu kumarbazların başıydı.

Hile de yapar, şundan bundan dayak yerdi. O zaman bütün Galata Cafcof'un kendisini öldürdüğünü duydukları zaman:

– Eceli gelen köpek cami... demişlerdi.

Eceli gelen köpek... Öyle ya Cafcof'a da kül yutturulur mu? Herif kerizde birinciydi. Ne kolpoları vardı. Öyle olduğu halde Yoğurtçu'nun dalaveresini anlayamamış, beş buçuk papel... Beş buçuk papelcik kaybetmişti.

Gün olur beş buçuk kuruşun bile kıymeti olur ama...

Beş buçuk papel için de bu kadar hınç beslenmezdi doğrusu.

Cevriye onun yakalandığı günlerde Marika'yı görmüştü. Saç baş darmadağınık tevkifhanenin kapısından ayrılmıyordu.

Aylarca belki de bir seneden fazla bu böyle sürmüştü.

Zavallı Marika.

Nihayet ona idam vermişlerdi. Marika'yı o gece görmüştü. Köprünün üstünde ona rastlamıştı. Marika'nın yüzü kül gibiydi. Dudakları kısılmış, gözleri büyümüş, bir noktaya bakıyordu. Kendisini görmüyordu.

– Marika... Marika!.. diye seslenmişti. Zavallı Marika. Allahım nasıl bir yüzdü o yüz.

Bu ne korkulu, bu ne bitkin, bu ne perişan bir yüzdü.

– Marika...

– Sus bre Cevriye, demişti sus!..

– Nereye gidiyorsun?

– Bilir miyim, demişti, nereye gittiğimi.

– Gel, Barba'ya kadar gidelim, gel. Yüzün pek solgun. Bir şey içelim.

– İstemem.

– Gel diyorum sana. Yahut dur, in aşağı köprünün altına otur, beni bekle. Bekle beni sana içki getireyim.

Cevriye gitmiş, cebindeki bütün parayla bir şişe rakı almıştı.

Köprünün altında Kadıköy İskelesi'nden Haliç İskelesi'ne geçen küçük köprünün yarında ayakta Marika onu birden içmişti. Sonra başını Cevriye'nin omzuna dayamış, şişeyi sulara fırlatmıştı.

– Onu idam edecekler.

Başını Cevriye'nin omuzundan kaldırmıştı.

– Olmaz... Olmaz... Olmaz!.. diye avaz avaz bağırmıştı.

Cevriye onun ağzını eliyle kapamıştı:

– Ulan, çenen pırtı, demişti, posta edecekler bizi. Sarhoş olduğunu anlayacaklar.

Cevriye fena kız değildi. Ona acıyordu ama, merkezlerde sabahlamak istemiyordu.

O gece onu zorla Barba'ya götürmüşlerdi.

Barba kepenkleri kapamış, sabaha kadar Marika'ya içirmişlerdi.

Ne aslan herifti şu Barba. Barba efkârdan anlar. "Yürek doktoru, kalp tabibi şu Barba!" diye düşündü.

Ömer'in idam edildiği sabahı hatırlıyordu. Allahım o ne müthiş bir sabahtı.

Onun idam mahkûmu olduğunu öğrendiği günden beri... Hep o Sultanahmet Meydanı'nın hali... Hep o kalabalık... Hep o sehpa, gözünün önünden gitmiyor. Meydanda halk eğlence seyretmeye gelmiş gibi toplanmıştı o gün.

Bir simitçi:

– Taze simit... Taze simit!.. Sıcak sıcak! diye bağırarak halk arasında dolaşmaktaydı.

Cevriye simidin mis kokusunu hâlâ duyar gibi oluyordu. Ömer'in idamını beklerlerken halk mis kokulu simitleri kapışa kapışa yemişti.

Cevriye o sahneyi gözünün önüne getiriyordu. Hapishane arabasının meydana geldiği zaman bile.

Cafcof'u görmek için Galata'nın bütün kopukları idam sehpasına en yakın yeri almışlardı.

Cafcof erkek çocuktu vesselam. İdama gelirken tıraş olmuştu. Saçlarını ıslatarak taramış, lacivert ceketinin ön cebine mor ipekten bir mendil koymuştu.

Yine afili ve yine fiyakalıydı. Cevriye onun sehpaya doğru azametli yürüyüşünü hâlâ götür gibi oluyordu.

Cevriye ötesini görmek istememiş, gönlü bulanmış, başını arkaya çevirerek yere tükürmüş ve oradan kaçmıştı.

Birkaç gün sonra Marika'yı Galata rıhtımında yerde upuzun yatar görmüştü.

Öldü, bayıldı zannetmişti. Körkütük sarhoştu.

Zom, ama ne zomdu.

Onu oradan kaldırmaya gayret etmiş, o anda polisler gelmişler, ikisi beraber zannetmişler, Marika'yı hastaneye, Cevriye'yi merkeze götürmüşlerdi.

Muayenede o da hasta çıkmıştı. Birkaç hafta Zührevî Hastalıklar Hastanesi'nde kalmıştı.

Mühim bir hastalık değildi bu. Her zaman olan şeylerdi.

Ondan sonra ne Cevriye ne de bütün İstanbul merkezleri, karakolları Marika'yı bir daha ayık görmemişlerdi.

Marika bir daha kendine gelmemişti. Hep içer, hep içerdi. Kendini bilmeyecek kadar.

Rakı bulursa rakı, şarap bulursa şarap, hiçbir şey bulamazsa renkli ispirto içerdi.

Yavaş yavaş bu daimî sarhoşluk hali onun zihnine de dokunmuştu. Kendisine bunun için "Çatlak Marika!" diyorlardı.

Çatlak Marika!..

Cevriye bunu hatırladıkça:

– Hayır... Hayır, diyordu. O yakalanmayacak!

Onun yakalanmasından en ziyade korktuğu zaman bu ümide sarılıyordu. "Niçin yakalansın? Mademki şimdiye kadar ele geçmemiş..." diye düşünüyordu.

Cevriye onun ele geçmesi ve onu bir daha görememek korkusu içinde yaşarken bir yerlere sığamıyordu.

Bir ayı bitirmek, Necatibey Caddesi'ndeki hanın önünden geçmek ve Kerim'i onun söylediği gibi kapı önünde bir iskemlede oturur görmek için o kadar çok sevdiği ömrünün yarısını verirdi.

– Yarısı da söz mü? diyordu. Bütün canımı onu görmeye feda ederim. Zaten onun derdinde gebermek üzereyim...

Barba'ya bugünlerde birkaç kere uğramıştı. Gözlerinden Barba fevkalade günler yaşamakta olduğunu anlıyordu.

Her şey, her şey Cevriye'nin o siyah güzel gözlerinden okunabilirdi.

Sokak kadınlarının belki de hiçbirinde Cevriye'nin gözleri kadar ifadeli, içinin derdini ve sevincini dışına vuran temiz göz yoktu.

Her şey onun gözlerinden belliydi.

Barba ona:

– Matoteo, matostavro Cevriye senin kalbisinde bir âşiklik var.

Bir baba kadar sevdiği Barba'ya dert yanmak istiyordu.

Fakat dudakları mühürlüydü. Eğer onun hakkında bir tek kimseye bir söz söylerse tılsım bozulacaktı ve onu belki bir daha göremeyecekti.

Cevriye onu anmanın ne kadar tehlikeli olduğunu biliyordu.

Onu kimsenin bilmemesi lazımdı. O Cevriye için İstanbul gecelerin karanlığına gömülü en tatlı bir sır olarak kalmalıydı.

Şu eroin işi hiç de unmadığı, hiç de beklemediği bir zamanda başına geldi.

Hayatta bu kadar büyük bir talihsizlik kimsenin başına gelemezdi.

Cevriye günleri parmakları üstünde saya saya nihayet hemen hemen tüketmişti.

Necatibey Caddesi'ndeki binanın önünden geçmesine bir hafta kadar bir şey kalmıştı.

Onu arayacağı günler yaklaştıkça Cevriye yeniden ümitlenmeye başlıyor, onun nikbin kalbi: "O bu vartayı da atlatır!" diye düşünerek seviniyordu.

Onu görecekti.

– Ben kendi talihime inanırım! Ben kendi talihime güvenirim, diyordu. Ve hakikaten kendi şansına fevkalade bir itimadı vardı.

Bir hafta sonra hanın önünden geçtiği zaman Kerim'i iskemlenin üstünde görecekti.

Beyaz saçlı başı keyifle yana atılmış, dudaklarında hiç eksik olmayan gülümsemesi ve sigarasıyla...

Sonra...

Ah sonra...

O gece, karanlık basınca, hayır gece bir hayli ilerledikten sonra oraya gidecekti.

Merdivenleri tırmanacak, hayır adeta kanatlanmış kadar kendini hafif hisederek o merdivenlerden çıkacaktı.

Ayrılmadan evvel, Kerim odaya girmeden evvel artık Cevriye'yi göğsü üstünde, "Yavrum" diye sıkmıştı.

Hiçbir erkek ona böyle tatlı ve böyle müşfik bir sesle, "Yavrum" dememişti.

Erkekler Cevriye'den hep kendi zevklerinin tatminini istemişlerdi. Cevriye'ye zevk ve saadet vermeyi, Cevriye'yi korumayı, Cevriye'yi kendileri için değil, Cevriye için okşamayı bilmemişlerdi.

Cevriye'ye o kadar temiz bir şefkatle yaklaşan, ona yakınlık gösteren, onu o kadar temiz okşamasını bilmiş olan tek erkek oydu.

Cevriye onun odasına döndüğü ve onu bulduğu zaman acaba ne olacaktı?

Artık Cevriye ona her şeyi söylemiş bulunuyordu.

Evet, Cevriye ona her şeyi söylemiş ve o Cevriye'yi göğsü üstünde sıkıp, "Yavrum benim" demişti.

Bundan sonra hayat ona bambaşka bir yüz gösterecekti.

– Onun aftosu olacağım?! diyordu.

Zaten en mühim olan bu değildi. Onun tarafından kıymetlendirilmek dünyadaki saadetlerin en umulmazıydı.

Onun benimsediği, onun kendisine yakın gördüğü bir kadın olmak...

Fakat işte bu eroin işi hepsini altüst etmişti. En aksi bir zamanda gelip çatmıştı ve onu büsbütün kaybetmesine, bir daha görmemesine sebep olmuştu.

Cevriye o bir ay içinde yine yaşamak için, yine yaşadığı için, yine ekmek parasını ve içkisini kazanmak için vücudunu şuna buna vermişti.

İşte yine bir akşam bir köşe başında beklediği bir sırada o, "Sütü bozuk namussuz!" eline eroin paketlerini sıkıştırmış, "Aman sen şunları tut... Ben senden sonra alırım" demişti.

Cevriye daha ne olduğunu anlamadan, eline verilen küçük paketin ne olduğunu kestiremeden birkaç polisin etrafını çevirdiğini görmüştü.

Pis bir işti bu.

Memurlar kendi avucunda paketi tutmuşlardı.

– Bunlar nedir kız?

Sualine büyük bir samimiyetle:

– Ben de bilmiyorum Abi...

Cevabını vermişti.

Fakat memurların kimler olduğunu görüp tanıdıktan sonra elindeki paketin içindekinin ne olduğunu tahminde müşkülat çekmemişti.

Bu eroindi.

Memurlardan biri ona:

– Şimdi eroin mi satmaya başladın Fosforlu? diye sormuştu.

İkincisi:

– Kendini tonlarla satıyordu. Şimdi dirhem dirhem satmayı öğrenir! diye güya bir nükte yapmıştı.

Üçüncüsü sertti:

– Demin senin yanına gelen adam kimdi?

– Hangi adam?

– Sana bu paketleri veren adam...

– Tanımıyorum be Abi!

– Biz sana onu tanıttırmasının yolunu biliriz.

Karakolları, merkezleri, müdüriyeti tanırdı.

Oralarda içine korku gelmezdi. Hiçbir zaman. Fakat bu defa...

Kendi kendine:

"Elin fakiri Cevriye kime söz anlatabilir?" diye düşünüyordu.

Yakasını kolay kolay bu işten kurtaramazdı.

Hakikaten de iş öyle oldu.

Cevriye bu işten sıyrılıp yakasını kurtaramadı. Onda bir sokak ahlakı inancı vardı.

Cevriye'ye göre eline o paketleri sıkıştıran "o dürzü" kendisine suçunun sırrını da vermiş bulunuyordu.

Cevriye şimdiye kadar kendisine söylenmiş bir sözü, bir başkasına yetiştirmiş değildi.

O kendisine "saklaması" kaydıyla açılmış bir sırrı değil, istemeden ve tesadüfen şahidi olduğu bir vakayı bile kimseye söylememişti.

Böyle ketum oluşundaki sebep onun sokakta edindiği bir terbiyeydi.

Bir vakaya şahit olup da onu söyledin mi "Alimallah insanın imanını gevretirlerdi." İşin gücün yoksa otuz iki merkez dolaş.

Kimse derdini anlamaz, şahitlik edeyim derken suçlu çıkardın.

Yalnız iş merkezde bitse pekâlâ... Fakat sonra mahkeme faslı başlar. Sekiz kere çağırırlar. Ali'yle yüzleştirirler, Veli'yle yüzleştirirler. Sonra da suçlandırdığınız insanın veya haksız çıkardığınız insanın veya haksız çıkardığınız tarafın size bir bakışı olur. Bir bakışı olurdu ki... Ölüm daha iyi.

"Reislerin karşısına da hep yalancı, martavalcı, dalgacılar şahit diye çıkar galiba!" diye Cevriye düşünürdü.

"Reis Bey" hiçbir zaman söylenilen söze inanır görünmez.

Sağdan sorar, soldan sorar, şaşırtmaca yapar, nihayet insan ilk söylediğini, hatta ne gördüğünü bile şaşırırdı.

İşin selameti, "dilinin yularını kısmak" ve sana bir şey sordular mı:

– Görmedim, işitmedim, duymadım, bilmem, diye geçmekti. İşin en selameti buydu.

Cevriye senelerden beri bunu yapardı. Şahit olarak çıktığı her mahkemede reis ona:

– Oradaymışsın sen. Adam senin karşında bıçaklanmış... dedi mi?

– Yediğim ekmekler gözümü kör etsin Reis Bey, ne gördüm, ne işittim, ne duydum.

– Orada değil miydin?

– Oradaydım.

– Karşında bu şey olur da senin gözün nasıl görmez?

– Şaşılacak şey Reis Bey, o anda bir gaflet uykusu beni bastırdı.

Bu dereceye kadar inkâr ederdi. Bu kendisinde bir alışkanlıktı.

Galata'da kızın böylesi makbuldü. Saksağan kuşu gibi cır cır konuşanların hiçbir kıymeti yoktu.

Bütün kopuklar bilirlerdi:

– Cevriye'yi diri diri kes bildiği şeyi söylemez.

– Sır küpüdür o, derlerdi. Cevriye bunu marifet olsun diye yapmazdı. Onun yaradılışı buydu. Bu yaradılışın dışına çıkamaz da.

Nitekim bu işte de yine çeneleri kilitlendi.

– Bu eroinleri sana kim verdi?

– Bilmiyorum Abi.

– O yanına yaklaşan adamın ismi nedir?

– Bilmiyorum Abi.

Hakikaten bu ahlaksız herifin ismini bile bile susmak çok müşkül bir şeydi.

Buradan bir an evvel kurtulmak için can atarken susmak.

Kimse Cevriye'nin içinde bulunduğu his haletini anlayamazdı.

Kimse Cevriye'yi anlayamazdı.

Söylemek istediği halde o adamın ismini söylememişti.

Buna belki az da olsa bir korku mani oluyordu. Galata külhanîleri içinde kin güden, kendisini ele vereni kodesten çıkar çıkmaz şişleyen az mıdır?

Cevriye hapishaneye ilk atıldığı günlerde pek sinirli oldu, gardiyan kadına içerliyor, herkese ağız dolusu küfrediyor, yerine sığamıyordu.

Bu bir hafta on gün, böyle sürdü, saatler geçmek bilmiyor, kalbi adeta sıkışır gibi oluyordu.

İki hafta sonra sükûnet devrine girdi. Yüzüstü ranzaya yatıyor, gözlerini kapıyor, onu düşünüyordu:

– Olanlar oldu, bir daha onun izini bulamayacağım, diye düşünüyordu.

– Onu bir daha göremezsem ölürüm, diyordu.

Tevkifhane'de bulunduğunun dördüncü haftasında Şefika isminde genç bir kadınla arkadaş oldu.

Diğer kadınlar ona "Edalı Şefika" diyorlar, onun nazlılığıyla alay ediyorlardı.

Halbuki bu nazlı kadın bir katildi.

Bir gece Cevriye'ye kendisi de bunu anlatmıştı.

Sevdiği erkeği öldürmüştü.

– Sevdiğin bir cana nasıl kıydın?

– Beni aldatıyordu.

– Suçu seni aldatmak mıydı?

– Evet Cevriye... Hem de evvela iğfal ettikten sonra. Beni sevdiğini zannediyordum, halbuki sonra.

Gözleri nemliydi.

– Namusumu mahvetmişti, demişti.

Namus!..

Cevriye bunun ne olduğunu bilmiyordu. Hiçbir insanın onun namusunu mahvetmesine imkân yoktu.

"Acaba Allah beni neden böyle namussuz yaratmış!" diye düşünüyordu. Bu kadar kıymetli olan bu şeyden Allah niçin onu mahrum etmişti. Niçin ona hiç namus vermemişti?

"Halbuki ben iyi bir kızım."

Cevriye iyi bir kızdı.

Bunu kendisi de gayet iyi idrak ediyordu.

O halde namussuz insanların da iyi olmasına imkân varsa, neden "Edalı Şefika" bir adamı namusunu mahvettiği için öldürüyordu.

"İnsanların hepsi eşit doğarlar" diye düşünüyordu. "Herhalde ben de doğduğum zaman benim de bir namusum vardı. Benim namusumu kim mahvetti?"

Sokakları düşünüyordu. Sokaklar, kalabalık insanlar gözünün önüne geliyordu. Kendisinin böyle oluşundan kimseye karşı hınç duyamıyordu.

"Biz köprüaltı çocuğuyuz. Köprü altında namus Hak getire!" diyordu.

"Köprünün altında namus olur mu?"

Sonra Şefika'ya dönüyordu:

– Onu sade namusunu mahvettiği için mi öldürdün?

– Hayır sade ondan değil, biraz da sevdiğim için onu öldürdüm.

Sevdiği için?

Acaba "o" niçin idamlık olmuştu, sevdiği bir kadını öldürdüğü için mi?

Niçin?

Şefika da kendisine "Edalı" denecek kadar nazlı, nazik ve çıtı pıtı bir şeydi. O da kendisinin bir adam öldürebileceği düşünülemeyecek kadar yumuşak ve tatlı bir insandı.

"Doğrusu ben tavuk bile kesemem!" diye düşünüyordu.

"Görünüşte Edalı Şefika'dan daha çok katile ben benzerim."

Edalı Şefika öldürmüştü.

Öldürmüştü ve hâlâ seviyordu.

Ondan bahsederken ağlıyordu. Ziyaret günleri kendisini görmeye gelen ihtiyar annesinden onun mezarını yaptırmasını istiyordu. Ve annesine bu mezarın yapılması için mücevherlerini satmasını söylüyordu.

Bunun için ona çıkışıyordu.

Ve ağlayarak ziyaretçilerinin yanından dönüyordu.

Cevriye Şefika'yla birlikte yiyor ve onun işine baktığı için o kendine para veriyordu.

– Aklım dışarda olmasa, gönlüme bir kılçık takılmış bulunmasa burada lordlar kamarasında gibi yaşıyorum, diyordu.

Tevkifhanenin en meşhur tipi Üfürükçü Arap Fazile'ydi.

Ne karıydı o...

Tevkifhane'ye kendisini zorla attırmıştı. Mahsus cürmü meşhutlar suçüstüler yaptırırdı. Çünkü en fazla para kazandığı yer burasıydı.

Burada genç kadınlara ne muhabbet muskaları yapmıyor, ne büyüler tertip etmiyor, mahkemeye girerken hâkimin ağzını, dilini bağlamak için ne dualar, ne tılsımlar öğretmiyordu!..

Kahve falına mükemmel bakıyordu. Mahkûm kadınların hepsi onun falı çok iyi düşürdüğünden emindiler.

Arap Fazile'nin en meşhur büyüsü muhabbet büyüsüydü. Hapishanede genel bir kanaat vardı. O bir erkeği bir kadına bağladı mı, bir daha o erkek o kadından ölünceye kadar ayrılmazdı.

Cevriye de cebinde para olunca hemen ona koşuyordu. Ona fal bakıyordu. Kadın kaç kere kendisine büyü yapmayı teklif etmişti.

Fakat Cevriye her defasında azametle: "Sevdiğim zaten beni seviyor!" diye reddetmişti. "Büyüye ihtiyacım yok..."

Ama fala ihtiyacı vardı.

Arap Fazile Cevriye'nin falını hiç de düşünemiyordu.

Cevriye sırrını o kadar iyi saklıyordu ki, Büyücü Arap Fazile'nin bu sırrı bilip ona göre kahve fincanında okumasına imkân yoktu.

– Fazile Teyze, gözünü oyacağım, benim derdimi görmüyorsun! diye bağırdı.

Buna rağmen yine her gün kahve cezvesiyle yanına giderdi.

Bir kere bile endişelerine yakın bir şey söylememişti.

Bir kere bile kahve fincanında "o"nu görmemişti.

Cevriye ondan haber almak için yanıp tutuşuyordu.

Burada kaldığı müddetçe onun hakkında bir şey öğrenmesine imkân yoktu.

Sade kendi kendine, onun başına bir şey gelmemesini temenni ediyordu. Hepsi bu kadar!..

Altı ay süren tutukluluk devresi bir senelik bir hükümle sona erdi.

Cevriye mahkûmiyetinin sonunu da aynı hapishanede geçirdi.

Hürriyetinden mahrum olmak hele Cevriye gibi başıboş bir kız için dayanılmaz bir işkenceydi.

Kaç kere kapalı kapılara, aşılmaz duvarlara saldırmak, kuduz bir hayvan şuursuzluğuyla kafasını bu duvarlara çarpa çarpa ağlamak ihtiyacı hissetmişti.

Bu yaşına kadar maddî ve manevî hiçbir kayda tabi olmadan yaşamış bulunan Cevriye'ye bir tevkifhane disiplininin ne kadar acı geleceğini tahmin etmek güç bir şey değildi. Ona en güç gelen şey hürriyetinden mahrum kalışı değildi.

Cevriye'ye en ağır gelen şey, en zor gelen taraf ondan uzak kalışı, ondan haber alamayışı, ondan haber almak ihtimalinden mahrum oluşuydu.

Eğer çıktığı gün yine onu aynı yerde bulacağından emin olsaydı, belki de hapishanede geçirdiği günler ona bu kadar eziyetli gelmeyecek, uzun görünmeyecekti.

O tutulmamışsa bu defa da bir başka endişe onun kalbini kemiriyordu.

Eğer tutulmamışsa, Cevriye hakkında ne düşünüyordu?

Cevriye'nin bir daha Necatibey Caddesi'ndeki odaya gelmeyişine, bir daha kendisini aramayışına acaba ne mana verirdi?

"Serseri kız... Ne olacak, herhalde bir yere takıldı" diye mi düşünmüştü.

Yahut da ve daha fenası: "Benim idam mahkûmu olduğumu

duyunca korktu, bir daha gelmedi" demiş olabilirdi.

Cevriye en çok onun böyle düşünmüş olabileceğinden korkuyordu.

Bu aklına gelince döşeğinde rahat edemiyor, sağdan sola dönüyor ve sabahlara kadar uyuyamıyordu.

Ya tutulduysa!?

Bunu nereden öğrenecekti? Erkek tevkifhanesi iki adım ötedeydi ama... Oradan buraya ancak gacoları burada olanlardan haber gelirdi.

Onun ismini bile bilmiyordu ki onu başka kadınlar vasıtasıyla oradan sordursun.

Hapishaneden çıkıncaya, cezasını doldurıncaya kadar ondan tek haber alamadı. Eline pakete sarılmış gazeteler geçtikçe bunu okuma yazması olanlara götürür:

– Bak oku kuzum, içinde idam haberleri var mı? diye sorardı.

Bir kere yine aynı şeyi Edalı Şefika'ya yapmıştı.

Cevriye bu yaptığı hareketi hatırladıkça hâlâ utanıyordu.

Düşünmesi lazımdı. Halbuki düşünmemişti. Şefika katil suçundan ve "idam maddesiyle" mahkemeye verilmişti. O da davanın sonunu ve savcının iddianamesini bekliyor ve hakkında idam talebinde bulunulmasından korkuyordu.

Bu durumda bir insana, idamdan bahsetmek hiç olur muydu? Halbuki Cevriye hiç düşünmemişti ve eline yine bir gazete geçtiği gün, hemen onu "Edalı Şefika"ya götürmüş ve:

– Oku, bak kuzum içinde idam edilenlerin haberi var mı? diye sormuştu.

Cevriye o anda Şefika'nın yüzünün aldığı sapsarı renkten ürkmüştü doğrusu.

Sinirli kadın eline uzatılan gazeteyi hiddetle Cevriye'nin yüzüne çarpmış ve boğuk bir sesle:

– Seni gebertirim! diye bağırmıştı. Her zaman güzel olan yüzü o anda ne korkunç bir mana almıştı. Dudakları kasılmış, bakışları hayvanlaşmış ve burun delikleri acayip bir şekilde kısılmıştı.

Yüzüne bir maske takmış gibiydi.

Cevriye:

– Ulan enayi dümbeleği... Burada delikli demir yok, senin kabadayılığın bana sökmez!.. diye omzunu kabartmış, fakat bela çıkarmamak için oradan uzaklaşmıştı. Sonra böyle bir hareketi niçin yaptığını evvela anlayamamıştı.

Fakat o uzaklaşırken Şefika bir kalıp gibi yere düşüp bayılmıştı.

Cevriye:

– Ulan çattık, diye geri dönmüştü. Bir şey değil nüfusta kaydı var, onu da insandan sayıp hesabı bizden isteyecekler!

Edalı Şefika yerde yatıyordu.

Tam bir isteri krizi içindeydi.

Vücut tam manasıyla gergin, eller kilitlenmiş, gözler yarı aralık, dişler kilitli ve boyun damarları şişmiş, çıkık bir vaziyetteydi.

– Nalları dikti mi, ne oldu be bu karıya? Ne yaptık, kendisine bir gazete gösterdik...

Yanlarında pleyda olan orta yaşlı bir kadın:

– A kızım, demişti. Onun idam maddesiyle mahkemeye verildiğini bilmiyor musun? Ya kendisine nisbet veriyorsun, yahut da kendi idam hükmü çıktı sandı.

– Sahi be Teyze. Biz baltayı taşa vurduk, ama iki gözüm önüme aksın ki ben bunu düşünmedim.

– Düşünmek lazım Cevriye...

Bir çocuk düşürtmek işinden yatan bir ebe olan orta yaşlı kadın da yere diz çökmüştü.

Yumruklarıyla Edalı Şefika'nın kasıkları üzerine basıyor ve Cevriye'ye:

– Haydi öyle aptal aptal bakacağına koş git, biraz su ile kolonya getir! diyordu.

Cevriye suçlu bir kedi gibi ayaklarını ucuna basa basa oradan uzaklaşmıştı.

Edalı Şefika'nın şimdi yavaş yavaş nefes almaya başladığı görülüyordu. Bu nefesler yavaş yavaş hıçkırık oluyordu. Ve hıçkırıklar gitgide büyüyor, şekil değiştiriyor ve acı bir feryat halinde hapishanenin içini çınlatıyordu.

Birbirini takip eden ve sanki kadının etinden et koparırmış gi-

bi atılan feryatlarla koğuşun nihayetindeki salıncakta uyuyan küçük çocuk uyanmıştı. Çocuğun annesi Çatalca'nın bir köyünden olan, bir eşek hırsızlığından dolayı buraya getirilmiş ve hâlâ hiçbir şey bilmediğini, suçsuz olduğunu iddia eden genç bir köylü kadındı.

Edalı uyanınca hemen küfrü basmıştı:

– Sanki etinden et koparıyorlar kahpenin! diyordu.

Edalı Şefika'nın edasına tahammül edemeyenler pek çoktu.

Hapishanede kimseye kendisini sevdirmemiş, hep tek başına yaşamıştı.

Cevriye müstesna: fakat ona da biraz kendi hizmetçisi gibi bakıyordu.

Mütekait bir memurun kızı. Zengin değil, orta halliydi.

Çılgın bir aşk onun gözünü kararmasaydı hiçbir zaman hayatta geleceği yer burası olmazdı.

Fakat talihi ve gönlünün zoruyla buralara düşmüştü.

Felaket arkadaşlarına karşı en ufak bir anlayışı, onları teselli edici en küçük sözü yoktu.

Onların arasında, fakat onlarla arasında bir cam duvar varmış gibi yaşıyordu. Bunun için de öteki kadınların hiçbiri ona yardım etmek için sokulmuyorlar, bir hoş temaşaymış gibi onun bu halini seyrediyorlardı.

Cevriye yaptığı hatayı tamir etmek için hemen koşmuş su, kolonya getirmiş, onun kollarını ovuyordu.

Şefika'yı seyretmek için etrafta toplananlara büyük bir hiddetle:

– Baron Agob'un şu kaz sürüsüne bakınız! diye bağırdı. Ulan burada maymun mu oynuyor, yoksa Peruz Anamız kanto mu söylüyor. İnsanlıktır bu... Kıza bir kabalık yaptık, düştü bayıldı. Bundan zevkleniyor musunuz?

Bir köylü kadını:

– Amanun, dedi. Karı ümmüğü dürülmüş ishakkuşu gibi cık cık öterken insan zevklenir mi hiç! Acıyıp da bakıyoz.

Ebe Hanım da:

– Haydi şöyle etrafı açın. Hepimiz kadınız. Sinirdir bu, hepimi-

zin başına gelir, diyordu. Şefika'nın ayılması, daha doğrusu feryatlarının dinmesi için belki de bir yarım saat beklemek icap etti.

O günden sonra Cevriye her ne kadar ondan özür dilediyse de o, bir daha Cevriye'ye karşı iyi olamadı. Onu her zaman adeta bir düşman gibi gördüğü anlaşılıyordu.

Esasen o gün gelen bu kriz bundan sonra sık sık tekerrür etti. Genç kadın daimî bir korku içinde yaşıyordu.

Savcının iddianamesini okuyacağı günün sabahı bir ara helaya gitti ve orada kendisini asmaya teşebbüs etti.

Zor kurtardılar.

Cevriye "Allah Allah en fena akıbet onu asacaklar, fakat belki asmazlar, sonuna kadar beklemek daha doğru olmaz mıydı?" diye düşünüyordu.

Cevriye hayatı her zaman seviyordu. Hiç ölmek istemiyordu.

Burada geçirdiği günlerde ve onu kaybettiğini zannederek sonsuz bir korku ve ıstırap duyduğu dakikalarda bile hayatı seviyordu.

Hayat ummaktı.

Hayat her şeydi. Yaşarsa onu tekrar bulabilir, yaşarsa onu tekrar görebilir, yaşarsa ona tekrar kavuşabilirdi.

Cevriye ölümü imkânların en sonuna kadar mubah görmüyordu.

Hiçbir şeyin kalmadığının zannedildiği zamanda bile ümit vardı.

Çünkü hayat sayısız ihtimal ve imkânlar demekti.

Nitekim savcı da Şefika'nın bu cinayeti işlemesinde hafifletici unsurlar bulmuş ve onun idamını değil, ancak on beş sene mahkûmiyetini istemişti.

"Edalı Şefika" on beş seneyi duyduğu gün hapishaneye neşeli olarak döndü. Herkese kahve ısmarladı ve birinci defa olarak kendisinden küçüklerle konuşup onlarla arkadaş olmak arzusunu duydu ve teklif etti:

– Bu gece bir âlem yapalım.

Randevuevi sahibi Lamia:

– İçkiler benden! dedi.

Ve o gece müthiş bir âlem yaptılar. Rakı da içildi. Hem de bol bol. Bunu randevucu Lamia bulmuştu. Nasıl yapmıştı, kimseye sırrını söylemedi.

"Edalı Şefika"nın idamdan kurtulmasına, Cevriye gözlerinden yaş getiren bir sevinç duydu. O gece Cevriye bir çiftetelli oynadı, bir çiftetelli oynadı ki, bütün kadınlar coştu. Randevucu Lamia:

– Cevriye çıkarsak buradan, başımın tacısın! diyordu ve aklında da ona nasıl çekidüzen verilir, onu düşünüyordu.

– Buradan çıkarsam Lamia Abla, dedi, beni bulan olursa iki ola!..

– Nereye gideceksin Cevriye?

– Orası Allah ile benim aramda.

Yankesici Melahat:

– Vay, dedi, Allah'la bile aranda bir şeyler mi var?

Ebe Hanım hiddetlendi:

– Kız tövbe et, dedi. Ne geliyorsa başımıza sizin gibi dinsizlerin yüzünden geliyor.

Yankesici Melahat:

– Bizim yüzümüzden mi, yoksa sizin yüzünden mi geliyor Ebe Hanım? dedi. Allah'tan o kadar korkuyorsan, elin subyanını ana rahminden nasıl kopardın?

– Ben bunu yapmadım. Eğer yapsaydım sevap olsun diye parasız yapardım. Fakat günahtır diye yapmadım.

– Ben daha parasız kürtaj yapan ebe, hekim görmedim.

– Herkesin yaptığı beni alakadar etmez.

– Senin yaptığın da bizi alakadar etmez. Biz buraya hepimiz camiye namaz kılmaya, vaaz dinlemeye gidiyoruz veya fukaraya sadaka verdik diye tıkılmadık ya! Hepimizin bir suçu var.

– Var belki ama, benim yok.

Oradan Daktilo Emine atıldı:

– Ebelere söz yok, dedi. Onlar olmasa ve bize de yardım etmeseler halimiz nice olur.

Daktilo Emine patronuyla sevişirken patronun karısı tarafından cürmü meşhut yapılmış ve zina suçundan hapishaneye atılmıştı.

– Ben kendi hesabıma, bize yardım edenlere hürmet bile ederim, dedi. Biz başlarının etini yer, ellerini ayaklarını öper, bizi kurtarmaları için hem yalvarır, hem de elimizden geldiği kadar para teklif ederiz.

Yankesici Melahat:

– Onlar da bir kere halimize acayıp şu işi parasız yapmazlar, dedi.

Ebe Hanım:

– Nerede o bolluk, dedi. Hem mesuliyeti üstüne al, hem de işi beş parasız yap. Siz heriflerle gönül eğlendirirken gelip bizden bedava kürtaj yaparız diye söz alıyor musunuz?

Cevriye birden atıldı:

– Baba mirası paylaşır gibi ne girdiniz birbirinize be ablalar? dedi. Siz okumuş yazmışsınız. Bizim bu laflara karnımız tok. Şefika kardeş kelleyi kurtardı. Biz onun şerefine eğleniyoruz bu akşam. Bırakın gırgırı, size bir sepetçioğlu oynayayım da bakın.

Tavuk Hırsızı Pembe:

– Yaşa be Cevriye Abla! dedi. Kemaneyi alayım da sana bir döktüreyim. Susun bre karılar.

Ve kemanı çalmaya başlamıştı. Cevriye ne güzel oynuyordu.

Cevriye sevinçle oynuyordu. Aylardır içememiş, şimdi içebilmişti. Ve içtiğinin tesiri altında ve bir insanın idam cezasından kurtulmuş olması sevinci içinde dünyayı pembe görüyordu.

"Yok canım onu bulamazlar. Öyle iyi saklanıyor ki..." diye düşünüyordu.

Tutukluluğu ve mahkûmiyeti hep aynı hava içinde geçti. Ona esasen en güç gelen şey bu mahpusluk devrinden daha fazla Bolu'ya sürgünü oldu.

Eğer Bolu'ya gitmemiş olsaydı, hapishaneden kurtulmanın belki onca bir manası olabilirdi. Fakat Bolu'ya gittiği için bu demir kapıların dışına çıkmış olmaktan hiçbir zevk duymadı. Hele nisbî bir hürriyete sahip olduğu halde İstanbul'da kalamamak, Necatibey Caddesi'ne gidememek ve ondan haber almamak kadar büyük bir işkence olabilir miydi?

Cevriye Bolu'ya yaptığı seyahati, Bolu'da geçirdiği günleri ve Bolu'da rastladığı kamyon şoförüyle yaptığı anlaşmayı hep bir rüya, daha doğrusu bir kâbus gibi hatırlıyordu.

Artık Bolu'da kaldıktan sonra onun bütün gayreti buradan kur-

tulmak için bir plan kurmaya matuftu. Günlerce düşünmüş ve nihayet Bolu'ya gidip gelen veya Bolu'dan geçen kamyon şoförlerinden birini kandırmaya karar vermişti.

İstanbul'a geldikten sonra yakayı ele verip sonra hemen kaçabilmiş olması ayrı bir şanstı.

"Top Melahat'tan Allah razı olsun" diye düşünüyordu.

Melahat olmasaydı yakayı kurtaramayacaktı. Müdüriyetten muayeneye oradan yine sürgüne gidecekti.

O gece Mavro'nun kahvesinin arka penceresinden girip arka yoldan Tophane'ye gittikten ve bir müddet dönüp dolaştıktan sonra pek tabiî olarak hanın önüne gitmekten kendini alıkoyamamıştı.

O dakikada arkasında polis olmadığını biliyordu.

Bir kere daha polisin gözüne görünmeden evvel, yakalanmadan evvel ona ne olduğunu anlamak istiyordu.

Gecenin serin karanlığında hanın kapısı önüne geldiği zaman kalbinin çatlayacakmış gibi vurmakta olduğunu hissediyordu.

Eğer hiçbir şey olmamışsa, eğer hâlâ oradaysa beş dakika geçmeden onu görecekti. Merdivenleri çıkacak, kapının önünde duracak, kapıyı tıkırdatacaktı. Belki içerde uyuyordu. Fakat o kadar ihtiyatlı bir insandı ki ve o kadar her gürültüyü dinlerdi ki, Cevriye'nin kapıyı tıkırdattığını işitmemesine imkân yoktu. Cevriye onun ayak seslerinin kapıya yaklaştığını duymayacaktı. Onun ayak seslerini Cevriye hiçbir zaman duymazdı. Gizli yaşamak onda öyle bir itiyat olmuştu ki ayak sesleri hiç duyulmadan yürürdü. Tıpkı bir rüya adamı, bir hayal gibi.

Yine kapı birdenbire açılacaktı ve o... Cevriye'yi görünce muhakkak sevinecekti.

– Kız Cevriye sen misin? diyecekti. Neredeydin bu kadar zaman?

Bu sözü kapıyı ihtiyatla arkasından kapadıktan sonra söyleyecekti. Cevriye sevinçli yüzünü ona çevirecek ve:

– Sorma, diyecekti. Evvela kodeste sonra sürgündeydim.

– Yook canım!

Ne kadar hayret edecekti, hayret edecek ve bunun böyle olduğuna muhakkak sevinecekti.

Cevriye'nin kendisini terk etmeyip, unutmayıp, "kodeste" olduğu için gelmediğine çok memnun olacaktı.

– Bakayım değiştin mi?

– Bilmem! diyecekti.

– Biraz sararmışsın galiba...

Büyük ışığı yakacaklardı. Ve onu bu büyük ışıkta bütün renkleri ve bütün yüzünün çizgileriyle artık bir rüya gibi değil, rüyalarında gördüğü gibi değil, tam hakikat olarak görecekti.

– Ben de, sen artık bizi özlemiyorsun sanmıştım, diyecekti ve Cevriye:

– Mümkün mü? diye cevap verecekti. Seni çok özledim...

Ve sonra onun elini alacak, alnını elinin üstüne dayayacak ve ağlayacaktı.

– Ağlama... Yavrum!.. diyecekti... Müşfik ve sıcak elleriyle evvela omuzbaşlarını tutacak, sonra sağ eli yanağına yükselecek ve yanağını okşarken tekrarlayacaktı:

– Yavrum benim...

Ve o tatlı macera yarım kaldığı yerden başlayacaktı.

Cevriye bunun nasıl devam edeceğini düşünmüyordu bile, fakat ordan başlayacağını biliyordu.

Cevriye'nin bu tatlı hülyası eli kapının oyulmuş tek kanadına değdiği zaman söndü.

Kapı kilitliydi.

Kapı neye delalet edebilirdi?

Şimdiye kadar hülyasını yanlış kurduğuna...

Muhakkak fena bir şey düşünmeye ne lüzum vardı. Kapı o içerde olduğu için örtülüydü? Belki şimdi bunu mahsus böyle yapıyorlardı. İhtiyat olsun diye...

Cevriye adeta sürünür gibi oradan uzaklaştı.

Utanmasa uluyarak ağlayacak, geceyi birbirine katacaktı.

İstanbul'a niçin gelmişti?

Şimdi nereye gidecekti?

Kapıyı kapalı bulduğundan itibaren sanki kendini yeniden bir hapishane kapısı arkasında gibi çaresiz ve âciz hissediyordu.

"Olanlar oldu!" diye düşünüyordu.

"Onu yakaladılar."

Hayır, niçin onu enselemiş olacaklardı? Belki bir başka tarafa tüymüştür.

Evet, onun kaçmış olmasını istiyordu.

"Belki de ne olur ne olmaz deyip, şimdi kapıyı kapıyorlardı."

Cevriye bütün geçirdiği maceralardan yorgundu. Gecenin soğuğundan titriyordu.

Başını sokacak bir delik arayarak Tophane'ye doğru gitti. Orada eski bir hamam viranesinin kenarındaki kapıyı tıkırdattı. İçerden bir öksürük sesi duyuldu.

– Kim o?

– Satılmış orada mı?

Erkek sesi gibi kalın olan çatlak ve bozuk bir kadın sesi:

– Satılmış'ı ne edeceksin? diye sordu.

– Hanife Kadın aç kapıyı. Ben... Ben Cevriye...

Viranenin eski kapısı gıcırdayarak açıldı.

– Cevriye de kimmiş bakalım?

İlerideki köşede yanan bir lambanın ışığı Cevriye'nin saçlarına vuruyordu.

– Ha gız Fosforlu sen misin? diyen kadın onu içeri aldı.

– Bu gece sende kalacağım Hanife Teyze, dedi. Satılmış'ı onun için aradım.

Hanife Kadın:

– Sazılmış'ı hiç arama! dedi.

– Satılmış'a ne oldu?

– Onun ne olduğunu Mezarcı Mahmud'a sormalı gayri!.. diyen ihtiyar kadın Cevriye'nin üzerinde bu sözüyle korkunç bir tesir bıraktı.

– Satılmış öldü mü?..

– Evet, eti, belki de kemiği bile kalmadı.

– Amma yaptın ha Hanife Kadın! dedi. Onu daha bir sene evvel gördüm.

– Bir sene evvel mi? Yok canım... O öleli beş sene mi ne oldu.

Lambanın yanına gelmişlerdi.

Cevriye, Hanife kadının yüzünü o zaman iyice gördü.

Bir sene evvel daha cildi gergin, gözleri genç bakışlı, ağzı gülümseyen bir kadındı bu.

Şimdi yüzü seksen yaşındaymış gibi buruşmuştu.

Kirli bir örtünün altından çıkan saçları ağarmıştı. Dudakları kısık, kaşları çatık ve bakışı delimsi korkunç bir mahluktu bu.

– Parayı peşin ver de buradan içeriye öyle gir! dedi.

– Bırak Hanife Kadın şimdi, kodesten çıktım. Üstümde tek metelik yok.

– Burası hayrat mı?

– Değil Hanife Kadın... Ama sen beni tanımıyor musun?.. Satılmış beni buraya kaç kere getirmişti.

– Zaten Satılmış'ın başına ne geldiyse sizin gibi kahpelerin yüzünden geldi ya!

– Hanife Kadın bugün buraya müşteri olarak geliyorum... Sen beni unutmuşsun...

– Unutur muyum? Fosforlu'sun.

– Fosforlu'yum ama sen benim sözümde durduğumu bilmez gibi davranıyorsun.

– Şimdi zaman değişti. Eskiden sözlerinde duranlar şimdi insana nasıl kazık atacaklar onu arıyorlar. Zamanlar kötü. Baksana şurada aylarca bedava barındırdığım serserinin biri Satılmış'ı bir kahpe yüzünden şişledi.

Hanife Kadın bir göğüs geçirdi:

– Doğurduğum dokuz oğlanın sonuncusuydu o...

İç kapının önünde duruyordu. Cevriye'ye içeri girmesi için yol vermiyordu.

– Şimdi lafın kısası, ben sana mangiz uçlanmazsam, taksiyi sürüp gideyim mi?.. Hadi söyle bakalım... Açıkça yelkenliyelim mi?..

Kadın bir an söz söylemeden Cevriye'nin yüzüne baktı:

– Haydi, dedi, zıbar bu gece... Yarın paraları getirmezsen seni bir daha içeriye almam.

İçerisi yıkılmış hamamın ortasıydı. Mermerleri sökülmüş gö-

bektaşının üstünde çuvallara bürünmüş beş on kişi yatıyordu.

İçerisi dumanlı ve sıcaktı. Ve içeride baş döndürücü bir hava vardı.

– Kabak da ister misin?

Bu kokudan gönlü bulanan Cevriye:

– Aman istemem! dedi.

– Bir kere nasılsa içeri girdin. Borç kabarır o kadar. Sen bilirsin.

– Sen beni kendi odana götür, dedi. Burada çok duman var.

– Benim odam da böyle. Orası da hem duman hem koku içinde.

– Ne o Hanife Kadın, sen de mi kullanmaya başladın?

Omuzlarını kaldırdı:

– Ne yaparsın gız Cevriye, dedi. Oğlanım gittiğinden beri gözümü uyku tutmuyor. Hadi Cevriye zıbar şurada.

Hava bunaltıcıydı. Cevriye uyumak için birkaç nefes çekmenin hiç de fena olmayacağını düşündü. Fakat içinde bulunduğu "efkârla" bir kere buna başlarsa bir daha bu tekkeden ayrılamayacağını takdir edecek kadar şuuru vardı.

Kaç kişi bu işe böyle başlamıştı.

Cevriye Hanife kadına tekrar döndü:

– Belki senin odanda kalsam daha iyi olacak, dedi. Seninle biraz Satılmış'tan da konuşurduk.

İhtiyar kadın omuzlarını silkti:

– Ondan ne konuşalım? dedi. Ondan konuşmak içimizi yakmaktan başka neye yarar? Hem ben odamda rahat etmek isterim. Sen işte şurada yat. Onu bu kapısı bir çulla örtülü bir soğukluğa soktu. Yerde bir ot minder vardı.

Cevriye:

– Satılmış beni buraya getirdiği geceler kendi odasında yatırırdı. Sonra da sabahlama parası filan istemezdi.

İhtiyar kadın uzaklaşırken, Fosforlu:

Satılmış nasıl ölmüş, diye düşünüyordu.

Nasıl ölmüştü o koskoca adam?

Daha pek gençti, eğer biri şişlememiş olsa kim bilir kaç sene yaşardı.

Ölmüştü şimdi.

Bir sene içinde yok oluvermişti.

Onu yok etmişlerdi.

Cevriye o mindere uzanırken bunu düşünüyordu.

Zavallı Satılmış...

Kendisini buraya getirdiği son günün üstünden dört ay ya geçti ya geçmedi.

Serserinin biri bir kahpe yüzünden onu şişlemiş.

Hanın kapısı da kapalıydı. Onu da bulmuş olabilirlerdi.

Tutmuş... Ve maazallah, fazla düşünmek istemiyordu.

Ot minderin üstünde yatıyor kapıdaki çulun arasından esrarkeşlere bakıyordu.

Her biri kendinden geçmişti. Göbektaşının bir kenarına konmuş bir mum vardı. Onun titrek ışığında göbektaşı üstünde yatanları görüyordu. İçlerinde bir kadın da vardı. Güzel bir kadındı bu. Üstünde yırtık ve kirli paçavralar vardı, kestane rengi saçları dağınıktı. O da kabak içmiş miydi?

Herhalde. Fakat ötekiler horlarken, o kadın uyuyamıyordu.

Satılmış'ın ölümünü öğrenmek, hele kapıyı kapalı bulduktan sonra ona daha korkunç geliyordu.

"İnşallah ona bir şey olmamıştır" diyordu.

Ölüm bir oyuncaktı. Satılmış ondan çok daha gençken ölüp gitmişti.

Yorgunluğuna rağmen gözüne uyku girmiyordu "Sabah olsa Kerim Amca'ya gidip sorsam" diyordu.

Burasının havası boğucuydu. Bu ağır hava gitgide onun başına vuruyordu.

Bayağı sersemleşmişti. Düşünceleri bulanıyordu.

"Bayağı mastar oluyorum" diyordu.

Halbuki sabah erken buradan çıkması, Kerim'i bulması, ona sorup her şeyi öğrenmesi lazımdı.

Uyandığı zaman kapıdan içeri kirli bir ışık giriyordu.

Cevriye'nin başı zonkluyordu.

– Şu meredi sevmem vesselam! Dumanı bile insanı mahveder, dedi.

Mamafih kendisini uyuşturmuş ve uyutmuş olmasından hiç de şikâyetçi değildi. Hiç olmazsa gecenin sonunu uyuyarak geçirebilmişti ya... Şimdi vücudunda o kamyon yolculuğunun yorgunluğu, İstanbul'a geliş, yakalanış ve kaçışın yarattığı heyecanın yorgunluğu, her şey, her şey vardı.

Cevriye hapishanedeyken, hatta sürgün olacağını bile bile hapishanedeyken çıkışın ne de olsa zevkli bir şey olacağını düşünerek bütün varlığının titrediğini hissederdi.

Hapishaneden çıkışın bu kadar üzüntülü olacağını hiç zannetmemişti. Cevriye yatağından kalkarak dışarıya çıktığı zaman, Hanife Kadın üstü açık avluda eski tenekeden yapılmış bir maltız üzerinde balık kızartıyordu.

Cevriye balıkları görünce ve bu kokuyu duyunca yalanıp yutkunmuştu.

Hanife Kadın balıkları çevirdiği maşayla tavadan bir balık alarak Cevriye'ye uzattı:

– Al da zıkkımlan! dedi. Yorgunluğunu aldın mı?

– Aldım eksik olma Hanife Kadın...

– Bizim oğlan seni getirdi buraya değil mi?.. Zavallı Satılmış...

– Zavallı Satılmış!.. diye Cevriye tekrarladı.

Sıcak balığı yerden aldığı bir kâğıdın üstüne koymuştu. Dudakları yana yana onu ısırıyordu.

– Gözünü sevdiğimin palamutu, diyordu. Vallahi dünyada palamut olmasa yaşamaya değmezdi be...

Hanife Kadın:

– Satılmış sevmezdi, dedi. O öldüğünden beri yapıyorum.

Sonra ilave eti:

– Kızartması kolay oluyor.

– Lezzeti de güzel doğrusu.

– Satılmış şınarıktı. Dokuz oğlumdan bir tanesiydi. Hepsini daha evvel kara toprağa vermiştim.

Güldü:

– Ben doğurmasaydım toprağın gözünü ne doyururdu acaba?

Hanife Kadın şimdi biraz daha uyanığa benziyordu. Cevriye içi titreyerek:

– Kara toprağın gözü doymaz Hanife Kadın! dedi ve onu düşündü. Hayır burada daha fazla kalamazdı. Bir an evvel oraya gitmeli, öğrenmeliydi.

Balığı çiğneye çiğneye kapıya doğru koştu.

– Hey kız nereye?..

– Yarın sana yirmi beş kuruş getiririm Hanife Kadın.

– Yirmi beş kuruşu çal başına. Seni buraya Satılmış getirirdi. Satılmış'ın misafirisin sen.

Hanife Kadın gözlerinin pınarlarında biriken yaşları sildi. Bunlar belki de yanan tahtaların dumanından ileri geliyordu.

Cevriye sokağa çıkınca kapının önünde bir durakladı. Sokak çamur içindeydi. Nereye gidecekti?

Henüz ortalık kararmamıştı. Demek gece sabaha kadar uyuyamayan Cevriye, gündüz akşama kadar uyumuştu.

Ta ileride bir havagazı lambası şimdiden yanmamış olsaydı, Cevriye katiyen akşam olduğunu anlamayacaktı.

Hava kapalı olduğu için karanlık zannedecekti.

Şimdi Cevriye günün bu saatinde caddeye çıktı mı, hemen enselenecekti. İyisi mi yeniden içeriye girmeliydi.

Geri döndü...

Hayır...

Artık her dakika Satılmış'tan, ölümden bahseden bu kadını görmeye tahammül edemeyecekti.

Bu yere giremezdi.

Birdenbire aklına Sümbül Dudu geldi. En iyisi ona uğramak, onu görmek değil miydi?

Sümbül Dudu'ya caddeye çıkmadan gidebilirdi.

Keşke dün akşam onu düşünmüş olsaydı.

On dakika sonra Sümbül Dudu ona kapıyı açmış bulunuyordu.

– Cevriyem yavrus... Ah mega asfas gözlerimin bebeklerine inanamaz oloorum... diye bağırıyordu.

– Benim Sümbül Teyzem...

– Sümbül Teyzesi'nin gonca gülü gir içeri. Dışarıda zemheri soğuğu vardır nedir? İliciklerimin ta göbeği pır pır etti. Karı bu ka-

dar zamanlardır hangi cehennemin esefili süfelasında tavattun ettin?

– Daha beter yerdeydim Sümbül Teyze... Kodesteydim.

– Karı ne iş çıkardın başına? Sende o neviden ince işler yoktu. Hırsızlık yaptın?..

– Sen haltetmişsin Sümbül Teyze...

– Ne bileyim ben... Zina senin vazifen... Hiç, bir kişiyi icrayı sanat ettiğinden hapse atarlar?

– Ayol neler söylüyorsun? Zinadan ne diye gideyim ben? Ortaoyuncusu muyum? Eroinden tıkıldım, eroinden...

– Ah cahil kız ne yaptın? Senin eroin gibi dalgalar ne vazifen? Maşukunun pusesi seni kâfi derecede mest etmoor artık?.. Böyle neler karıştırdın?

– Ben karıştırmadım.

– Tabiî sen karıştırmadın. Agnoorum... Agnoorum... Seni aylardır deli divane âşık eden aftosun dalgasından akıntıya kapılıp yakayı kurtaramadın.

– Değil be Sümbül Teyze... Bir sütü bozuğun biri tenha bir sokakta ben iş beklerken, karşıma çıktı ve ellerime bir paket sıkıştırdı. Arkadan aynasızlar yetişti. "Elindekini göster" dediler, gösterdik. İçinden eroin çıktı.

– Hayret doğrusu, a benim ağzının tam ortalık yerine kurban olduumun aggucuk bebeği, ağzın daha süt kokoor... Sen agnamadın herifin yaptığı dalavereyi?

– Sen bugün benden laf istiyorsun Sümbül Teyze. Ben herifin dalaveresinden ne anlayayım.

– Nasıl agnamazsın. Sen şu Galata'yı bilmezsin. Herif kalbinin maşukuydu?

– Yok be canım, kopuk kırtipil herifin biriydi.

– Gözlerimin bebeceğine dikkatle bak Cevriye. Eğer beni aldatmak istoorsan bende iş yok!..

– Vallahi, billahi Sümbül Teyze, herif kopuğun biriydi. Zaten ne komiseri ne şube müdürünü ne de kimseyi bunun böyle olduğuna inandırabildim. Suç bize yüklendi. Karanlıkta herifin gacosunu görmemişler. Toptancıyla konuştuğunu görmüşler o kadar. Bir

sene ekmek elden su gölden Kızılay menfaatine gittik yattık. Şimdi parmak izi sabıka, her şeyimiz tamam.

– İftihar edesin kızım.

– Ediyoruz be Sümbül Dudu. Bizim anamız, soyumuz sopumuz belli değil. Bundan sonra sabıkamız arttıkça yeni bir rütbe almış, yeni bir isim, unvan kazanmış olacağız.

– Sen namusuna namuslu, iffetine iffetli bir kızsın. Sade sende ismet yoktur o kadar. Pakidamen değilsin, o kadar. Senin sözlerine inanırım. Mademki bugün arzın göbecik yerinde bulunooruz, felaketin her cilvesi kafamızda raksedebilir. İşin ehem tarafı her şeye tahammül etmesini bilmektir, o kadar. Bencileyin ister heroinden, ister kokainden giresin zerrece kıymeti yok. Hem şimdi heroin işi dış ticaret meselesi olmuştur. Bizim kopukları elde etmek için Amerika'dan hususî dedektifler geloor...

– Ayol ayak üstünde elli bin söz söyleyeceğine beni içeriye çağırsana.

– Ah ciğerparem, Allah beni bu yaşlarımda genç dul bıraktı. Evlat sahibi olmadım. Seni kendi özbeöz kızım gibi sevmiştim. Benim evim senin evin Cevriyem. Burada sana buyur ister hiç?

İkisi beraber yan odaya girdiler. Cevriye zaten burasının sobalı olduğunu evelden tahmin ettiği için bir an evvel buraya girmeyi istemişti.

İçeriye girince bütün vücuduyla ürpererek:

– Soğuk iliklerime işlemiş, dedi.

Sümbül Dudu:

– Amerikan viskisi içersin?.. diye sordu.

– Amerikan viskisi mi?

– Sen bir sene mahpushanede kaldın Cevriyem. Buraları değişti. Şimdi misafirlerin gustosu değişti. Herif Hacı Ağa ta cehennemin bucacık yerinden geloor, ama, yekten, Amerikan viskisi, cinfis, minfis istoor. Bir tanesi geçen gün gelmişti. Canlı hayvan ticareti yapar. Şimdileyin celebin de ismi değişti, canlı hayvan taciri oldu. Şu Sümbül Dudu ileri düşünceli bir karıdır. Zaman sana uymazsa sen zamana uy diye atasözü fetvasınca celebe biz de canlı hayvan taciri unvanı söylooruz... Ha, ne deoordum... Öyle de bir

canlı hayvan taciri ki... Beylik haralara herifi gönder damızlık olarak ondan iyi canlı hayvan olmaz. Hayvan neslini ıslah etsin. Onun sulbünden gelen öküzler milletlerarası hayvanat fuarlarında altın madalya almazsa şu güzelim gözlerim önüme aksın. Bizim Şaşkaloz Sara yok? İşte o saçları sarıya boyamış, ayağında ökçesiz, damat terliği kibim bir pabuç, üstünde etekleri yellim yelloz bol etekler... Omuzlarından aşağı sözüm meclisi umumîmizden dışarı, çingene sepetini andıran bir hasır çanta... Kapıyı onunla çaldılar. Ben kapıyı açar açmaz Şaşkaloz Sara "Havaryu Hello..." Çakmaz?.. Sümbül Dudu işi bozuntuya verir hiç... Renk vermedim, hemen onun önüne "Okey" edip bıraktırdım.

– İlahi Sümbül Dudu, demek sen de Amerikanvari oldun?..

– Şaşkaloz Sara olduktan sonram... Ben neye olmayayım?.. O yine bir şey değil... Hayvan taciri de giderken bana "Sümbül Dudu bay bay?" demez?.. Ve sonram da cebinden çıkarıp bir dolar da ayrıyetten elime sıkıştırıp "Bunu kendine hatıra et" demez... İşte o kanıma dokundu. Çünkü Sümbül Dudu, bu yaşına kadar hiçbir kirli işe el solanamış dış ehleti bir karıdır. Ben doları alıp da ezip ezip suyunu içecem?.. Yoksam bir dolar için karaborsalarda ecnebi parası kaçakçılığına düşücem?.. Herif bol para harcettiyse, eh ben de yaptığı bu harekâttan ötürü ona tınmadım. Tınmadım ama.. Şu dünyanın Cenabı Mevlası iyi bilir. Kanım şöyle aşaya doğru bir hücum etti tam beynime fırladı.

Bunu söylerken eliyle de dizkapaklarına doğru eğilmiş başını gösteriyordu.

– Zavalı Sümbül Dudu...

– Sümbül Dudu'nun yavrusu... Biz öyle cinfisten filan çalınmayız. Sözüm meclisi küberadan dışarı ben öylem hayvan taciri şeklinde dolaşan hayvanattan, Şaşkaloz Sara kibim saçını sırma püsküllü yapıp şiklet çiğneyerek "Havaryu" eden haşarattan çıkmam... Sen Fosforlum benim ciğerparemsin. Seni bir müşteriye prezanta ettiğim zaman göğsüm maderane bir iftiharla dolar... İşte Galatamız, Çeşmemeydanımızın, Edirnekapı, Topkapı, Yenişehir'in yetiştirdiği nevcivan derim.

– Eksik olma Sümbül Teyze...

– Kız ben bu meslekte çok yosma görmüşüm, gördüm ama, sen İstanbul sokağının tam kendisisin, senin kadar sevdiğim içlerinde yoktur.

Sevilmek iştiyakiyle birdenbire gönlü tutuşan Cevriye elini uzattı, Sümbül Dudu'nun elini yakaladı. Onu dudaklarına götürüp seve seve öptü ve yanağına dayadı. Birdenbire hıçkırmaya başladı.

– Ah ağlama Fosforlum... Benim de gönlümü çahi çak etme... Yavrus...

Sümbül Dudu elinin birini kendi gözlerinin kenarlarına götürmüş, uçları şiş parmaklarıyla gözlerini siliyor, orada peyda olan yaşları orada kurutmak istiyordu.

– Söyle bakayım... Ne ağlıyorsun Cevriyem?...

Bu şefkat havası içinde ona birdenbire her şeyi söylemek ihtiyacını duydu. Fakat sustu.

Hayır "o"nun mevcudiyetini saklamak mecburiyetinde olduğunu, aksinin onun için tehlikeli olabileceğini pek iyi biliyordu.

– Bir sene mahpushane kolay mı, Sümbül Teyze? dedi. Bir sene hepinizden uzak... O güzelim İstanbul'dan uzak yaşamak...

– Hayır kızım... Seni de bir özlemiştim ki...

– Ben de hepinizi özledim... Hele seni pek özledim, Sümbül Dudu.

– Sil gözlerinin yaşını Cevriyem. Ben içeriye gidip sana acele bir meze edeyim. Seninle biraz çermak çur nuş edelim. Bizi Amerikan viskisi açmaz.

Gülüyordu:

– Kırk yıllık kani, olur mu yani?

– Olmaz Sümbül Dudu...

– Zavalı rahmetli Mayrık merhum olduğundan beri kendi başıma onun kadar lezzetli mezeler edemoorum... Hem de pek bunaloorum...

Cevriye birdenbire irkildi.

– Ne söylüyorsun Sümbül Dudu, dedi, Mayrık öldü mü?

– Ah evladım duymadın? Sahi sen o zaman karaborsaya intikal etmiştin herhaldem. Zavallı Mayrık... Doğru cennete gitti. Cenabı Mevlam onu aralık yerlerde bırakmamıştır. Bir gece yatağına baş-

cağızını koydu. Ertesi sabah uyandım, o kalkmamış. Halbuki sabahın ezan vakti mutfakçığına inerdi. Kendisini Mayrık edip çağırdıysam, o her zamanki gibi "Ne var bebeğim!" diye ses etmedi. Odasına girdiğim zaman şu levhaylam karşıbekarşı gelmişim: kendisi yatağının üzerine uzanmış, eli kalbinin tam üstelik yerinde... Yaklaştım yatağa... Gözleri uyku uyur gibi kapalı, fakat ağız bir biçimsiz şekilde açık. Eline baktıysam, Meyrem Anamızın nevzat İsa'yı kucağında tutan bir tasviri var. Melekler gelip vefatından sonra onu oraya koymuş? Yoksam kendisi bir fenalık duyup ferahlayayım diye onu kalbinin üstüne çekmiş? Bilmoorum. Ama vallahi de billahi de melekler gibi, günahsız ve tertemiz teslimi ruh etmiş.

Sesi biraz garip çıkıyordu:

– Ben onu gözümün bebeği gibi severdim. Hayatta ondan başka kimsem yoktu. Kayınvalide ne demek, sanki ben onun karnından çıkmışım, dedi. Cevriye başka söz söylemiyordu. Sade titreyen bir sesle:

– Zavallı... Zavallı kadın... diye fısıldıyordu. O da kuyruğu titretti desene!..

Sanki ölüm şeameti onu adım adım takip ediyordu.

Kafasının içindeki vehimle, bu ölümlerin, bu yok oluşların kati ve hüzünlü manasını iyi anlıyordu. Ve bu ölüm haberleri onun kalbindeki vehme dayanılmaz bir şiddet veriyordu.

Sümbül Dudu anlatıyordu:

– Ona bir cenaze merasimi yaptım, bir cenaze merasimi yaptım, vallahi, yani kendisi bir Amerikan padişahının kerimesi olsaydı böyle debdebeyle gömülmezdi. Bütün Galata cenazesine geldi. Bakkal, kasap esnafından yürek beklenmez değil mi? Ama her insanoğlunun göğüs kafesinin içinde bir yürek vardır. Yalnız her yüreğin dili ayrıdır. Nasıl Süleyman Peygamber kurtların, kuşların, bilcümle nebatat ve hayvanatın lisanını tekellüm ettiyse mükemmel olan bir insanoğlu bütün yüreklere kendi diliyle hitap etmesine ağah olmalı. Benim kayınvalidem onların hepsinin dilini bilirmiş besbellim. Zavallı Mayrık'ın cenazesi tükânları önünden seyrüsefer ederken, hepsi tükânın kepenklerini cenazenin al-

nına karşı kapayıverdiler. Kasap Rasim Efendi kiliseden itibaren cenaze merasimini takip etti. Herkes ağladı. "O bir mübaret karıydı" dediler. O bir mübarek kadındı.

Cevriye de gözyaşlarını sildi:

– Vallahi ben de onu çok severdim, dedi.

Sümbül Dudu:

– Ağlamaya değmez Cevriyem, dedi. Allah bestir, bakisi bu fani dünyada bir hevestir. Mademki ten kafesinde can var; melaike Azrail onu bizden alacak... İşin ötesi felsefeye karışır. Nur içinde yatsın ilk zevcim Süflör Haçik Efendi, bunun üzerine bana Sokrat'tan kıyak söz ederdi. Ama seneler kafamda hatırını payımal etti. Hem bilirsin, senin benim gibi şuh karılara gam kasvet yaramaz da, yakışmaz da. Şimdi sana biraz meze ile rakıyı getireyim. Geçmişe mazi, yenmişe kuzu derler.

Ve Sümbül Dudu kapıdan çıkıp giderken:

– "Giden gelmoor, bu nasıl iştir!" diye bir şarkı mırıldanmaya başladı.

Cevriye sobanın yanına baktı: siyah tembel kedi oradaydı. Uzanmış gerine gerine yatıyor ve uyuyordu.

Birden ümitlendi. Kara kedi orada sobanın yanındaydı. Kendisi de belki bu gece o sobanın yanında tıpkı kara kedinin zevkiyle oturacaktı.

Galata'da en çok sevdiği yer Sümbül Dudu'nun eviydi.

Burasını adeta sıcak bir aile ocağı gibi severdi. Onun için demin içeri girdiği zaman da her vakit olduğu gibi bu evin havasını sıcak bulmuştu.

Halbuki ihtiyar kadının ölümünü öğrendiğinden beri bu ev ona birdenbire boşalmış, kimsesiz ve metruk bir hal almış gibi geliyordu.

Vücudu hiç görünmeyen o ihtiyar kadın sanki bu evin bütün havasını dolduran insandı. Bu eve bir aile yuvası özelliğini veren şey, girilir girilmez insanın genzine dolan yemek kokularıydı. Bu kokuları duyunca neredeyse sofra başında bir aile toplanacak gibi bir his gelirdi insana.

Şimdi ölümü öğrendiği andan beri ev bomboş gibiydi.

Cevriye sobanın yanından ayrılıp mindere doğru gitti ve oturdu. Tam bu sırada Sümbül Dudu elinde bir tepsiyle içeriye girdi.

– İşte sana aslan sütü! dedi. Sonra viskiyi düşünerek:

– Tahtakurusu ezmesi değil! diye ilave etti.

Tepsiyi aralarına koydular.

– Şimdi bana sık sık gel Cevriye, dedi. Her zaman affaire yani aksuata için olmaz. Sık sık ziyarete gel.

– Gelirim Sümbül Dudu!..

– Kız sen serserisin... Senin ipinle kuyuya inilmez.

– Seninle bir iş yaptığımız zaman kaç kere seni kuyu dibinde bırakıp da boğdum?

– Hayır seninle affaire yaniya ki aksuata iyi olur, sözünün eri bir kızsın. Her zaman rahmetli Mayrık'a da söylerdim; Cevriyem iyi kızdır, namusludur, iffetlidir. Onda sade ismet yoktur, derdim.

Cevriye bu sözün manasını anlamadan tasdik makamında başını salladı.

Birlikte hemen ilk kadehi yuvarladılar.

Sümbül Dudu:

– Merhum kayınvaldemin ruhuna! dedi. Cevriye de:

– Canına değsin!.. diye mukabele etti. Sümbül Dudu:

– Nur içinde yatsın, diye ilave etti. Biraz meze aldılar... Cevriye içinden:

"Talihli kızımdır vesselam" diye düşündü. "Nereye gitsem Allah rızkımı önüme çıkarır."

Hele bugün kendi talihine inanmaya müthiş ihtiyacı vardı.

O talihli bir kızdı... O çok talihli bir kızdı.

Ve bu akşam gece bir hayli ilerledikten sonra tekrar oraya döndüğü zaman kapıyı açık bulacaktı.

Evet... Bir seneden fazla bir zamandan beri çok üzüntü çekmişti.

Bu böyle devam edemezdi. Dünyada sade üzüntü yoktu ya!

İşte aksilikler bitmişti.

Hapishane bitmiş, sürgünden kaçabilmiş, İstanbul'a gelir gelmez enselenmişti ama hemencecik kurtulmuştu.

İnsanın ömrü dümdüz ve güçlüksüz geçmezdi ya!..

İlk günü gitmiş, kapıyı kapalı bulmuştu. Fakat bu defa gidişinde muhakkak kapıyı açık bulacaktı...

– Şerefine benim güzel Sümbül Teyzem...

– Eh güzelliğine, eskiden güzeldik. Sonralarım bozulduk ama şeref tam on sekiz kırat... Onu hiç bozmadık.

– Yaşa Sümbül Dudu!..

Rakının ikinci kadehinden sonra Cevriye hayatı biraz daha kolay görmeye başlamıştı.

– Sümbül Dudu, senin için can fener, muşamba olsa yanar be!

– Eksik olmayasın!

Üçüncü kadehte Cevriye:

– Sümbül Dudu, dedi. Ben hapishaneden döndüm ama, polisle biraz daha ilişiğim var, ortalarda pek dolaşamıyorum. Meteliğe de kurşun atıyorum. Sen bana bir işler hazırlar mısın, şöyle ben dolaşmadan. Beni sen birilerine prezanta eder misin?

– Denizde kum, bende hovarda Fosforlum... Yarın akşam...

– Gündüz daha iyi...

– Gündüz mü?

– Gece biraz işim var...

– Sana bir garabet çöktü Fosforlum... Natpinkerton'sun, Şerlok Holmes'sin? Yoksam Fantoma'ylan Arsen Hüyen'e tahvil oldun?

– Benden öyle bir şey bekler misin? Yazıklar olsun sana!

– İnsan kısmının azamisi çiğ süt emmiştir. Çiğ süt emmişse midesinin ortalık yerinde oturmuştur. İşte bu süt zaman zaman ekşiyip insanın midesine dokunoor. Midesinden kanına kanından beynine, beyninden ahvalisine sirayet edoor.. Fehmedoorsun?..

– Çaktım be Sümbül Dudu... Ama bende öyle işler yok... Benim dalgam malum, kahpe dalgası...

– Var olasın Fosforlum...

– Bir belalıdan ürküyorum bir de polis beni gündüz görmesin istiyorum. İyi adamda kötü söz kalmaz; işin açıkçası ben bir sene hapisten sonra bir sene de Bolu'ya sürgün edildim.

– Onun kâtipçesi Bolu'da ikametgâha memurdur. Böyle söylersen seni memur sanıp itibar ederler.

– Bırak şimdi matrağı. Ben Bolu'ya gittim duramadım. Gizli olarak buraya geldim.

– Allah Allah... Bolu'da aksuata yoktur? Bolu erkeklerinde haşif çıkadır? Bak helem...

Cevriye:

– Ben İstanbul'dan uzak yaşayamıyorum, dedi.

– Yaşanmaz Cevriyem... Bir kere ilk seferberlikte levent gibi bir Alman bahriyelisi beni Almanya'ya götürmek istedi... O zaman ben geçerdim.. Onun validesinin Hamburg şehrinde bir umumhanesi... varmış.. Ama prömiyer klas... Beni oraya sevk etmek istedi... Ama Samatyalı Sümbül Dudu ihracat malı olur?.. Öleyim, Galata'da öleyim dedim. Şu Galata'nın pis kokusu yok mu?

Güzel bir koku almak ister gibi geniş ve derin bir nefes aldı:

– Bu taaffün ciğerimin ortalık yerine sinmezse karaya vurmuş torik balığı gibim sadır darlığına uğrarım.

Cevriye boynunu büktü:

– Ah Sümbül Teyze, dedi. Hani darılma sözün gelişi sen gâvursun... Gâvur sayılmazsın ama, ne de olsa yine yabancısın, gene şu İstanbul'u böyle seversin, ya ben... Ya ben...

– Ah hiç güleceğim yoktu bugün Cevriyem... Ama hiç... Sen çok yaşayasın he mi? Benim gâvurluğumlan senin Müslümanlığın lafa peresenk olur sakin? Ben hiç olmazsam bir kilisenin içinde vaftiz olmuşum. Senin Müslümanlığın isem o kadar da yoktur. Sen Müslüman ben gâvur. Buna köpekler dahim güler. Biz henüz seninle işin doğrusuna bakılırsa insan dahi olmamışız.

Cevriye:

– Darılma Sümbül Dudu, dedi. Darılma ben fenalıkla söylemedim. Cahillikten o söz ağzından çıktı. Ben İstanbul'u ne kadar özlediğimi sana anlatmak istiyordum. Beni Bolu'ya götürdükleri zaman... İçini çekerek devam etti:

– Aklımı oynatıyordum vallahi!

Gözlerini kıstı, rakı kadehini kaldırdı.

– Gözünü sevdiğimin İstanbul'u, dedi. İstanbul'un şerefine içelim...

– İçelim Cevriyem...

Sümbül Dudu kadehini kaldırdı. Cevriye coşmuştu.

– Yeşil deniz güneş doğarken bir kızarır diye düşünürdüm ve gözümün önüne yeşil bir kabuğun yarılıp içinden kıpkırmızı bir karpuzun görünüşü gelirdi. Ah, deniz zaman zaman ne güzel karpuz kokar. Sen biliyor musun Sümbül Dudu, İstanbul'un en çok nesini bırakmak istemiyordum: kaldırım taşlarını. Güz günleri yağmur serpeleyince böyle iri benekli boz bir kumaşa benzer sokaklar. Canını sevdiğimin İstanbul sokakları. Yağmur yağınca misk misk kokar değil mi?..

– Allah'ın sevgili karısının Cevriye, çünkü o seni sokakta halk etmiş, sokakta yaşatoor...

– Talihli karıyım vallahi değil mi Sümbül Dudu?.. Allah beni sever.

– Elbette Cevriyem bu kadar ite köpeğe, bu kadar açlığa soğuğa nasıl tahammül ettin... Eğer seni sevmeseydi bunu yapardı?..

– Yapmazdı Sümbül Dudu...

– Yapmazdı ya!..

– Gözünü sevdiğimin Allahı, sever beni o... O benim bahtsız yaşamamı istemez, o benim her zaman dileğimi verir.

Bunu söylerken Allah'ın o akşam da kendisini istediğine kavuşturacağını ümit ediyordu.

Fakat bu ikinci gidişte de yine Cevriye kapıyı kapalı buldu. Artık beyhude yere ümit etmeye ne lüzum vardı. Orada değildi.

"Ya onu yakalamışlar, yahut da yakayı ele vermemek için basmış gitmiş..." diye düşünüyordu.

Artık böyle bir endişe içersinde yaşamaya tahammülü yoktu.

Ne yapacağını bilmiyordu.

Ne olursa olsun ertesi gün gündüz oraya gidecek ve Kerim'i arayacaktı.

Kerim'i bulmak, Kerim'den her şeyi öğrenmek istiyordu.

Ondan bir haber almadan yakayı ele vermekten müthiş ürküyordu. Ortalarda dolaşmaktan çok çekiniyordu.

Arzusu bir kere hakikati öğrenmekti.

Eğer o buradaysa, onu görmek ihtimali varsa fevkalade ihtiyatlı bir şekilde yaşamaya karar vermişti.

Yok, eğer o yoksa, o zaman "Satarım kâinatın anasını!" diye kaşını kaldırıp omuz silkiyordu.

O zaman ne olursa olsun umrunda değildi.

Gecenin sonunu nerede geçireceğini bilemiyordu.

Barba aklına geldi. Barba'nın odasının camına birkaç tane ufak taş attı.

Bu Barba ile Cevriye arasında bir nevi parolaydı.

– Bugün bizim odaya nereden düştün?

– Bırak beni rahat. Bir şey sorma. Bugün konuşacak keyfim yok. Yarın akşam beşe kadar buradayım. Dilini kes, uyuyacağım! cevabını verdi.

Fakat Barba'nın kendisine terk ettiği yatağın içinde sabaha kadar döndü durdu, uyuyamadı.

Üçüncü günün akşamı beşte Necatibey Caddesi'ne gitti. Kalbi ümit ve ümitsizlikler içinde çırpınıp duruyordu.

Kerim'i görürse onu bulabileceğini, Kerim'i de görmezse her şeyin mahvolacağını düşünüyordu.

Onu tanımadan ve sevmeden evvel acaba hayatını ne dolduruyordu?

Şimdi ona ait olmayan tek düşüncesi yoktu.

Necatibey Caddesi'ndeki hanın kapıcı odası geniş ve derli toplu bir odaydı.

Kerim ta ileride bir kerevette sırtüstü yatmıştı.

Kollarını başının altında çaprazlamış başını yastık gibi bu kollara dayamıştı.

Onu görmek bile Cevriye'ye baygınlıklar verecek kadar tesirli oldu.

Kerim buradaydı ha!..

Ufak ampulün ışığında Cevriye odanın ortasına doğru ilerlerken Kerim hayretle yerinden doğruldu.

Yüzünde adeta memnuniyet ifade eden bir çizgi vardı:

– Vay bizim Cevriye!.. dedi.

Cevriye kalbi korkuyla titreyerek ve onun bu karşılayışına gülerek mukabele etti.

– Tabiî ben ya, dedi, ne sanmıştın?

– Kız bunca zaman neredeydin? diyen Kerim ayaklarını yere doğru sarkıtmıştı.

– Neye hiç gelmiyordun? Ne oldun?

– Sus be Abi, sus, diye içini çekti. Bir uğursuz mendeburun yüzünden bir sene kodeste kaldım.

– Hiç haberimiz olmadı.

Haberimiz derken ondan da bahsediyordu.

– Nasıl haberiniz olurdu? Garip Cevriye'nin ismi ve resmi gazetelerin birinci sahifesinde ilan edilmez ya!

– Ne zaman çıktın?

– On beş yirmi gün oldu Abi.

– Aşkolsun, on beş yirmi gündür bizi aramadın mı?

"Bizi diyor!" diye tekrar içinden sevindi. "Ona bir şeycikler olmamış."

– Daha üç gündür İstanbul'da serbest kaldım. Hoş ona da serbest denmez ya!

– Anlayamadım.

– Anlayacak bir şey yok Abi, beni bir sene de Bolu'ya ikametgâh ettiler.

Sümbül Dudu'nun söylediği sözü hatırlamış, kibar görünmek için "ikamete memur ettiler" demek istemiş, fakat şaşırıp ikametgâh demişti.

– Bu da ne demek?

– Yani senin benim anlayacağımız kaba Türkçesi beni Bolu'ya sürdüler.

– Peki burada işin ne?

– Kaçtım.

– Kaçtın mı?

Kerim'in yüzü ciddi bir mana almıştı.

Cevriye bir marifet yapmış gibi sırıtıyordu.

– Kaçtım elbette. Kodes, kodestir, duvarı yüksek, kapısı süngülü, avlusu, koğuşu gardiyanlı, ama Bolu Allah'ın memleketi.

Oradan da tüyemezsek yuf olmalı bizim ervahımıza.

Yaptığı işle iftihar ediyor, adeta göğsü gururla kabararak övünmek istiyordu.

– Üç gündür hep sizi aradım, bulamadım. Geceleri hep kapı kapalıydı. Şimdi ayaz var, galiba üşüyorsunuz?

Kerim gülümsedi.

– Şimdi kapıları kapalı tutuyorum, dedi.

Kerim'in yüzü şimdi öyle bir mana almıştı ki Cevriye birdenbire ürktü ve endişesini gizlemeye çabalayarak:

– Niçin? diye sordu.

– Artık geceleri onun açıklığından istifade edecek kimse yok da onun için.

– Anlayamadım Abi.

Cevriye önünde durduğu masaya hafifçe dayanmıştı. Kendisini pek yorgun hissediyordu.

"Sabahtan beri ağzıma Tanrı nafakası düşmedi, gönlüm bulanıyor!" diye düşünüyordu.

– O nerede? diye yüksek sesle sordu.

– O mu? dedi. Bir an sustu. Hakikati ona söyleyip söylememekte müteredditi duruyordu.

Sonra birden karar vermiş gibi kısa bir sesle:

– Yakalandı...

– Annesi konuştu demek? diyen Cevriye olduğu yere çömeldi.

Dizlerinde hiç kuvvet kalmadığını hissediyordu.

"Hani ben talihli kızdım, hani ben talihliydim?" diye düşündü.

Bu inanılır şey değildi. Bu inanılmaz, bu korkunç şey vaki olmuştu. Onu polisler tutmuşlardı. Ve... Şimdi...

Hayır, hayır... Böyle bir şeye dayanacak gücü yoktu.

Bağırmak istiyordu "Keşke hapishanede ölseydim de böyle bir şey duymasaydım" diye düşünüyordu.

Kerim:

– Annesi konuşmamış, dedi. O zaman annesini bıraktılar, şimdi kendisini bir başka iş yüzünden suçüstü tuttular. Bu suç yeni bir suçtu.

Cevriye:

– Bu yeni suç da büyük mü? diye sordu ve akabinde onun eski suçunu bilmekte olduğunu açığa vurduğunu anlayarak utandı.

– Hayır mühim bir şey değil. Fakat eğer onun hüviyetini tespit ederlerse...

Cevriye:

– Onun kim olduğunu daha bilmiyorlar mı? dedi.

– Hayır!.. Ama eziyetle, işkenceyle onu öğrenebilirler.

– Demek onun kim olduğu meydana çıkmazsa hafif bir cezayla kurtulacak, öyle mi?

– Evet.

– Fakat aksi olursa!..

Artık onların ellerindeydi. Bir kere kim olduğu meydana çıkarsa eski hüküm de meydana çıkacak ve onu idam edeceklerdi. İşkence ve cezayla onu söyletebilirlerdi.

Cevriye avaz avaz bağırmak ihtiyacıyla tutuşurken orada hep çömelmiş duruyordu.

Yüzü pek sakindi. Sade başı dönüyor, sanki Kerim olduğu yerde durmuyordu. Ve onun yüzüne dikkatle bakmak Cevriye'yi müthiş yoruyordu.

– Kerim Abi, dedi. Bir şey yapalım. Onu ellerinden kurtaralım. Kurtaralım onu, kaçıralım. Ne merhametsizdirler bilirim, onu söyletirler eninde sonunda.

– Onun konuşacağını pek zannetmiyorum, dedi.

Birden ağzından kaçırdı:

– Ama eski sabıkadan polisler onu tanır. İdamlıydı o.

– İdamı ona gıyaben verdiler. O zaman o ele geçmemişti. Arkadaşları geçmişti.

– Onlarla yüzleştirirler şimdi.

– İçlerinde yaşayanları kalmadı gibi bir şey, kalanlar da konuşmaz.

– O gizli yaşıyordu, ama, yine belki tanıyanı çıkar.

– Onu tanıyanlar pek azdı. Bu defa ondan gayrı kimse ele geçmedi. Ben kendisini ele vereceğini zannetmiyorum.

Cevriye inledi:

– Ah başımın kara yazısı ah...

Çömeldiği yerden doğruldu. Ona bütün İstanbul şimdi bir hapishane gibi dar ve kasvetli geliyordu.

Cevriye nefes alamaz gibi oluyordu.

Onu hem ölüm tehlikesi karşısında hem de hapishanede bilmek ona çok ağır geliyordu.

Bu azabı o bir sene tatmıştı. Demir kapıların, demir parmaklıkların arkasındaki hüznü biliyordu. O aczin ıstırabını biliyordu.

Hayatının sahibi olmamanın acısını duyuyordu. Başkalarının çizdiği hudutlar içinde yaşamak zorunda olmanın ne ağır olduğunu anlıyordu.

Hapishanenin dört duvarı arasındayken, yasaksız, jandarmasız, nöbetçisiz, duvarsız ve kapısız bir âlemde alabildiğine yürümek ihtiyacını o da hissetmiş, davranışlarına sahip ve hâkim olmak isteğinin yakıcı susuzluğunu o da tatmıştı.

Kimseye danışmadan her istediğini yapmak için yanıp tutuşmuştu. En basit bir isteğini yapmak için gardiyanlardan izin istemek lazım gelince bu izni istememek için en basit isteklerinden de vazgeçmişti.

Cevriye şimdi onun bütün çektiklerini biliyordu. Üstelik de onun hayatı da tehlikedeydi.

Onu konuşturmak için kim bilir ne eziyet edeceklerdi ona.

– Ağabey ben aynasızları bilirim, dedi, onlarda din iman Hak götüre. Belki eziyetle onu konuştururlar. Onu kurtaralım. Böyle durulmaz onu kurtarmak için bir şeyler yapalım.

Kerim'in "Ne yapabiliriz" demek ister gibi açılan kolları arasına atılan Cevriye, onun omuzlarında uzun uzun ağlamıştı.

IV

"Sende karasevda var"

Utçu şarkıya devam ediyordu:

Sende karasevda var

Evet, onda karasevda vardı.

Cevriye de bunu hissediyordu. Cevriye "Şimdiye kadar şu dünyada kimse kimseyi benim onu sevdiğim kadar sevmemiştir" diye düşünüyordu.

Yeis içinde olan kalbi kuduz bir canavar gibi göğsünü dişliyordu.

Sokaklarda, caddeler ortasında feryat etmek, onu kurtarsınlar diye bütün dünyayı ayağa kaldırmak istiyordu.

Kerim'e suçunu sormamıştı. Bu kadar iyi bir insanın idamlık bir suçu nasıl işlemiş olduğunu anlayamıyordu.

Dünyada ona benzer, onun kadar uslu, ciddi, merhametli insan bir erkek görmemişti.

O kim olursa olsun, suçu ne olursa olsun, ismi ne olursa olsun yaşamasını istiyordu.

Birkaç kere polis müdüriyetine gidip onu görmek istedi. Onu hangi isimle soracaktı? Hem onun ismini bilse dahi onu araması tehlikeliydi. Polis onu tanıyan bir adam bulmayı kim bilir ne kadar isterdi. Sonra da kendisini Bolu'ya gönderirlerdi. Garip mahpus, arayanı soranı olmayan mahpustur.

Kerim'e arada bir gidiyordu, bir gidişinde:

– Anası vardı, onu arıyor mu?.. diye sordu.

– Nasıl arar, onun kim olduğu o zaman meydana çıkar. Kadın

evinde bulunan ona ait bütün resimleri yaktı. O karşılaştırsalar benim oğlum değil diye inkâr edecek.

Hapishanede bulunduğu zaman bahçedeki küçük havuzun suyuna bakar, denizi tahayyül ederdi. Şimdi ise Marmara'ya baktıkça hapishane havuzunu hatırlıyordu.

Artık onun için İstanbul'da olmak da bir zevk ifade etmiyordu. Şimdi sokaklar onun için hapishane koğuşlarından daha kasvetliydi.

Ayrıca da Kerim'e arada bir uğrayıp ondan haber almak için, Bolu'ya gönderilmemeye bakıyor, polisin eline geçmemek için gizli yaşıyordu.

Bu da Cevriye'yi ayrıca sıkan bir şeydi.

Çünkü nihayet para kazanmak zorundaydı.

Gündüzleri kâh Barba'nın odasında, kâh Sümbül Dudu'da uyuyordu. Bütün gece ise sokaklardaydı.

Zaten parası da olsa böyle yapardı. Çünkü geceleri içinin büyük acısıyla çamurlara bata çıka sokaklarda koşmak, yağmur yanan yüzünü ıslatırken deli gibi oradan oraya dolaşmak istiyordu.

İşte bu gecelerin birinde Galata'nın en meşhur dövmecisine gitmiş iki bileğine iki kelepçe resmi yaptırmıştı. İçi içine sığmıyordu. Polisten saklanması icap ettiği halde ekseri gecesini bir belayla bitiriyordu.

Evvela bir erkek yakalıyordu. Onunla içmeye başlıyordu, o kadar içiyordu ki, neticede kendini tutamıyor, kadeh kırmaya, kavga etmeye, yanındakilere çatmaya ve başka masalara sebepli sebepsiz şişeler atmaya başlıyordu. Bazen baş yarıyor, bazen dayak yiyor veya dövüşüyor, ölesiye harap olmadan, kendini bilmez bir halde bir yerde sızmadan rahat edemiyordu.

Bileğine kelepçe resimlerini, onlara baktıkça sevdiğinin kelepçeli olduğunu hatırlamak ve azap çekmek için yaptırmıştı.

Bu kelepçeleri bileğinde taşıdıkça Cevriye'ye onun cezasını ve mahpusluğunu paylaşıyormuş gibi geliyordu.

Onu kurtarmak için bir şey yapmamak ağrına gidiyordu.

Onu bu beladan kurtaracak bir kuvveti olmadığını, aczini, bu

kelepçe resimlerinde okuyarak daha harap olmak istiyordu.

Ona Sümbül Dudu:

"Karasevdalım" diyordu.

Sele Şevki onun halini anlıyor, kendisine:

– Abla! Gel sen şu Mekke toprağını bir dene, diye esrar teklif ediyor ve. Vallahi çok fino bir şeydir. Dünyada gam, kasvet bırakmaz insanda. Hem de vücuda yarar, diyerek elindeki ufak bir parçayı okşuyor. Sarıkızım benim, diyordu. Hayatta iki şeyim var: bir Güllüm, bir sarıkızım... Başka şeyim yok.

Cevriye'nin esrardan büyük bir korkusu vardı. Ona birkaç kere vermişler, fakat buna alışmamıştı.

– Aslan sütü daha iyi... Sülaleden gördüğümüzden caymayız! diyordu.

Kerim'in kolları arasında ağladığı günden sonra Cevriye'nin gözlerini kimse yaşlı görmemişti. Gözleri kuru, dudakları kuru, boğazı kuruydu.

Konuşacak mı, konuşmayacak mı? Hüviyetini itiraf edecek ve onun eski idam kararı meydana çıkacak mı?

Cevriye bu korkunun yükü altında, bu vehim içinde yaşıyordu. Gözünde bir sabahın alacakaranlığında Sultanahmet'te dikilmiş olan bir darağacı, bir adam hayali vardı.

O idam sahnesinin senelerden beri unuttuğu bütün teferruatı gözünün önündeydi. Yemyeşil yüzlü, gözleri çok büyük ve çok sabit bakışlı adamın hayali, tam ip boynuna geçerken çehresini birdenbire değiştiriyor ve onun yüzüne bürünüyordu.

Onun yüzü... İşte o zaman Cevriye yerinde duramıyor, sokaklara uğruyor, meyhanelerde kendine eş arıyor, kendini rasgelenin kolları arasına atıyor, unutmak, unutmak, unutmak, bu manzarayı gözlerinin önünden silmek istiyordu.

Fakat iki kol kendi vücudunu kavradığı ve pis pis soluyan içki kokan kirli bir ağız, dudaklarını arandığı zaman Cevriye'nin birdenbire o kollardan sıyrıldığı, o adamı bir kenara itip deli gibi küfrederek kaçtığı çok oluyordu.

İnsanın bir kimsenin ibadetten sonra duyduğu sükûnet gibi

tatlı bir his olarak kalbine girmiş olan bu sevgi, şimdi harap eden, kasıp kavuran afet gibi bir şey oluvermişti.

Cevriye işte yine masanın başında kalmış ve ilerlemiş bulunuyordu.

Yine küçük meyhanenin içi ona dar gelmiş, bu şarkı, Zombi Recep'in kucaklamaları, her şey onda dayanılmaz bir azap halini almaya başlamıştı.

Her zaman böyle yapıyordu. Zombi de onun arkasından kalkmış bulunuyordu.

Dışarıda soğuk bir gece, parlak bir mehtap, donmuş gibi titreşen yıldızlar vardı.

Cevriye, dışarıdaki soğuk havayı teneffüs ederek ilerlerken Zombi Recep sert bir sesle:

– Nereye gidiyorsun? diye arkasından seslendi. Ve geniş adımlarla hemen ona yetişerek belinden sarıldı. Cevriye ne söylediğini bilmiyordu:

– Haydi, diye cevap veriyordu. Yelkenle bakayım. Beni yalnız bırak.

– İçerdeki sofrayı sonunda sen dümen kırasın diye mi hazırlattık? Yoksa on beşlik taze gibi naza mı başladın?

Cevriye uyurgezer gibi yürümeye devam ediyordu. Sanki gözü sağı solu görmüyor, önüne doğru ilerliyordu.

Cevriye ağız dolusu bir küfür savurdu:

– Kır boynunu; bas gaza, haydi git!

Zombi belini kuvvetli koluyla kavrayarak onu durdurdu:

– Dön bakayım geriye kaltak, herkese yaptığın numaralar bana sökmez, anladın mı?..

Cevriye yarı insan, yarı canavara benzeyen bu korkunç suratlı adama bakıyor, fakat içkiden bulanık gören gözleri önünde bu yüz dönüyor, parçalanıyor, büyüyor, küçülüyor, alelacayip şekiller alıyordu. Cevriye başını zahmetle dik tutarak ona:

– Benden ne istiyorsun? diye sordu.

Şimdi Zombi Recep'in kolu, beline dolanan kolu, onun vücudunu kendine doğru çekiyordu.

– Benden ne istiyorsun? diye tekrarladı.

Recep'in yüzü gözlerinin önünde öyle dönüyordu ki daha fazla bakamadı ve yüzünü onun göğsü üstünde sakladı.

Dili sarhoşluktan dolanarak:

– Görmüyor musun, dedi, halimi görmüyor musun?

Açık kalmış meyhane kapısından utçunun sesi sızıyordu.

Gözlerinden bellidir Cevriye
Sende karasevda...

Cevriye:

– Bende karasevda var! dedi. Görmüyor musun bende karasevda var.

Ve hıçkırmaya başladı.

Ne kadar içse, ölesiye içse unutamıyor, onun ölüm mahkûmu olduğunu ve onun hayatının şu anda tehlikede olduğunu ve kendisinin ona karşı büyük bir hasret çektiğini unutamıyordu.

Zombi Recep onu göğsü üstünde sıkıyordu.

Mehtap soğuk ve kupkuru bir ışık saçıyor. Yerler donmuş takır takır ve soğuktu. Ve... utçu şarkıyı okumaya devam ediyordu.

Haniya da Fosforlum
Moriya da Fosforlum.

Cevriye'nin kulakları uğulduyordu. Bu şarkı sesi ve bu sözler:

Yaşa be Fosforlum
Haniya Fosforlum.

Evet, İstanbul sokaklarının, izbelerin ve meyhanelerin fosforlusu, Fosforlu Cevriyesi şimdi içinde sonsuz bir korkunun vehmini taşıyan bu kız mıydı? Sarhoş sofralarının şenliği coşkun Cevriye. Fosforlu Cevriye şimdi Zombi'nin omzunda hıçkıran biçare miydi?

Cevriye birdenbire başını Zombi'nin göğsünden çekti ve bu sert hareketi saçlarında yıldızlar yarattı. İki yumruğuyla gözlerini bastırarak kuruladı, kolunun üstüyle burnunu silerek:

– Gel içeri, dedi. İçeri gel... Oynamak istiyorum.

Ve kolundan yakaladığı adamı kapısı açık meyhaneye doğru adeta sürükledi.

Şimdi meyhanenin ortasında durmuştu ve kendisi şarkı söylüyordu:

Köprü üstü iskele
Yarim gitti askere
Aylar değil, yıllardır çocuklar
Nasıl geçer üç sene.

Ve ötekiler hep bir ağızdan:

Haniya da Fosforlum
Moriya da Fosforlum.

diye el çırpıyorlardı.

Fosforlu utçuya:

– "Çadırımın Üstüne"yi çal be Abdoş! diye bağırdı.

Ve utçu havayı değiştirdi. Cevriye şimdi ortada hem şarkı söylüyor, hem de oynuyordu.

Oynadıkça çarptığı masaları, iskemleleri bir tekme vurarak deviriyordu. Kimse onun kadar güzel oynayamazdı.

Bütün vücudu ahenge uyuyor, omuzları titriyor, beli alev gibi kıvrılıyor, ayakları sanki yerden kesilmiş, uçuyordu. Zombi kapının önünde duruyor. Ölü bakışlı gözlerle onu seyrediyordu.

Diğerleri ellerini çırpıyorlardı.

Sele Şevki'nin başı Güllü'nün şişman göğsünde, gözleri baygın. Güllü ellerini birbirine vuruyor:

– Yaşa be Fosforlu, diye bağırıyordu.

Torpil Şeref:

– Abla... Senin için can fener, muşamba olsa yanar be, diyordu.

Cevriye oynuyordu:

– Kesme Abdoş! diye bağırıyordu. Bıçakla oyup iki kör gözünü açarım. Şimdi de: "Seni de Bana Verseler Loy"u çal!.. Kesme!

Abdi'nin sesi, meyhanede gitgide bir neşe yaratıyordu.

Saçların gümüşlerim
Seni de bana verseler lo.
Kölen olur işlerim.

Kör utçu şarkı söylüyordu:

Dediler yarin hasta lo
Yetiştim son nefeste.

Cevriye acı bir sesle:

– Sus! diye bağırdı. Sus Abdoş! Beynini patlatırım.

Vücudu titriyerek orada duruyordu.

Masadan kaptığı şişeyi havaya kaldırmıştı.

"Yetiştim son nefeste..." Ölüm... Son nefes.. İdam sehpası... Sabahın alacakaranlığı...

Başı dönüyor... Meyhane dönüyor... Dünya dönüyor... Kıyamet kopuyordu.

Torpil Şeref pire gibi sıçrayarak elinden şişeyi kaptı:

– Abla... Pek külhandır. Yaşa be Fosforlu!.. diyordu.

Cevriye bir müddet şişeyi elinden bırakmamak istedi. Ve Torpil Şeref'le debeleşti, fakat o ne kadar olsa erkek ve kendisi kadın ve hem de ayakta duramayacak kadar sarhoştu.

Torpil Şeref elinden şişeyi çekip alınca, dayandığı bir destek yıkılmış gibi birdenbire yere düştü. Yerde kıvranıyor, hüngür hüngür ağlıyordu.

Sele Şevki:

– Amma da zomlaştı, dedi.

Torpil Şeref:

– Zom değil zomtirik, dedi.

Zombi ağır bir sesle:

– Böylesine zomtiriklilik derler, diyerek ona yaklaştı. Omuzlarından tutarak onu yerden kaldırdı ve kolunu beline dolayarak, masaya getirdi. Onu zorla yanına oturttu:

Güllü:

– Ne var be Cevriye? diyordu. Nen var?..

Cevriye hıçkırıklar içinde:

– Bende karasevda var, diye inledi. Bende karasevda var.

Ondaki bu karasevda artık mezara kadar süreceğe benziyordu. Bu dertten kurtulacağını ümit etmiyordu.

Ne içki, ne sefahat, ne eğlence, hiçbir şey Cevriye'ye onun vaziyetini bir dakika unutturamıyordu. Gitgide bütün düşüncesi bir tek noktada onun içinde bulunduğu tehlike üzerinde yoğunlaşıyordu.

Cevriye'nin artık eskisi gibi yaşamasına ve eskiden olduğu gibi hayatından zevk almasına imkân yoktu. İçinde bulunduğu şartlar hiç de parlak değildi.

Polisin eline geçtiği takdirde Bolu'ya sürüleceği muhakkaktı. Ayıldığı zamanlarda geceleyin hadise çıkarmış olmaktan utanıyor, yaptıklarına pişman oluyor; "Allah belasını versin! Karakolluk olacaktık!" diye kendi kendine söyleniyordu.

Gündüzleri arka sokaklardan süzülüyor, Sümbül Dudu'nun kapısını çalıyordu.

Bu evde Sümbül Dudu onu her zaman güler yüzle karşılıyordu:

– Ah! Bir tanem sensin, diye ona iltifat ediyor:

– Bir gün kapıyı tak tak etmesen Dürdanem nerede kaldı, diye yürek başıma hafakan oturoor, diyordu.

Cevriye'ye kahve pişiriyor, kahve fincanını kapatmasını tembih ediyor, onun falına bakıyor, onun alt kattaki odada bir kenara büzülüp akşama kadar uyumasına müsaade ediyordu. O konuşursa konuşuyor, o konuşmazsa sesini kesiyordu.

Gelen ziyaretçileri ağırlıyor, eğer yukarıya meze rakı isteyen olursa Cevriye'ye de ondan bir tepsi getiriyordu.

Kahve falı Cevriye'nin en büyük merakıydı.

– Haydi Sümbül Dudu fincan kurudu, diye sesleniyordu.

İhtiyar kadın pencerenin üstünde oturuyor, vücudunu arkaya doğru atarak fincanı okumaya başlıyordu.

– Cevriyem, Cevriyem nedir sana bu olanlar? Yüreğinin ortalık yeri gecenin semavatı gibi zifir rengi olmuştur. Kalpgâhına kafanı kadar taş oturmuştur. Sana gözyaşı var Cevriyem. Ama gençsin, sen kendi kendini boş yere üzüp durma, her şey Allah'tan gelip Allah'tan gider. Mega asfas sana yardım etmez sanırsın?..

Cevriye gözlerinin içinde ümitler titreyerek onu dinlerdi.

– Daha ne var Sümbül Dudu?

– Daha ne olsun ki... Daha ne olmasın ki... Bir yerde elini şakağına dayamış oturan genç bir erkek seni can ve gönülden düşünoor... Varsa Fosforlum yoksa Fosforlum door... Ama aranızda manialıklar var. Bunu sıçrar atlarsanız. İki gönül bir olunca samanlık da seyran olur.

Cevriye'nin gözünün içine bakarak onun ağzından o farkına varmadan âşık olduğunu anlatan birtakım sözler aldığı için, ona uygun laflar uyduruyor ve onu teselli etmek tarafına gidiyordu.

– Cevriyem, Cevriyem... Suspus ol!.. Sana bir yerden bir yıldız doğacak. Ağzının ortalık yerinde bir kısmet tutan bu tavus kuşu, sen İskender Padişah'ın kızıymışsın gibi ayağına kapanmıştır. Şans, talih sende fevkalade... Amma ve lakin sen görmoorsun. Nasıl söyleyim... A benim güvercin kuşum... Seni Allah'ın cehennem zebanileri sankileyim bir düzenin tam noktasına atmışlar... Ne kadar pır pır etsen kanatçıkların hava alamoor... Uçamoorsun Cevriyem!.. İnsan yüreği bir bülbüldür, feryat edemezse ortalık yerinden çatlar, aşk dediğin bir ateştir, içinde yanan kebap olur. Sende karasevda var Cevriyem... Sen at bu sevdayı... Vazgeç, sana hayatta lüküs yolları açılmış... Cephene bak, gerine bakma... Geçmişe mazi, yenmişe kuzu derler... Falında çıkan işaretleri fehmedebilsen hayatın abus mendebur çehresi sana tebessümnak olur... Ama sende karasevda var!..

Cevriye işi şakaya dökmek istiyor:

– Bana bir haber yok mu Sümbül Dudu, aftosumu bir daha görmeyecek miyim? diye soruyordu.

– Giden gelse Kazaz Artin İstanbul valisi olurdu... Sen gidenin döndüğünü gördün?.. Kaç hovarda değiştirdin hayatta? Eskiye rağbet olsa bitpazarına nur yağar. Cevriyem, aşk midye tavasına benzer; sıcağı sıcağına lezzetlidir. Biraz soğuttun mu bir daha yenmez. Birinci seferberlikte bir Alman bahriye neferiyle âşıktaşlık etmiştim. O menşur bir Alman şairinin filozofane sözünü ederdi. Kaçan bir tramvay arabasıyla senden uzaklaşan bir sevgilin arkasından vesvese etme, hemen bir tane yenisi gelir.

Cevriye gözlerini ona dikmiş tekrarlıyordu:

– Demek haber yok öyle mi? Onu hiç görmeyecek miyim?

– Göreceksin Cevriyem, göreceksin ama, sana bir ay mı desem, bir sene mi desem... Hafta, gün değil, ama bir hayli zaman geçecek, diye onu avutuyordu.

– Beni düşünüyor öyle mi?..

– Fosforlum ilen bir âlem eden onu unutur?.. Yavrus kendini küçük görme, seni bir kerem prezanta ettiğim müşterinin henüz bana bir şikâyet ettiğini duymadım. Seni hepsi koyunlarının kuzusu gibi sevoorlar. Her biri Cevriyem nerededir? Onu bize bir daha bul diye kapımı aşındırıyorlar. Senin eski Hacı Ağa yok mu? Yine İstanbul'a gelmiş, seni aroor. Sana illa apartman tutup üstüne başına manto fistan etmeyi istoor.

Cevriye validen olmaz isem de bol bol ablan olurum. Aşk bir yaredir, melhemin bulunmaz ise gençlik bir gül goncesidir, gül başlar tebah olur, aç gözünü Fosforlu Dudu. Son pişmanlık para etmez. Son vapurunu kaçırırsan köprübaşında el böğürde kalırsın. Vaktin zamanında menşur bir filozof kıyak kelam etmiş:

Gençken bil kadrini
İhtiyarlık tez gelir.
Ben de vaktinde civandım,
Şimdi beyaz saçım var...

Ah anlamazsın Cevriyem, gençsin, ama insanı saf eden sevdadır. Eski tarihleri kıraat etsen neler öğrenirsin. Biz vaktiyle merhum Abdürrezzak Efendi'nin kumpanyasında *'Ernani'*, *'Zalim Çoban'ı* oynardık... Aşkı orada göresin. Otello'yu eli kanlı eden, Desdemone'yi genç yaşında kara torağa düşüren, Ofelya'yı çıldırtan nedir? Aşk ve sevda değildir?.. Aşktan kim hayır görmüş?.. İskender Padişah bile aşk yüzünden vefat etmiş, ben tarihi çok bilirim. Gençliğimi boş geçirmedim? *Leyla ilen Mecnun*'u okumadın?.. Şair ne demiş.

Aşktır beni öldüren
Geçsin de kurtulayım...

Ne büyük kelam etmiş. Anloorsun ne büyük kelam!.. Bunları temasa geldiğim büyük şahsiyetler, hep bir bir kulağımın dibinde okumuştur. Biz gün gördük Cevriyem, aşkın ortalık yerini, kıyısını, bucağını öğrendik. Ne kıyısında selamet, ne ortalık yerinde merhamet vardır. Bir zamanlar şu Galata'nın meşhur Benli Hayganoş'u vardı. Hayatta saadet, sevdirip sevmemektir; derdi. Altın madeni keşfine Amerika'nın şimaline gidip, cenubunda karar kılanlar o madenin kendilerinde olduğunu bilemediler. Kristof Kolomb yumurta ticareti için bahri okyanusları aşarken o güzelim hayatını tehlikeye atmış, halbuki sevdirip sevmeyen o madenin hıp demiş üzerine oturmuştur.

Sümbül Dudu böyle konuşurken Cevriye'nin yavaş yavaş gözleri süzülür, gecenin yorgunluğunu gidermek isteyen bir uyku gözkapaklarını örterdi.

Bir iki ay böyle geçmişti.

Zaman zaman Kerim'e uğruyan Cevriye ondan doğru dürüst haber alamıyordu.

Hanın kapıcı odasında oturuyordu. Sobanın başında konuşuyorlardı.

Kerim ona çay pişiriyordu: karşılıklı yudum yudum çay içerek

ondan konuşmanın bile Cevriye için tarif edilmez bir zevki vardı.

Bir akşam titreyen bir sesle:

– Ne suç işlemiş de ona idam hükmü vermişler?.. diye sormak cesaretini buldu ve Kerim cevap vermeden ağlamaya başladı.

– Ne ağlıyorsun? diye Kerim ona yaklaştı.

Onun yanaklarını avuçlarıyla tuttu. Ve onun başını göğsü üzerinde sıktı.

– Onu çok mu seviyorsun? diye sordu.

Cevriye'nin hayatının bu an, en mesut anı oldu. Onu sevdiğini söylemek ihtiyacı her zaman dudaklarını yakmış, bu sevgiyi her zaman herkese, meydanlarda bağırmak istemişti. Bu aşk onun gururuydu. Onu sevmekle büyüdüğünü, şimdiye kadar erişemediği bir mertebeye eriştiğini zannediyordu.

Yaşlarla dolu gözlerini ona kaldırdı.

– Onu çok mu seviyorsun?

– Geberesiye!.. dedi. Onu geberesiye seviyorum.

Büyük bir yükü omuzlarından fırlatıp atmış gibi geniş bir nefes aldı.

Kerim'in şefkat dolu bir bakışla kendisine baktığını görüyordu.

Kenarda soba çıtırdıyarak yanıyordu, sobanın üstünde bir kırmızı ibrik kaynıyor, ibriğin üstünde bir çaydanlık demleniyordu.

Odada güzel bir çay kokusu ve loşluk vardı.

Kerim onun omuzlarını ve yanaklarını okşadı:

– Zavallı çocuk!..

Cevriye artık kendisini tutamıyor, şimdiye kadar düşündüğünü ve hissettiğini, anlamadığı şeyleri ona söylüyordu:

– Onu geberesiye seviyorum Abi. Belki fosuna gider. Dersin ki; bu bir sokak şırfıntısıdır. Belki de yalan söylüyor. Ama anam avradım olsun ki doğru söylüyorum, nah yediğim ekmekler gözüme dizime dursun, onun yanına geldiğim zaman, hayatımda hiçbir erkek eli eline değmemiş on beşlik taze gibi şaşkın oluyorum. Onun yanında konuşmaya bile utanıyordum. Ona bir şey söyleyemiyordum. Hani Abi tövbe estağfurullah insan nasıl Allah'ı sever de Allah'tan kendisinin sevgisine hemen bir karşılık beklemez; ben onu öyle seviyorum. O ister beni sevsin, ister sevmesin. Onun ya-

şamasını istiyorum. Onun başına bir şey gelirse... Nasıl söyleyeyim... Anlatamam ki... Onun tutulduğunu öğrendiğimden beri bütün insanlara düşman oldum. Onu öldürecekleri aklıma geldikçe, evleri ateşlemek, insanları tokatlamak, camları kırmak, kuduz köpekler gibi ulumak istiyorum. O yaşasın, ben öleyim razıyım. Ben öleyim... Bu genç yaşımda ve bu gençliğime doymadan öleyim... Bu tatlı canımı Allah tenimden alsın umrumda değil. Umrumda değil Abi... Ben hapishanelerin ne olduğunu biliyorum. Ben kapalı, kilitli kapıları, demir parmaklıkları, ben kelepçeleri tanıyorum. Gardiyanların sanki siz taştanmışsınız gibi olan muamelelerini, bir bardak suyu başkalarından beklemenin acısını biliyorum. Dışarda dünyalar, sokaklar, insanlar varken, hava, güneş, gök, deniz varken, kapalı kapılar, yıkılası duvarlar arkasında olmak. Serbest olmamak nedir biliyorum. Kelepçe taşımayan bilekler onun ağırlığını ne bilsin. Kodesteyken gün oluyordu Abi, sokakları düşünüyordum. Çamurlu sokakları, yağmur yağan soğuk, pis ve çamurlu sokakları ve ayaklarıma bakıyordum. Yürümeyen ayaklarıma bakıyor ve onlarla hem de çıplak olarak o çamurların içinde yürümek, yürümek, sonra koşmak, koşmak, koşmak istiyordum. Çamurlu sokaklara, gecelere, yağmur altında ıslanmaya, köprü altında yatmaya, ayaklarımı rıhtımdan sallandırarak kötü bir günde denizi seyretmeye, Gülhane Parkı'nda bir sıraya oturup sırtımı güneşte ısıtmaya can atıyordum. Buna hasret çekiyordum ben. Yürümek, karşıma bir duvar, bir kapı çıkmadan, kimse: "Dur! Geçme, yasak!" demeden gözüm alabildiğine yürümek, yürümek istiyordum. Tıkanıncaya, nefesim kesilinceye, nefesim kesilip yıkılıncaya kadar kelepçesiz, jandarmasız yürümek istiyordum. Onun şimdi neler çektiğini bilmiyor muyum?.. Onun ben şimdi dar bir yerde uçsuz bucaksız, sonu gelmez güneşli yolları düşünerek kafesteki bir aslan gibi hızla aşağıyı yukarı nasıl dolaştığını görmüyor muyum? Onun çektiklerinin hepsi benim yüreğimi yakıyor. Onun kelepçeleri sanki benim bileklerimde gibi bana acı veriyor, onun üstüne örtülen demir kapılar, onu benden gizleyen duvarlar bir zelzele olsun da yıkılsın istiyorum. Ölmek istiyorum. Anlatamam ki... Sanki nefes aldırmıyorlar gibi ge-

liyor bana. Bağırmak, her meydanda bağırmak, her taşa kafamı vurmak, her insanla boğuşmak istiyorum.

Onu kurtarmak istiyorum. O kurtulsun ve herkes gibi bilekleri kelepçesiz, etrafı jandarmasız yürüsün istiyorum. İnsanlar saray ister, para ister, lüks ister, baklava börek ister, ben bir kere onu serbest olarak uzun bir yolda ilerliyor görmek istiyorum. Onu yürür görmek istiyorum, ayaklarını, adım atan ayaklarını görmek istiyorum. Uzun bir yolda onun yürüyüşünü seyretmek benim için Allah'ın en büyük mükâfatı olacak.

Bir an sustu:

– Onu kurtaralım Kerim Abi, dedi.

Kerim önüne bakıyordu. Kaşları çatıktı. Bir şey düşündüğü belliydi. Birden bir şeye karar vermiş gibi başını kaldırdı ve:

– Onu bu beladan kurtarmak ancak onu kim olduğunu meydana çıkmamasına yardımla kabil olur. Sen ona yardım edebilirsin.

– Deme Kerim Abi, diye gözlerinin yaşı kurumadan gülümsedi.

– Evvelki gece iki kişi daha tutmuşlar. Bunlardan biri beni tanır. Onun burada oturmuş olduğunu tahmin edebilir. O konuşursa iş fena olur, polis yukarda ona ait bazı eşyayı bulursa onun kim olduğunu tahmin edebilir. Bunlar yakılacak şeyler değil, madenî bazı şeyler. Onların denize atılması icap ediyor, bunları taşıyıp denize atmak için bana yardım eder misin?

– Elbette...

– O halde bu gece ortalık kararduğı zaman buraya gel. Sana bir paket vereceğim. Bu ağır bir pakettir. Ben de elime iki tane alacağım ve...

Kerim ona o gece nereden sandala bineceklerini iyice anlattı, bu paketleri denizin en derin noktası olan Kız Kulesi'nin önünden denize atacaklardı.

Kerim talimatını verdikten sonra onun elini tuttu:

– O kurtulduğu zaman senin bu yardımı yaptığını duyarsa, seninle iftihar edecek, dedi.

Cevriye:

– İftihar mı edecek?.. diye heyecanla sorarken gözleri doldu:

– Ona gönül vermesem bile, ben yine bunu yapardım, dedi. Ba-

na hayatımda bir tek o bayan muamelesi etti. Beni insan yerine o koydu.

Şubat ayında olunmasına rağmen ılık bir akşamdı. Bu badem ağaçlarını aldatıp onları tomurcuklandıran yalancı bir ilkbahar havasıydı.

Evlerin içi soğuktu daha, fakat dışarda bir ilkbahar havası yüzleri okşuyordu.

Cevriye kararlaştırdıkları saatte Kerim'e gitmiş paketi almıştı.

Planları hazırdı. Karar verdikleri Fındıklı sahilinde bağlı bekleyen sandala evvela Cevriye binecek, Kerim'i bekleyecekti. Sonra denize açılacaklar, paketleri aldıktan sonra başka bir yerde sahilden çıkacaklar, her ikisi başka başka tarafa gideceklerdi. Yalnız her biri diğerinin başına bir şey gelip gelmediğini anlamak için ertesi gün tam öğleüstü Karaköy'deki paçacının önünde bulunacak, fakat birbirlerini tanımaz gibi oradan uzaklaşacaklardı. Bir ay sonra ancak Cevriye gidip Kerim'i görecekti.

– O seninle iftihar edecek, demişti Kerim.

Şimdi Cevriye kollarına ağır gelen bu paketiyle tenha yollarda ilerlerken hep bu sözü düşünüyordu.

Eğer kurtulur da yine buluşurlarsa o:

– Seninle iftihar ediyorum, diyecekti.

Bunun için de üstüne aldığı işi hakkıyla başarması şarttı, aldığı vazifeyi tamamlaması lazımdı.

Kendisini tanıyan bir polise tesadüf ederse "İşler duman" olurdu. Onu hemen tevkif ederler, bu paket de meydana çıkardı. O zaman o duyarsa, kendisini gammazladı zannedebilirdi... "Ölürüm hicabımdan o zaman" diyordu. Zaten öyle olmadığını da anlasa ne çıkar. Bunların ele geçmesi onun için tehlikeliydi. Tehlike ne demek, ölümdü.

Bu tehlikenin çok müthiş olduğunu biliyor, fakat onları hayli tehlike içinde ve soluk soluğa yaşatan faaliyetlerinin ne olduğunu kestiremiyordu.

Bunun için ihtiyatlı olmak lazımdı.

Cevriye peşinde adam var mı, yok mu diye fevkalade dikkat ederek yürüyordu.

O, esasen, Bolu'dan döndüğünden beri hep böyle ihtiyatlıydı.

Zaten kendi vaziyetinde bir insan bütün hayatı boyunca polisle "köşe kapmaca", "kovalamaca" oynar!

Onun saklanmakta mahareti ve melekesi vardı.

Fakat hiçbir kere o bu kadar mühim bir şey için polisten saklanmamıştı.

Bunu, onu kurtarmak için yapıyordu ve onun için her şeyden korkuyordu. Arkadan ıslık çalarak gelen yolcudan, bir duvardan atlayıp acele acele karşı kaldırıma geçen kediden, bir sokak fenerinin ışığı yüzünden birdenbire önüne serilen kendi gölgesinden korkuyordu.

Şimdi tenha yollar bitmişti. Caddeye çıkmak üzereydi. Şimdi tanıdık birine, bir polise rastlamak ele geçmek ve onu ele vermek ihtimali daha çoktu.

Eski kunduralarının ökçeleri kaldırımda amma da gürültü çıkarıyordu. Şimdiye kadar bu kadar gürültülü adımlarla yürüdüğünü bilmiyordu.

Caddeye varınca geniş bir nefes aldı. Burası da gecenin bu saatinde korktuğu gibi kalabalık değildi.

"Korkudan pek enayileştim, bu saatte caddede kim olur!"

Bir müddet ışıklı yolda yürüdükten sonra bir çeşmenin yanından deniz tarafına kıvrıldı. Ve bir erkekle karşılaştı. Bu bir mahalle bekçisiydi. Cevriye'nin kalbi göğsünü delecek gibi vurdu. "Onlar aynasızlardan da kötüdürler" diye düşündü. "Bu saatte elinde kocaman bir paketle kıyıya yaklaşacak her insandan kuşkulanırlar. Hele böyle tenha bir yerde olursa..."

Bekçi elindeki feneri yaktı ve onun yüzüne tuttu. Cevriye bayılacak kadar korktu. "Bu semtte çok dolaşmam, inşallah beni tanımaz" diye düşündü ve fütursuz adımlarla yoluna devam etti.

Bekçi olduğu yerde durmuştu. Arkasına dönüp bakmadığı halde, onun yerinde durmuş olduğunu hissediyordu. Cevriye'den şüphelendiği muhakkaktı.

Şu tahta evi dönebilse, onun gözlerinden saklanacak ve o zaman elli-altmış adım ötedeki küçük iskelede bağlı olan sandala ulaşacaktı.

İçinden: "Erkekten iyi kürek çekerim, nefesi yeterse bekçi ardımdan yüzsün" diyordu. İnşallah, Kerim kendisinden evvel kıyıya gelmiş ve kendisini sandalda bekliyordur.

Cevriye köşeyi döner dönmez koşmaya başladı. Bekçinin kendisini göremeyeceğini iyi hesaplamıştı ama, koşan ayaklarını taşlara çarpan sesinin onun tarafından duyabileceğini hiç de aklına getirememişti. Bekçi, kılık kıyafetini beğenmediği ve elindeki kocaman paketi gördüğü bu sokak kızının kendisiyle karşılaştıktan sonra koşmaya başladığını işitir işitmez hemen köşeye seğirtmiş ve şimdi Cevriye'nin arkasından bağırıyordu:

– Hey... Hey dur!.. Dur!.. Koşma!..

Cevriye bekçinin sesini duyunca daha hızlı koşmaya başlamıştı. İçinde müthiş bir korkuyla: "Allahım... Allahım beni koru" diyordu. "Yakalanırsam hem onun canına kıyılacak hem de o kendisini gammazladım zannedecek..."

Elinde kocaman bir paketle kendisinden kaçan bu kadının bir hırsız veya bir kaçakçı olduğuna emin olan bekçi bu kocaman vücuduyla onun gibi koşamayacağını anlayınca düdüğünü tiz tiz öttürmeye başlamıştı.

Cevriye bekçinin çaldığı düdüğe bir başka düdüğün cevap verdiğini duydu. Adımlar. Koşan adımlar geceyi dolduruyordu.

Paket ne kadar ağırdı ve bu ağır paketle koşmak ne kadar zordu. Ah yirmi-otuz adım daha gitse sandalın bağlı olduğu iskeleye ulaşacaktı. Koşarken birkaç kere kapaklanacak gibi oldu fakat toparlandı. Artık kıyıya yetişmişti. Arkasından: "Dur!.." diye bağıranların sözlerini dinlemeden sandala atladı Kerim daha gelmemişti ama ne yapabilirdi? Sandalın ipini çözdü Kerim bu kadar polis ve bekçi düdüğü duyarsa elbette buralara yaklaşmaz kaçardı. Kıyıdan ister istemez açıldı.

Küreklere var kuvvetiyle sarılmış çekiyordu. Deniz bomboş bir ev gibi sessizdi. Hiçbir taraftan ses gelmiyordu. Geceye hâkim olan kendi küreklerinin sesiydi ve inanılmayacak kadar ürkünçtü. İlk hızla kıyıdan epeyce uzaklaştı. Talihi de yerindeydi bu gece: Boğazın suları, bu gece onun işine elverişli bir hızla akıyor ve onu kıyıdan uzaklaştırıyordu. Cevriye: "Damdan düşsem dört

ayak düşerim" diye kendi şansına bir kere daha hayran oldu. Fakat canını sıkan bir şey vardı: "İmanına tükürdüğümün, şu geçmişi tenekeli kürekleri, amma da şamata yapıyorlar be" diye söyleniyordu. Küreklerin sesinin çıkmamasını istiyordu fakat telaşlandıkça denize daha kuvvetli vuruyordu ve çıkan sesin kıyılarda daha kuvvetli duyulduğunu zannediyordu.

Onun peşinden kıyıya gelenler, bu zifirî karanlıkta onu göremeseler bile bu kürek seslerini duyunca onun denize açıldığını anlayacaklardı. Kıyıdan bir hayli uzaklaşmış olduğu halde hâlâ ayak seslerini, düdük seslerini, yüksek sesle konuşan erkek seslerini duyuyordu.

Her zamanki iyimserliğiyle: "Sanki gelebilirler mi?" diyordu. "İskelede bir başka sandal yoktu ki?" Ve küreklere daha büyük bir gayretle sarılıyordu. Bir taraftan küreği çekerken bir taraftan da: "Paketi acaba hemen atmalı mıyım?" diye kendi kendine soruyordu, "Kerim Abi onu kıyıdan uzaklara atmamı istemişti benden... ne yapsam acaba?.. Atsam sesi duyup araştırırlar mı o zalim aynasızlar?.."

Birden korktu. Ne oluyordu?.. Aksi bir akıntıya mı kapılmıştı birdenbire, yoksa korkudan mı ona böyle geliyordu. Sanki deniz ziftlenmiş, ağırlaşmıştı, sanki küreklere ağdalanmış gibi yapışıyordu. Cevriye bir denizde kürek çekmiyor da sanki bir bataklığa gömülüyor gibi bir korku içindeydi.

Geriye baktığı zaman nefesini kesen bir korku içinde kıyıda koşuşan ışıkları ve o elektrik fenerlerinin ışığında koşuşan insan gölgelerini görüyordu ve: "Bütün ömrümce bu aynasızlardan korktum ama bu kadar korkabileceğimi hiç düşünmedim..." diye düşünüyordu.

O soğuk kış geceleri, parasız olduğu zamanlarda kendisini yakalayıp karakola götürmelerini adeta ister, karakolları bir barınak gibi severdi bile... Hele o Beyoğlu'ndaki karakolu, o semtte yakalandı mı Cevriye:

Karakolda ayna var...

diye mırıldanırdı. Ve Cevriye o karakol aynasında kendisini seyretmeyi ve süslemeyi çok severdi. Eskiden onun için her şey oyundu, ama şimdi... şimdi onu görenler:

Kız kolunda damga var!

diyorlardı... Evet Cevriye'nin kolunda damga vardı... Dövmeden yapılmış kelepçe resimleriydi bu damgalar... Onun kelepçelerini, onu mahpusluğunu paylaşmak için yaptırmıştı bu dövmeyi kollarına.

Cevriye'nin kolları damgalıydı ve gözleri çektiklerini gizleyemez olmuştu. Onun için de Sümbül Dudu ona her zaman:

– Sende bir hal var Cevriye, diyordu.

Gözlerinden bellidir Cevriye
Sende karasevda var...

Ona karşı olan sevgisi bir aşktan daha fazla bir şeydi... bir karasevda... Hasta bir gecesinde kendisini evine alan ve ondan bugüne kadar bütün erkeklerin istediğini istemeyen onun bir zavallı sürtük olduğunu anlamaz görünerek onu sayarak, ona insanlık gururunu iade etmiş olan bu adamı, bu zavallı mahpusu karasevdayı hatırlatan bir aşkla seviyordu.

Hele onun içinde bulunduğu tehlikeyi anladığından beri karasevdalara tutulacak kadar onu seviyordu.

"Bana siz diyen ilk hem de son insan oydu" diyordu "ona canım feda... Fosforlu Cevriye polisten, bekçiden korkar mıydı hiç... laf be." O bu karasevda yüzünden kendini şaşırmıştı. Bekçi yüzüne bakınca her zamanki soğukkanlılığını kaybetmiş ve koşmaya başlamıştı:

"İyi halt ettim, böylelikle kuduz köpek sürüsünü peşime taktım" diye düşünüyordu.

Uçlarından ışıklı damlacıklar akan kürekler her dakika kendi-

sine biraz daha ağır geliyordu. Bu uğursuz kürekler. Bir katran denizine dalıp bir türlü çıkmayan bu kürekler...

Cevriye'nin bilekleri sızlıyordu. O kadar iyi kürek çeken bu Marmara çocuğu şaşırmıştı... korkuyordu... şaşkınlık ve korku içinde kürek çekmesini unutmuştu, ellerini birbirine vuruyordu. Çünkü denizin üstünde kürek, motor ve insan sesleri vardı.

Parmakları külçeleşiyor, bilekleri külçeleşiyor. Bileklerindeki damgalar iki sahici kelepçe gibi ona ağır geliyordu.

Bir projektör denizi taradı. Ve sonra Cevriye kendini bu ışık içinde buldu:

– Vay yandık! diye inledi.

Ele geçmişti. Motor sesleri yaklaşmıştı. Bir iki saniye kürekleri bırakmadı ve ışığa yakalanmış pervane gibi projektörün huzmesi içinde çırpındı. Küreklere olanca kuvvetiyle asılmıştı. Bu ışıktan kurtulmak, karanlıklara gömülmek istiyordu. Evet karanlık, yalnız karanlık isterken de denizin üstünden gelen seslerin: "İşte orada... yakaladık" dediklerini işittiğini zannediyordu.

Bir hareket yapması, bu elindeki paketi yok etmesi lazımdı. O hareketi yaptı, yerinden fırladı paketi kavradı kaldırdı ve hemen denize attı. Fakat bu hareketi o kadar çabuk yapmıştı ki sandal dengesini kaybetmiş ve kapaklanırken Cevriye de denize fırladığını hissetmişti. Bir balık gibi yüzmesini bilirdi, denize düşmekten korkmadı ama denizin suyunun bu akşam çok soğuk olacağını düşündü ve: "Olan oldu bu akşam, bir de buz banyosu lazımdı" diye düşündü.

Ve bu düşünce onun son düşüncesi oldu: denize uçarken kapaklanmış, sandalın kenarı başına şiddetle vurmuş ve onu bayıltmıştı.

Denize gömülürken gene korkudan irkilerek kendi kendine: "Şu göklere perçinlemek istediğim imanına tükürdüğümün yıldızı yoksa kayıyor mu?" diye soramadı.

Halbuki herhalde o yıldız kayıp sulara düşmüş olacaktı çünkü, Cevriye'nin denize gömüldüğü yerde su, üstüne bir yıldız düşüp de parçalanmış gibi yakamozdan pırıl pırıl parıldıyordu.

Denizin üstünde motor gürültüleri. Canavar düdüklerinin sesi

ve insan haykırışları birbirine karışırken denize demir atmış bir takanın üstünde tek başına oturan bir gemici, tepelerin ardından birdenbire yükselmiş olan kıpkırmızı aya bakıyor, cura çalıyor ve bir zamanlar dilden dile dolaşmış olan bir türkü okuyordu. Bu türkü karakoldaki aynalarda kendini seyreden, kollarında damga olan, gözlerinde karasevdası okunan fosforlu bir güzeli anlatıyordu. Karanlık bir gecede gökten düşüp parçalanan bir yıldız gibi sular üstünde fosforlu bir iz bırakarak kaybolmuş Fosforlu Cevriye'yi...

Denizlerin kumuyum
Balıkların puluyum
Aç koynunu Cevriye
Ben de Allah kuluyum.

FOSFORLU CEVRİYE

SUAT DERVİŞ

"Alev dalgaları yanaklarına çarparken dudaklarını onun elinden çektiği andan beri Cevriye konuşamıyordu. Gözleri iri iri açılmış, benzi umulmaz derecede sarı, solgun, dudakları hafif aralık ona bakıyordu. Eğer konuşacak olsa ilk sözü: 'Beni kollarının arasına al. Allahın için, dinin için, kitabın için sev beni... Beni sev...' yalvarışları olacaktı."

Galata'nın en namlı orospusu olan Fosforlu Cevriye'nin gönlüne, kim olduğunu, polisten neden kaçtığını, geceleri kayıkla neler taşıdığını, hatta adının ne olduğunu bilmediği bir adamın karasevdası düşer. Fosforlu Cevriye Galata'yı "gözlerinden belli olan" bu "karasevda"yla arşınlayacaktır artık.

Asıl adı Saadet Baraner olan Suat Derviş, 1905 yılında İstanbul'da doğdu. Edebiyat yaşamına şiirle giren Suat Derviş, gerçekçi ve toplumsal edebiyatın gelişip yerleşmesine öncülük eden yazarlardan biri olarak ünlendi. *Çılgın Gibi*, *Ankara Mahpusu*, *Hiçbiri* adlı romanları da yayınevimizce yayımlanan Suat Derviş, 1972'de İstanbul'da öldü. Doğan Kitap yazarın tüm eserlerini bir dizi çerçevesinde günümüz okuruna ulaştıracaktır.

DK DOĞAN KİTAP